IZVOARELE UITATE

ALE

DREPTEI CREDINȚE

Ediția a-II-a

ernest w. e. herman

Prima ediție în limba română 2012

ISBN 978-973-7738-52-3

Coperta: Hoescu Dumitru

Corectură: Constantin Marin

Tehnoredactare: Ernest W. E. Herman

e-mail: e4herman@yahoo.com
skype: e4herman

Cuvânt înainte

Cartea aceasta este concepută ca un instrument de aducere la lumina cunoștinței credincioșilor a unui mănunchi de adevăruri ale lui Dumnezeu, îngropate sub lespezi grele de învățături întru totul străine de izvoarele dreptei credințe creștine. Cunoașterea în viața de credință este vitală, lucru reliefat și în următoarele citate:

„*Cine ar putea mărturisi adevărul fără să-l cunoască sau fără să-l creadă?* ***Necunoaşterea*** *şi improvizaţia (...) provoacă grave confuzii în înţelegerea şi trăirea Adevărului eliberator.* ***Necunoaşterea*** *precisă a scopului vieţii omului pe pământ şi perspectiva ei eshatologică (...),* ***necunoaşterea*** *multor alte învăţături esenţiale ale credinţei noastre, generează în mintea unor oameni o imagine falsă a unui Dumnezeu imaginar, antropomorf, tolerant până la nedreptate, cu slăbiciuni care-L fac mai* ‚înţelegător' *cu patimile noastre căci*, şi El a fost om'. *"*[1]

„Câtă vreme nevoinţa noastră nu dobândeşte un rezultat, noi ne nevoim eretic... Noi ortodocşii astăzi trăim eretic, la nivel faptic. De cele mai multe ori trăim eretic fiindcă şi înţelegem eretic. Cuvintele sunt corecte, formulele sunt corecte, dar înţelegerea e pe total aiurea."[2]

Tot părintele Noica vorbește și despre *„moartea necunoașterii de Dumnezeu."*[3]

Iată cea mai acută necesitate a omului - cunoaşterea, cu atât mai impunătoare în cazul omului credincios, în timpul vieţii sale efemere! Însăşi viaţa veşnică este o cunoaştere, cunoaşterea lui Dumnezeu şi a lui Iisus Hristos trimis de El (Ioan 17:3). Reputatul teolog Dumitru Stăniloae a descris corect necesitatea

---

[1] Episcop Teodosie Snagoveanul, *Prefaţă,* la *Îndrumătorul Bunului Creştin*, pp. I şi II, Editura IHTIS, 1977.

[2] Părintele Noica, *Despre pocăinţă şi nevoinţa greşită*, http://www.youtube.com/watch?v=7FX1TQ9rsyU, accesat în martie 2014.

[3] Ibidem, https://www.youtube.com/watch?v=vWrLRBL7H8s, accesat în decembrie 2014.

cunoaşterii, făcându-ne cunoscut că „*de interesul pentru Dumnezeu depinde viaţa noastră, numai acesta poate da un sens vieţii noastre. Existenţa nu se poate reduce la starea pământească.*"[4] Şi, ca să nu ne avântăm în tot felul de căutări şi cunoaşteri rătăcitoare, tot acest *incomparabil exeget al tradiţiei ortodoxe*[5] ne vorbeşte mai departe şi despre natura cunoştinţei cu care trebuie să ne îndeletnicim: „*de cunoaştere duhovnicească avem nevoie astăzi*"[6].

Dar necunoaşterea, unde poate sfârşi? Necunoaşterea, mai bine spus, refuzul de a cunoaşte, duce la o viaţă plină de zbucium şi nesiguranţă pe Pământ şi după aceea spre inevitabilul şi cel mai înfiorător sfârşit al vieţii efemere: trăirea pentru veşnicie în iad, împreună cu Satan. Mântuitorul plânge Ierusalimul nu că n-ar fi putut, ci pentru că n-a voit să cunoască ziua cercetării Lui (Luca 13:34). Aceasta este ceea ce L-a silit pe Dumnezeu să-i îndepărteze, aşa cum citim în Osea 4:6: „*Pentru că tu ai trecut cu vederea cunoaşterea Domnului, Eu te voi da la o parte din preoţia Mea. Şi fiindcă tu ai uitat de legea Domnului, şi Eu voi uita pe fiii tăi*". Ceea ce au făcut rău este că au *trecut cu vederea* ***cunoaşterea*** (Domnului).

Lucrarea de faţă va fi de folos, aşadar, tuturor acelora dintre noi care dorim sincer şi cu toată inima să *cunoaştem* adevărul cu privire la dreapta credinţă. Să avem grijă însă că aici nu este vorba despre orice fel de cunoştinţă ci, aşa cum spunea Dumitru Stăniloae mai sus, despre o *cunoştinţă duhovnicească* pe care o căpătăm numai prin Duhul Cel Sfânt al lui Dumnezeu. Fiind, deci, vorba despre Dumnezeul-Om Iisus Hristos, nu putem cunoaşte nimic legat de El în afară de ceea ce Duhul Sfânt al lui Dumnezeu vrea să ne descopere cu privire la El (Ioan 16:14-15), în cuvântul Său scris. Numai această cunoaş-

---

[4] Părintele prof. acad. Dumitru Stăniloae, *Mica dogmatică vorbită*, Editura Deisis, Sibiu, 2000, p. 25.

[5] Ioan I Ică jr., *Canonul Ortodoxiei*, *Cuvânt înainte*, p. 11, paragraful 2, 2007.

[6] Părintele prof. acad. Dumitru Stăniloae, *Mica dogmatică vorbită*, Editura Deisis, Sibiu, 2000, p. 34.

tere duhovnicească ne poate feri de erezia amintită mai sus de părintele Noica. Numai această cunoaştere ne poate aduce un folos nevoinţei noastre şi ne poate face să nu mai trăim eretic, la nivel practic.

Aceasta este cea de a doua ediţie, revăzută şi adăugită, a cărţii *Izvoarele uitate ale Dreptei Credinţe.*[7] Cititorii primei ediţii sunt deja familiarizaţi atât cu privire la fondul cărţii, cât şi la formatul ei. Ediţia prezentă rămâne fidelă scopului pe care l-a urmărit cea precedentă, acela de a evidenţia, pe cât se poate de temeinic, esenţa dreptei credinţe, **la origine**. Vom căuta ca printr-o serie de alte scrieri ale Părinţilor Bisericii şi ale unor scriitori bisericeşti, nemenţionate în ediţia precedentă, dar şi printr-o serie de argumente noi, să evidenţiem bazele solide ale dreptei credinţe, aşa cum au fost aşezate de către „pionierii" ei, Sfinţii Părinţi ai Bisericii; iar acestea vor fi prezentate nu numai aşa cum au fost ele rânduite la origine, ci şi felul cum sunt primite, recunoscute şi validate (chiar dacă, numai în scris) de luminaţii teologi ai vremurilor în care trăim.

Mesajul acestei cărţi este adresat către toţi creştinii care se înscriu în categoria oamenilor prezentaţi de Sfânta Scriptură prin cuvintele *„fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu"* (Matei 5:8). Cine sunt cei curaţi cu inima? Una din variantele traducerii acestui cuvânt este *inimă deschisă, fără gânduri ascunse*. Prin urmare, Sfânta Scriptură ne învaţă că un om cu inima curată care are făgăduinţa că-L va vedea pe Dumnezeu, este omul care primeşte cuvântul scris al lui Dumnezeu fără gânduri ascunse, aşa cum ni L-a trimis Dumnezeu *„prin descoperirea lui Hristos, pe care au vestit-o dumnezeieştii şi sfinţii Săi Apostoli"*[8]. Un astfel de om nu va accepta nici o interpretare

---

[7] Publicată în primăvara anului 2012.

[8] *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note şi Comentarii*, arhidiacon prof. univ. dr. Ioan N. Floca, tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Antonie, Mitropolitul Ardealului, Crişanei şi Maramureşului, Sibiu, 2005. Cartea aceasta cuprinde, printre altele, repertoriul canonic pe teme anexat la Colecţia oficială de canoane a Bisericii Ortodoxe, sau *Nomocanonul* în paisprezece titluri, alcătuit la anul 883 şi aprobat de Sinodul desfăşurat la Constantinopol în anul 920. Mai conţine

care nu este fundamentată pe cuvîntul scris al lui Dumnezeu deoarece, aşa cum citim la 2 Petru 1:20-21, *„nici o proorocie a Scripturii nu se tâlcuieşte după socotinţa fiecăruia; pentru că niciodată proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinţi ai lui Dumnezeu au grăit, purtaţi fiind de Duhul Sfânt"*. A fi cu inima curată înseamnă, aşadar, a rămâne la o singură interpretare, aceea dată de Duhul Sfânt, care a călăuzit pe oamenii sfinţi ai lui Dumnezeu, cei ce au aşternut-o în scris. Asta înseamnă *inimă deschisă, fără gânduri ascunse*. Iar pentru aceia care doresc să ştie că Sfânta Tradiţie ortodoxă crede acelaşi lucru cu privire la Sfânta Scriptură, amintim aici numai două mărturii:

„Deci să nu îndrăznim deloc a spune sau a concepe ceva despre Dumnezeirea cea mai presus de fiinţă şi tainică, în afară de cele ce ni s-au arătat nouă în chip divin prin Sfintele Scripturi."[9]

Şi a doua: *„Nici chiar pe mine, care-ţi vorbesc acestea, să nu mă crezi dacă nu vei primi din Dumnezeieştile Scripturi dovada celor ce-ţi vorbesc. Mântuirea noastră constă în dovezile Dumnezeieştilor Scripturi."*[10]

Orice om, creştin sau necreştin, care se abate de la Sfânta Scriptură nu-L va vedea pe Dumnezeu decât în poziţia de condamnat pe veci de la Faţa Lui. Ne bucurăm astfel să venim în ajutorul tuturor acelora care doresc să rămână fideli învăţăturii Sfintei Scripturi şi, în acelaşi timp, învăţăturii Sfinţilor Părinţi. Sau care, ca şi Sf. Chiril al Ierusalimului, nu se abat din limitele Sfintei Scripturi nici chiar dacă sunt nevoiţi să-şi renege convingeri de-ale lor de-o viaţă întreagă şi anumite interpretări ale adevărului care nu sunt conforme cu textul sacru.

Autorul

şi enciclica Patriarhilor ortodocşi de la 1848. Citatul menţionat în titlu este parte din paragraful 20 de la pagina 598, sub titlul *Enciclica Patriarhilor Ortodocşi de la 1848*, *Epistola enciclică a Bisericii Una, Sfinte şi Apostolice, adresată Ortodocşilor de pretutindeni*.

[9] Dionisie Pseudo-Areopagitul, *Despre numele divine* 1.1, în *Despre numele divine. Teologia mistică*, Editura Institutul European, Iaşi, 1993, trad. Cicerone Iordăchescu şi Theofil Simensky, p. 45.

[10] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a IV-a*, 17, vol. 1, p. 118.

Introducere

Motto: „*Trebuie ca propovăduirea evanghelică sfântă şi Dumnezeiască a răscumpărării noastre să fie vestită de către toţi aşa neschimbată şi să fie crezută în veci aşa de curată, cum a descoperit-o dumnezeieştilor şi sfinţilor Săi Ucenici, Mântuitorul nostru.”*[11]

Noutăţi în ediţia prezentă

Încurajez pe toţi cititorii ediţiei precedente să se îndeletnicească neapărat şi cu citirea acesteia. Prima ediţie a fost scrisă mai mult ca un răspuns ad-hoc la provocările unui grup de creştini interesaţi în materie de ortodoxie. Ediţia de faţă aduce un supliment considerabil de adăugiri şi explicaţii mai elaborate ale subiectului, printr-un mănunchi de informaţii care nu se află în ediţia precedentă. Anii 2013 şi 2014 ne-au oferit mai multe materiale doctrinare printr-o explozie de cărţi apărute în librăriile ortodoxe ale ţării, mai ales în mitropolia Iaşilor. Astfel că, deşi ediţia de faţă prezintă aceleaşi subiecte generale ca cea precedentă, le dezvoltă mult mai documentat şi mai elaborat, cu destule adăugiri.

Apoi mai sunt şi alte noutăţi. Spre exemplu, partea introductivă a acestei ediţii conţine o listă care prezintă definirea unor termeni folosiţi frecvent în lucrare, cu acelaşi titlu. Este vorba despre ce trebuie înţeles prin termenii de creştin, ortodox şi ortodoxie, preot etc. – explicaţii care limpezesc cu atât mai bine înţelegerea conţinutului cărţii.

Ediţia aceasta mai conţine, de asemenea, explicaţii suplimentare în materie de tradiţie şi Sfânta Tradiţie, cât şi un comentariu elaborat pe marginea textului de la 2 Tesaloniceni 2:15. Sunt sigur că nimeni n-ar vrea să treacă cu vederea aceste explicaţii.

---

[11] *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note şi Comentarii*, arhdiac. prof. univ. dr. Ioan N. Floca, p. 595.

Ca și ediția precedentă, cartea aceasta conține o multitudine de date, prea concentrate pentru a putea fi parcursă ca un roman obișnuit. Dar am o veste foarte fericită pentru toți cititorii care, speriați de mărimea cărții, se simt descurajați în a o citi. Cartea este structurată pe capitole și subcapitole care tratează subiecte distincte, astfel încât cititorul să-şi poată alege cu ușurință o anumită tematică dorită a cărei înțelegere, în general, nu este strict condiționată de restul cărții. În felul acesta este scutit de oboseala citirii informațiilor care nu-l interesază, neapărat.

Soluţia care o propun este efectuarea unei citiri selective şi cu încetinitorul, cum se zice. Desigur, se poate începe direct și cu citirea unui capitol anume care te intereseează și să rămâi la aceasta. Dar eu recomand cu căldură începerea citirii cu parcurgerea materialului introductiv care va ușura mult înțelegerea cărții fie ca întreg fie pe subiecte.

Ceea ce urmează să citiţi pe paginile acestei cărţi este un îndemn de a ne întoarce la bazele dreptei credinţe. Vom face cunoştinţă pe parcursul acestei cărţi cu ceea ce este dreapta credinţă, aşa cum a fost ea primită prin descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieştii şi sfinţii Săi Apostoli. Pe lângă dovezile luate din Sfânta Scriptură, au fost adunate în această lucrare mărturii ale celor mai competente foruri ortodoxe şi ale celor mai respectaţi teologi ai ortodoxiei din mai toate vremurile, începând cu vremea Bisericii primare. Prin urmare, nu va fi vorba aici de opinii arbitrare ci, folosind citatele Scripturii, ale Sfinţilor Părinţi, ale diverşilor scriitori bisericeşti şi teologi ortodocşi, vom căuta să conturăm bazele dreptei credinţe aşa cum au fost ele puse de înaintaşii noştri.

Porunca Sfintei Scripturi sună categoric: „*Să nu muţi hotarul... pe care l-au aşezat strămoşii moşiei tale...*” Aşadar, trebuie să rămânem neabătuţi în hotarele credinţei pe care ne-a hărăzit-o Domnul Dumnezeul nostru prin moşii şi strămoşii noştri (Deuteronomul 19:14). Tocmai acesta este gândul călăuzitor în alcătuirea acestei cărţi. Citându-l pe preotul profesor Ion Buga, ne străduim să *reconsiderăm originile*, *să*

înţelegem sensul originar al existenţei, cu deosebire cel religios[12]. Și renumitul teolog Ioannis Romanides ne îndeamnă la revenirea la Tradiția Patristică prin următorul citat: *„Dacă cineva îi citeşte atent pe Părinţii, observă că există o oarecare diferenţiere între învăţătura Părinţilor despre Tainele Bisericii şi învăţătura cuprinsă în manualele moderne despre Tainele Bisericii. Acesta este motivul pentru care Ortodoxia zilelelor noastre se află la un oarecare grad de îndepărtare faţă de Tradiţia Patristică şi de Ortodoxie. Aceasta înseamnă că este necesară revenirea la aceasta”.*[13] Sau cum spune tot el în aceeași carte: *„Cât despre cel care este cu adevărat teolog, dacă cineva foloseşte criteriile Sfântului Apostol Pavel ca şi pe cele ale Părinţilor Bisericii, d. ex., ale Sfântului Simeon Noul Teolog, va vedea că teologia modernă de azi, care este influenţată de teologia rusă, nu este teologie patristică, ci o deformare a Teologiei patristice, pentru că a fost scrisă de către oameni care nu îndeplineau condiţiile duhovniceşti de mai sus.”*[14]

Ceea ce este scris pe paginile acestei cărţi se adresează creştinilor care cred în Dumnezeul Cel Viu, în Dumnezeul Scripturilor şi în Mântuitorul viu, care a trăit pe Pământ, ne-a răscumpărat din păcat şi pierzare, ne-a lăsat cuvântul Său viu, prin dumnezeieştii şi sfinţii Săi Apostoli, S-a răstignit pentru noi, a murit şi a înviat şi, după ce S-a înălţat la cer, ne-a dat pe Duhul Său Cel Sfânt. Vor avea câştig din citirea acestei cărţi toţi aceia care, urmând preceptul Sf. Vasile cel Mare, *ora et*

---

[12] Preotul Alexander Schmemann, *Din apă şi din duh*, tradusă în limba română de preot profesor Ion Buga, Bucureşti, Symbol, 1992. În *Prologul traducătorului*, Ion Buga îl prezintă pe autorul cărţii, Alexander Schmemann, prin aceste cuvinte: „Având o mare putere de sinteză istorico-patristică şi preocupat de liturgică în mod fundamental, el reuşeşte să consemneze în domeniul liturgicii, aşa cum a reuşit Lossky în cel dogmatic, duhul cel mai autentic, mai pur şi mai viu al Ortodoxiei... Soluţia ortodoxă atât de minunat conturată de Schmemann în cele două lucrări de teologie liturgică, *Din apă şi din duh*, iar cealaltă *Euharistia*, va rămâne un fericit reper în drumul de azi şi de mâine al mărturisirii ortodoxe...”

[13] protopresbiter prof. univ. dr. Ioannis Romanides, *Teologia Patristică*, Editura Metafraze, Bucureşti 2011, p. 184.

[14] Ibidem, p. 110.

labora („roagă-te şi munceşte")[15], vor citi atenţi cartea, se vor ruga lui Dumnezeu pentru lumina Lui cerească şi apoi vor munci, adică se vor strădui să împlinească tot ce este conform Sfintei Scripturi pe paginile ei.

Autorul acestei cărţi este un slujitor drept credincios al lui Hristos, care dă slavă lui Dumnezeu după învăţătura Sfintei Scripturi şi a sfinţilor Părinţi ai Bisericii[16], un apărător al dreptei credinţe, al acelei credinţe *„dată sfinţilor, odată pentru totdeauna"* (Iuda 1:3) şi pe care o moştenim de la înaintaşii noştri, pionierii credinţei, Sfinţii Părinţi ai Bisericii. Voi fi foarte recunoscător fiecărui cititor al acestei cărţi care va sesiza cea mai mică abatere de la învăţătura originară a credinţei ortodoxe, aşa cum a fost ea primită prin descoperirea lui Hristos şi încredinţată dumnezeieştilor şi sfinţilor Săi Apostoli. De asemenea, dacă cineva semnalează orice fel de distonanţă între ceea ce este credinţa ortodoxă **la origine** şi felul cum este prezentată pe paginile acestei cărţi şi nu-mi face cunoscută abaterea, cu scopul de a mă îndrepta, va face aceasta pe cheltuiala sa înaintea lui Dumnezeu. Şi iarăşi, dacă cineva îmi aduce argumente prin care-mi demonstrează că m-aş fi abătut de la dreapta credinţă, primită prin descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieştii şi sfinţii Lui Apostoli, iar eu nu iau aminte şi nu mă pocăiesc de abaterea mea, vinovat să fiu atunci eu înaintea lui Dumnezeu, pentru păcatul neascultării de descoperirea Fiului Său - temelia scumpă a credinţei noastre!

Ediţia precedentă a acestei cărţi cuprinde o serie de alte materiale în sectorul introductiv care-şi au utilitatea şi valoarea lor, dar care am socotit că nu este benefic să fie repetate şi în

---

[15] Irineu Duvlea, episcop vicar al episcopiei ortodoxe române din America, *Cuvânt de suflet*, pp. 5, 6.

[16] A se acorda toată atenţia ordinei în care am notat cele două autorităţi cărora le sunt supus: Sfânta Scriptură şi Părinţii. Am stabilit această ordine după exemplul şi porunca Sfinţilor şi Dumnezeieştilor Apostoli ai Mântuitorului, arătată în cartea Fapte 4:19 şi Fapte 5:29; de asemenea, după porunca celui mai mare om din economia Bisericii, marele apostol trimis la neamuri (Galateni 2:8) de a nu primi o altă Evanghelie dacă ar veni chiar şi de la el (Galateni 1:8-9).

cartea de faţă. Însă oricine doreşte să le cunoască îşi poate procura ediţia I şi le poate parcurge.

Această ediţie prezintă o îmbunătăţire care se referă la notele de subsol. Din anumite motive de ordin tehnic (este vorba despre un anumit grad de incompatibilitate a programelor computerizate americane cu cele europene) în prima ediţie a apărut o neconcordanţă între numerele de ordine şi sursa citatului. Desigur, s-a corectat şi aceasta printr-o erată ulterioară pe care, aceia care nu o au dar o doresc, o pot procura făcându-mi cunoscută adresa la care să fie trimisă, fie în format electronic, fie în scris. De data aceasta, citarea notelor s-a făcut cu mare grijă, la subsolul paginii, astfel încât inconvenienţa aceasta să fie înlăturată, pe cât posibil.

Încheiem această scurtă introducere printr-un citat cules din *Noul Testament ortodox*, ediţia 1857, citat care se potriveşte cu starea de suflet în care s-a scris şi cartea pe care o ţineţi în mână: „*Toată această osteneală s-au făcut prin mila lui Dumnezeu, cu dorinţa de adevăr, nu de osândire a mai marilor şi a fraţilor lor ce din neştiinţă greşesc, pentru că nu a noastră este judecata, ci a Domnului. Nici părând a fii mai presus de cineva căci tuturor s-a poruncit: ‚Cui i se pare că stă, să ia aminte să nu cadă'. Ci nădăjduim, din râvnă curată pentru păzirea dreptei credinţe spre mântuirea tuturor. Cerem şi cuvenita iertare pentru cele ce din neştiinţă ca nişte oameni am greşit.*

Ştim sigur şi cunoaştem că tot cel iubitor de adevăr va primi certitudinea dreptei credinţe, după cuvântul lui Dumnezeu ce zice: ‚De va voi cineva să facă voia Lui, va cunoaşte pentru învăţătura aceasta, oare de la Dumnezeu este, sau eu de la mine grăiesc...' (Ioan 7:17-18).

Bunul Dumnezeu cel în Treime închinat şi slăvit să dăruiască tuturor mila sa, prin Iisus Hristos Domnul şi Mântuitorul nostru, Lui fie cinstea, puterea şi slava în veci, Amin." [sic][17]

[17] *Noul Testament al Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, 1857, tipărit cu voia şi blagoslovenia prea sfinţilor episcopi ai principatului României, după cel mai ales model dat de

Metoda folosită în selectarea citatelor

Anumite informaţii conţinute în acest subcapitol le veţi mai întâlni pe întreg parcursul citirii cărţii. Aici însă vor fi prezentate pe larg, în vederea limpezirii eventualelor nedumeriri ridicate de stilul în care au fost selectate şi menţionate mărturiile şi punctele de vedere ale tuturor autorilor citaţi. Este deosebit de important să fie cât mai bine înţelese principiile care stau la baza selecţiei şi prezentării citatelor pe întreg parcursul cărţii.

De la un capăt şi până la celălalt al cărţii nu s-a urmărit nimic altceva decât prezentarea cât mai fidelă a temeliei de nezdruncinat a ortodoxiei, aşa cum a fost ea enunţată, **la origine** – care este Sfânta Scriptură. Şi pentru că acest fundament este aşezat de către Părinţii Bisericii, vrem să aducem acum numai trei dovezi în sprijinul acesteia, urmând ca o mulţime de alte dovezi să fie prezentate la capitolul *Biblia şi Tradiţia*.

Dionisie pseudo-Areopagitul ne porunceşte: *„Deci să nu îndrăznim deloc a spune sau a concepe ceva despre Dumnezeirea cea mai presus de fiinţă şi tainică, în afară de cele ce ni s-au arătat nouă în chip divin prin Sfintele Scripturi.”*[18] Constatăm cât de categoric ni se porunceşte **să nu îndrăznim deloc** a ieşi din „teritoriul” Sfintelor Scripturi!

Sf. Chiril al Ierusalimului (supranumit „doctor al Bisericii”, 313–386)[19], a mers atât de departe cu apărarea textului sacru al Sfintelor Scripturi, încât a dat următoarea direcţie tuturor cititorilor cărţilor sale: „*Nici chiar pe mine, care-ţi vorbesc acestea, să nu mă crezi dacă nu vei primi din Dumnezeieştile Scripturi dovada celor ce-ţi vorbesc. Mântuirea noastră constă*

---

prea sfinţia lor, a cincea ediţie, Bucureşti. Această reeditare apare cu binecuvântarea Prea Sfinţitului Galaction, Episcop de Alexandria, Alexandria, p. 575.

[18] Dionisie pseudo-Areopagitul, *Despre numele divine* 1.1, in „*Despre numele divine. Teologia mistica*”, Editura Institutul European, Iași, 1993, trad. Cicerone Iordăchescu și Theofil Simensky, p. 45.

[19] http://www.newadvent.org/cathen/04595b.htm, accesat în august 2013.

în dovezile Dumnezeieştilor Scripturi."[20] Remarcăm aici grija deosebită pe care o manifestă acest Părinte al Bisericii faţă de cuvântul **scris** al lui Dumnezeu, care a ajuns la noi, oamenii, „*prin descoperirea lui Hristos, pe care au vestit-o dumnezeieştii Apostoli*."[21] Ceea ce face Sf. Chiril al Ierusalimului prin atenţionarea aceasta este să ne autorizeze ca, de fiecare dată când semnalăm o nepotrivire între orice scriere omenească şi Sfânta Scriptură, să ne conformăm adevărului Sfintei Scripturi.

Sf. Athanasie al Alexandriei, cu prilejul primei canonizări a cărţilor Noului Testament, din anul 367, ne face cunoscut că *„acestea sunt izvoarele mântuirii, pentru ca cei însetaţi să poată fi săturaţi cu cuvintele vieţii pe care le conţin.* ***Numai în acestea*** *este proclamată doctrina credinţei. Nimeni să nu adauge nimic la ele, nimeni să nu scadă nimic din ele. Căci tocmai în legătură cu aceasta a mustrat Domnul pe Saduchei cu cuvintele: ‚Vă rătăciţi neştiind Scripturile'. Apoi i-a mustrat pe Evrei spunându-le: ‚Cercetaţi Scripturile, că socotiţi că în ele aveţi viaţă veşnică. Şi acelea sunt care mărturisesc despre Mine."*[22] Folosind adverbul „numai", Sf. Athanasie situează în afara Sfintelor Scripturi orice altă autoritate omenească sau îngerească în materie de mântuire.

Prin urmare, cititorii care vor întâlni în cartea aceasta idei noi faţă de cele cu care erau obişnuiţi, sunt invitaţi să le filtreze prin prisma învăţăturilor Sfintei Scripturi, deoarece noi am ţinut cu toată tăria a nu trece peste descoperirea lui Hristos vestită de dumnezeieştii şi sfinţii Lui Apostoli, aşa după cum, de altfel, ne-au poruncit Părinţii Bisericii. În acelaşi timp, dacă întâlneşte cineva o nepotrivire între gândurile exprimate pe paginile cărţii şi învăţătura Sfintelor Scripturi, acel cineva are datoria sfântă

[20] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a IV-a*, 17, vol. 1, p. 118.

[21] *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note şi Comentarii*, arhidiacon prof. univ. dr. Ioan N. Floca, p. 598.

[22] Sf. Athanasie, *Cea de a treizeci şi noua Epistolă Pascală a lui Athanasie*, http://www.academia.edu/1853545/ A_New_Fragment_of_Athanasiuss_39th_Festal_Letter_Heresy_Apocrypha_and_the_Canon, accesat în luna august, 2013.

din partea lui Dumnezeu să tragă un semnal de alarmă. Chiar dacă aşa ceva s-a strecurat din neatenţie, dreapta credinţă nu are voie să sufere cu nimic. Apoi, desigur, tot ceea ce găsim în concordanţă deplină cu învăţăturile Sfintei Scripturi, singura care conţine izvoarele mântuirii, trebuie să luăm şi să împlinim! Căci, altfel, ce temei ar mai avea numele nobil de creştin ortodox pe care-l purtăm?!

Urmează acum să facem cunoscut că, în afară de Omul Iisus Hristos, Dumnezeu din Dumnezeu adevărat şi om din om adevărat - dar fără păcat, TOŢI oamenii, inclusiv Apostolii şi Părinţii, sunt în pericolul de a spune lucruri şi de la ei, nu numai de la Dumnezeu. Afirmaţia aceasta cutezătoare (o vom mai întâlni şi cu alt prilej) privindu-i pe Apostoli are la bază textul de la Galateni 1:8-9: „*Dar chiar dacă noi înşine sau un înger din cer ar veni să vă propovăduiască o Evanghelie deosebită de aceea pe care v-am propovăduit-o noi, să fie anatema!*"

Cât despre acelaşi pericol de a spune ceva de la ei înşişi care-i paşte şi pe Sfinţii Părinţi ai Bisericii, am vorbit deja mai sus, amintind porunca Sfântului Chiril al Ierusalimului de a nu-i da nici lui ascultare dacă spusele sale nu sunt în concordanţă deplină cu cele ale Sfintei Scripturi.

Dacă, deci, nici din partea marelui Apostol Pavel nu trebuie să primim nimic străin de Evanghelia descoperită lui de către Hristos, dacă nici din partea Părinţilor Bisericii nu trebuie să primim nimic care nu este în desăvârşit acord cu Sfânta Scriptură şi nici din partea vreunui înger din cer, atunci, cum am putea primi învăţături orale contrare Evangheliei sau pe care nu le regăsim în Evanghelie, din partea oricăror alţi oameni de pe Pământ sau îngeri din cer?!

Urmând astfel indicaţiile Cuvântului lui Dumnezeu din Epistola către Galateni 1:8-9 ne-am pus foarte serios în gardă ori de câte ori am adus un citat, căutând să-i probăm veridicitatea, aşezându-l alături cu descoperirea lui Hristos aşternută în scris pe paginile Scripturii de către sfinţii şi dumnezeieştii Lui Apostoli. În felul acesta, ori de câte ori am

găsit gânduri controversate ale unui autor, chiar în interiorul aceluiaşi pasaj, rămânând fideli declaraţiei făcute în *Enciclica adresată Ortodocşilor de pretutindeni*, citată mai sus, am lăsat autorului ideile care veneau de la el şi am trecut în cartea de faţă numai pe acelea care sunt conforme cu dreapta credinţă. Procedând în felul acesta ne-am conformat, în acelaşi timp, şi indicaţiilor Sf. Chiril al Ierusalimului, amintit mai sus, trecând peste orice este străin de Evanghelie, nu numai din lucrările lui, dar şi din ale altora. Iar cei care ar dori să afle cât de dreaptă este atitudinea aceasta a Sf. Chiril al Ierusalimului să ia aminte la apărarea Sf. Ap. Petru în faţa Sinedriului: „*Judecaţi voi singuri dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm mai mult de voi decât de Dumnezeu*" (Fapte 4:19).

Definirea unor termeni folosiţi frecvent în lucrare

- Creştin

Citim la cartea Fapte 11:26 că în Antiohia, *„întâia oară, ucenicii s-au numit creştini."* Sensul cuvântului creştin redat de Sfânta Scriptură este, prin urmare, ucenic al Domnului Iisus şi al Apostolilor. Cine nu-și aliniază trăirea după învăţătura Mântuitorului şi a Apostolilor nu este creştin, chiar dacă-i place să se socotească în numărul lor. Sfânta Tradiţie are aceeaşi părere: *„Creştinismul este învăţătura [dogma] Mântuitorului nostru Iisus Hristos care constă dintr-o parte practică, fizică [naturală] şi teologică."*[23] Sau cum spune Ioan Carpathiul: *„Creştinismul e învăţătura Mântuitorului nostru Hristos alcătuită din porunci îndumnezeitoare, care îl fac pe cel care le realizează după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu."* [24]

---

[23] Cf. Evagrie, *Praktikos* 1, apud Ioan I. Ică jr., *Despre Lumina taborică, Scrieri filocalice uitate*, Editura Deisis, Sibiu 2013, p. 46.

[24] Fericitul Ioan Carpathiul, *Despre Lumina taborică, rugăciunea lui Iisus şi curăţia minţii*, Editura Deisis, Sibiu, 2013, p. 46.

Încă o observaţie. La început nu erau creştini ortodocşi şi alţii ci, simplu, creştini care au ascultat vestirea Apostolilor şi s-au supus învăţăturii lor. Primilor creştini din Antiohia nu li s-a dat numele de ortodocşi, catolici sau protestanţi ci, simplu, creştini. Biblia ortodoxă nu recunoaşte împărţirile cultice, nici măcar cultul ortodox – sintagma *creştin ortodox* nu se află nicăieri pe paginile Scripturii ortodoxe. Cei care au ascultat cuvântarea Apostolului Petru au fost adăugaţi la numărul ucenicilor, nu la biserica ortodoxă – căci nu exista și nici nu se pomenea așa ceva.

- Ortodox, ortodoxie

Semnificaţia calificativului de creştin ortodox, așa cum este percepută în zilele noastre, este total deviată de la adevărata ei origine. Nimeni nu s-a gândit niciodată în vremurile apuse la folosirea acestui termen ca definire a unui cult creştin. Ortodoxia nu este o marcă înregistrată. Cultele creştine, inclusiv cel ortodox, sunt toate invenţia oamenilor. Nu se găseşte nicăieri pe tot parcursul Scripturii denumirea vreunui cult religios, nici atât de biserica ortodoxă sau cultul ortodox. Rugăciunea domnească a Mântuitorului, din Ioan 17, este ca toţi credincioşii să fie una, nu două sau mai multe culte. Nici Părinţii nu s-au referit niciodată la Biserica Domnului identificând-o ca pe Biserica ortodoxă. Nu există biserică ortodoxă, catolică, protestantă etc. deoarece Hristos n-a zidit Biserica Ortodoxă, ci Biserica Lui (Matei 16:18). Pe vremea aceea nu exista cultul ortodox şi alte culte, ci existau creştini, eretici şi păgâni.

Cum a pătruns termenul ortodox în cultura creştină? După plecarea Apostolilor la cele veşnice s-a împlinit proorocia lui Pavel (Fapte 20:29-30), prin care îi înştiinţează pe creştini că *„după plecarea mea vor intra, între voi, lupi îngrozitori, care nu vor cruţa turma. Şi dintre voi înşivă se vor ridica bărbaţi, grăind învăţături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei”*.

Şi chiar aşa s-au petrecut lucrurile! S-au ridicat bărbaţi care au strecurat în Biserica Domnului tot felul de *învăţături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei*. Fiind confruntaţi cu acest val de erezii care bântuiau puternic Biserica Domnului, Părinţii au luat măsurile cuvenite prin raportarea tuturor acestor erezii la Sfintele Scripturi (nu la vreo tradiţie orală, nici atât de la păgâni). Ei, deci, combăteau toate ereziile care bântuiau puternic Biserica acelor vremuri, raportându-se la adevărul Scripturii **scrise** prin folosirea cuvântului *ortodox*. Acesta este un cuvânt compus din două rădăcini din limba greacă, *orthos* şi *doxa*. *Orthos* se traduce prin *drept; direct; cum trebuie; în ordine; drept; dreptate; complet; perfect*; iar *doxa* prin *adevărat*, *credincio*s, *credinţă, încredere*, *a gândi*.

Aşadar, ori de câte ori doi sau mai mulţi Părinţi comentau o erezie oarecare foloseau frecvent termenul *ortodox*, cu intenţia de a afla ce spune Sfânta Scriptură **scrisă** (nu tradiţia orală). Ei foloseau cuvântul *ortodox* exact aşa cum noi obişnuim să spunem azi, *hai să vedem ce spune textul sacru al Sfintei Scripturi*. Deci nu era nici pe departe vreun gând de a se separa de alţi creştini căci, în vremurile acelea, nu erau decât cei care urmau învăţăturile Apostolilor potrivit dreptarului credinţei – Sfânta Scriptură. Sf. Ioan Gură de Aur, ca şi patriarhul B.O.R. de azi ne învaţă cu toată tăria să rămânem strict la Scriptură, căci aici este adevărata bogăţie[25].

Aşadar, prin cuvântul *ortodox* Părinţii defineau atitudinea creştinilor faţă de Scriptură – nici vorbă nu era despre o anumită denominaţiune creştină. Orice creştin al acelor vremuri care respecta cu cea mai mare stricteţe dreptarul adevăratei credinţe a Apostolilor profesa, în înţelesul acesta, credinţa cea adevărată care, în limba greacă se traduce prin *ortodox*. A spune *credinţa după dreptar* sau *credinţa după Evanghelie* în româneşte are exact acelaşi înţeles pe care, în greacă, îl spui printr-un singur cuvânt - *ortodox*.

---

[25] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tâlcuiri la Epistola a doua către Corinteni. Omilia XIII*, apud *Biblia*, 2008, subcoperta din faţă.

În felul acesta, cu timpul s-a ajuns ca aceia care rămâneau strict la textul sacru să se numească *ortodocşi*, adică drept slăvitori ai lui Dumnezeu sau „creştini după dreptar”. Cu vremea, Biserica, de fapt singura biserică existentă la vremea aceea, şi-a adoptat numele de Biserica ortodoxă și catolică (deci, atenţie, nu numai ortodoxă, ci şi catolică!), adică dreaptă închinătoare și universală. Dar, să reţinem, aici nu era vorba despre nuanţă confesională, ci despre credinţa cea dreaptă în dreptarul lui Dumnezeu – cuvântul Lui cel scris. Adoptând acest nume, nu voiau altceva decât să se separe de toţi aceia care căutau să altereze adevărul cel drept al lui Dumnezeu, Sfânta Scriptură. Cei care erau creştini erau TOŢI ortodocşi, dar nu în sensul confesional al cuvântului, ci erau ortodocşi prin faptul că practicau dreapta credinţă a Scripturii. Ceilalți erau socotiţi ca eretici pentru că nu împărtăşeau punctul de vedere al Sfintei Scripturi.

Trebuie să se înţeleagă bine aspectul acesta deoarece, pentru ortodoxia de azi, erezia constă în abaterea de la tradiţia orală, populară, moştenită de la păgâni, indiferent de ce spune Scriptura ortodoxă. Ori de câte ori aduci un punct de vedere al Scripturii neconform cu tradiţia orală, populară eşti categorisit ca eretic. Încercaţi să menţionaţi punctul de vedere al Sfintei Scripturi ortodoxe cu privire la moaşte, pomeni, cele 27 de vămi, lumânări, botezul copiilor mici, închinarea la icoane etc. şi veţi fi consideraţi, din start, eretici. Iar aceasta, în ciuda faptului că toate aceste practici şi ritualuri numite ortodoxe nu numai că nu sunt în Scriptura ortodoxă, ci ele sunt şi condamnate şi anatemizate de către Scriptura ortodoxă, deopotrivă ca şi de Sfânta Tradiţie şi Părinţi.

Iată opinia părintelui Rafail Noica, cu privire la înţelegerea a ceea ce este ortodoxia: *„...am văzut-o tot pe pielea mea că nu numai că ceea ce numim noi ortodoxie, şi vă spun că ar trebui să nici nu aibă nume în istorie, nici măcar biserică.... Singură ortodoxia drept înţeleasă şi o înţelegere nu raţională, nu analitică, nu ştiinţifică observând ce este, istoric ortodoxia.... Noi suntem ortodocşi! Vai de ortodoxia noastră! Părintele Sofronie spunea:*

‚Un ortodox a fost în istorie, dar şi pe Acela L-au răstignit!'... Ortodoxia, întru-un cuvânt, este răspunsul lui Dumnezeu prin întrupare şi prin jertfă dumnezeiască, răspunsul tuturor căutărilor omului... A fi ortodox înseamnă... a avea încredere în Dumnezeu."[26]

Cu acestea fiind spuse, înţelegând deci că *ortodox* în limba greacă nu este nimic altceva decât a spune „drept-credincios" în româneşte (după greaca bizantină, „drept-slăvitor"), facem cunoscut că ori de câte ori folosim cuvântul ortodox pe paginile acestei cărţi ne referim la dreapta credinţă a înaintaşilor noştri - Părinţii Bisericii, care era desăvârşit aliniată cu credinţa Apostolilor, adică Sfânta Scriptură, cuvântul scris al lui Dumnezeu. Dacă am ales totuşi să vorbim despre „ortodox" şi nu „drept-credincios" avem în vedere că oamenii pe acesta îl cunosc.

- Sfânta Tradiţie şi tradiţia

Tradiţia nu este un monopol al cuiva – nici măcar al cultului ortodox. Tradiţia ortodoxă, în concepția actuală, este acceptată cu de la sine putere ca tradiţie instituţionalizată a ortodoxiei. Detaliul acesta trebuie avut în vedere când ne raportăm la tradiţie (vezi *Capitolul 1* al cărţii).

Tot la fel stau lucrurile şi cu privire la termenul de *ortodox*. Aşa cum tocmai am arătat mai sus, cuvântul acesta a existat, de fapt, înainte de apariţia cultului ortodox. La început, adevăratul ortodox nu era nicidecum un membru al unei biserici instituţionalizate, unul care ţinea anumite ritualuri sau o anumită tradiţie orală de la oameni. Creştin ortodox era unul care credea în Dumnezeu după cea mai strictă învăţătură a cuvântului **scris** al lui Dumnezeu, Sfânta Scriptură; iar eretic era cel care se abătea de la Sfânta Scriptură.

---

[26] Părintele Noica, „Ortodoxia este răspunsul lui Dumnezeu", https://www.youtube.com/watch?v=_YXg-HisZ7E, accesat în aprilie 2014.

Aşa a fost la început. Azi însă lucrurile au „evoluat". Numele de ortodox şi respectiv Biserica ortodoxă sunt atribuite în exclusivitate acelora care respectă o tradiţie orală omenească, moştenită de la păgâni (vom atesta originea păgână cu documente istorice). Astfel, se cere a se vorbi despre două genuri de tradiţii: tradiţia orală sau populară, de factură omenească, moştenită de la păgâni; şi Sfânta Tradiţie, aliniată desăvârşit cu Scriptura, pe care am să le deosebesc în parcursul lucrării scriindu-le ca „tradiţia orală, populară" şi „Sfânta Tradiţie". Şi pentru că deosebirea între acestea două constă în felul cum se raportează fiecare la textul Sfintei Scripturi vom stabili, mai întâi, autoritatea supremă a Sfintei Scripturi, în funcţie de care vom clasifica şi cei doi termeni referitori la tradiţie.

Referindu-ne acum, aşadar, la autoritatea supremă a Sfintei Scripturi (despre care am mai vorbit de altfel deja mai sus şi vom vorbi pe larg în primul capitol) alegem, spre exemplu, pe părintele Efrem Athonitul, care ne face cunoscut că *„fără învăţăturile Evangheliei nu avem călăuză, nu avem busolă, nu avem nimic, nu ne putem mântui."*[27] Este drept ca sfântul acesta să declare Evanghelia ca pe busola care ne arată drumul spre cer, deoarece Evanghelia a venit din cer. După cum busola de pe Pământ ne arată Polul Nord al Pământului, pentru că este alcătuită din elemente luate din pământ, în acelaşi fel „busola" din cer (adică Evanghelia) ne arată direcţia cerului, deoarece vine din cer.

Sf. Vasile cel Mare se pronunţă foarte hotărât împotriva a tot ce nu este din Scriptură: „*Ceea ce-i străin de Scriptură se înlătură.*"[28] Şi nici Clement Alexandrinul nu este mai puţin categoric, făcându-ne cunoscut că noi, credincioşii, „*folosim Scriptura ca o normă de descoperire a lucrurilor.*"[29] Iar

---

[27] Părintele Efrem Athonitul, http://www.cartiortodoxe.com/carte/278/despre-credinta-si-mantuire, accesat în martie 2013.
[28] Sf. Vasile Cel Mare, *Migne*, *Patrologia Greacă* 31, col. 845.
[29] Clement Alexandrinul, *Stromata,* 7, 16.

Vicenţiu de Lerin ne porunceşte *„să nu ascultăm pe nimeni care introduce învăţături noi, oricât de însemnaţi ar fi.”*[30] Înţelegem noi ce vrea să spună prin *oricât de însemnaţi ar fi*? Aceasta nu mai lasă loc la nimic străin de conţinutul Sfintei Scripturi.

Încă o mărturie pe care o aducem ca dovadă asupra locului pe care-l ocupă cu adevărat Sfânta Scriptură în ortodoxia adevărată, aceea **de la origine,** o găsim in scrierile contemporane: *„Duhul Sfânt nu mai adaugă nimic la conţinutul divin al Evangheliei. O tradiţie care este contrară Sfintelor Scripturi nu este o tradiţie ortodoxă. Tradiţia recunoaşte că Scriptura este forma definitivă, conţinutul infailibil al revelaţiei.”*[31] ***Definitiv***, potrivit DEX-ului, înseamnă: *„care nu mai e supus modificărilor, stabilit pentru totdeauna; irevocabil, absolut, categoric; care exclude posibilitatea de a fi revăzut; fără posibilitatea de revenire.”*

Ortodoxia, din fericire, în cazul acesta, chiar şi cea contemporană, are un merit deosebit prin aceea că nu recunoaşte infailibilitatea niciunei fiinţe umane, în afară de a Dumnezeului-Om, Iisus Hristos. Iar după Dumnezeul-Om, ortodoxia recunoaşte că Sfânta Scriptură este *conţinutul infailibil al revelaţiei,* însă nu spune nicăieri acelaşi lucru şi despre tradiţia populară. Se vorbeşte foarte mult despre revelaţia care conţine tradiţia, dar nicăieri ca bucurându-se de infailibilitate. Caracterul de infailibiltate nu este niciodată atribuit tradiţiei orale, populare şi nici oricărei alte tradiţii, ci doar Sfintei Scripturi – în ciuda faptului că, practic, tradiţia populară ocupă locul cel mai de seamă în ortodoxia zilelor noastre.

Aşadar, având în vedere că *o tradiţie care este contrară Sfintelor Scripturi nu este o tradiţie ortodoxă* şi, mai ales, că *tradiţia recunoaşte că Scriptura este forma definitivă, conţinutul infailibil al revelaţiei*, pe parcursul cărţii, prin

---

[30] Vicenţiu de Lerin (învăţător creştin din sec. 5), *Comonitoriu,* cap. X.
[31] preot prof. dr. Ion Bria, *Studii teologice,* nr. 5-6/1970, pp. 398-400.

termenul *tradiţia orală, populară* înţelegem: obiceiuri, tradiţii omeneşti, ritualuri bisericeşti, sărbători creştine din calendarul ortodox şi orice alt gen de învăţături din cadrul bisericilor ortodoxe contemporane care **NU** sunt conforme cu Scriptura.

În cadrul Sfintei Tradiţii ortodoxe, din moment ce *o tradiţie care este contrară Sfintelor Scripturi nu este o tradiţie ortodoxă*, nu ne vom referi niciodată la niciun fel de informaţii neîntemeiate pe Sfintele Scripturi ca fiind Sfânta Tradiţie. Sfânta Tradiţie la care ne vom referi pe paginile acestei cărţi va fi aceea care este în desăvârşit acord cu învăţăturile Sfintei Scripturi şi care ne prezintă *conţinutul infailibil al revelaţiei*. Tot ceea ce nu este conţinut în Scriptură, ceea ce este contrar Scripturii în întregime sau fie şi numai parţial, se înlătură – aşa cum ne-a poruncit slăvitul ierarh Vasile Cel Mare.

Definiţia noastră a Sfintei Tradiţii ortodoxe este identică cu aceea exprimată de Iustin Popovici:

„Sfânta Tradiţie este Evanghelia Domnului Hristos şi Domnul Hristos Însuşi, pe Care Duhul Sfânt Îl face să ia chip în fiecare suflet credincios, ca şi în întreaga Biserică.”[32]

- Părinţii Bisericii

Pentru o înţelegere mai clară a poziţiei ortodoxiei **originare** cu privire la ceea ce se cere a se înţelege prin Părinţii Bisericii în cartea aceasta vom prezenta opinia dreptei credinţe ortodoxe **la origine** cu privire la infailibilitate, arătând mai întâi că nici măcar în infailibiltatea sfântului Apostol Pavel, ca om, nu putem să credem.

Marele Apostol Pavel, cel ales de Dumnezeu să i se descopere taina ţinută ascunsă de veacuri a Bisericii (Efeseni 3:3 şi

[32] Textul original al lui Iustin Popovici sună astfel*: “The holy Tradition is the Gospel of the Lord Christ, and the Lord Christ Himself, Whom the Holy Spirit instills in each and every believing soul, in the entire Church”.*
http://full-of-grace-and-truth.blogspot.com/2010/04/quotes-from-st-justin-popovich-on.html, accesat în octombrie 2013.

Coloseni 1:25-26) ne porunceşte ca nici chiar din partea lui să nu acceptăm vreo învăţătură care nu este întemeiată pe Evanghelia propovăduită de el (Galateni 1:8-9).

Dacă, deci, nu putem crede nici în infailibilitatea dumnezeieştilor şi sfinţilor Apostoli ai Mântuitorului, vorbind ca oameni, ci numai în cuvântul **scris** prin ei, ca urmare a descoperirii nemijlocite a Duhului Sfânt, cine ar putea avea îndrăzneala să se încreadă în infailibilitatea chiar şi a celui mai sfânt şi strălucit Părinte al Bisericii?

Dacă acordăm totuşi statutul de Părinţi pionerilor Bisericii lui Hristos, este cu totul de la sine înţeles că vom asculta pe Părinţii Bisericii în limitele următoarelor două considerente:

1. Toate învăţăturile pe care ni le dau, aşezămintele pe care le stabilesc şi îndrumările prin care ne călăuzesc Părinţii Bisericii în cele sfinte trebuie să se alinieze desăvârşit cu învăţăturile, aşezămintele şi îndrumările Sfântului Apostol Pavel, acela care i-a născut şi pe ei, pe Părinţii Bisericii, ca şi pe noi, prin Evanghelie (1 Corinteni 4:15).

2. Cât priveşte orice învăţătură, aşezământ sau îndrumare care nu sunt conforme desăvârşit cu Evanghelia, le vom trata aşa cum Părintele nostru Pavel ne-a poruncit lor şi nouă să le tratăm chiar şi pe ale lui: să fie înlăturate, cum, de altfel, porunceşte şi Sf. Vasile Cel Mare.

În ceea ce priveşte atitudinea Sfinţilor Părinţi faţă de Sfânta Scriptură, ca dovadă a respectului lor suprem, aducem mărturia lui C. Voicu:

„Sfinţii Părinţi, propovăduitori şi conducători ai Bisericii, nu au trădat, falsificat sau înlăturat Sfânta Scriptură, ca să impună Bisericii ‚preceptele' lor omeneşti."[33]

Serghei Bulgakov ne spune: „*Părinţii Bisericii gândeau prin Biblie şi trăiau din ea*."[34]

Preotul profesor Coman ne face cunoscut următoarele: „*Cuvântul scris în Biblie, care ţinea locul cuvântului viu al*

---

[33] arhimandrit prof. dr. C. Voicu, *Mitropolia Ardealului,* nr. 7-8, 1985, p. 414.
[34] Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*, Sibiu, 1933, p. 28.

Mântuitorului, se bucura, deci, cum era firesc, de un prestigiu şi o autoritate excepţională.”[35]

Aşadar, ori de câte ori ne referim la *Părinţi* vom face aceasta numai în contextul învăţăturii Sfintei Scripturi şi a Sfintei Tradiţii ortodoxe.

- Preot

Deoarece înţelegerea pe care o avem despre chemarea de preot este aliniată cu aceea a dreptei credinţe ortodoxe **la origine,** îi vom cita pe Sf. Grigorie de Nyssa şi pe Sf. Macarie cel Mare. Dacă vom face afirmaţia că perspectiva noastră privind chemarea de preot este conformă şi cu aceea a ortodoxiei contemporane (deşi ortodoxia contemporană o recunoaşte numai teroretic, în scris), avem în vedere următorul aspect: autorii citatelor prezentate mai jos (dintre care unii au trăit în jurul secolului IV) sunt amintiţi în cărţi tipărite cu binecuvântarea P.F. Părinte Daniel, după cum urmează:

a) Sf. Grigorie de Nyssa face o distincţie cât se poate de clară între preoţia Vechiului şi aceea a Noului Testament, distincţie care descalifică desăvârşit transferarea rânduielilor preoției Vechiului Testament în vremea Noului Testament. Căci preoția Vechiului Testament se moștenea prin nașterea din Levi. Iar despre preoția Noului Testament ni se face cunoscută următoarea rânduială:

„Harul preoţiei lui Hristos se oferă tututor celor ce voiesc să-L primească, cerându-li-se să împlinească nişte condiţii morale.”[36]

b) Sf. Macarie cel Mare:

„...unşi fiind cei duhovniceşti cu ungere cerească, ei devin hristoşi după har, împăraţi şi preoţi ai tainelor cereşti. Ei devin fii,

---

[35] pr. prof. I. G. Coman, *Patrologie*, vol. 1, 65-69, Bucureşti, 1984.

[36] Sf. Grigorie al Nyssei, *Despre Rugăciunea Domnească*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2009, trad. pr. prof. Dumitru Stăniloae, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, p. 45.

domni şi dumnezei, legaţi, captivi, afundaţi, răstigniţi şi afierosiţi (Domnului).”[37]

c) Ion Bria:

„Fiecare creştin are o demnitate preoţească şi are acces direct la obiectul preoţiei...”[38]

d) Dumitru Stăniloae ne face cunoscut că „*Toţi cei ce se jertfesc sau se dăruiesc Persoanei supreme sunt preoţi şi se sfinţesc prin oferirea lor lui Dumnezeu.*”[39]

Aşadar, după cum ne arată Sfânta Scriptură, cât şi Sfânta Tradiţie, în economia Noului Testament preoţia nu este o clasă separată de creştini, nici atât ca fiind investită cu anumite slujiri deosebite, ci toţi credincioşii care sunt cu adevărat credincioşi, sunt şi preoţi. Aceasta este preoţia recunoscută şi de noi. Vom vorbi mult mai pe larg despre subiectul acesta în capitolul 6.

- Dreapta credinţă

Vorbind chiar dintr-o perspectivă a logicii omeneşti, nu se poate vorbi despre nicio credinţă în Dumnezeu ca fiind cea dreaptă, afară de aceea care vine direct de la Dumnezeu, este darul lui Dumnezeu (Efeseni 2:8) şi de care luăm cunoştinţă prin auzirea cuvântului lui Dumnezeu (Romani 10:17). Oricine ar avea ceva de spus referitor la credinţa în Dumnezeu afară de ceea ce ne este adus de cuvântul **scris** al lui Dumnezeu, nu poate fi luat în consideraţie – este fals, mincinos, rătăcitor şi conduce spre iad. Care făptură de pe Pământul acesta păcătos şi blestemat, aflat sub stăpânirea lui Satan (Ioan 14:30), te-ar putea învăţa credinţa în Dumnezeul Cel sfânt din cer şi te-ar putea conduce până la El?

---

[37] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, carte tipărită cu binecuvântarea preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Omilia a XVII-a*, 1, p. 141.

[38] pr. prof. dr. Ion Bria, *Dicţionar de teologie ortodoxă*, Bucureşti, 1994, p. 313.

[39] pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Bucureşti 2003, p. 278, citat din Schmemann, *For the Life of The World*, New York, 1963, p. 69.

Citãm acum din *Cartea de învăţătură creştină ortodoxă*, unde găsim următoarea definiţie a dreptei credinţe: **„**...*Sfânta Biserică, prin sinoadele ecumenice, la care au luat parte toţi episcopii săi, a statornicit şi formulat pe baza Sfintei Scripturi şi a Sfintei Tradiţii, dreapta credinţă ortodoxă... sub asistenţa Duhului Sfânt.”*[40]

Trebuie remarcat că documentul de căpetenie pentru definirea dreptei credinţe pus cap de listă în citatul de mai sus este Sfânta Scriptură, cuvântul **scris** al lui Dumnezeu. Acesta este baza, temelia, fundamentul de la care s-a plecat, pe care s-au construit şi în virtutea căruia s-au formulat principiile adevăratei credinţe ortodoxe și, desăvârșit de important, cu asistenţa Duhului Sfânt.

Concludem, astfel, că dreapta credinţă ortodoxă este învăţătura întemeiată pe cuvântul cel scris al lui Dumnezeu insuflat de Duhul Sfânt şi, de asemenea, pe învăţătura Sfintei Tradiţii, care este aliniată desăvârşit Sfintei Scripturi. Aceasta este ceea ce Sf. Scriptură declară la Iuda 1:3 ca fiind *„credinţa dată sfinţilor, odată pentru totdeauna”*, aceasta este ceea ce Cartea de învăţătură creştină ortodoxă defineşte, împreună cu noi, ca fiind dreapta credinţă ortodoxă.

Capitolul 1

Biblia şi tradiţia

> Motto: *„Sf. Vasile cel Mare afirmă ca pe un principiu imuabil faptul că: ‚orice cuvânt sau orice acţiune trebuie să fie garantate de mărturia Scripturii’; aici şi-a căutat el logion-ul* [oracolul] *şi politeia* [vieţuirea] *sa spre a-şi mântui sufletul.”*[41]

---

[40] *Carte de învăţătură creştină ortodoxă*, alcătuită cu încredinţarea Sfântului Sinod de către P. S. Vasile, Episcopul Oradiei, pr. prof. Dumitru Călugăr, pr. prof. P. Deheleanu şi pr. prof. Dumitru Radu, cu binecuvântarea Î.P.S. Iustinian, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1978, p.10.

[41] T. Spidlik, *La sophiologie de S. Basile*, p. 167 sq, apud P. Tomas Spidlik S.J, *Spiritualitatea*

În cadrul acestui capitol, vom vorbi despre descoperirea lui Hristos, Sfânta Scriptură, în paralel cu Sfânta Tradiţie ortodoxă; după aceea, separat şi despre tradiţia orală, populară. Cu privire la Biblie, vom căuta să ne întărim credinţa în ea ca fiind ceea ce este: *experatio* (θεοπνευστος în greacă) lui Dumnezeu[42], cuvântul lui Dumnezeu **scris**, atotsuficient în vederea mântuirii noastre (Ioan 20:31, 2 Timotei 3:16). Şi, referindu-ne la Sfânta Tradiţie, pentru că opiniile Părinţilor Bisericii, cât şi ale multor altor scriitori bisericeşti, se vor dovedi a fi desăvârşit aliniate cu Sfânta Scriptură, nu vom putea decât să recunoaştem adevărul exprimat de către Sf. Irineu: „*Nici o tradiţie nu poate fi recunoscută ca Apostolică dacă nu este întemeiată pe Sfânta Scriptură şi potrivită cu ea.”*[43] Socotim astfel că un capitol separat cu privire la poziţia tradiţiei orale (populare) faţă de Scriptură ar fi de prisos. Dar, având în vedere că suntem asaltaţi de o seamă de partizani ai credinţei care ridică tradiţia orală (populară) la acelaşi nivel cu Scriptura (alţii chiar mai sus decât Scriptura!), vom vorbi şi despre această tradiţie omenească în lumina opiniei Părinţilor Bisericii.

Răsăritului creştin, ediţia a II-a, trad. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2005, p. 33.
[42] inspiraţie divină (latină).
[43] Sfântul Irineu, *Contra ereziilor*, 3, 2.

Biblia

A) Mărturia Scripturii lui Dumnezeu despre ea însăşi

Adevărata credinţă în Dumnezeu vine de la Dumnezeu şi *„prin cuvântul lui Dumnezeu”* (Romani 10:17, Noul Testament ortodox, 1857). Credinţa în Dumnezeul sfânt din cer nu poate veni de la oamenii păcătoşi de jos, de pe pământ. Iar El a ales să ne-o trimită prin cuvântul Lui cel **scris**, insuflat de El (2 Timotei 3:16), trimis din cer prin Fiul Său şi propovăduit pe Pământ de către Apostolii Săi.

a) Începem cu următoarea mărturie a Scripturii, care demonstrează cât de mult ţine Dumnezeu la cuvântul Său **scris**. Sintagma *„scris este”* se află menţionată în Scriptură de 106 ori, după cum urmează: de 27 de ori în Vechiul Testament iar de 79 de ori în Noul Testament. Din aceste 79 de ori, sintagma *„scris este”* se află pronunţată în mod expres de către Domnul Iisus Hristos Însuşi pe paginile Noului Testament de 29 de ori, după cum urmează: de 6 ori cu prilejul ispitirii Satanei în pustie (Matei 4 şi Luca 4) şi de 23 de ori cu alte prilejuri. După aceea, întâlnim sintagma *„scris este”* menţionată de 50 de ori pe tot întinsul Noului Testament, amintită întotdeauna ca temelie dumnezeiască a oricărei învăţături.

b) Întorcându-ne la Vechiul Testament, în cartea Ieşirea, capitolul 40, citim despre ridicarea cortului adunării care culminează cu coborârea lui Dumnezeu în mijlocul poporului Său. Începând cu versetul 16 (cap. 40) până la versetul 33 găsim scris de opt ori că Moise a făcut toate *„cum poruncise lui Moise Domnul”*. Versetul 34 începe cu adverbul *„atunci”* (atunci un nor a acoperit cortul adunării...). Întrebare: când a coborât Dumnezeu în cortul adunării, în mijlocul poporului Său? Răspuns: Dumnezeu a coborât în cortul adunării *atunci* când

toate au fost făcute *„cum poruncise lui Moise Domnul”*[44], adică, după cum *„este scris”*.

Dumnezeu, deci, n-a avut nevoie de înţelepciunea şi sugestiile omului la construirea unui locaş făcut din materiale pământeşti. Să aibă El oare nevoie de înţelepciunea şi sugestiile omului când e vorba despre Biserica duhovnicească, trupul Lui mistic pe Pământ (Matei16:18)?

c) Sfânta Scriptură este Codul Penal după care vom fi judecaţi de Dumnezeu, nu tradiţia:

„*Cine Mă nesocoteşte pe Mine şi nu primeşte cuvintele Mele are judecător ca să-l judece: cuvântul pe care l-am spus, acela îl va judeca în ziua de apoi. Pentru că Eu n-am vorbit de la Mine, ci Tatăl care M-a trimis, Acesta Mi-a dat poruncă ce să spun şi ce să vorbesc*” (Ioan 12:48-49).

d) În întâmpinarea argumentului ortodoxiei contemporane, care-şi revendică tradiţia orală pe textul de la Ioan 20:30, citām versetul imediat următor (31). Acesta lămureşte că, în ce priveşte cele spuse de Iisus şi aşternute în scris, *„**acestea** s-au scris, ca să credeţi că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, şi, crezând, să aveţi viaţă în numele Lui”*. Textul citat dovedeşte aceea că, deşi Iisus a spus multe alte cuvinte şi a făcut şi neînchipuit de multe alte minuni, când vine vorba despre cele trebuitoare nouă **spre mântuire**, rămân numai ***acestea*** care ***s-au scris***. Dar chiar dacă şi învăţăturile orale ale lui Iisus care nu sunt consemnate în scris ne-ar fi necesare, întrebăm: ar putea oare Iisus să Se contrazică singur dându-ne o serie de învăţături sfinte în scris pe paginile Sfintei Scripturi, pe care apoi să Şi le contrazică singur prin celelalte pe care le-ar fi spus, dar nu ni le-a lăsat în scris? Când El ne porunceşte prin pana Apostolului Pavel să nu trecem peste ce este scris (1 Corinteni 4:6), ar putea să vină tot El acum şi să ne poruncească să punem alături de cele scrise, cuvinte zburate

[44] Numărul 8 în Scriptură reprezintă numărul noului, al învierii. Mântuitorul a înviat în ziua a 8-a a săptămânii. Faptul că Dumnezeu a coborât în cort după ce şi ca urmare a faptului că Moise a făcut totul aşa cum îi poruncise Domnul, arată înspre Mântuitorul în care Dumnezeu a binevoit.

din gură-n gură, din generaţie în generaţie, mai ales obiceiuri păgâneşti?

e) Moartea şi Învierea Domnului au avut loc *după Scripturi*: *„...Hristos a murit pentru păcatele noastre **după Scripturi**; Şi a fost îngropat şi a înviat a treia zi, **după Scripturi**"* (1 Corinteni 15:3-4, sublinierile îmi aparţin).

f) Cât de copleşitoare este mărturia Scripturii cu privire la dumnezeirea ei prin cuvintele: „*Toată Scriptura este însuflată de Dumnezeu şi de folos..."* (2 Timotei 3:16). Se poate spune acelaşi lucru oare şi despre tradiţia orală (populară) a oamenilor?

g) O altă mărturie o găsim în cuvintele „*...cuvântul Domnului rămâne în veac. Şi acesta este cuvântul, care vi s-a binevestit"* (1 Petru 1:25).

h) Tot la Petru citim că „*...**niciodată** proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinţi ai lui Dumnezeu au grăit, purtaţi fiind de Duhul Sfânt"* (2 Petru 1:20-21).

i) În Noul Testament ortodox găsim următoarele însemnări:

„Iar cum că Sfânta Scriptură este de la Dumnezeu însuflată din multe locuri ale Sfintei Scripturi să adeverează, ci pentru scurtarea vremii noi aici numai trei vom aduce.

1) În Evanghelia Sfântului Luca cap. 1 stih 70, să citeşte: 'Precum au grăit Dumnezeu prin gura sfinţilor celor din veac Proroci ai lui'.

2) Sf. Petru în cartea 2, cap. 1, stih 21 aşa scrie: 'că nu prin voia oamenilor s-au făcut cândva prorocie, ci fiind luminaţi de Duhul Sfânt au grăit oamenii cei sfinţi ai lui Dumnezeu'."[sic][45]

j) Încheiem lista cu următoarele trei mărturii ale Sfântului Ioan evanghelistul, culese de la Ioan 14:26 şi 1 Ioan 2:20 şi 27:

*„Duhul Sfânt... vă va învăţa **toate**"*.

*„Iar voi, ungere aveţi de la Cel-Sfânt şi pe **toate le ştiţi.**"*

[45] *Noul Testament ortodox*, 1857, pp. 543-544.

*„Cât despre voi, ungerea pe care-aţi primit-o de la El rămâne'ntru voi şi **n'aveţi nevoie să vă înveţe cineva...**”* (reliefarea citatelor îmi aparţine, n.a.).

Ceea ce vor să ne comunice aceste versete este că un creştin care are ungerea de la Cel Sfânt – adică pe Duhul Sfânt (Efeseni 1:13) pentru că a crezut în jertfa sfântă - este învăţat de Duhul în ***toate***, le ştie pe ***toate***, şi *nu mai are nevoie să-l înveţe cineva* – nici atât prin zvonuri circulând din gură-n gură.

Astfel dar, fiindcă *„cel ce zice că rămâne întru El, dator este ca şi el să umble aşa cum Acela a umblat”* (1 Ioan 2:6), nu se poate numi creştin, nici atât ortodox, acela care nu umblă în viaţă pe temeiul Scripturii, ca şi Iisus, rămânând la ce **este scris**.

B) Mărturia Dumnezeului-Om, Iisus Hristos

Urmează acum să luăm cunoştinţă de atitudinea Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Aceluia care este nu numai Dumnezeu din Dumnezeu adevărat, ci şi om din om adevărat (dar fără păcat), faţă de Sfânta Scriptură. El ne vorbeşte ca Dumnezeu şi ca om în acelaşi timp, în aceeaşi măsură şi cu aceeaşi autoritate – divină şi umană. Am luat aminte deja mai sus că El l-a biruit pe Satana în pustie NUMAI prin Scriptură, răspunzându-i de trei ori *„scris este”*. Îl vom urmări acum mai departe într-un episod care este consemnat în Luca 24.

Mântuitorul înviat Se arată aici celor doi ucenici care mergeau trişti către Emaus. Îi întreabă mai întâi asupra lucrurilor pe care le discutau pe drum, apoi, de la versetul 27 înainte *„începând de la **Moise** şi de la **toţi proorocii**, le-a tâlcuit din **toate Scripturile** cele despre El”*. După aceea, la versetul 32 îi găsim pe ucenici care, după ce Domnul S-a făcut nevăzut în timp ce frângea pâinea *„au zis unul către altul: Oare nu ne ardea în noi inima noastră când ne vorbea pe cale şi **ne deschidea Scripturile**?”* La versetul 44, Mântuitorul Se arată celor unsprezece şi le face cunoscut că *„trebuia să se împli-*

*nească toate cele **scrise** despre Mine în **Legea lui Moise, în prooroci şi în psalmi**"*. La versetul 45 citim că după aceea El *„le-a deschis mintea ca să priceapă **Scripturile**"*. Iar la versetul 46, Mântuitorul le-a spus că *„aşa **este scris** şi aşa trebuie să pătimească Hristos şi să învieze din morţi a treia zi"*.

Ceea ce trebuie neapărat remarcat asupra modului în care Mântuitorul Se adresează aici ucenicilor, este că El li Se descoperea în Legea lui Moise, prooroci şi Scripturi – deci în proorociile aşternute **în scris** ale Duhului Sfânt, despre El.

Întrebăm acum: dacă, după opinia susţinătorilor tradiţiei populare, revelaţia orală (adică spusele lui Iisus neconsemnate în Scriptură) ar conţine cuvântul lui Dumnezeu **de care să avem nevoie în vederea mântuirii,** de ce nu-L întâlnim aici pe Iisus Însuşi făcând apel la ea? Dacă revelaţia orală ar fi porunca Tatălui Său, de ce Fiul nu vorbeşte absolut nimic despre acest gen de revelaţie orală? Nu este El Acela care ne face cunoscut că *„Tatăl care M-a trimis, Acesta Mi-a dat poruncă ce să spun şi ce să vorbesc"* (Ioan 12:49)? Se poate crede că Tatăl să-I fi poruncit Fiului să aducă probe celor doi ucenici şi din revelaţia orală, dar Fiul să Se fi împotrivit să o amintească (să ne ierte Dumnezeu că îndrăznim să vorbim astfel, chiar şi numai pentru a scoate în evidenţă înţelesul prin contrast)? Cei doi ucenici cărora li Se adresa acum petrecuseră împreună cu El trei ani şi ceva, fuseseră martorii oculari ale celor mai multe minuni săvârşite de Iisus în prezenţa lor. Ucenicii aceştia auziseră cu urechile toate cuvintele lui Iisus spuse de gura Lui de-a lungul celor trei ani şi jumătate petrecuţi împreună. Iată însă că Mântuitorul, în loc să încerce să le cucerească încrederea, să le atingă coarda sensibilă a inimii, aducându-le aminte de cutare minune, cutare predică, cutare şi cutare întâmplare la care ei înşişi fuseseră martori oculari, dimpotrivă, El nu vorbeşte nimic, absolut nimic despre cele petrecute fizic, împreună, sub ochii lor şi auzite cu urechile lor, ci numai despre Scripturile **scrise**. Nu ni se pare mult prea grăitor şi semnificativ acest aspect?

C) Mărturia Părinţilor Bisericii privitor la autoritatea absolută a Sfintei Scripturi

Atât de mult este citată Sfânta Scriptură în scrierile Părinţilor Bisericii încât, presupunând că s-ar pierde Biblia, am putea-o reface aproape în întregime din scrierile lor. Urmărind îndeaproape scrierile acestora nu poţi să nu remarci cât de frecvent se raportează ei la cuvântul scris al lui Dumnezeu. Vom aduce în rândurile care urmează un mănunchi bogat de citate ale Părinţilor Bisericii, din care putem să înţelegem opinia lor cu privire la autoritatea absolută a Sfintei Scripturi. Dar vrem să începem cu un buchet mic de mărturii contemporane ale patriarhului B.O.R.

După ce pe prima pagină a acestei Sfinte Scripturi ni se face cunoscut că este *„TIPĂRITĂ CU BINECUVÂNTAREA PREAFERICITULUI PĂRINTE DANIEL PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, CU APROBAREA SFÂNTULUI SINOD, BUCUREŞTI – 2008"*, primele cuvinte către care P.F. Părinte Daniel îndreaptă atenţia credincioşilor săi sunt preluate de la Sf. Ioan Gură de Aur:

„Lăsând la o parte ce gândeşte cutare sau cutare, toate să le cercetaţi şi să le căutaţi în Sfintele Scripturi, şi, găsind acolo adevărata bogăţie, pe aceasta să o vânăm, ca astfel să ne bucurăm şi de veşnicele bunătăţi."[46]

Apoi, la pagina 3, sub titlul *Cuvânt înainte*, referindu-se la aniversarea a 500 de ani de la apariţia primului *Liturghier* tipărit pe teritoriul României şi primul din lumea ortodoxă, *Liturghierul lui Macarie*, Patriarhul României vorbeşte despre Sf. Scriptură cu aceste cuvinte: *„În acest moment aniversar şi omagial preţuim mai mult Sfânta Scriptură ca fiind Cuvântul lui Dumnezeu, descoperit omului..."*

Mai departe, la pagina 8, Patriarhul B.O.R. ne face cunoscut că *„...baza cultului ortodox este Sfânta Scriptură..."*.

[46] Sfântul Ioan Gură de Aur, *Tâlcuiri la Epistola a doua către Corinteni. Omilia XIII*.

Şi tot pe aceeaşi pagină, ne aminteşte că *„toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu şi de folos spre învăţătură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înţelepţirea cea întru dreptate, astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârşit, bine pregătit pentru orice lucru bun"* (2 Timotei 3:16).

Atragem aici întreaga luare aminte asupra faptului că nu avem voie să trecem cu vederea porunca celei mai înalte autorităţi a B.O.R., pe care ne-o transmite folosind îndemnul unuia dintre cei mai de seamă Părinţi ai Bisericii, ierarhul Ioan Gură de Aur. Aceasta priveşte faptul că *Adevărata bogăţie,* singura care ne ajută *să ne bucurăm de veşnicele bunătăţi* se află aici, în Sfintele Scripturi, de aceea, TOATE să le cercetăm şi să le căutăm în Sfintele Scripturi. Pronumele nehotărât *toate* exclude orice alte surse străine de Sfânta Scriptură, care ne-ar putea face să ne bucurăm de veşnicele bunătăţi, inclusiv, şi mai ales, o tradiţie moştenită de la păgâni.

Atragem luare aminte şi asupra locului pe care-l acordă Sfintei Scripturi cea mai înaltă autoritate a B.O.R., făcându-ne cunoscut că *„baza cultului ortodox este Sfânta Scriptură".*

Şi în al treilea rând atragem, de asemenea, mare luare aminte asupra citării textului de la 2 Timotei 3:16, prin care Patriarhul Daniel ne îndreaptă toată luarea aminte asupra Sfintei Scripturi, în care se găseşte tot ceea ce trebuie omului lui Dumnezeu pentru a ajunge *desăvârşit şi bine pregătit pentru orice lucru bun*.

Se naşte, astfel, întrebarea retorică: dacă Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu face desăvârşit pe om înaintea lui Dumnezeu, ce folos ar mai avea pentru credincioşii ajunşi desăvârşiţi prin cuvântul lui Dumnezeu orice alte surse de informaţii din întreaga creaţie a lui Dumnezeu?

După ce am acordat locul cuvenit Patriarhului B.O.R., urmează să luăm cunoştinţă de un document istoric foarte important care ne prezintă opinia Părinţilor Bisericii din biserica primară, cu privire la Sfânta Scriptură. Cu acest

prilej facem cunoștință și cu începuturile Sfintei Tradiţii ortodoxe, cât şi cum este definită de „pionierii” ei. Cine este cinstit cu sine însuşi, cine este un adevărat ortodox şi cine cinsteşte cu adevărat pe Sfinţii Părinţi ai Bisericii, după parcurgerea acestui document nu va mai avea nevoie de nici o altă dovadă care să-i întărească încredinţarea că singura sursă demnă de încredere cu privire la mântuire este Sfânta Scriptură.

„Scrierile Noului Testament: Sfintele Evanghelii, Faptele Apostolilor, Scrierile Apostolice şi Apocalipsa au contribuit nu numai să înfiinţeze, ci şi să conducă, să controleze şi să menţină comunităţile apostolice. Ele sunt făclii puternice pe drumul noilor convertiţi şi serioase instrumente misionare. Până la un timp, ele exprimă viaţa cea nouă a fiilor Bisericii. Epistolele pauline şi cele soborniceşti sunt, în cea mai mare parte, îndreptare de viaţă creştină dar şi expresie directă sau indirectă a acestei vieţi. Pe măsură ce Apostolii adorm în Domnul, scrierile lor capătă o autoritate excepţională, pentru că ele înlocuiesc şi reprezintă cuvântul lor viu şi pentru că sunt cărţi inspirate. Autoritatea lor dumnezeiască le dă o putere deosebită şi le impune fără rezervă în orice mediu creştin... Toate aceste scrieri revelate şi, prin realizarea recomandărilor făcute în ele, duc la desăvârşirea cea recomandată de Însuşi Mântuitorul.

Magna Charta comunităţilor creştine era Sfânta Scriptură... ea fiind nucleul şi izvorul permanent al vieţii spirituale creştine. Ea era instrumentul principal de convertire printre iudei şi mai ales printre păgâni, lectura ei determinând transformări şi adeziuni sufleteşti.

Cuvântul scris în Biblie, care ţinea locul cuvântului viu al Mântuitorului, se bucura, deci, cum era firesc, de un prestigiu şi o autoritate excepţională.”[47] Iar Fericitul Ieronim

[47] Pr. prof. I. G. Coman, *Patrologie*, vol. 1, 65-69, Bucureşti, 1984.

declară: *„Un singur lucru există: Biblia!”*[48]

Iată acum alte mărturii cu privire la autoritatea absolută a Sfintei Scripturi:

I) *„Există o strictă legătură între cuvântul lui Dumnezeu şi viaţa credinciosului. Cuvântul care este revelarea slavei lui Dumnezeu, este în acelaşi timp şi în mod indisolubil şi revelarea poruncilor lui Dumnezeu, de aceea credinciosul trebuie să-şi armonizeze întreaga sa existenţă cu el (Cf. Herma, Păstorul, Vedenia* I, 3, 3-4 şi passim [PSB1, 1979, p. 229 sq]) […]. *Dar mai cu seamă Sf. Vasile cel Mare afirmă ca pe un principiu imuabil faptul că: orice cuvânt sau orice acţiune trebuie să fie garantate de mărturia Scripturii; aici şi-a căutat el logion-ul [oracolul] şi politeia [vieţuirea] sa spre a-şi mântui sufletul.”*[49]

II) Este demn de toată luarea aminte şi comentariul câtorva Părinţi şi învăţători ai Bisericii:

„Sfinţii Părinţi, şi învăţătorii Bisericii toţi cu un cuget, şi cu o gură mărturisesc că Sfânta Scriptură este cuvântul lui Dumnezeu, şi de Dumnezeu însuflată, dintre carii aici numai trei îi vom numi:

1) Sf. Teofil Episcopul Antiohiei cartea 2 către Avtaik aşa scrie: ‚Oamenii lui Dumnezeu plini de Duhul Sfânt, şi de la Dumnezeu însuflaţi... au fost organele lui Dumnezeu, de la care luând înţelepciunea, au prorocit de zidirea lumii, şi de celelalte toate’.

2) Sf. Atanasie în cuvântul de întruparea Cuvântului scrie: ‚Cărţile cele de Dumnezeu însuflate scrise în multe locuri învaţă acestea’ şi în cartea către Marcelin, cap. 2. zice: ‚Toată Scriptura noastră, o fiule! Şi cea vechei şi cea noă de la Dumnezeu este însuflată’.

3) Sf. Grigorie Nisis cuv. 6 împotriva lui Evnomie scrie: ‚Toate ori câte le grăeşte Sfânta Scriptură, sunt cuvintele

---

[48] Fericitul Ieronim, în Nicolae Iorga, *Cărţi reprezentative*, p. 65.

[49] T. Spidlik, *La sophiologie de S. Basile*, p. 167 sq, apud P. Tomas Spidlik S.J, *Spiritualitatea Răsăritului creştin*, ediţia a II-a, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2005, p. 33.

Sfântului Duh. Drept aceia de la Dumnezeu fiind însuflaţi Prorocii, cu puterea Duhului Sfânt să insuflă, pentru aceea toată Scriptura de la Dumnezeu însuflată se zice." [sic][50]

III) Lumina Evangheliei lui Hristos dă omului acces la cunoaşterea dragostei lui Dumnezeu:

„Nici să gândească, nici să-şi închipuie n-a putut nimeni dintre cei neluminaţi cu lumina Evangheliei lui Hristos (nu a tradiţiei populare, n.a.) *că Dumnezeu aşa a iubit neamul omenesc cel căzut, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat nouă pentru a noastră mântuire..."*[51]

IV) *Cartea de învăţătură creştină ortodoxă* ne învaţă dreapta credinţă ortodoxă. Din cartea aceasta învăţăm locul pe care-l ocupa Scriptura în credinţa ortodoxă originară:

„Sfânta Scriptură cuprinde, deci, învăţăturile necesare mântuirii noastre, privind pe om în totalitatea fiinţei sale, suflet şi trup... Prin Sfânta Evanghelie şi prin întreaga Sfântă Scriptură ne vorbeşte în Biserică şi este prezent Însuşi Domnul nostru Iisus Hristos..."[52]

V) Cărţile apocrife au fost introduse în Sfânta Scriptură ortodoxă a zilelor noastre în rând cu cele canonice fără nici o deosebire. Dar canonul Sfinţilor Părinţi interzicea şi citirea lor:

„Sfinţii Apostoli şi Sfinţii Părinţi au respins orice fel de rescriere a Cărţilor Vechiului Testament (luminaţi fiind ei de Sf. Duh Dumnezeu). Toţi Sfinţii Părinţi au hotărât ca scrierile Apocrife să nu fie citite de creştin.[53]

VI) Dimitrios G. Tsamis ne spune că până şi faptele trebuie să fie întemeiate pe mărturia Sfintei Scripturi (nu pe tradiţia populară): *„Poziţia Părinţilor pustiei faţă de studiul Sfintei Scripturi poate fi rezumată în următoarele scurte observaţii:*

---

50 *Noul Testament*, 1857, p. 544.

51 Sfântul Ioan de Kronstadt, *Spicul Viu, Gânduri despre calea mântuitoare*, colecţia *Părinţi Ruşi*, Editura Sophia, Bucureşti, 2009 p. 65.

52 *Cartea de Învăţătură Creştină Ortodoxă,* tipărită cu binecuvântarea P.F. Părinte Iustin, Patriarhul B.O.R., Bucureşti, 1978, alcătuită din încredinţarea Sfântului Sinod, de către P.S. Vasile, episcop de Oradea, pr. prof. Dumitru Călugăr, pr. prof. P. Deheleanu şi pr. prof. Dumitru Radu, p. 36.

53 *Noul Testament ortodox*, 1857, p. 563.

a) *Necunoaşterea Sf. Scripturi conduce la păcat şi la pierderea mântuirii (Apophthegmata, Epifanie,* 9-11, P.G. 65, 1653*). Faptele creştinului trebuie să se bazeze pe Sf. Scriptură* (nu pe tradiţie, n.a.) *şi de aceea este neapărată studierea ei (Apophthegmata, Antonie, 3, col. 76B);*

b) *Când Părinţii îndemnau să facă ceva care să contribuie la desăvârşirea duhovnicească a credincioşilor, recomandau studiul Sf. Scripturi sau răspundeau explicând locuri din Noul Testament (Apophthegmata, Antonie* 18, col. 81A, şi Sisoe 35, col. 404B etc.*)* […]*."*[54]

VII) Preot prof. dr. Ioan Bria confirmă autoritatea supremă a Scripturii asupra tradiţiei:

„*Duhul Sfânt nu mai adaugă nimic la conţinutul divin al Evangheliei. O tradiţie care este contrară Sfintelor Scripturi nu este o tradiţie ortodoxă. Tradiţia recunoaşte că Scriptura este forma definitivă, conţinutul infailibil al revelaţiei.*"[55]

VIII) Antonie, Mitropolitul Ardealului**:**

„*Tot ce ne-au lăsat ei* (Apostolii şi Evangheliştii – n.a.) *este ,*Descoperire', *revelaţie. Ei au scris sub inspiraţie divină. Scrierile lor au fost canonizate de Biserică. Nimeni, după ei, nu mai poate face ceea ce au făcut ei. Ei au descoperit de altfel totul. Tot ce era necesar pentru mântuire. De aceea nici a-şi aroga cineva numele lor, calitatea lor, nu poate fi altceva decât o încercare vinovată de a continua în istorie ceea ce nu se mai poate continua. Noi cei de după epoca apostolică nu mai continuăm Revelaţia; noi o propovăduim... Facem cunoscută Evanghelia care ne-a fost dată de Mântuitorul şi de Evanghelişti, ucenicii Săi.*"[56]

IX) Cităm din *Noul Testament ortodox*, editat la 1857:

„Iată că spune explicit:,Nimeni, nici om, nici Înger, nici noi', zice Sf. Ap. Pavel (Galateni 1:8-9). Adică dupre acea

---

[54] Dimitrios G. Tsamis*, Patericul Sinaitic*, trad. pr. prof. dr. Ioan Ică, Editura Deisis, Sibiu, 1995, subsolul p. 35.

[55] pr. prof. dr. Ion Bria, în *Studii Teologice*, nr. 5-6/1970, pp. 398-400.

[56] Antonie, Mitropolitul Ardealului, în Telegraful Român, nr. 25-28/1991*, Sfinţii noştri Evanghelişti şi evangheliştii micilor ecrane şi ai stadioanelor*.

singură şi unică propoveduire, nimeni repetăm, nici ei nu mai puteau schimba ceva, şi nici Înger, nici Patriarh, nici Mitropolit sau Episcop, preot sau călugăr, mirean, nimeni. Sfinţii Părinţi asemenea au prorocit: ‚Că iată, îţi zic ţie fiule, că vor veni zile când creştinii vor strica cărţile Sfintelor Evanghelii şi ale Sfinţilor Apostoli şi ale dumnezeieştilor Proroci ştergând Sfintele Scripturi... ş.c' (vezi Proloage, Ava Pamvo vol. I). Iar Sf. Apostol Petru în epistolia a II a, cap. 2, 1-3 zice: "(...) şi între voi vor fi învăţători mincinoşi, care vor băga eresuri de perzare... ş.c" [sic].[57]

X) În dreptul următorului citat, care aparţine lui Dionisie pseudo-Areopagitul, mă grăbesc să atrag luarea aminte asupra adverbului *deloc* (*să nu îndrăznim deloc*). Termenul grecesc *katholos* în care a fost redat de către autor are sensul de *„în întregime, totalmente, în chip general, fără excepție, nicidecum"*, după cum îl întâlnim şi în Fapte 4:18, tradus prin *„nicidecum"*. Iată ce ne porunceşte autorul citat: *„Deci să nu îndrăznim deloc a spune sau a concepe ceva despre Dumnezeirea cea mai presus de fiinţă şi tainică, în afară de cele ce ni s-au arătat nouă în chip divin prin Sfintele Scripturi."*[58]

XI) P. Tomas Spidlik, atribuie toate relele din lume neprimirii Scripturilor dumnezeieşti:

„Inspirată de Dumnezeu, Scriptura conţine destule logia (cuvinte) pentru toţi. Ea este leacul aflat la îndemâna tuturor, din care fiecare va scoate leacul potrivit răului său [...]. Dimpotrivă, tot ce e lipsit de rânduială şi rău în lume ...vine din aceea că nu sunt primite după cum s-ar cuveni Scripturile dumnezeieşti."[59]

XII) Preotul Radu Botiş este de părere că:

„Cine vrea cu adevărat să intre în rândurile creştinilor,

---

[57] *Noul Testament*, 1857, p. 565.

[58] Dionisie pseudo-Areopagitul, *Despre numele divine,* 1.1, în *Despre numele divine. Teologia mistica*, Editura Institutul European, Iași, 1993, trad. Cicerone Iordăchescu și Theofil Simensky, p. 45.

[59] P. Tomas Spidlik S.J, *Spiritualitatea Răsăritului creştin*, ediţia a II-a, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2005, p. 334.

acela trebuie să-şi îmbrace sufletul, adică să-şi pătrundă inima de toată învăţătura Evangheliei."[60]

XIII) *Noul Testament ortodox*, editat la 1857, întăreşte anatema de la Galateni 1:8-9, aceasta putând să vină, spune acest autor, până şi peste un Patriarh:

„Orice schimbare a Cuvântului Sfintelor Scripturi, cât şi a hotărârilor luate de Sfinţi privitoare la dogma şi înţelesul arătat de Scripturi, fie numai şi întru puţin, aduce după sine căderea din har, cădere la care pot fi supuşi toţi, de la Patriarh la simplu creştin, nefiind altceva decât o hulă împotriva Sfântului Duh, pentru că Sfântul Duh este Duhul Adevărului, şi prin Duhul s-au dat Sfintele Scripturi."[61]

XIV) În Sfânta Evanghelie auzi cuvintele lui Iisus Hristos, ne spune Constantin Galeriu:

„Cuvintele lui Iisus Hristos din Sfânta Evanghelie sunt revelaţie şi apel. În Sfânta Evanghelie (nu în tradiţie, n.a.) *auzi vocea Celui ce Se revelează: Eu sunt calea, adevărul şi viaţa..."*[62]

XV) Scurt şi cuprinzător ne comunică Ioannis Romanides:

„Părinţii atunci când vorbesc despre Dumnezeu încep de la Sfânta Scriptură."[63]

XVI) Amestecul poruncilor apostolilor cu gânduri omeneşti duce la otravă:

„Că ereticii, pentru a părea vrednici de crezare, amestecă pe Iisus Hristos cu propriile lor gânduri, întocmai ca cei ce dau băuturi otrăvitoare amestecate cu miere şi vin; cel care nu ştie ia cu plăcere băutura otrăvitoare şi moare din pricina acelei rele dulceţi. Feriţi-vă de unii ca aceştia! Şi veţi reuşi, dacă nu

---

[60] pr. Radu Botiş, *Aspecte pedagogice şi catehetice în lucrarea de mântuire a Domnului Iisus Hristos*, p. 112.
[61] *Noul Testament*, 1857, p. 567.
[62] Constantin Galeriu, *Mântuitorul nostru Iisus Hristos - învăţătorul nostru suprem*, în *Ortodoxia*, nr. 1, 1983, p. 34, apud pr. Radu Botiş, *Aspecte pedagogice şi catehetice în lucrarea de mântuire a Domnului Iisus Hristos*, p. 56.
[63] protopresbyter prof. univ. dr. Ioannis Romanides, *Teologia Patristică*, Editura Metafraze, Bucureşti, 2011, p. 197.

vă mândriţi şi nu vă despărţiţi de Iisus Hristos Dumnezeu şi de poruncile Apostolilor, ş.c."[64]

XVII) Înfierea, căpătarea puterii de a fi născut din Dumnezeu (Ioan 1:13), se dobândeşte prin pocăinţă şi credinţă în Evanghelie, nu prin tradiţie, citim în pasajul următor:

„Trăită de cei ce au crezut Cuvântului, apoi ca urmare a credinţei lor drepte întru ea şi a darului Dumnezeu şi a vieţii lor curate (dobândită doar prin pocăinţă), prin Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos au primit înfierea. Căci credinţa dreaptă stă şi este susţinută ea însăşi pe adevăratul text al Sfintelor Scripturi. ‚De i se pare cuiva că este proroc sau duhovnicesc, înţeleagă cele ce scriu vouă, că ale Domnului porunci sunt' (1 Corinteni 14:37*)."*[65]

XVIII) Iustin Popovici vorbeşte foarte convingător despre atotsuficienţa Scripturii:

„Sfintele Scripturi ale Noului Testament sunt o biografie a Dumnezeului Celui întrupat în această lume. Într-ânsele se istoriseşte... ***totul*** *despre ceea ce este Dumnezeu,* ***tot*** *ceea ce Dumnezeu voieşte de la lumea aceasta şi de la oamenii dintr-ânsa...* ***Tot*** *ceea ce este de trebuinţă pentru această lume şi pentru oamenii dintr-ânsa – Domnul le-a arătat în Biblie... În Biblie Dumnezeu a spus absolut* ***tot*** *ceea ce era necesar de spus oamenilor."*[66]

Mi se pare cât se poate de logic să întreb: dacă Dumnezeu *a spus în Biblie* ***ABSOLUT*** *tot ceea ce era necesar de spus oamenilor*, care este rostul aflării altor lucruri din tradiţia populară? Să deţină oare oamenii ceva cunoştinţe pe care Dumnezeu să aibă nevoie să le afle de la ei?!

XIX) Sfânta Scriptură este cuvântul lui Dumnezeu, ne spune şi Mitropolitul Antim:

---

[64] *Scrierile Părinţilor Apostolici*, Editura I.B.M.B.O.R., Bucureşti, 1995, apud *Noul Testament ortodox*, 1857, pp. 568-569.
[65] *Noul Testament ortodox*, 1857, p. 571.
[66] Nicolae Velimirovici şi Justin Popovici, *Lupta pentru credinţă*, Editura Rotonda, Piteşti, 2009, pp. 55-56.

*„Pentru Sf. Mitropolit Antim, **Sfânta Scriptură** este Cuvântul lui Dumnezeu şi reprezintă izvorul nesecat al vieţii şi al înţelepciunii duhovniceşti care duce la mântuire. Faptul că foloseşte foarte des mărturii atât din Vechiul Testament, cât şi din Noul Testament, dovedeşte că Sf. Antim era un bun cunoscător al Sfintei Scripturi: ‚Dară ce mai cerc eu din istoriile* Scripturii *şi din pildele ei să învăţ în ce chip să fugim din întâmplările şi nevoile ce ne vin? Însuşi Dumnezeu ne învaţă, prin rostul lui David, la Psalm 49 (zicând): ‚Şi Mă chiamă pre Mine în zioa necazului tău şi te voiu scoate şi Mă vei proslăvi'... Şi Domnul nostru Iisus Hristos aceasta ne învaţă în Sfânta Evanghelie: 'Cereţi (zice) şi să vă da voao."* [sic][67]

XX) Acelaşi autor ne face cunoscut că cele ce avem de la Sfinţii Părinţi sunt rezultatul faptului că ei *au cernut cu ciurul chibzuelii toată Sfânta Scriptură* (nu tradiţia populară):

„Sfinţii Părinţi ai noştri au pus multă nevoinţă de au cernut cu ciurul chibzuelii toată Sfânta Scriptură şi au ales ca nişte grâu curat din toate bunătăţile câte ar putea fi aceste trei bunătăţi mari: credinţa, nădejdia [sic] *şi dragostea şi le-au sămânat* [sic] *în holda sfintei biserici, adecă* [sic] *în adunarea şi în inima celor credincioşi."*[68]

XXI) Sf. Vasile cel Mare alege cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos drept călăuză:

„Însă [...] nu trebuie să păstrăm tăcerea, ci să folosim drept călăuză cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos."[69]

XXII) Părintele Efrem Athonitul afirmă cu tărie că:

„Fără învăţăturile Evangheliei nu avem călăuză, nu avem busolă, nu avem nimic, nu ne putem mântui."[70]

---

[67] *Cuvânt de învăţătură la octomvrie 26, în zioa Sfântului şi marelui Mucenici Dimitrie Izvorâtoriului de mir asupra cutremurului*, apud Sf. Antim Ivireanul, *Didahii*, Editura Basilica, Bucureşti, 2010, p. 12.

[68] *Cuvântul de învăţătură la Dumineca Vameşului*, apud Sf. Antim Ivireanul, *Didahii*, Editura Basilica, Bucureşti, 2010, pp. 20-21.

[69] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, colecţia *Credinţa Ortodoxă*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, carte tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, p. 51.

[70] Părintele Efrem Athonitul, http://www.cartiortodoxe.com/carte/278/despre-credinta-si-

XXIII) Sergiu Bulgakov ne face cunoscut că:

„Părinţii Bisericii gândeau prin Biblie şi trăiau din ea.”[71]

XXIV) Sf. Simeon Noul Teolog afirmă că Scriptura este Lumina lumii:

„Această comoară care se ascunde în dumnezeieştile Scripturi... Veniţi şi înţelegeţi că această comoară ...este Lumina lumii.”[72]

XXV) Sf. Nicolae Velimirovici spune lămurit că ***doar acolo,*** adică în Evanghelie, este descoperit scopul vieţii:

„Mă întrebaţi despre scopul vieţii, dar acesta a fost descoperit în Evanghelie, ***doar acolo.*** *De aceea, doar creştinii pot cunoaşte adevăratul scop al vieţii. Musulmanii îl cunosc doar în măsura în care Coranul se bazează pe descoperirea Evangheliei. Popoarele necreştine, necunoscând descoperirea Evangheliei, nu ştiu scopul vieţii omeneşti pe pământ. Acest scop este Împărăţia Cerurilor.*

Primele cuvinte ale lui Hristos au descoperit acest scop: ‘Pocăiţi-vă că s-a apropiat Împărăţia cerurilor’ (Marcu 1:15)... Evanghelia este cartea despre scopul vieţii şi despre calea către acest scop”[73]

XXVI) Sf. Vasile Cel Mare ne spune categoric că:

„*Ceea ce-i străin de Scriptură se înlătură.*”[74]

XXVII) Clement Alexandrinul îl completează, afirmând că:

„*Noi folosim Scriptura ca o normă de descoperire a lucrurilor.*”[75]

XXVIII) Vicenţiu de Lerin ne atrage atenţia:

„*Să nu ascultăm pe nimeni care introduce învăţături noi, oricât de însemnaţi ar fi.*”[76]

---

mantuire, accesat în martie, 2013.

[71] Sergiu Bulgakov, *Ortodoxia*, Sibiu, 1933, p. 28.

[72] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cat. 34, 281-304*, apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005.

[73] Sf. Nicolae Velimirovici, *Prima Lege a lui Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, 2011, p. 132.

[74] Sf. Vasile Cel Mare, *Migne, Patrologia Greacă 31*, col. 845.

[75] Clement Alexandrinul, *Stromata* 7, 16.

[76] Vicenţiu de Lerin (învăţător creştin din sec. 5), *Comonitoriu*, cap. X.

XXIX) Sf. Ioan Gură de Aur, marele Ierarh al Bisericii, ne face cunoscut că:

„Dumnezeiasca Scriptură n-are nevoie de înţelepciunea omenească pentru înţelegerea celor scrise în ea, ci de descoperirea Duhului.”[77]

XXX) Renumitul teolog George Florovski ne îndeamnă să reînvăţăm graiul Bibliei:

„În procesul continuei reinterpretări, suntem în pericol de a pierde unicitatea Cuvântului lui Dumnezeu. Cum însă putem tâlcui o poveste dacă am uitat limbajul originar? N-ar fi oare mai sigur să ne plecăm cugetul nostru spre particularităţile mentale ale limbajului biblic şi să reînvăţăm graiul Bibliei?”[78]

XXXI) Anatemă împotriva oricui se atinge de textul sacru al Sfintelor Scripturi:

„...Să vă fie vouă deci şi tuturor anatema pentru că au falsificat cuvântul Adevărului (2 Corn. 2:17), căci porunca apostolică este: dacă cineva vă va învăţa altceva în afară de cele ce aţi primit, să fie anatema (Galateni 1:8).”[79]

XXXII) Trebuie să-i urmăm pe Apostoli, dacă vrem să rămânem zidiţi pe temelia Apostolilor:

„Noi, dacă vrem să fim zidiţi pe temelia Domnului şi a Apostolilor, datori suntem să-i urmăm pe ei. Pentru că zice Apostolul (Pavel) în Duhul Sfânt: ‚Fiţi următori mie, precum şi eu sunt al lui Hristos' – 1 Corinteni 4:16.”[80]

XXXIII) Întemeietorii şi învăţătorii noştri sunt Apostolii Domnului şi orice abatere de la Evanghelie pune sub blestem pe făptuitor:

„*Nouă însă nu ne e îngăduit să introducem nimic după bunul plac, dar nici să alegem ceea ce ar introduce cineva după*

---

[77] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere,* trad. pr. Dumitru Fecioru, în colecţia PSB 21, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1987, p. 244.

[78] George Florovski, *Biserica, Scriptura, Tradiţia,* p. 39.

[79] Fericitul Teodoret, Episcopul Cirului, *Istoria bisericească*, cartea a II-a, 8, 34-36, în col. PSB, vol 44, pp. 90-91, apud *O exegeză a Crezului ortodox*, *Florilegiu patristic*, Editura Basilica, Bucureşti, 2010, pp. 289-290.

[80] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XII-a*, 5, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, p. 92.

bunul lui plac. Noi avem întemeietori/învăţători (autores) pe Apostolii Domnului, care n-au ales ei înşişi după bunul lor plac un lucru pe care să-l introducă, ci au însemnat cu credinţă neamurilor învăţătura (disciplinam) primită de la Hristos. Astfel, chiar dacă un înger din cer ne-ar vesti o altă evanghelie, i se va spune de către noi: anatema!" (Galateni 1:8).[81]

XXXIV) La început, Biserica verifica puritatea tradiţiei prin referirea continuă la Sfânta Scriptură, nu invers – aşa cum se procedează în zilele noastre:

„*Duhul vieţii Mântuitorului şi al Sfinţilor Apostoli era cultivat cu sfinţenie de Biserică. Sfânta Scriptură cuprindea fidel şi pe larg acest duh, iar de aici el trecuse în viaţa noilor convertiţi, care-l frământau în toate sensurile spre a şi-l însuşi... Părinţii Apostolici ţin cu străşnicie la puritatea duhului hristic şi apostolic al vieţii creştine. S-ar putea spune că majoritatea operelor Părinţilor Apostolici, sau o largă parte din cuprinsul fiecăreia din aceste opere, tratează această problemă sau dă alarma în această direcţie... Puritatea duhului hristic şi apostolic al Tradiţiei e tratată prin referirea continuă la faptele din Sfânta Scriptură* (deci Tradiţia trebuia să se verifice prin Scriptură, nu invers, n.a.)*, prin citarea copioasă de texte biblice* (nu pe spusele tradiţiei populare, n.a.) *şi prin sublinierea importanţei deosebite a anumitor cuvinte ori formule ale Domnului, ale Apostolilor sau ale altor personaje de nivel. E cazul cu opera lui Papias Explicarea cuvintelor Domnului...*"[82]

XXXV) În Sfânta Scriptură a zilelor noastre, cărţile apocrife sunt tipărite la un loc cu cele canonice, fără nici o notă de diferenţiere, încălcând hotărârile Consiliului de la Laodicea din 364:

„Nu se pot citi în biserică psalmi compuşi de persoane particulare şi nici din cărţile necanonice, ci numai Cărţile

---

[81] diac. prof. dr. Ioan I Ică jr., *Canonul Apostolic al primelor secole*, spre sfârşitul celui de al doilea paragraf, p. 516, în cadrul capitolului *Tertulian din Cartagina*, 2000.
[82] pr. prof. I. G. Coman, *Patrologie*, vol. 1, pp. 65-69, Bucureşti, 1984.

Canonice ale Vechiului şi Noului Testament."[83]

XXXVI) Pledoarie pentru unicitatea, suficienţa în materie de mântuire şi autoritatea supremă a Sfintei Scripturi:

„Nevoiţi-vă împreună într-un suflet, pentru credinţa Evangheliei (Filipeni 1:27)... Tot ceea ce este de trebuinţă pentru această lume şi pentru oamenii dintr-însa – Domnul le-a arătat în Biblie (nu în tradiţie, n.a.). *Într-însa El a dat răspuns la toate întrebările. Nu există vreo întrebare care să tulbure sufletul omenesc şi să nu-şi afle răspunsul, fie direct, fie indirect în Biblie. Oamenii nu pot imagina mai multe întrebări decât răspunsurile care se află în Biblie. Dacă se întâmplă ca să nu afli cumva răspunsul la vreuna dintre întrebările tale în Biblie, înseamnă că fie ai pus o întrebare fără sens, sau nu ai ştiut cum să citeşti Biblia şi nu ai terminat de citit răspunsul din ea [...]. În Biblie Dumnezeu a spus absolut tot ceea ce era necesar de spus oamenilor. Biografia fiecărui om – a tuturor fără excepţie – se află în Biblie [...]. Vei afla căile pe care propriul tău suflet şi al oricărui alt om călătoreşte de la păcat la nepăcătuire, precum şi întreaga cale de la om la Dumnezeu şi de la om la satana. Vei afla mijloacele de a scăpa de sub povara păcatului."*[84]

XXXVII) Scriptura este autoritatea absolută – vai de acela care ar îndrăzni să primească învăţături străine de ea:

„*Sfânta Scriptură are o autoritate absolută; tot ce ne învaţă ea este un necesar adevărat, şi* ***vai de acela care primeşte învăţături pe care nu le-am găsit în ea***."[85]

XXXVIII) Marcu Eugenicul face următoarea declaraţie cu privire la Sf. Scriptură:

„Fiindcă toate câte le-a dat sfinţilor Apostoli să le zică sau să le scrie Hristos, Cel ce a grăit în ei, credem că sunt oracole [chresmous] dumnezeieşti şi glăsuiri ale lui Dumnezeu."[86]

---

[83] *The Council of Laodicea in Phrygia Pacatiana. Canon LX*, (364 A.D.), accesat în august, 2013, http://reluctant-messenger.com/council-of-laodicea.htm.

[84] Nicolae Velimirovici şi Justin Popovici, *Lupta pentru credinţă*, Editura Rotonda, Piteşti 2009, p. 15.

[85] Tertulian, citat cules din *Mitropolia Ardealului,* nr. 7-8, 1985, p. 411.

Cine ar mai putea invoca Sfânta Tradiţie ortodoxă ca învăţând lucruri diferite de Scriptură sau care nu sunt în Scriptură? Tradiţia orală (populară) a inventat o sumedenie de ritualuri, reguli, învăţături omeneşti şi obiceiuri împrumutate de la păgâni şi continuă să o facă. Dar aceasta este tradiţia populară.

Tradiţia orală (populară)

Ortodoxia contemporană ridică tradiţia populară la rang egal cu Scriptura, uneori chiar şi mai mare. Ea socoteşte că nesfârşitele vorbe orale ale unei mari mulţimi de păcătoşi din istoria lumii păcătoase de mai jos de Soare pot fi puse alături cu scrierile Sfintei Scripturi insuflate de Dumnezeu sau, cum susţin cei mai mulți, chiar cu şi mai multă autoritate decât Scriptura.

Dacă, prin urmare, la un moment dat, într-o privinţă oarecare, ne învoim să apelăm la tradiţia orală sau la ceea ce este bine văzut de mulţime, cine va putea să arate hotarele unde trebuie să ne oprim? Dacă ne este îngăduit ca într-o privinţă oarecare să ne depărtăm de Scriptură, până unde putem să mergem în această direcţie? Dacă în vreo privinţă admitem autoritatea tradiţiei, cine trebuie să-i hotărască întinderea? Dacă părăsim calea îngustă a descoperirii dumnezeieşti şi intrăm în câmpul întins şi încurcat al tradiţiei omeneşti, atunci n-are dreptul fiecare să aleagă ce vrea?

- Scriptura, tradiţia iudaică şi tradiţia ortodoxă

Vom începe prin a aminti că poporul evreu are tradiţia lui, după cum creştinii au şi ei, din nefericire, tradiţiile lor. În ceea ce priveşte diferenţierea amintim o deosebire extraordinară

---

[86] Marcu Eugenicul, arhiepiscopul Efesului, apud Ioan I. Ică jr., *Lumina taborică*, *Scrieri filocalice uitate*, p. 239. O primă variantă a traducerii a fost publicată în *Mitropolia Ardealului*, XXXII, 1987, nr. 5, pp. 35-39.

între tradiţiile iudaică şi ortodoxă, privite din perspectiva sursei şi autorităţii fiecăreia.

1. Vorbind întâi despre evrei amintim că tradiţia lor, Legea, vine direct de la Dumnezeu, scrisă cu degetul lui Dumnezeu pe două table de piatră (Ieşirea 31:18). Aceasta este tradiţia iudaică după ale cărei principii au trăit ei (mai bine zis, au încercat să trăiască) până la venirea lui Mesia Cel aşteptat (Luca 16:16).

Luăm seama acum la felul în care marele Apostol al neamurilor, Sf. Pavel, se raportează la tradiţia aceasta iudaică în vremea noastră prezentă, astăzi când *„Dumnezeu... ne-a grăit nouă prin Fiul”* (Evrei 1:1-2). Cele ce are el de spus despre valoarea tradiţiei sale iudaice vechi, în vremea de azi a harului, sunt cuvinte atât de tari încât trebuie să le prezint aşa cum sunt spuse de el şi scrise pe paginile Sf. Scripturi la Filipeni 3:5-10:

„La opt zile, am fost tăiat împrejur; sunt din neamul lui Israel, din seminţia lui Veniamin, evreu din evrei, după lege fariseu; În ce priveşte râvna, prigonitor al Bisericii; în ce priveşte dreptatea cea din Lege, fără de prihană. Dar cele ce îmi erau mie câştig, acestea le-am socotit pentru Hristos pagubă. Ba mai mult: eu pe toate le socotesc că sunt pagubă, faţă de înălţimea cunoaşterii lui Hristos Iisus, Domnul meu, pentru Care m-am lipsit de toate şi le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc, Şi să mă aflu întru El, nu având dreptatea mea cea din Lege, ci pe aceea care este prin credinţa în Hristos, dreptatea cea de la Dumnezeu, pe temeiul credinţei, Ca să-L cunosc pe El şi puterea învierii Lui şi să fiu primit părtaş la patimile Lui, făcându-mă asemenea cu El în moartea Lui”.

Pavel merge acum chiar mai departe, afirmând că cei care se mai ţin de tradiţia iudaică, adică de Lege, în vremea aceasta a harului, *„s-au îndepărtat de Hristos, au căzut din har”* (Galateni 5:4). Asta înseamnă că acela care vrea să ţină tradiţia iudaică, Legea, s-a depărtat de Hristos şi, desigur, nu va avea

parte cu Hristos. Tocmai lucrul acesta l-a făcut pe Pavel să socotească lucrurile Legii ca pe un gunoi şi pagubă. În vremea aceasta în care trăim noi, Hristos porunceşte pocăinţa şi credinţa în Evanghelie (Marcu 1:15), urmată de botez (Marcu 16:16). Oricine primeşte pe Hristos are din partea lui Dumnezeu puterea de a deveni fiu (fiică) al lui Dumnezeu (Ioan 1:11-13, Galateni 3:26). Iar după pocăinţă, credinţă în Evanghelie şi botezul după pocăinţă, toţi creştinii, deopotrivă evrei şi neevrei, au de ţinut următoarele lucruri poruncite de Apostoli la cartea Fapte 15:28-29: *„Pentru că, părutu-s-a Duhului Sfânt şi nouă, să nu vi se pună nici o greutate în plus în afară de cele ce sunt necesare: Să vă feriţi de cele jertfite idolilor şi de sânge şi de (animale) sugrumate şi de desfrâu, de care păzindu-vă, bine veţi face. Fiţi sănătoşi!"*. Iar de-acum încolo, credinţa se primeşte prin Evanghelia adusă de Hristos.

2. Vorbind acum despre tradiţia populară ortodoxă, ar fi suficient doar să amintim că aceasta este de la oameni, ba încă, vai!, în cea mai mare parte, direct de la păgâni. În cazul acesta, dacă până şi tradiţia iudaică dată de Dumnezeu trebuie socotită pagubă de oricine vrea să aibă parte cu Hristos, atunci ce s-ar putea spune despre cum ar trebui socotită tradiţia orală ortodoxă care vine de la păgâni?

Cum a luat naştere tradiţia orală (populară), pe nedrept numită tradiţia ortodoxă

Socotim de folos să amintim că dobândirea condiţiei de *sfinţi, fără de prihană şi nevinovaţi* (Coloseni 1:22) este garantată numai acelora care *rămân întemeiaţi în credinţă, întăriţi şi neclintiţi de la nădejdea Evangheliei... al cărei slujitor m-am făcut eu, Pavel* (Coloseni 1:23) – nu pe poveştile născocite de oameni, mai ales de obiceiurile păgânilor. Tocmai poveștile acestea păgâne au stricat lumea, așa cum citim o cugetare a cărții indicate mai jos: *„De aceea nu merge bine*

lumea aceasta, că noi vrem să facem o altă lege, nu legea Evangheliei."[87]

Să urmărim cu atenţie acum felul în care prin tradiţia orală (populară) au pătruns în ortodoxie tot felul de obiceiuri şi practici; iar acestea nu numai că provin de la oameni, dar cele mai multe sunt pur păgâneşti – bogăţia de documente istorice prezentate în această carte o confirmă din plin.

În lucrarea menţionată la subsolul paginii, ni se vorbeşte despre *„procesul de păgânizare a creştinismului primitiv"*[88]. Sărbătorile, tainele, cultul sfinţilor şi cultul morţilor au intrat în creştinism de la păgâni şi de la eretici. În sec. IV a avut loc o elenizare a cultului creştin[89], dată la care au intrat în creştinism unele sărbători. Acestea au fost aşezate peste sărbătorile păgâne, care se ţineau cam la aceeaşi dată, dându-le o înfăţişare creştină.

Am fost noi atenţi la citire? Sărbătorile creştine au fost ***aşezate peste sărbătorile păgâne dându-le o înfăţişare creştină***. Apoi, cu trecerea timpului, s-au adăugat noi sărbători şi noi ceremonii, ajungând la ceea ce se vede astăzi în cultele mari din creştinism.

Iată cum îşi justifică Biserica ortodoxă introducerea sărbătorilor păgâne în creştinism:

„A fost o măsură pedagogică de spiritualizare a sărbătorilor păgâne, spre a nu se leza sentimentele păgânilor şi prozeliţilor care îmbrăţişau creştinismul... Astfel că aceştia au găsit şi aici ‚Rusaliile' lor, dar într-un duh cu totul nou... În Biserica noastră, Sâmbăta moşilor, adică ziua de pomenire a moşilor şi strămoşilor noştri... Se aduc atunci la biserică şi se împart la morminte mâncăruri, fructe, haine şi vase, oale şi străchini... sub influenţa sărbătorii Rosalia de la romani, când se vizitau şi se încoronau mormintele cu flori."[90]

---

[87] *Pocăinţa sau Întoarcerea spre sine şi spre Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2010, p. 95.

[88] Mircea Eliade, *De la Zalmoxis la Gengis Han*, Bucureşti, 1980, în prefaţa autorului.

[89] P. Vintilescu, *Cultul şi ereziile*, pp. 90-91.

[90] pr. Nicolae Petrescu, *Explicarea Apostolelor Duminicale*, pp. 69-70.

Bine a spus Tertulian: *„Tot ce s-a spus împotriva adevărului, a fost scos din însuşi adevărul, contribuind la această duşmănie nişte spirite supuse rătăcirii."*[91] Şi Sf. Ioan Gură de Aur subliniază aceasta: *„Apostolii au fost tip adevărat, căci ei ne-au păstrat intactă icoana de la început, creştinismul în toată puritatea lui..."*[92]

- Un scurt istoric al Sfintei Tradiţii

Iată un alt document, din care învăţăm că, în timp ce astăzi unii au ajuns să cinstească o tradiţie populară alcătuită din obiceiuri păgâne, spoite cu înfăţişări creştine, există şi Sfânta Tradiţie ortodoxă, despre care arătăm aici cum a început ea şi ce conţine:

„La sfârşitul epocii apostolice şi imediat după aceea, în care preţuirea Sfintei Scripturi era aşa de ridicată, nu se crease încă un mediu intelectual, care să simtă şi nevoia de opere scrise, altele decât Biblia. Creştinii sunt încă oameni simpli şi nu simt nevoia stringentă de a crea opere literare profane. Literatura creştină imediat postnou-testamentară (...) este oarecum element de legătură între scrierile Noului Testament şi acela al apologeţilor care încep să teologhisească mai consistent.

Operele Părinţilor Apostolici (scriitori creştini de după Apostoli) sunt prima expresie scrisă a Sfintei Tradiţii. Duhul vieţii Mântuitorului şi al Sfinţilor Apostoli era cultivat cu sfinţenie de Biserică. Sfânta Scriptură cuprindea fidel şi pe larg acest duh, iar de aici el trecuse în viaţa noilor convertiţi, care-l frământau în toate sensurile spre a şi-l însuşi. Părinţii Apostolici ţin cu străşnicie la puritatea duhului hristic şi apostolic al vieţii creştine. S-ar putea spune că majoritatea operelor Părinţilor Apostolici sau o largă parte din cuprinsul fiecăreia din aceste

[91] Tertulian, *Apologeticum*, cap. 47.
[92] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 13 la Filipeni*.

opere, tratează această problemă sau dă alarma în această direcţie. Puritatea duhului hristic şi apostolic al Tradiţiei e tratată prin referirea continuă la faptele din Sfânta Scriptură, prin citarea copioasă de texte biblice şi prin sublinierea importanţei deosebite a anumitor cuvinte ori formule ale Domnului, ale Apostolilor sau ale altor personaje de nivel. E cazul cu opera lui Papias Explicarea cuvintelor Domnului.*"*[93]

Să-l ascultăm acum pe sfântul Irineu vorbind despre care este adevărata sursă a Sfintei Tradiţii ortodoxe, ce conţine şi ce relaţie are ea cu Sfânta Scriptură şi cu Apostolii:

„Izvorul şi norma de credinţă sunt redate de Predania învăţăturii continuă în Biserici venind de la sfinţii Apostoli... Biserica a primit predica (propovăduirea) şi credinţa Apostolilor, pe care le păzeşte cu grijă (sau, zicem noi în contextul ortodoxiei contemporane, ar trebui să le păzească cu grijă - n.a.). *Ea se întinde în toată lumea în care sălăşluieşte ca într-o singură casă. Ea se încrede în Apostoli, predică, învaţă şi transmite credinţa în deplin acord, ca şi cum ar avea un singur suflet, aceeaşi inimă şi o singură gură...*

Fiind una şi aceeaşi credinţă, nici cel ce va putea spune mult despre ea n-o va mări, nici cel ce va vorbi puţin, n-o va micşora."[94]

- Înapoi la tradiţia orală (populară)

În timp ce Sfânta Tradiţie ortodoxă este strict întemeiată pe Sfintele Scripturi, sursele tradiţiei populare sunt literalmente grefate peste obiceiuri şi rituri de-a dreptul păgâneşti:

„Începând din sec. al 7-lea, sub influenţa culturii şi civilizaţiei bizantine, exercitate constant, se cristalizează paralel cu structura religiei creştine şi o mitologie creştină, care reduplică mitologia daco-romană pe plan popular."

---

[93] pr. prof. I. G. Coman, *Patrologie*, vol. 1, 65-69, Bucureşti, 1984.
[94] Sf. Irineu, *Contra ereziilor (Adversus haereses)*, 1, 10, 2.

„Creştinismul primitiv (pe teritoriul României de azi) s-a grefat peste credinţe şi tradiţii mistice dace şi daco-romane, care nu contraveneau în esenţa şi forma lor rituală doctrinei creştine... În sec. al 2-lea e.n., în mai toate provinciile romane (dintre care unele inaccesibile pentru romani ca Galia, Britania) şi cele ale sarmaţilor, dacilor, sciţilor, germanilor, stăpâneşte numele lui ‚Christos a venit.'

În Istoria României începuturile creştinismului primitiv sunt consemnate în Dacia Pontică la începutul secolului al 4-lea, la daco-romani era de factură populară, propagat nu de misionari oficiali, ci din om în om, prin contact direct cu populaţia creştină din imperiu. Nu aveau o organizaţie eclesiastică superioară. Se reducea la însuşirea elementelor de bază ale noii credinţe şi la practica simplă a cultului...

În Dacia, ca peste tot, creştinismul s-a altoit la daco-romani pe credinţe mai vechi, păstrate mai departe...

În această situaţie s-au menţinut în Dacia, din recuzita vechii mitologii a daco-romanilor, credinţe, datini şi tradiţii: bradul funerar, stâlpii sacri, riturile de înmormântare, pomenile, sărbătorile romanizate ca Rosaliile, Floraliile, etc."[95]

Vom vorbi în continuare despre felul în care susţinătorii tradiţiei orale (populare) au interpretat greşit un text biblic pe care şi-au clădit bazele tradiţiei lor populare şi pe care-l vom analiza împreună. Vom continua apoi cu opiniile Părinţilor Bisericii.

Fundamentul aşa-zis *„scriptural"* al tradiţiei orale

„Aceasta ştiind mai dinainte că nici o proorocie a Scripturii nu se tâlcuieşte după socotinţa fiecăruia" (2 Petru 1:20)

[95] Romulus Vulcănescu, *Mitologia română*, Bucureşti, 1985, pp. 134 şi 136.

În legătură cu locul pe care l-a acordat ortodoxia contemporană tradiţiei populare, Dumnezeu ar putea repeta mustrarea adresată poporului Israel în Ieremia 19:5 prin cuvintele: *„ceea ce nici prin minte nu Mi-a trecut”*. În discuţiile pe care le întreţin cu creştini, preoţi sau teologi ortodocşi, fie prin viu grai, fie pe calea internetului, trebuie să depun eforturi susţinute sămi aduc interlocutorul la textul Sfintei Scripturi. În cele mai multe cazuri, chiar dacă nu întotdeauna mi se spune literalmente că tradiţia orală deţine supremaţia în cadrul credinţei ortodoxe, tonul discuţiei acesta este. Aceeaşi situaţie domină deopotrivă şi în rândul ortodoxiei americane. În cazul când am reuşit să dovedesc interlocutorului că tradiţia populară nu se potriveşte cu vederea Sfintei Scripturi, tot ce am obţinut a fost citarea textului de la 2 Tesaloniceni 2:15, ca şi când Sfânta Scriptură nu ar conţine decât acest singur verset. Iar dacă am cutezat să pun numai o singură întrebare cu referire la celelalte 31.239 de versete (după unele calcule Scriptura ar conţine un total de 31.240 de versete), răspunsul a fost acesta: tu nu gândeşti ca Biserica ortodoxă. Deci reţineţi, nu-i interesa ce spune **Scriptura ortodoxă** şi că, de fapt, eu gândeam ca **Scriptura ortodoxă**, ci problema era că nu gândesc ca Biserica ortodoxă – prin Biserica ortodoxă înţelegând însă, bineînţeles, tradiţia omenească moştenită de la păgâni, cinstită de ortodoxia contemporană. Căci dacă gândirea Bisericii pretins ortodoxă ar fi aliniată cu Scriptura, ce temei ar mai fi avut învinuirea mea de a nu gândi ca Biserica ortodoxă?

În contextul celor de mai sus, socotim foarte folositoare o analiză amănunţită a acestui verset biblic pe care, cu voia şi ajutorul lui Dumnezeu, o vom face, împreună, mai jos. Şi pentru că ortodoxia contemporană a ales un text biblic ca punct de sprijin pentru susţinerea tradiţiei orale, ne obligă din start să înţelegem că Sfânta Scriptură este socotită autoritatea supremă, suficient de puternică încât să constituie temelia în alegerea unui punct de vedere doctrinal - în cazul de faţă, întemeierea

tradiţiei orale. Dacă, deci, socotim Scriptura ca pe cea mai înaltă autoritate în temeiul căreia să putem stabili o doctrină, trebuie să ţinem cont de ceea ce ne comunică aceeaşi Scriptură şi cu privire la atotsuficienţa ei în întregime - căci Scriptura nu înseamnă numai 2 Tesaloniceni 2:15, ci *„Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu...*” (2 Timotei 3:16).

Amintind din nou 2 Timotei 3:16, citim că acest Cuvânt scris al lui Dumnezeu îl poate aduce pe om la desăvârşirea cerută de El, făcându-l nu numai pregătit, ci bine pregătit; şi nu numai pentru anumite lucruri, ci pentru orice lucru bun. Punem astfel întrebarea: poate oare lipsi ceva desăvârşirii omului lucrate de cuvântul scris al lui Dumnezeu şi pe care ar trebui să-l căutăm în tradiţia orală de natură omenească, mai ales a păgânilor?

Iată ce spune acest verset de la 2 Tesaloniceni 2:15: *„Deci, dar, fraţilor, staţi neclintiţi şi ţineţi predaniile pe care le-aţi învăţat, fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră”*.

Pentru că este vorba despre *predanie* vrem, pentru început, să dovedim printr-un document semnat de Sf. Irineu ce înţelegea adevărata Biserică ortodoxă prin cuvântul *predanie* şi în care predanie crede adevărata Biserică ortodoxă.

„Izvorul şi norma de credinţă sunt redate de Predania învăţăturii continuă în Biserici venind de la sfinţii Apostoli... ”[96]

Conformându-ne şi noi acestui punct de vedere, potrivit căruia Predania vine de la sfinţii Apostoli, vom analiza 2 Tesaloniceni 2:15 în lumina învăţăturii sfinţilor Apostoli din Sfânta Scriptură.

❖ Scurt cadru istoric

Apostolul Pavel a scris Epistola către Galateni, în jurul anilor 48 sau 49 d.H. şi după aceea epistolele 1 şi 2 Tesaloniceni, în jurul anului 51 d.H. Prin urmare, înainte de a

[96] Sf. Irineu, *Contra ereziilor (Adversus haereses)*, 1, 10, 2.

scrie epistolele către Tesaloniceni, Pavel, adică Duhul Sfânt prin Pavel, enunţase deja porunca de la Galateni 1:8-9, care sună astfel: *„Dar chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o - să fie anatema! Precum v-am spus mai înainte, şi acum vă spun iarăşi: Dacă vă propovăduieşte cineva altceva decât aţi primit - să fie anatema!”*

Luăm seama că în textul acesta Pavel porunceşte galatenilor să nu accepte nimic decât cele ce au primit. Apoi le face cunoscut că dacă s-ar întâmpla vreodată să vină chiar el însuşi cu o altă evanghelie în afară de aceea vestită deja de el, să fie anatema. Iar în versetul 9, Duhul Sfânt al lui Dumnezeu anatemizează prin pana lui Pavel chiar şi un înger din cer care ar îndrăzni să spună ceva diferit de ceea ce propovăduise el deja. Şi, repet, Duhul Sfânt, prin Pavel, a stabilit această regulă dumnezeiască cu cel puţin doi ani înainte de a scrie textul de la 2 Tesaloniceni 2:15.

Ar fi putut Pavel să înveţe pe creştini să nu accepte ***nimic altceva decât aţi primit*** sub cuvânt de anatemă ca, apoi, după doi ani, să-i trimită el însuşi la învăţături orale, populare, multe din ele anonime, împrumutate de la păgâni, din surse de prin toată lumea şi de pe la tot felul de oameni? Sau, după ce le porunceşte să nu asculte nici de el dacă ar aduce vreodată vreo învăţătură deosebită de Evanghelie, ar putea el acum să-i trimită la învăţături care, chiar ale lui fiind, să nu fie **scrise** în Evanghelie?!

❖ Analizarea textului în lumina *învăţăturii Apostolilor*

Este imperativ ca ori de câte ori ne întemeiem o învăţătură pe un text din Scriptură să ţinem cont de context, altfel transformăm textul în pretext. Căci, aşa cum citim la 2 Timotei 3:16, *„**toată** Scriptura este insuflată de Dumnezeu”* - nu numai un anumit text care, luat izolat, ar favoriza învăţătura unei denominaţiuni religioase. De altfel, însăşi Scriptura ne face cunoscut la 2 Petru 1:20 că *„nici o proorocie a Scripturii nu se*

tâlcuieşte după socotinţa fiecăruia". Apoi citim mai departe la versetul 21 că *„niciodată proorocia nu s-a făcut din voia omului, ci oamenii cei sfinţi ai lui Dumnezeu* (cei peste 40 de oameni sfinţi, folosiţi de Dumnezeu în scrierea Scripturii) *au grăit, purtaţi fiind de Duhul Sfânt".*

Astfel, vom purcede la analiza textului de la 2 Tesaloniceni 2:15, făcând apel şi la alte adevăruri ale Duhului Sfânt din chiar capitolul acesta, cât şi din alte locuri din Noul Testament.

- ***Deci**, dar, fraţilor...*

Notăm, prima dată, conjuncţia *deci*, care ne obligă să luăm în seamă cele spuse mai înainte. Care este, aşadar, tematica acestui capitol? Ea priveşte ferirea credincioşilor de duhul de amăgire cu privire la ziua venirii Domnului, duh care lucra prin fel de fel de zvonuri răspândite, bineînţeles, pe cale orală. Pavel vine în întâmpinarea acestor zvonuri răspândite pe cale orală, cu Evanghelia **scrisă** (vezi versetul 14) pe care o primise el prin descoperire dumnezeiască (Efeseni 3:3). Iar la versetul 5 aminteşte fraţilor că despre lucrurile acestea le-a vorbit şi cu prilejul vizitei pe care le-o făcuse personal. Înţelegem astfel că versetul 15 este în legătură cu perioada de trei săptămâni pe care apostolul o petrecuse în Tesalonic, timp în care a stat de vorbă cu ei prin viu grai și când, foarte mare atenţie!, le vorbise ***din Scripturi*** (Fapte 17:1-2).

- *staţi neclintiţi...*

Dacă vreau să stau neclintit trebuie ca suportul pe care stau să fie prin definiţie neclintit. Citim la Luca 21:33 că cerul şi pământul vor trece, dar ceea ce ne-a spus Domnul Iisus nu va trece. Deci singurul suport neclintit pe care puteau Tesalonicenii de-atunci şi noi cei de azi să rămânem neclintiţi nu puteau fi nişte vorbe, ci sunt cuvintele Domnului Iisus

aşternute în **scris** – Evanghelia, cum spune Pavel tot aici, la versetul 14. Cuvintele Domnului Iisus care ***„s-au scris”,*** nu vorbe goale - aceasta este tot ceea ce le trebuia Tesalonicenilor de atunci şi nouă celor de azi pentru a crede în El şi, crezând, să avem viaţă în numele Lui (Ioan 20:31). Aşa cum vom vedea pe parcursul acestei cărţi, Însuşi Domnul Iisus Hristos a biruit pe Satana în pustie prin ceea ce este **scris**, nu prin vorbe. Pe *scris este* le-a poruncit şi Pavel să stea neclintiţi.

- *ţineţi*

Nu poţi *„ţine”* nişte păreri vagi, vorbe auzite la radio-şanţ[97]. Să vorbim, spre exemplu, despre respectarea legii circulaţiei. Aceasta nu este o lege transmisă prin vorbe goale, din gură în gură, şi care poate fi înţeleasă după cum ne place sau nu ne place, ci este o lege clară, scrisă, structurată pe capitole, articole şi aliniate. Vinovatul unui accident rutier nu va fi întrebat asupra celor auzite de el prin vecini sau colegii de serviciu cu privire la legea circulaţiei, ci judecătorul va cita un articol de lege **scris**, căci pe acela trebuia vinovatul să-l ţină.

În cazul poruncii Apostolului dată Tesalonicenilor lucrurile stau la fel. Dar o să argumentaţi cu aceea că Apostolul porunceşte Tesalonicenilor ţinerea lucrurilor *învăţate prin viu grai*. Da, este foarte adevărat că aici este o trimitere clară la vorbe auzite pe cale orală, nu la un articol de lege scris. Însă acestea erau lucruri pe care Tesalonicenii, mai întâi, le-au auzit cu propriile lor urechi direct de la aceeaşi sursă, de la acela care le poruncea acum să le ţină, adică **direct din gura Apostolului Pavel.** *„Nu vă aduceţi aminte că, pe **când eram încă la voi**, vă spuneam aceste lucruri”*, le aminteşte Pavel cu zece versete mai sus, la versetul 5? Mai mult chiar, lucrurile acelea pe care vi le-am spus atunci prin viu grai erau tot ***din Scripturi***

[97] Pentru cine-şi mai aminteşte, cu ani în urmă era obiceiul la ţară ca oamenii, mai ales femeile, să iasă în zilele de sărbătoare în faţa casei, pe marginea şanţului, şi să stea de vorbă. Acolo se împărtăşeau „ştirile” şi se transmiteau din gură-n gură. De-acolo a rămas zicala „radio-şanţ”.

(Fapte 17:1-2).

- *le-aţi învăţat*

Aici este vorba despre lucruri **învăţate.** Asta înseamnă că predaniile pe care le poruncea Pavel să le ţină erau lucruri auzite, cunoscute şi chiar ***învăţate*** de către Tesaloniceni direct de la el şi pe care Pavel le spusese ***din Scripturi***. Asta nu este acelaşi lucru cu a ţine nişte vorbe pe care nu le-ai auzit niciodată direct de la sursă cu urechile tale (şi nici atât să fi venit de la vreun Apostol al Domnului), care au fost rostite de nişte oameni necunoscuţi din vechime şi transmise din gură-n gură peste mai multe generaţii, prin oameni anonimi. Clement Alexandrinul ne porunceşte să rămânem în Scripturi, să *„folosim Scriptura ca o normă de descoperire a lucrurilor”*[98]**.** Iar Sf. Vasile cel Mare stabileşte că *„ceea ce-i străin de Scriptură se înlătură.”*[99]

Mai este aici un detaliu important. Am amintit mai sus textul de la 2 Petru 1:21, unde citim că *oamenii sfinţi ai lui Dumnezeu au grăit, purtaţi fiind de Duhul Sfânt*. Asta înseamnă că o învăţătură care vine de la Duhul Sfânt trebuie să fie susţinută de întreg conţinutul Sfintei Scripturi. În cazul acesta, ce facem cu textul de la 1 Corinteni 4:6 unde Duhul Sfânt ne porunceşte, tot prin gura Apostolului Pavel, să nu trecem peste ce este **scris**? Ar putea Pavel să îndreptăţească ascultarea noastră la vorbe orale (afară de cele conţinute şi în ***Scripturile*** scrise) în timp ce la 1 Corinteni 4:6 ne interzice să trecem peste ce este **scris**?

- *Predanii**le***

Punctul cheie al comentariilor în jurul cuvântului

[98] Clement Alexandrinul, *Stromata,* 7, 16.
[99] Sf. Vasile Cel Mare, *Migne*, *Patrologia Greacă* 31, col. 845.

*predanii**le*** este constituit din forma lui de cuvânt articulat, exact aşa cum este redat şi în limba greacă în care a fost scris – de aceea am şi subliniat ultimele două litere care dau forma de substantiv articulat. Dacă neglijăm forma articulată a substantivului acestuia am pierdut toată însemnătatea lui. Aici nu se vorbeşte despre *nişte* predanii, ci despre *predanii**le.*** Şi spunând aceasta, Apostolul s-a referit la cele pe care li le-a predat el, aşa cum citim la versetul 5: *„Nu vă aduceţi aminte că, pe **când eram încă la voi**, vă spuneam **aceste** lucruri"*? Tot ceea ce făcea Pavel, de fapt, era să-i îndemne ca pe acele lucruri auzite de la el să le ţină mai departe, căci din Scripturi le vorbise el. Detaliile privind vizita lui la Tesalonic ne sunt prezentate lămurit la Faptele 17:1-2, unde citim că Pavel şi Sila *„au trecut prin Amfipoli şi prin Apolonia, au venit la Tesalnoic, unde era o sinagogă a iudeilor. Şi după obiceiul său, Pavel a intrat la ei şi în trei sâmbete le-a grăit din Scripturi..."*

Aşadar:

1. *Predanii**le*** primite pe cale orală pe care le poruncea Pavel Tesalonicenilor să le ţină erau acele învăţături pe care el însuşi le propovăduise în auzul lor pe perioada celor trei săptămâni petrecute cu ei în Tesalonic. Și cum ar fi putut el să-i îndrepte spre predanii omenești când credincioșilor din Colose le dă această poruncă: *„Luaţi aminte să nu vă fure minţile cineva cu filozofia şi cu deşarta înşelăciune din predania omenească, după înţelesurile cele slabe ale lumii şi nu după Hristos"*?

2. A doua înţelegere pe care ne-o aduce textul acesta se referă la natura *predaniilor.* Citim aici că Pavel *le-a grăit **din Scripturi***.

3. Iar pentru cine doreşte să afle ce înţelege Sfânta Tradiţie ortodoxă prin *predanie* îl amintim pe sf. Irineu, care ne face cunoscut că *Predania învăţăturii continuă în Biserici vine de la sfinţii Apostoli...*[100]

---

[100] Sf. Irineu, *Contra ereziilor (Adversus haereses)*, 1, 10, 2.

- *fie prin epistola noastră*

Zicând *fie prin epistola noastră*, Pavel nu lasă loc pentru îndrăzneala nimănui de a autoriza predanii care nu se aliniază desăvârşit cu *epistola noastră,* adică a Apostolilor. Chiar logic vorbind, ar fi putut Pavel să le spună una în epistolele sale scrise, dar cu totul altceva pe cale orală? Nu s-ar fi discreditat el din start în faţa lor?

Încheiem aceste comentarii asupra subiectului legat de tradiţia orală cu o recomandare pentru susţinătorii ei şi ne asumăm toată responsabilitatea pentru următoarea dezlegare pe care o dăm acum. Creştinul autentic ortodox are voie şi este chiar sfătuit să asculte orice fel de predanie din partea oricui, chiar şi de la cineva care a trăit cu zeci de secole în urmă şi dacă este anonimă, însă cu o condiţie: să fie inspirată de Duhul Sfânt. Iar mijlocul de verificare a autenticităţii predaniei se va face prin compararea ei cu *epistola noastră,* adică a Apostolilor. Prin aceasta şi numai prin aceasta creştinul dovedeşte că el calcă pe urmele Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care a înfruntat pe Satana cu **„scris este!”** (Matei 4) şi că, de asemenea, ţine Sfânta Tradiţie ortodoxă respectând instrucţiunile marelui ierarh Vasile cel Mare şi ale Părinţilor Bisericii.

Poziţia Părinţilor faţă de tradiţia orală (populară). Rădăcinile păgâne ale tradiției populare

Ne începem subcapitolul acesta prezentând mărturia de mai jos a sf. Macarie cel Mare, în care citează două pasaje din cuvântul **scris** al lui Dumnezeu. El ne învaţă că nu ne putem socoti drepţi după propria noastră părere, a oamenilor, ci Duhul lui Dumnezeu trebuie să depună mărturie, prin cuvântul Lui **scris**, despre acceptarea noastră ca drepţi înaintea lui Dumnezeu.

„Pentru că numai atunci când ‚Duhul lui Dumnezeu mărturiseşte împreună cu duhul nostru' (Romani 8:6), precum spune Sf. Apostol Pavel, suntem cu adevărat vrednici de Hristos şi fii ai lui Dumnezeu; deci nu atunci când, după propria părere, ne socotim drepţi. ‚Pentru că nu cel ce se laudă singur este dovedit bun, ci acela pe care Domnul îl laudă' (2 Corinteni 10:18)"[101]

Continuăm acum să aducem alte documente istorice de netăgăduit care demască răul incalculabil de mare adus credinţei în Dumnezeu prin admiterea predaniilor sub formă de vorbe goale, zburate din gură-n gură, şi care nu fac parte din învăţătura Apostolilor.

a) Un istoric şi slavist român demască originea ritualurilor păgâne practicate azi în ortodoxie. Aici pare potrivit proverbul: „Lupul păru-şi schimbă, dar năravul ba":

„*Istoria noastră n-a văzut o dramatică dezrădăcinare a vechilor zei, ci păstrarea păgânismului popular, cu unele adaptări la creştinism, până în zilele noastre. Religia păgână populară românească se trage din preistorie, de exemplu, îngroparea păpuşii de lut, caloianul, venerarea idolilor de pământ preistorici. Şi azi avem jertfa cocoşilor albi care se dau preotului la înmormântări, întruchipând jertfe aduse pe altarele zeilor. Serbarea naturii îmbrăcaţi în frunze verzi, ca în cultele panteiste, jocul ritual în jurul focului şi altele, sunt rămăşiţele acestui cult popular păgân, împărtăşit şi de alte popoare. Această religie şi numai pe ea a aflat-o creştinismul la ivirea sa în Dacia. N-au fost temple dărâmate, nici idoli sfărâmaţi, n-a fost nici o luptă, nici chiar în conştiinţa oamenilor, ci poporul de la sate, păstrându-şi vechile obiceiuri, nu vedea o contrazicere între vechea şi noua credinţă. El s-a plecat în faţa soliei noi care i se aducea şi a păşit în biserică aducând cu dânsul în faţa altarelor şi ritualurile preistorice.*"[102]

---

[101] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Cuvânt despre desăvârşirea în Duh,* 12.

[102] Petre P. Panaitescu, *Introducerea la istoria Culturii Româneşti*, pp. 102-103, Bucureşti, 1969.

Un articol dintr-o revistă ortodoxă ne informează:

b) „*Din secolul al IV-lea înainte, situaţia se schimbă. Nu mai trăiau cei ce cunoscuseră pe sfinţii Apostoli direct sau pe ucenicii lor. Un curent reprezentat de unii Părinţi de seamă face din Tradiţie un al doilea izvor, independent de Sfânta Scriptură. De la această dată, şi interpretările biblice ale primelor trei veacuri au fost socotite Tradiţie, la care s-a tot adăugat până în ziua de azi. Pe măsură ce trecea timpul, Tradiţia, care voia să rămână tâlcuirea Scripturii, câştigă o consistenţă literară proprie... În această dezvoltare se poate amesteca şi omenescul...*"[103]

c) Un alt număr al revistei ne arată cum s-a depărtat ortodoxia de la învăţătura Apostolilor:

„*Numeroase erezii s-au înmulţit pentru că conducătorii unor grupări creştine nu au voit să predice învăţătura Apostolilor, ci au făcut ce au voit după plăcerea lor, nu ceea ce trebuie.*"[104]

d) Mitropolitul Antonie Plămădeală arată cum a ajuns Dogmatica să fie considerată constituţia obligatorie a Ortodoxiei, singura cu certitudine mântuitoare(?!):

„*Din practicile rămase în viaţa comunităţilor moştenite din om în om şi din comunitate în comunitate, din amintirile bine controlate, coordonate, suprapuse şi armonizate cu documentele, să alcătuiască şi să statornicească Tradiţia, sora documentelor, din care au făcut izvor de credinţă de valoare şi cu autoritate egală cu a documentelor scrise* (a se acorda atenţie asupra faptului că de-aici lipseşte totalmente Scriptura lui Dumnezeu – n.a.)*... Şi aşa au construit acel cod de învăţături care se va numi Dogmatica şi care va fi peste veacuri şi pentru eternitate constituţia precisă, obligatorie şi aspră a Ortodoxiei...*"[105]

---

[103] Revista *Ortodoxia*, 1963, pp. 385-386.
[104] Revista *Ortodoxia*, 1982, nr. 2, p. 301, citat al Sf. Ipolit Romanul (sec. 2).
[105] Antonie Plămădeală, *Ortodoxie şi ecumenism*, în *Telegraful Român* nr. 11-12, Sibiu, 1984, pp. 1-2.

Să fi lăsat oare Domnul Iisus Hristos în seama omului păcătos să precizeze învăţătura şi calea mântuirii Sale? Dacă în vederea clădirii cortului adunării Dumnezeu n-a lăsat la discreţia nimănui să-l proiecteze, ci S-a coborât El Însuşi din ceruri, l-a chemat pe Moise pe munte şi i-a arătat chipul cortului aşa cum l-a avut El în plan (Ieşirea 25:40; 26:30; 27:8); dacă atunci când a venit timpul să I se construiască măreţul templu de la Ierusalim Dumnezeu a dat toate instrucţiunile privitoare la templu împăratului David, ***scrise cu mâna Lui*** (vezi Cartea I Paralipomenon XXVIII:19, Biblia de la 1688), punem această întrebare: s-ar putea oare ca Biserica, trupul mistic al lui Hristos, să nu mai aibă nevoie nici de Dumnezeu, nici de Hristos, nici de Duhul Sfânt până la punctul în care omul muritor de pe Pământ să ajungă *izvor de credinţă* în Dumnezeul Sfânt? Şi, în sfârşit, ce supremaţie îşi revendică ortodoxia asupra lui Dumnezeu încât să-I impună o *constituţie obligatorie* a ei înlăturându-L astfel din ecuaţie?! Poţi să mai zici că treaba cu oul care învaţă pe găină este numai o zicală?

Acest *cod de învăţături* ne pune în faţa unei alegeri foarte serioase:

- Dacă socotim nişte *practici* de-ale oamenilor *rămase în viaţa comunităţilor, moştenite din om în om şi din comunitate în comunitate, din amintiri* ca fiind *constituţia precisă, obligatorie şi aspră a Ortodoxiei,* Biblia lui Dumnezeu nu mai e bună decât, poate, pentru anticariat;

- Dacă socotim Sfânta Scriptură a lui Dumnezeu ca fiind ceea ce este, adică: Scriptura din care Părinţii Bisericii ne-au dat învăţăturile lor[106], Scriptura în afară de care, aşa cum ne învaţă vestitul ierarh al Bisericii, sf. Vasile cel Mare, totul, inclusiv constituţia aceasta omenească ortodoxă se înlătură[107], în cazul acesta renunţăm la tradiţia orală, populară. Fiecare urmează să facem alegerea în dreptul nostru.

---

[106] *Cuvântul de învăţătură la Dumineca Vameşului*, apud Sf. Antim Ivireanul, *Didahii*, Editura Basilica, Bucureşti, 2010, pp. 20-21.
[107] Sf. Vasile Cel Mare, *Migne*, *Patrologia Greacă* 31, col. 845.

e) Crezul. Iată acum încă una din dovezile conflictului dintre tradiţia orală şi adevărata Sfântă Tradiţie ortodoxă. Cum începe Crezul? „*Cred Într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul...*"

Problema se pune în felul următor: ori cred în *Atotţiitorul,* ori cred în aceia pe care-i ţine *Atotţiitorul*! Dacă cred în *Atotţiitorul,* atunci cred în ceea ce vine de la El, prin descoperirea lui Hristos vestită de dumnezeieştii şi sfinţii Lui Apostoli, adică în Biblie. Iar dacă vreau să dau credit tradiţiei orale a oamenilor care sunt ţinuţi de *Atotţiitorul*, aşa cum circulă ea acum prin popor, atunci va trebui să mă lepăd de Crez. Şi, a treia variantă, dacă am să continui să spun Crezul şi, în acelaşi timp, continui să mă călăuzesc şi după tradiţia populară, atunci gura mea este aceea care mă va osândi la ziua judecăţii prin faptul că am mărturisit cu gura mea că eu cred în *Tatăl Atotţiitorul*, dar în fapt am crezut în spusele acelora ţinuţi de *Atotţiitorul*.

f) Prezentăm acum o serie de afirmaţii, grupate aici în patru seturi a câte două comentarii. În primul comentariu autorul vorbeşte corect despre Divinitatea Scripturii lui Dumnezeu; în perechea acestui comentariu (notate cu **a** şi **b**) autorul mărturiseşte deschis despre aceea că tradiţia este de factură omenească şi că prezintă o garanţie limitată, şubredă.

1a) *Sfânta Scriptură înseamnă Revelaţia supranaturală fixată expres în scris, în aceeaşi generaţie care a primit-o direct, oral;*

1b) *Tradiţia reprezintă aceeaşi Revelaţie supranaturală, păstrată şi transmisă însă prin memoria colectivă orală a Bisericii* (aceasta fiind a oamenilor, căci a lui Dumnezeu a fost deja *fixată expres în scris* n.a.) *şi fixată mult mai târziu în scris peste mai multe generaţii* – a se lua aminte la fixarea ei în scris ***mult mai târziu***.

2a) *În cazul Sfintei Scripturi, valoarea şi autoritatea unei afirmaţii este absolută, indiferent de câte ori este susţinută în Biblie, chiar şi dacă e semnalată într-un singur loc;*

2b) *În cazul Tradiţiei însă este foarte important faptul dacă un adevăr de credinţă e formulat şi susţinut cât mai frecvent, ceea ce-i dă autoritate şi putere de convingere* (de reţinut, autoritatea şi puterea de convingere sunt garantate de numărul de oameni care le spun, nu de Dumnezeu n.a.).

3a) *Sfânta Scriptură este inspirată în totalitate sau, altfel spus, este valoare absolută în totalitate;*

3b) *Tradiţia este împropiată şi susţinută ca autoritate obligatorie numai parţial*.

4a) *Sfânta Scriptură oferă cuvântul lui Dumnezeu direct*;

4b) *Tradiţia îl dă comentat, interpretat prin experienţa permanentă, mereu nouă a Bisericii.*[108]

Problema unora este bine concretizată de către gânditorul ortodox Sorin Dumitrescu: „*Riscul credinciosului ortodox este să ajungă să fie hipnotizat de Ortodoxie şi astfel s-o iubească mai mult decât pe Hristos.*"[109] Iar pericolul neînchipuit de mare pe care-l prezintă o astfel de atitudine este foarte bine prezentat de scoţianul Erskine of Linlathen: *„Aceia care fac un dumnezeu din religia lor nu vor avea pe Dumnezeul religiei lor."*[110]

Cât despre faptul că pe aceeaşi pagină a cărţii lui Remete din care au fost extrase citatele de mai sus s-au făcut şi alte comentarii, am să-l citez pe preot profesor Ion Buga: „*Abia în Hristos toată rătăcirea se sfârşeşte fiindcă El este Răspunsul pentru orice foame omenească de Dumnezeu....*"[111]

g) Fiii luminii nu învaţă NIMIC de la oameni:

„Toţi aceia care sunt fii ai luminii şi slujitori ai Testamentului celui nou în Duhul Sfânt nu învaţă nimic de la oameni pentru că sunt învăţaţi de Dumnezeu – 1 Timotei 4:9".[112]

h) Sărbătorile din biserica ortodoxă sunt rezultatul adaptării la tradiţiile ***ne***creştine:

---

[108] pr. conf. dr. George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, tipărită cu binecuvântarea Î.P.S. Părintele Andrei, arhiepiscopul Alba Iuliei, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000, p. 101.
[109] Sorin Dumitrescu*, Ateul Ortodox*, în *România Liberă*, 5 Septembrie 1992, p. 6.
[110] Thomas Erskine of Linlathen, apud C.S.Lewis, *Miracles*, Editura HarperOne, 2001, p. 129.
[111] pr. prof. Ion Buga, prefaţa la Schmemann, *Din apă şi din duh*, p. 18.
[112] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XV-a*, 20.

*„La obârşia fiecăreia din sărbătorile din creştinism, stă o sărbătoare din legea veche, din Vechiul T., iar uneori coincide şi cu una a antichităţii romane, creştinismul adaptând cu multă chibzuinţă unele vechi **tradiţii necreştine** în propriile sale realităţi şi cerinţe spirituale."*[113]

i) Sfânta Scriptură este inspirată de Duhul Sfânt:

„Ştim că Profeţii erau inspiraţi de către Dumnezeu. La fel şi Apostolii au fost inspiraţi de Dumnezeu. În afara acestora, care alţii au mai fost sau sunt inspiraţi de către Dumnezeu?... Hristos, atunci când a spus că ne va da Duhul Sfânt Care ne va povăţui la tot adevărul, nu a vorbit despre Sinoadele Ecumenice. Adică nu a spus că aceasta va avea loc în Sinoadele Ecumenice ale Bisericii. Adică acest lucru nou referitor la infailibiltatea Sinoadelor Ecumenice nu este cuprins în Sfânta Scriptură. Hristos a spus doar că Duhul Sfânt va fi Cel Care ne va povăţui la adevărul deplin."[114]

j) Scriptura nu are nevoie de tălmăcirea oamenilor:

„Dumnezeiasca Scriptură n-are nevoie de înţelepciunea omenească pentru înţelegerea celor scrise în ea, ci de descoperirea Duhului."[115]

k) Drept a grăit preotul profesor Ion Buga:

„*Abia în Hristos toată rătăcirea se sfârşeşte fiindcă El este Răspunsul pentru orice foame omenească de Dumnezeu, este viaţa pe care omul o pierduse şi restituită prin El, omului.*"[116]

l) Arhimandrit profesor dr. C. Voicu ne face cunoscut un mare adevăr:

„*Sfinţii Părinţi, propovăduitori şi conducători ai Bisericii, nu au trădat, falsificat sau înlăturat Sfânta Scriptură, ca să impună Bisericii ‚preceptele' lor omeneşti.*"[117]

---

[113] Anagnost, *Sărbători domneşti*, în România Liberă, *Lumea Creştină*, 14 nov. 1992.
[114] protopresbyter prof. univ. dr. Ioannis Romanides, *Teologia Patristică*, Editura Metafraze, Bucureşti, 2011, pp. 132-133, 136.
[115] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere,* traducere de Pr. Dumitru Fecioru, în colecția PSB 21, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1987, p. 244.
[116] pr. prof. Ion Buga, prefaţa la Schmemann, *Din apă şi din duh*, p. 18.
[117] arhimandrit prof. dr. C. Voicu, *Mitropolia Ardealului,* nr. 7-8, 1985, p. 414.

m) Scriptura Ortodoxă (versiunea online) declară că:

„Cine nu cunoaşte Sfânta Scriptură nu cunoaşte pe Dumnezeu.”[118] De ce nu ni se spune aici că cine nu cunoaşte tradiţia nu cunoaşte pe Dumnezeu?

Încheiem capitolul acesta aici. Rămâne ca fiecare să reflectăm în dreptul nostru şi să alegem să mergem fie după Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie ortodoxă, care este aliniată desăvârşit cu Scriptura, aşa cum au lăsat-o Apostolii şi Sfinţii Părinţi ai Bisericii; fie după tradiţia orală, populară, în care omul păcătos și muritor vine să ne înveţe despre eternitate prin obiceiuri păgâne. Mântuitorul ne face cunoscut că vom fi judecaţi după cuvântul Lui (Ioan 12:48), după acestea care *„s-au scris*” (Ioan 20:31).

Capitolul 2

Pocăinţa

Atât Scriptura, cât şi Sfânta Tradiţie ortodoxă ne surprind cu privire la felul în care ne prezintă pocăinţa. Circulând prin popor cu o anumită conotaţie total deplasată de la sensul ei adevărat, cu trecerea anilor a fost acceptată ca atare. Să o cercetăm acum în lumina Scripturii, apoi şi din perspectiva Sfintei Tradiţii. Vom dobândi astfel mai întâi înţelesul pe care i l-a rânduit Dumnezeu cât şi, apoi, opiniile Părinţilor şi a scriitorilor bisericeşti.

① Ce spune Biblia despre pocăinţă

- Noţiuni generale

[118] http://www.biblia-ortodoxa.ro, *Biblia Ortodoxă – Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea şi cu purtarea de grijă a P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., şi cu aprobarea Sfântului Sinod, accesat în august 2014.

Biblia ortodoxă vorbeşte de peste 70 de ori despre pocăinţă, în ciuda faptului că, în popor, pocăinţa este privită ca un lucru umilitor, o invectivă la adresa protestanţilor. Adevărul este însă că pocăinţa nu constituie nicidecum un subiect care-i priveşte în mod izolat pe pocăiţii protestanţi, aşa cum este considerat de către marea masă de ortodocşi ci, dimpotrivă, pocăinţa este subiectul care-i interesează, deopotrivă, şi pe ortodocşi.

Pocăinţa este esenţialmente o lucrare iniţiată şi perfectată de Duhul Sfânt. Duhul Sfânt *„vădeşte* (convinge) *lumea de păcat şi de dreptate şi de judecată”* (Ioan 16:8), conducându-l astfel pe păcătos la soluţia izbăvirii de păcat prin pocăinţă. Duhul Sfânt o iniţiază - omul doar răspunde prin acceptare sau respingere.

Primul cuvânt care a marcat începutul lucrării publice a Mântuitorului a fost: *„Pocăiţi-vă!”* (Matei 4:17). De asemenea şi Apostolul Petru, în prima lui predică din ziua Cincizecimii chema pe ascultătorii lui tot la pocăinţă (Fapte 2:38 şi 3:19); iar în a doua sa epistolă (3:9) ne arată că Dumnezeu vrea ca *„toţi* (oamenii) *să vină la pocăinţă”*. Şi nu numai aici găsim acest îndemn, ci la Fapte 17:30 (Noul Testament de la 1857) ne este chiar poruncită pocăinţa prin cuvintele *„Dumnezeu... porunceşte tuturor oamenilor pretutindeni să se pocăiască”*.

Dacă Domnul Iisus Hristos, Petru, Pavel şi toţi ceilalţi Apostoli, împreună cu o serie de Părinţi şi scriitori bisericeşti (aşa cum o să vedem mai jos) cheamă oamenii la pocăinţă, când Dumnezeu Însuşi vrea ca toţi oamenii să vină la pocăinţă, cine ar putea socoti pocăinţa ca pe un lucru ruşinos şi, mai ales, neînsemnat?

Trebuie apoi să luăm aminte la faptul că pocăinţa nu a fost rânduită numai pentru vremea când a fost scrisă Sf. Scriptură şi nici numai pentru oamenii din vremea aceea. Textul de mai sus de la Fapte 2:38-39 astfel glăsuieşte: *„Iar Petru a zis către ei: Pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, şi veţi primi darul Duhului Sfânt. Căci vouă este dată făgăduinţa şi copiilor voştri*

şi tuturor celor de departe, pe oricâţi îi va chema Domnul Dumnezeul nostru”.

Această primă predică a Sf. Apostol Petru, citată în versetele de mai sus, este modelul tipic pentru propovăduirea Evangheliei Domnului Iisus Hristos, de către orice urmaş al Lui. Versetul acesta cuprinde răspunsul Sf. Apostol Petru la întrebarea celor care au ascultat şi au rămas pătrunşi la inimă de cuvântul lui Dumnezeu. Când Îl întrebi sincer pe Dumnezeu ce să faci pentru mântuire, El îţi răspunde limpede: *„Pocăieşte-te!”* Totul se rezolvă bine, dacă ai făcut cu adevărat lucrul acesta. Întâi este mărturia cuvântului lui Dumnezeu şi lucrarea Lui în inimă (Ioan 16:8), apoi vine pocăinţa, care este, aşa cum ni se arată aici, poruncită *„tuturor celor de departe, pe oricâţi îi va chema Domnul Dumnezeul nostru”*, deci şi nouă, celor de azi.

Cum se cere înțeleasă pocăința?

Pocăinţa este actul prin care omul căzut în păcat şi pierzare se întoarce la Dumnezeul care l-a făcut. Omul, capodopera creaţiunii, fiind făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, a avut tocmai această menire: să-L recunoască prin liberă alegere pe Creator ca fiind Dumnezeu din veşnicii, singurul care ESTE, unica sursă de viaţă şi existenţă.

Să ne gândim la următoarea comparaţie. Omul este becul, instrumentul văzut, a cărui lumină vesteşte existenţa uzinei nevăzută, producătoare a curentului electric care-l alimentează – adică Dumnezeu; întrerupătorul este elementul care permite trecerea curentului electric al uzinei până la bec – aceasta fiind deci voinţa. Atâta vreme cât întrerupătorul voinţei rămâne pe poziţia aprins, adică în ascultare de Dumnezeu, omul se umple el însuşi de energia şi lumina lui Dumnezeu pe care, răspândindu-le în jur, îşi va îndeplini menirea în vederea căreia a fost adus la fiinţă.

Dacă Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu voinţa liberă ca pe un întrerupător de curent care are două poziţii, „închis” şi „deschis”, a făcut aceasta numai ca să-i dea posibilitatea să

aleagă singur să rămână permanent pe poziţia „deschis" către Dumnezeu. El chiar l-a şi avertizat, făcându-i cunoscut că în ziua în care se va închide spre Dumnezeu prin neascultare de porunca Sa va muri, adică va dispărea aşa cum dispare lumina din bec de îndată ce întrerupătorul a fost acţionat pe poziţia „închis". Tot secretul luminării becului stă în menţinerea întrerupătorului pe poziţia „deschis" către „uzina de curent" – către Dumnezeu. Oricât de sofisticat ar putea fi un bec, dacă nu-şi lasă întrerupătorul pe poziţia „deschis", nu are nici o valoare, e bun de aruncat; iar o feştilă din seu care scoate mai mult fum înecăcios decât lumină, este de preferat în locul celui mai sofisticat bec, dar fără curent.

Este astfel un fapt dovedit că, în afară de lepădarea desăvârşită de sine pentru a-L alege pe Dumnezeu, omul nu poate face NIMIC altceva din sine însuşi (în afară de păcat). Citim la Facerea 3:6 că femeia *„a văzut"*. Căderea în păcat nu s-a produs în momentul când a mâncat din fructul oprit, ci mai înainte, în momentul în care şi-a luat ochii de la Dumnezeu ca să *vadă* pomul. În momentul în care omul şi-a luat privirea de la Dumnezeu pentru a vedea pomul, putem spune că şi-a mutat întrerupătorul dintre el şi Dumnezeu, ca să zicem aşa, pe poziţia „închis". Rezultatul? S-a stins – a rămas în întuneric. Acesta a fost motivul pentru care Eva n-a putut vedea consecinţele alegerii ei. Şi cum ar fi putut să vadă când ea singură şi-a stins lumina luându-şi privirea de la Dumnezeu?

Ultimul Adam, Dumnezeul-Om Iisus Hristos, dimpotrivă, a ţinut „întrerupătorul" deschis toată viaţa Lui, prin aceea că nu a făcut NIMIC de la Sine (Ioan 5:19). De aceea şi în felul acesta, în timp ce Adam a sfârşit în întunericul păcatului şi al morţii, despre Iisus ni se arată că *„Dumnezeu L-a preaînălţat şi I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt"* (Filipeni 2:9-10).

Aşadar, pocăinţa înseamnă a nu face NIMIC care izvorăşte din oricare altă sursă în afară de SINGURA sursă de viaţă,

putere, lumină şi existenţă - Dumnezeu! Un alt *SUNT* în afară de *Eu Sunt Cel Ce Sunt* (Ieşirea 3:14), adică Dumnezeu, nu există! Adam se afla în cea mai intimă relaţie cu sursa de energie şi viaţă, cu Dumnezeu, chiar în cerul lui Dumnezeu. Cu toate acestea, în clipa în care şi-a lăsat „întrerupătorul" voinţei pe poziţia „închis" spre Dumnezeu (sursa lui de viaţă), şi l-a deschis spre sine însuşi ca să vadă el, a murit la fel ca becul care se stinge din clipa în care întrerupătorul este comutat pe poziţia „închis". Şi dacă nici Adam cel curat şi sfânt, aşa cum ieşise din mâinile lui Dumnezeu, făcând ceva de la sine, n-a putut măcar să rămână în raiul în care se afla, cine dintre noi, cei născuţi în păcate ca robi ai lui Satan am putea face ceva de la noi înşine ca să ne ducă înapoi în raiul din care a căzut Adam pentru că a făcut ceva din sine?!

Cuvântul *pocăinţă*, vine din grecescul *metánoia* care, poate fi definit ca o *schimbare a felului de gândire.*[119] Altfel spus, nu mai gândesc după modelul în care obişnuiam să gândesc până la momentul pocăinţei, ci accept şi adopt un alt stil de a gândi, o altă scară de valori. Referindu-ne la comparaţia cu becul, spunem că a te pocăi înseamnă a închide întrerupătorul spre tine şi a-l deschide către Dumnezeu. Voi înceta să mai aştept ceva de la mine în materie de mântuire, la fel cum încetez să mai aştept ceva de la un mort de trei zile din sicriu (în afară de descompunerea lui). Voi părăsi cadrul şi principiile după care obişnuiam să percep lucrurile, lumea şi veşnicia, voi părăsi felul în care obişnuiam să gândesc şi voi face aceasta cu scopul de a adopta un alt sistem de gândire, aparţinând unei alte surse, din afara mea, adică lui Dumnezeu, Creatorul; un sistem întemeiat pe cu totul alte principii, specifice noii creaţii (2 Corinteni 5:17).

Oare nu tocmai aceasta ne arată Dumnezeul-Om Iisus Hristos, în Evanghelia după Ioan 5:19, prin cuvintele: „*Adevărat, adevărat zic vouă: Fiul nu poate să facă nimic de la*

[119] Strong's Concordance, poziţia G3340.

Sine..."? Asta înseamnă pocăinţă: „*nimic de la mine",* ci *„cele ce face Acela, acestea le face şi Fiul întocmai*" Şi de ce „*nimic de la mine"*? Pentru că, aşa cum spune Însuşi Dumnezeul-Om aici, ***nu poate***. Întreb atunci: dacă Fiul nu putea să facă nimic de la Sine, am să pot eu?

Pocăinţa este, aşadar, încetarea de a mai gândi şi aştepta ceva din partea mea sau a oricărei alte fiinţe (fie omeneşti sau chiar îngereşti), cu privire la mântuire,. Încetarea aceasta de a mai aştepta ceva de la mine, în terminologia Scripturii se traduce prin *moarte*. Este vorba, în sensul acesta, despre a muri faţă de mine însumi, prin renunţarea la orice păreri sau înţelegeri personale privind calea lui Dumnezeu. Şi procesul acesta de *a muri* nu trebuie să aibă loc numai o dată sau din când în când ci, aşa cum spune Pavel la 1 Corinteni 15:31, *„mor în fiecare zi"*. Aşa şi numai în felul acesta voi fi gata să pot asculta şi împlini exclusiv voia lui Dumnezeu pentru noua Sa creaţie. Vorbind despre aceasta, Sf. Maxim Mărturisitorul spune că *„Toate lucrurile sensibile trebuie să treacă printr-o cruce şi toate lucrurile inteligibile trebuie să treacă printr-un mormânt."*[120] Iar Christos Yannaras ne prezintă astfel această idee: *„Toate lucrurile sensibile, adică orice ne poate deveni accesibil prin intermediul simţurilor noastre individuale şi orice cunoaştere pe care o dobândim prin intermediul inteligenţei noastre individuale, toate lucrurile care par că ne subjugă prin capacităţile noastre individuale, trebuie să fie* ‚răstignite' *sau* ‚înmormântate'*, să fie mortificate ca certitudini individuale şi ca blindaj al eului, pentru ca să poată funcţiona ca relaţie de iubire şi depăşire de sine... Orice mişcare şi orice aspect al vieţii de fiecare zi se pecetluieşte cu semnul morţii dătătoare de viaţă, al ascultării de voia Tatălui, de voia vieţii."*[121] Asta e ce spune Scriptura prin *„ca ceea ce este muritor să fie înghiţit de viaţă*" (2 Corinteni 5:4).

---

[120] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capitole teologice*, 67, PG 90, 1108B, apud Christos Yannaras, *Abecedar al credinţei*, Editura Bizantină, Bucureşti, 1996.
[121] Christos Yannaras, *Abecedar al credinţei*, Editura Bizantină, Bucureşti, 1996, p. 143.

Ţin neapărat să accentuez aici faptul că nu numai Apostolul Pavel ne spune că trebuie să murim în fiecare zi faţă de tot ce este din noi înşine ca să putem să facem voia Tatălui, ci şi Christos Yannaras întăreşte aceasta prin cuvintele *orice mişcare şi orice aspect al vieţii* ***de fiecare zi*** *se pecetluieşte cu* ***semnul morţii*** *dătătoare de viaţă, al ascultării de voia Tatălui*. Aceasta este natura caracteristică a pocăinţei în viaţa credinciosului.

- Despre pocăinţa evreilor

Nu este deloc la întâmplare faptul că primele cuvinte ieşite de pe buzele Mântuitorului în momentul în care a păşit în slujba Lui publică au fost „*Pocăiţi-vă, şi credeţi în Evanghelie*" (Marcu 1:15). Vom lua aminte că Mântuitorul vorbea aici evreilor, nu păgânilor.

Vrea oare să ne spună aceasta că şi iudeii trebuie să se pocăiască? Evreii, aceia la care Dumnezeu S-a pogorât în Persoană pe muntele Sinai şi le-a dat Legea scrisă cu degetul Lui pe cele două table de piatră (Ieşirea 31:18), să aibă nevoie să se mai pocăiască? Citim la Fapte 7:38 despre cuvintele pe care le-au primit că erau *„cuvinte de viaţă"*, pentru că veneau de la Dumnezeu. Să mai aibă ei nevoie de pocăinţă odată ce au primit *„cuvinte de viaţă"*? Răspunsul fără echivoc este: da! Mai mult chiar, deşi acesta este poporul căruia Dumnezeu i-a dat Legea Sa Divină coborându-Se pe Muntele Sinai, scrisă cu degetul Lui pe tablele de piatră, iată că acum vine Iisus la ei şi le spune că trebuie să creadă în Evanghelia Sa, nu în Legea lui Moise, chiar dacă Legea aceasta conţinea *„cuvinte de viaţă"*. Vrea prin aceasta să ne comunice că nici ei nu se pot mântui prin ţinerea Legii? Trebuie ca şi ei să lase Legea, să treacă prin procesul pocăinţei şi apoi să creadă în Mesia Noului Testament, nu în Legea Vechiului Testament?

Răspunsul categoric este da! Chiar şi ei, evreii, trebuie să facă aceşti paşi distincţi: să se pocăiască, să se boteze şi să creadă în Evanghelia lui Mesia (nu în Legea lui Moise din

Vechiul Testament)! Căci tot ce-i ajutase Legea lui Moise pe evrei să facă a fost să-L răstignească pe Domnul vieţii. Mai mult decât atât, cine mai ţine încă Legea, este despărţit de Hristos (Galateni 5:4).

Înţelegem astfel că dacă pentru evrei nu este alt mijloc de a intra în Împărăţia lui Dumnezeu decât prin procesul pocăinţei, nu mai este nici cea mai mică speranţă pentru oricare alt neam din rasa umană de a ajunge în raiul lui Dumnezeu pe vreo altă cale. Iar dacă vrem să ne referim specific la naţiunea noastră română care se socoteşte ortodoxă, atunci amintim pe preotul Dumitru Stăniloae, care nu numai că nu cuteza să se gândească la rai fără pocăinţă ci, mai mult chiar, se îngrijora că nu făcuse destul de multă pocăinţă (vom vorbi despre sfinţia sa mai jos)!

- Cele două etape distincte ale pocăinţei

Procesul pocăinţei prin care trebuie să treacă omul căzut în păcat în vederea mântuirii este o acţiune care se consumă, de fapt, în două etape, după cum urmează.

1) Mai înainte de orice este imperativ să cunoaştem temeinic adevărul fundamental cu privire la statutul omului înaintea lui Dumnezeu, căci tocmai acest statut face pocăinţa de înlăturat. Aşa cum ne face cunoscut Sfânta Scriptură noi, oamenii, suntem zămisliţi în fărădelegi şi născuţi în păcat (Psalmul 51:5). Citim apoi la Efeseni 2:1-3 că **toţi oamenii suntem morţi prin greşelile şi păcatele noastre** (morţi spiritual, din perspectiva relaţiei cu Dumnezeu, alungaţi pe veci de la faţa Lui).

Cine pierde din vedere acest adevăr a pierdut esenţialul problemei. Dacă vrei să mergi în cerul lui Dumnezeu, trebuie să te pocăiești ca, apoi, prin *„baia naşterii celei de a doua şi prin înnoirea Duhului Sfânt"* (Tit 3:5), să învezi din moartea păcatului și să devii copil al lui Dumnezeu (Ioan 1:11-13).

Plecând de la adevărul Scripturii, potrivit căruia înaintea lui Dumnezeu suntem morţi (în păcate), apelăm la o imagine – o

persoană moartă în sicriu. Toţi oamenii morţi în păcate, care încearcă o mie şi una de reţete şi ritualuri ca să ajungă în rai prin eforturile lor, pot face tot atât de mult în direcţia aceasta cât poate face un mort de trei zile aflat în sicriu ca să învie prin propria lui iniţiativă şi putere de viaţă (cu diferenţa că mortul putrezeşte, în timp ce ei merg pentru veci în iadul care arde cu foc şi pucioasă). Iar aceia care socotesc că ar putea face fapte bune să ia aminte la ce spune Dumnezeu aici: *„Căci nu este om drept pe pământ care să facă binele şi să nu păcătuiască”* (Ecclesiastul 7:20). Presupunând, deci, că va fi vreun om în stare să facă binele, tot nu-l va putea prezenta înaintea lui Dumnezeu deoarece, făcând binele, face şi păcatul. Şi-n cazul acesta, chiar dacă ar vrea Dumnezeu să primească binele făcut de om, ca să zicem aşa, tot nu va putea, din pricina păcatului care însoţeşte binele; căci, aşa cum citim la Avacum 1:13, ochiul lui Dumnezeu e prea curat ca să vadă răul.

Desprindem de aici ideea că, din perspectiva omului, nu există nici un fel de şansă prin sine însuşi în vederea învierii din moartea păcatului nici dacă, vorba românului, s-ar face gaură-n cer. Şi odată stabilit acest adevăr înţelegem că singura şansă ne rămâne Fiul lui Dumnezeu din cer, iar El face aceasta pe calea pocăinţei noastre.

Astfel, prima fază a pocăinţei este aceea prin care omul mort în păcat este adus de dragostea, puterea şi iniţiativa lui Dumnezeu la viaţă, împreună cu Hristos, prin lucrarea Duhului Sfânt. Este, deci, adus la viaţă ca o fiinţă cu totul nouă, spirituală. Acest portret al unuia înviat la viaţă ca o fiinţă nouă este bine ilustrat prin textul de la 2 Corinteni 5:17: *„Deci, dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi”*.[122]

---

[122] *A creating, the creation* of the universe, N. T. **1.** *that which was created, the creation,* Ib. **2.** *an authority created* or *ordained,* Ib. Câteva însemnătăţi în româneşte: *„creaţie, crearea universului, aceea ce a fost creat, o autoritate creată”*- vezi *LSJ The Online Liddell-Scott-Jones Greek-English Lexicon*, http://www.tlg.uci.edu/lsj/#eid=1&context=lsj, accesat în decembrie 2013.

Această etapă iniţială a pocăinţei începe cu momentul în care Duhul Sfânt, luminând sufletul păcătosului, îl ajută să-şi vadă (Ioan 16:8) starea de om născut în păcat, aşa cum o prezintă Scriptura prin cuvintele *„întru fărădelegi m-am zămislit şi în păcate m-a născut maica mea”* [(Psa. 50(51):5)] sau *„morţi în greşelile noastre”* (Efeseni 2:5). Astfel că, după ce Duhul Sfânt îl luminează şi-l convinge pe om de starea lui de mort în păcat, îi îndreaptă ochii spre dreptatea lui Dumnezeu, care cere moartea păcătosului (Romani 6:23). În momentul acesta disperarea omului îl duce la agonie iar Duhul Sfânt îi îndreaptă ochii acum către Domnul Iisus (Ioan 16:14) care, suportând judecata păcatului în locul păcătosului, l-a destituit pe Satan din drepturile lui asupra omului (Romani 8:2). Omul nu mai este rob al Satanei decât prin propriul acord. În felul acesta, păcătosul, luminat de Duhul Sfânt şi găsindu-şi scăparea în Mântuitorul care a suferit în locul lui, îl primeşte cu drag ca Mântuitor pe Domnul Iisus Hristos, care-l înviază din moartea păcatului, culminând astfel cu naşterea din Dumnezeu a unei noi fiinţe spirituale (Ioan 1:13).

Continuând să vorbim tot despre prima etapă a pocăinţei, găsim că aceasta este ilustrată şi în Vechiul Testament prin eliberarea poporului evreu din robia Egiptului - lucrarea exclusivă a lui Dumnezeu. Moise Îl singularizează foarte bine aici pe Dumnezeu ca fiind Cel care El a făcut această lucrare astfel: *„Şi ne-a scos Domnul din Egipt,* ***singur*** *cu puterea Lui cea mare...”* (Deuteronomul 26:2 şi 8).

2) Ajungem acum să vorbim despre etapa a doua a pocăinţei. Aceasta este eliberarea (sau mântuirea) ***de fapt*** de păcatele din care Dumnezeu ne-a izbăvit ***de drept***, atunci când prin primirea lui Hristos am fost născuţi fii ai lui Dumnezeu (Ioan 1:13) în cadrul primei etape a pocăinţei. Tocmai pentru că nu se face distincţia între starea ***de drept*** şi aceea ***de fapt*** se ajunge la confuzii mari cu privire la pocăinţă. Ortodocşii trec cu vederea etapa întâi a pocăinţei, protestanţii pe cea de a doua. Iar în privinţa aceasta, socotind că ne-ar fi de folos înţelegerea

deosebirii fundamentale dintre starea ***de drept*** şi ***de fapt,*** am să mă folosesc de un episod din viaţa mea personală.

În timp ce locuiam cu chirie, pe aceeaşi stradă, la vreo 500 de metri mai departe, se vindea o casă şi m-am hotărât s-o cumpăr. Casa avea chiriaşi. După cumpărarea ei, lucrurile se prezentau în felul următor. În faţa statului, ***de drept,*** eu eram proprietarul celor patru camere din strada cutare. Eu am plătit suma cerută şi îmi aparţineau toate cele patru camere. Dar, şi aici cer foarte mare luare aminte, eu ***de fapt*** locuiam numai în două camere. De ce? Nu cumpărasem eu toată casa, nu eram eu proprietar ***de drept*** pe patru camere? Ba da, aşa era. Problema însă se punea că în casa aceea erau nişte chiriaşi ai vechiului proprietar, pe care trebuia acum să mă lupt să-i scot afară, făcând caz de poziţia mea de proprietar ***de drept*** al întregului imobil. Înainte de a fi primit documentul de proprietate, judecătorul nici nu s-ar fi uitat la mine dacă aş fi încercat să-i scot afară pe chiriaşi. Dar, după ce am devenit proprietar ***de drept*** al acelui imobil, pentru că achitasem preţul şi aveam document recunoscut de autorităţi, judecătorul mă ajuta să-mi ocup practic, adică să pot locui ***faptic*** în toate cele patru camere. În felul acesta puteam să devin proprietar ***de fapt*** şi al celorlalte două camere pe care, deocamdată, le stăpâneam doar ***de drept,*** adică numai în documente.[123]

Prin naşterea ca fii ai lui Dumnezeu pe calea pocăinţei, noi, ***de drept***, înaintea lui Dumnezeu suntem eliberaţi de legea păcatului, prin duhul vieţii în Hristos Iisus, care locuieşte în noi (Romani 8:11). Hristos a vărsat sângele Său sfânt prin care avem iertarea păcatelor înaintea lui Dumnezeu (Efeseni 1:7), astfel încât fiecare păcătos care vrea să accepte plata făcută de Iisus este, ***de drept***, primit de Dumnezeu şi eliberat de sub puterea păcatului. Dar, ca şi în cazul casei cumpărate, în vieţile

---

[123] Un credincios, fiul proprietarului întregului Pământ (Psa. 23:1/24:1) este prea mare ca să apeleze la judecătorii lumii acesteia să-i facă dreptate, astfel că nici eu nu am avut nevoie să apelez la tribunal. Dacă am vorbit despre tribunal, am făcut-o numai în vederea înțelegerii subiectului.

noastre sunt o mulţime de „*chiriaşi”* care aparţin vechiului nostru proprietar – Adam cel păcătos. Este vorba despre toate apucăturile noastre păcătoase în care am trăit până la momentul naşterii de sus, ca fii ai lui Dumnezeu. Luăm, spre exemplu, un om care a fost un hoţ la viaţa lui, unul care zicea vorbe rele şi înjurături, şi un altul care era un defăimător, adică bârfitor. Prin naşterea de sus, aceştia au devenit creştini care, fiind fii ai lui Dumnezeu, ***de drept***, sunt eliberaţi de păcatele lor şi de puterea păcatului asupra lor prin duhul vieţii în Hristos Iisus. Dar, ***de fapt,*** în viaţa de zi cu zi se întâmplă că hoţul are tendinţa mai departe să fure, celălalt se pomeneşte mai departe că înjură şi spune vorbe rele, iar celălalt că mai bârfeşte. Care este problema? Nu sunt ei eliberaţi de legea păcatului prin duhul vieţii în Hristos Iisus înaintea lui Dumnezeu? Ba da, în faţa lui Dumnezeu, ***de drept***, ei sunt eliberaţi, deoarece Hristos a semnat pentru ei. Atunci despre ce poate fi vorba aici?

Problema lor este aceea ilustrată prin chestiunea cu chiriaşii. Aici iese în evidenţă nevoia celei de a doua etape a pocăinţei. Acum, după ce au primit eliberarea oficială a lui Dumnezeu de legea păcatului, prin duhul vieţii în Hristos (aceasta fiind prima etapă a pocăinţei), este treaba lor să meargă la „*tribunalul”* lui Dumnezeu şi să se roage pentru eliberarea ***în fapt*** de toţi aceşti „*chiriaşi”,* pe care-i moştenesc din viaţa lor veche de păcat – acestea fiind înclinaţiile spre vechile lor păcate. Deşi eu n-am ajuns să merg la tribunal în cazul chiriaşilor mei (au plecat ei singuri), presupunând totuşi de dragul ilustraţiei că ar fi trebuit să merg la judecătorie, urma să am mereu cu mine actul oficial care purta ştampila şi semnătura judecătoriei, dovedind astfel că sunt proprietar ***de drept.*** În acelaşi fel, credinciosul merge mereu înaintea Judecătorului Suprem, Dumnezeu, şi arată actul lui de izbăvire, adică sângele Domnului Iisus, care l-a curăţit şi l-a mântuit ***de drept***, cerând să fie eliberat de „*chiriaşii”* (cu referire la orice stări de păcat) care mai ocupă, încă, ***în fapt*** viaţa lui. El este înviat din moartea păcatului, a devenit copilul lui Dumnezeu, este mântuit, la el nu

se mai pune problema mântuirii, a naşterii de sus. El are viaţa veşnică, nu va mai veni la judecată şi s-a mutat deja din moarte la viaţă (Ioan 5:24). Problema lui constă acum în a se strădui să trăiască ***faptic***, prin Duhul Sfânt, această mântuire şi eliberare de păcate, în viaţa lui de zi cu zi.

Adevărul acesta este în deplin acord cu ceea ce ni se porunceşte la Filipeni 2:12, prin cuvintele *să ne lucrăm mântuirea noastră*. Asta înseamnă că mântuirea primită prin sângele lui Hristos a devenit acum a noastră, adică suntem mântuiţi, nu că ne vom mântui cândva, în viitor. Şi tocmai pentru că suntem mântuiţi trebuie să lucrăm, prin Duhul Sfânt, la izbăvirea ***de fapt*** de păcatele din care am fost izbăviţi ***de drept***, cu prilejul mântuirii, al naşterii de sus, devenind fii ai lui Dumnezeu; iar aceasta se continuă până la sfârşitul vieţii.

Etapa aceasta este ilustrată, de asemenea, în Vechiul Testament, în faza a doua, care urmează eliberării poporului evreu (călătoria şi sosirea lor spre şi în Canaan), prin tot ceea ce a urmat în pustie şi apoi războaiele din Canaan. Este adevărat că tot Dumnezeu este Acela care lucrează şi aici, cu puterea Lui cea mare, prin Duhul Sfânt. Tot El este Acela care ne dă să voim şi să săvârşim (Filipeni 2:13). Dar aici trebuie ca noi, aceia care am fost mântuiţi şi izbăviţi de El din păcate şi fărădelegi, noi, care suntem acum fiinţe vii în Hristos, să ***punem din partea noastră toată sârguinţa*** *ca* ***să adăugăm*** *la credinţa noastră fapta cea bună* (2 Petru 1:5). Această adăugare din partea noastră a toată sârguinţa este faza a doua a pocăinţei, fază care se realizează prin eliberarea efectivă de toţi *„chiriaşii”* vechi. Ori de câte ori depistăm obiceiuri vinovate în vieţile noastre suntem chemaţi să le recunoaştem şi să ne pocăim, adică să ne lepădăm de ele. În felul acesta, noi *adăugăm la credinţa noastră fapta* – acesta fiind procesul pocăinţei din faza a doua, un proces care durează toată viaţa cât trăim pe Pământ. Şi lucrurile stau astfel, deoarece firea noastră adamică nu este înlăturată prin naşterea din nou, ci rămâne cu noi până la sfârşitul vieţii pământeşti; din pricina aceasta trebuie

ca, pentru că suntem mântuiţi, să practicăm pocăinţa în sensul lepădării tuturor apucăturilor păcătoase care izvorăsc din ea.

Faptul că pocăinţa (este vorba despre etapa a doua a pocăinţei, amintită mai sus) se cere deopotrivă şi din partea copiilor lui Dumnezeu ne-o demonstrează, de exemplu, Apocalipsa 3:19. Porunca de a se pocăi este adresată aici Bisericii din Laodiceea prin cuvintele *„sârguieşte dar şi te pocăieşte”.* Aici este adresată unor oameni înviaţi din moartea păcatului şi înnoiţi cu Duhul Sfânt, credincioşi mântuiţi, acelora care sunt deja fii, copii ai lui Dumnezeu. Când vine vorba despre acest gen de pocăinţă, practicat de omul care a înviat din morţi şi a fost înnoit cu Duhul Sfânt, adică ***a fost*** mântuit în sensul naşterii din nou, devenind astfel copil al lui Dumnezeu, în acest caz subscriem la opinia reputatului teolog ortodox englez, *„His Excellency, the Most Reverend Metropolitan”*, Kallistos Ware, care vorbeşte despre mântuire ca un proces continuu. Dar faza a doua a pocăinţei nu are de-a face cu omul mort în păcat, ci priveşte exclusiv pe credinciosul **mântuit**, care **a fost adus** la viaţă de Hristos prin prima etapă a pocăinţei. Şi pentru că este fiinţă nouă, fiu al lui Dumnezeu, poate şi trebuie să-şi lucreze **mântuirea primită**, ca om înviat la viaţă, şi s-o ducă până la capăt. Cum s-ar putea crede că un om, mort în păcate, ar putea ajunge vreodată prin sine însuşi mântuit? Dar odată ce a fost adus la viaţă de Dătătorul vieţii, de la momentul acesta înainte putem vorbi despre ceea ce poate şi trebuie să facă un om viu, mântuit, în vederea creşterii şi maturizării sale, potrivit poruncii de la Filipeni 2:12, amintită mai sus.

Cu privire la aceia care ar obiecta cu faptul că au trecut prin faza întâi de pocăinţă, fiind botezaţi de copii mici, le recomand să urmărească în continuare explicaţiile din capitolul acesta, dar mai ales pe cele din capitolul *Botezul*. Credinţa ortodoxă adevărată nu recunoaşte botezul copiilor mici. Să nu ne lăsăm înşelaţi sau, cum zice proverbul, să nu ne îmbătăm cu apă rece!

- Un exemplu edificator din Sfânta Scriptură

Deoarece Sfânta Scriptură ne dă nu numai învăţătura necesară, ci şi exemple practice, prin care învăţătura primită să ni se poată întipări cu atât mai puternic în inima şi mintea noastră, ni se pare foarte nimerit să prezentăm un exemplu grăitor al **etapei întâi** a pocăinţei de la cartea Fapte 2. Avem aici descrisă prima convertire la credinţă prin predica Apostolului Petru.

Era în ziua Cincizecimii, ziua în care Duhul Sfânt Se pogorâse peste ucenici, făcându-Şi cunoscută prezenţa prin limbile de foc aşezate pe fiecare din cei adunaţi şi prin vorbirea în limbi **cunoscute**. Văzând aceste manifestări, unii dintre cei prezenţi au început să batjocorească pe ucenici, spunând despre ei că sunt beţi. La auzul acestei acuzaţii, Petru s-a ridicat în picioare şi a început să lămurească cele ce se petreceau prin următoarele cuvinte (versetele 22-23 și 36-38):

„Bărbaţi israeliţi, ascultaţi cuvintele acestea: Pe Iisus Nazarineanul, bărbat adeverit între voi de Dumnezeu, prin puteri, prin minuni şi prin semne pe care le-a făcut prin El Dumnezeu în mijlocul vostru, precum și voi știți, pe Acesta, fiind dat după sfatul cel rânduit și după știința cea dinainte a lui Dumnezeu, voi L-aţi luat şi, pironindu-L, prin mâinile celor fără de lege, L-aţi omorât... Dumnezeu, pe Acest Iisus pe Care voi L-aţi răstignit, L-a făcut Domn şi Hristos.

Ei auzind acestea, au fost pătrunşi la inimă şi au zis către Petru şi ceilalţi apostoli: Bărbaţi fraţi, ce să facem? Iar Petru a zis către ei: Pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, şi veţi primi darul Duhului Sfânt..."

În aceste versete avem exemplificarea practică a procesului mântuirii lucrat de Duhul Sfânt, respectiv **etapa întâi a pocăinţei**. Duhul Sfânt i-a încredinţat mai întâi pe oamenii morţi în păcate de vina lor (Ioan 16:8), prin aceea că au răstignit pe Iisus Nazarineanul: *...voi L-aţi luat şi, pironindu-L, prin mâinile celor fără de lege, L-aţi omorât.* La auzul acestor

cuvinte, citim despre cei cărora le erau adresate că, îngrozindu-se de judecata care-i aştepta, *au fost pătrunşi la inimă şi au zis către Petru şi ceilalţi apostoli: Bărbaţi fraţi, ce să facem*? Deci Duhul Sfânt i-a încredinţat mai întâi de starea lor de păcătoşi prin aceea că omorâseră pe Iisus, apoi le-a arătat cum dreptatea lui Dumnezeu cerea sângele lui Iisus din mâna lor şi, îngroziţi de această vinovăţie mare erau de-acum pregătiţi pentru vestea că prin pocăinţă, credinţa în Hristos şi botezul în numele Lui pot fi iertaţi de vina aceasta, adică mântuiţi.

Citim apoi mai departe că toţi aceia care au crezut în Hristos s-au botezat, dar atenţie!, numai după ce au crezut şi ca urmare a credinţei, conform poruncii Mântuitorului, de la Marcu 16:16. Iar rezultatul acestei faze iniţiale de pocăinţă, practicată prin acceptarea lui Iisus Hristos ca Mântuitor şi botezul făcut după pocăinţă, a fost adăugarea lor la numărul celor mântuiţi (versetul 41). Fiind, deci, adăugaţi de Dumnezeu, înţelegem că erau mântuiţi, din chiar momentul acela, nu în viitor.

- Deosebirea dintre cele două etape ale pocăinţei

Următoarea explicaţie, prezentată ca o concluzie a celor de mai sus, scoate în evidenţă deosebirea dintre cele două etape ale pocăinţei. În episodul descris mai sus, Duhul Sfânt, prin Apostolul Petru, se adresa unor oameni născuţi în păcat şi morţi în păcat, ca toţi oamenii de pe Pământ, ca mine şi ca dumneata, iubite cititor. Predica lui Petru era întâiul lor contact cu Duhul Sfânt, care le arăta păcatul oribil pe care-l săvârşiseră şi în care li se vorbeşte astfel despre pocăinţă ca mijloc unic de a fi scoşi din abisul păcatului şi aduşi la viaţă cu Hristos.

Pe de altă parte, aflăm foarte surprinşi că nu numai mulţimii din faţa lui Petru, ci şi Bisericii din Laodiceea (Apocalipsa 3), acelora care erau deja aduşi la viaţă, fii ai lui Dumnezeu, şi lor li se vorbeşte despre pocăinţă. Însă trebuie

luat aminte la natura pocăinţei şi la ceea ce era asociat cu pocăinţa, în cazul mulţimii din faţa lui Petru, pe deoparte; apoi să luăm aminte la natura pocăinţei şi la ceea ce era ascociat cu pocăinţa în cazul Bisericii din Laodiceea, pe de cealaltă parte. Căci aici, în deosebirea dintre cele două naturi de pocăinţă cerute fiecăreia din cele două categorii de oameni, constă învăţătura cu privire la deosebirea fundamentală dintre cele două etape ale pocăinţei. Odată ce s-a ajuns la înţelegerea celor două naturi ale pocăinţei, ilustrate prin cele două grupuri de oameni, nu se va mai face confuzia care domină acum în ortodoxia contemporană, cât şi în rândul multora din grupările protestante, cu referire la mântuire.

1. Faza iniţială a pocăinţei.

Când lumina Duhului Sfânt pătrunde în omul care este mort în păcat și fărădelegi, îl umple de groaza vinovăției față de Dumnezeu. Tot ceea ce i se cere să facă, în starea aceasta inițială, este parcurgerea acestor doi pași (Fapte 2:38): pocăință, însoțită de credință în Evanghelie, apoi să se boteze și să primească Duhul Sfânt.

Atât este tot ce poate şi ce trebuie să facă un om mort în păcat, pentru a fi înviat de către Duhul Sfânt, ca să fie mântuit. Atât este tot ce poate şi ce trebuie să facă un om păcătos, ca să nu mai meargă la judecată, ci să fie mutat de-acum deja de la moarte la viaţă (Ioan 5:24). Iar aceia care au înfăptuit aceşti trei paşi –pocăinţă, credinţă în Evanghelie şi botez – ***au fost*** adăugaţi de Dumnezeu la numărul celor mântuiţi (Fapte 2:41). Deci, a se lua aminte că ***au fost***, nu că vor fi cândva în viitor, ci au fost deja adăugaţi la ceata celor mântuiţi imediat după ce au săvârşit ascultare de Duhul Sfânt prin pocăinţă, credinţă în Evanghelie şi botez. Aceştia ***au fost*** înviaţi din moartea păcatului, ***au fost*** mântuiţi, ***au devenit*** fiinţe noi spirituale, creaţie nouă, fii ai lui Dumnezeu, aşa după cum un copil care s-a născut este fiinţă umană şi trecut în registrul stării civile ca om, din acel moment, chiar dacă s-ar naşte fără mâini şi fără

picioare, ca Nick Vujicic.[124] Cei 120 de creştini adunaţi în încăperea de sus peste care S-a pogorât Duhul Sfânt în ziua Cincizecimii și cei din Fapte 2:41 sunt primii creştini cu care s-a pornit Biserica lui Hristos pe Pământ.

Trebuie luat aminte, aşadar, că acestor oameni, care erau morţi în păcate şi zămisliţi în fărădelege, **nu** li se cerea să pună și ei din partea lor *toată sârguinţa* şi să adauge la credința lor *fapta bună,* aşa cum li se cerea creştinilor din 2 Petru şi celor din Laodiceea. Cum s-ar fi putut cere unui om mort în păcat să pună sârguinţă spre creştere? Ce creştere se poate aștepta de la un mort? Cum li s-ar fi putut cere să adauge fapte bune la credinţa lor? Are mortul (în păcate) credinţă în Dumnezeu? De aceea, cum este şi logic, pentru a veni la viaţă li s-a cerut numai pocăinţa, credinţa în Evanghelie şi botezul, pe care Duhul Sfânt al lui Dumnezeu li le-a făcut cunoscute şi le-a pus la îndemâna lor.

2. Faza a doua a pocăinţei.

Acum însă, aceşti creştini care s-au pocăit, s-au botezat şi au primit Duhul Sfânt, au devenit fii ai lui Dumnezeu. Ei sunt acum vii, ca şi copilul în faşă din lumea fizică. Ei încep să vadă, să audă, să cunoască, să distingă – într-un cuvânt, cresc. Iar în procesul acesta de creştere, la fel ca şi în lumea fizică, copilul lui Dumnezeu începe să primească atribuţii, să fie învăţat să meargă pe calea aceasta cea nouă, să se hrănească singur din cuvântul lui Dumnezeu, să se curăţească de lucrurile rele etc. Toate acestea fac parte din etapa a doua a pocăinţei, pentru că numai o fiinţă vie poate să primească atribuţii. Şi ceea ce face acum nu este pentru a deveni copil al lui Dumnezeu. Copilul nu suge la sânul mamei pentru a deveni copilul ei, ci suge pentru că este copilul ei. Credinciosul adus la viaţă de Duhul Sfânt şi

---

[124] Nick Vujicic este un bărbat la peste 30 de ani, născut cu tetra-amelie, o afecțiune rară caracterizată prin absența tuturor celor patru membre (informații de pe site-ul, activ în 2015, http://www.lifewithoutlimbs.org).

născut din Dumnezeu nu face faptele etapei a doua a pocăinţei pentru a ajunge să fie mântuit, ci pentru că este mântuit.

Astfel se face că şi lor, copiilor lui Dumnezeu, li se cere, din nou, să se pocăiască, aşa cum am văzut cazul Bisericii din Laodiceea. Dar, mare atenţie, la natura pocăinţei cerută acestor creştini, care trecuseră prin faza întâi de pocăinţă, botez şi primirea Duhului Sfânt! Pocăinţa care li se cere lor este diferită de aceea de la început. Lor nu li se mai cere să se întoarcă la Dumnezeu din moarte, pentru că sunt deja înviaţi din moartea păcatului, sunt deja copiii Lui. Nu li se mai cere să se boteze, pentru că sunt deja botezaţi. Şi nu li se mai spune nici să primească Duhul Sfânt, deoarece deja Îl au (Efeseni 1:13). Lor li se cere altceva: *„sârguieşte dar şi te pocăieşte”* (Apocalipsa 3:19). Asta se arată în versetul imediat următor, prin cuvintele Domnului Iisus: *„Iată, Eu stau la uşă şi bat; de-Mi va auzi cineva glasul şi va deschide uşa, voi intra la el şi voi cina cu el şi el cu Mine.”*

Ce s-a întâmplat, de fapt, cu creştinii aceştia? Ei L-au dat pur şi simplu afară pe Domnul Iisus din biserica lor și L-au ținut afară prin toate practicile bisericii care nu sunt scrise în cuvântul Lui. De fapt, în dreptul cuvântului Laodiceea, dicţionarul Strong notează o combinaţie a trei cuvinte/rădăcini lingvistice greceşti (G1349, G2992 şi G2993) care, puse la un loc, duc la înţelesul foarte semnificativ de *puterea poporului, decizia poporului*. Este limpede astfel că în biserica din Laodiceea rânduielile Mântuitorului fuseseră înlocuite cu rânduielile oamenilor. Oare nu tocmai asta se vede astăzi în marele câmp al creştinismului, în mai toate bisericile? De aceea, atunci când li se cere creştinilor să se pocăiască, de fapt li se cere să reinstaureze în inimile şi în bisericile lor rânduiala Mântuitorului. Bartolomeu Anania defineşte păcatul în explicaţiile Bibliei pe care a tradus-o ca o *„ieşire din rosturi”*. Altfel spus, pocăinţa înseamnă reintrarea în rosturile rânduite de Capul Bisericii, Domnul Iisus.

Acum înţelegem bine de ce acestora li se cere să facă şi ei ceva. Pentru că ei au ieşit din rosturile în care fuseseră introduşi de Iisus prin prima fază a pocăinţei, li se cerea să intre iar în ele, prin pocăinţă. Ei erau înviaţi din moartea păcatului. Lor, care erau oameni noi, înviaţi din moartea păcatului şi spălaţi prin sângele Mielului, luminaţi şi împuterniciţi de Duhul Sfânt, lor, pentru că erau copii ai lui Dumnezeu care săvârşiseră neascultare, li se putea cere şi trebuia să li se ceară să se pocăiască.

Aceasta este, aşadar, deosebirea fundamentală dintre cele două etape de pocăinţă! În felul acesta trebuie înţeleasă pocăinţa, aşa cum ne este prezentată pe paginile Sfintei Scripturi! Iată, aşadar, cui se cere să se sârguiască şi să facă fapte bune. Acestea nu se pot cere unui om mort în păcat.

② Ce spune Sfânta Tradiţie despre pocăinţă

Părinţii, teologii şi scriitorii bisericeşti vorbesc despre pocăinţă. Vom folosi surse autorizate din rândul scriitorilor bisericeşti, începând cu mărturia unuia dintre cei mai renumiţi teologi ortodocşi ai sfârşitului secolului XX, considerat de către arhidiaconul Ioan I. Ică junior ca un *incomparabil exeget al tradiţiei Ortodoxe* - preotul profesor dr. Dumitru Stăniloae.[125] Aflându-se în pragul plecării la cele veşnice şi cugetând cu glas tare la cele ce-l aşteptau dincolo de mormânt, părintele Stăniloae ne face următoarele mărturisiri: *„Mă apropii cu cutremur de momentul judecăţii lui Dumnezeu... De aceea, uneori doresc să rămân încă aici pentru a-mi adânci* ***pocăinţa****. Îl înţeleg pe Sf. Antonie care-i cerea lui Dumnezeu să-l mai lase încă să mai facă* ***pocăinţă****. Dar nu ştiu dacă îmi voi face* ***pocăinţa*** *cum se cuvine; cred că, dacă voi mai trăi, voi ajunge la o* ***pocăinţă*** *mai autentică, mai adâncă decât până acum; dar cu toate acestea văd că nu reuşesc să-mi adâncesc această*

[125] Ioan I Ică jr., *Canonul Ortodoxiei. Cuvânt înainte*, p. 11, paragraful 2, 2007.

pocăinţă... *Dă-mi Doamne* ***să mă pocăiesc*** *înainte de sfârşit, ca să mă înfăţişez cu vrednicie înaintea Ta.*"[126]

Care este, aşadar, ultima dorinţă a sfinţiei sale, părintele Stăniloae înainte de moarte? Tot ceea ce cerea sfinţia sa era harul pocăinţei care, aşa cum el însuşi afirmă aici, este condiţia de a fi primit cu vrednicie înaintea lui Dumnezeu. Mărturisirea aceasta, citită în contextul explicaţiilor de mai sus privind cele două faze sau etape ale pocăinţei, aruncă o lumină cu atât mai puternică asupra conceptului biblic al pocăinţei. Primirea în raiul lui Dumnezeu – mântuirea – se capătă prin efectuarea **etapei întâi**[127] a pocăinţei, prin care ne naştem din Dumnezeu.

Cât de importantă trebuie să fie pocăinţa în ochii lui Dumnezeu dacă nici părintele Stăniloae nu îndrăznea să se prezinte înaintea lui Dumnezeu prin botezul pe care i l-au făcut alții pe când era un copil în fașă, ci **numai** în temeiul pocăinţei! Dacă această minte atât de luminată a ortodoxiei a înţeles că nu-şi putea face intrarea în rai pe temeiul botezului pe care-l primise de mic copil, ci numai pe poarta pocăinţei; dacă nu credea în ajungerea în rai nici ca urmare a slujbei preoţilor care se vor ruga lui Dumnezeu să-l ducă acolo (când el se va afla fără suflare în cele patru scânduri ale sicriului), ce putem spune noi ceilalţi, care suntem nişte muritori de rând, în comparație cu sfinţia sa? Oricine va citi cartea amintită va rămâne convins că dacă eşti un adevărat ortodox trebuie să te îngrijeşti tu însuţi de soarta vieţii tale veşnice cât eşti încă în viaţă şi că, de asemenea, pregătirea constă în pocăinţă, despre care părintele Stăniloae vorbeşte cu seriozitate şi insistenţă, în timp ce se pregătea să treacă la cele veşnice.

---

[126] *Mica Dogmatică Vorbită*, Editura Deisis, Sibiu, 2000, p. 39, ultimele trei paragrafe.

[127] Dovada că sfinţia sa, chiar dacă fusese botezat de mic copil, nu avea totuşi nădejdea mântuirii stă în cutremurul care-l cuprindea la gândul înfăţişării în faţa judecăţii lui Dumnezeu. Spunem astfel deoarece acela care a trecut prin faza întâi de pocăinţă are deja viaţa veşnică şi nu numai că nu se teme de judecată, ci nici nu-i mai pasă de judecată. De ce nu-i mai pasă de judecată? Pentru că el „*are* (are acum, nu că va avea vreodată în viitor) *viaţă veşnică şi la judecată nu va veni* (niciodată)*, ci s-a mutat de la moarte la viaţă",* după cum însuşi Mântuitorul ne învaţă la Ioan 5:24.

Părintele Stăniloae vorbeşte numai despre pocăinţa practicată de el, nu de alţii în numele lui, pocăinţă practicată în vremea cât era pe pământ, nu după trecerea din viaţa aceasta. Tocmai pentru că ştia bine că pocăinţa trebuie efectuată personal şi în timpul vieţii pământeşti, tocmai de aceea se ruga sfinţia sa la Dumnezeu să-i mai dăruiască zile pe Pământ. El cunoştea prea bine rânduiala lui Dumnezeu de la Evrei 9:27, conform căreia după moarte vine judecata, nu posibilitatea de pocăinţă.

Îl amintim, în acest context, şi pe vestitul părinte Arsenie Boca. Iată ce ne învață sfinția sa cu privire la locul unde se cere făcută pocăința, persoana care trebuie să o facă și, mai ales, vremea în care se poate face:

„Aici, în viața pământeană, vrei să te pocăiești, poți să o faci. E o faptă a libertății voinței. Dincolo, nu mai e libertatea voinței. Cei ce în viața trupească au robit păcatului, cu voia erau robi încă de aici, și de aici și-au pierdut libertatea voinței. Deci, în ce stare de libertate i-a surpins moartea, în aceea vor petrece, cât le va hotărî Dumnezeu.”[128]

În continuare, vom reproduce câteva pasaje dintr-un document validat de către prestigioşi teologi ortodocşi moderni, document inclus în *Canonul Apostolic al primelor secole*:

„Acestea vi le scriem, iubiţilor, nu sfătuindu-vă pe voi, ci amintindu-ni-le şi nouă; că şi noi suntem în acelaşi loc de luptă şi aceeaşi luptă ne stă în faţă. De aceea să părăsim grijile deşarte şi zadarnice şi să venim la canonul cel slăvit şi sfânt al predaniei noastre; să vedem ce este bun, ce este plăcut şi ce este primit înaintea Celui ce ne-a făcut pe noi. Să privim cu ochii deschişi la sângele lui Hristos şi să cunoaştem cât este de scump lui Dumnezeu şi Tatălui Lui, că, vărsându-se pentru mântuirea noastră a adus har de ***pocăinţă*** *(met**a**noias charin) întregii lumi. Să străbatem cu mintea toate generaţiile şi să vedem că, din generaţie în generaţie, Stăpânul a dat loc de*

---

[128] Arsenie Boca, *Cărarea Împărăției*, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Ardealului, 2006, apud *Despre sufletul după moarte*, Editura Babel, 2014, p. 42.

pocăinţă *celor ce vor să se întoarcă la El. Noe a predicat* ***pocăinţa****, iar cei care l-au ascultat s-au mântuit. Iona a predicat ninivitenilor pierirea cetăţii lor, iar cei care s-au* ***căit*** *de păcatele lor au făcut îndurător pe Dumnezeu cu rugăciunile lor şi au dobândit mântuirea, deşi erau străini de Dumnezeu.*

Slujitorii/liturgii harului lui Dumnezeu, prin Duhul Sfânt, au vorbit despre ***pocăinţă****. Însuşi Stăpânul tuturora a grăit cu jurământ despre* ***pocăinţă****: ‚Eu grăiesc, zice Domnul, nu voiesc moartea păcătosului, ci* ***pocăinţa*** *lui'. Apoi adăugând şi voinţa Lui cea bună spune ‚****Pocăiţi-vă****, casa lui Israel, de nelegiuirile voastre...' Voind dar ca toţi cei care-L iubesc pe El să aibă parte de* ***pocăinţă****, i-a întărit prin voinţa Lui cea atotputernică.*”[129]

Vreau să atrag o deosebită atenţie asupra faptului că acest citat începe prin asigurarea că nevoia de pocăinţă este deopotrivă a lor, a Sfinţilor Părinţi, a tuturor celorlalţi credincioşi de rând, care au trăit de-a lungul veacurilor, cât şi a noastră, a celor de azi, cărora, deopotrivă, ne este adresat canonul despre pocăinţă. Şi atunci, dacă Sfinţii Părinţi ai Bisericii, dintre care unii au fost chiar contemporani cu dumnezeieştii şi sfinţii Apostoli ai Mântuitorului, dacă ei mărturisesc pocăinţa ca mijloc unic de întoarcere la Dumnezeu pentru ei înşişi, cine altcineva din întreaga specie umană şi-ar putea permite a gândi la o altă cale de mântuire? Şi, atenţie!, să nu uităm că pocăinţa despre care vorbesc Sfinţii Părinţi aici este aceeaşi pe care o aminteşte şi părintele Stăniloae: o pocăinţă pe care trebuie să o facă fiecare om în deplină cunoştinţă de cauză, să o facă el însuşi, nu altul pentru el şi să fie făcută în timpul vieţii sale.

Nu doar părintele Stăniloae ne arată că pocăinţa trebuie făcută în mod personal, în deplină şi conştientă libertate de alegere. Acelaşi adevăr ne este dovedit de mai mulţi teologi ortodocşi. Iată câteva mărturii:

---

[129] Ion I Ică jr., *Canonul Apostolic al primelor secole*, Editura Deisis, Sibiu, 2008, p.398.

Preotul profesor George Remete afirmă: „*Libertatea persoanelor nu va dispărea, nu va fi încălcată niciodată, pentru că numai libertatea înseamnă identitate şi personalitate, adică valoare... Dumnezeu nu limitează în nici un fel libertatea omului pentru că, dacă ar fi limitată câtuşi de puţin, n-ar mai fi reală. De aceea Dumnezeu nu vrea s-o limiteze deloc; ea este preţuirea şi iubirea cea mai mare pe care o poate oferi Dumnezeu creaturilor.”*[130]

Christos Yannaras susține o idee asemănătoare: „*În limitele acestei lumi omul **personal** întâlneşte pe Dumnezeul **personal**. Îl întâlneşte nu faţă către faţă, ci ascuns, aşa cum întâlneşte pe poet în cuvântul poeziei sale şi pe pictor în cuvântul culorilor sale... Dumnezeu ni-L descoperă pe Dumnezeu, Se descoperă pe Sine prin luminarea unei cunoştinţe care nu este sens-noţiune, ci nume-persoană, este Iisus Hristos, slava şi arătarea lui Dumnezeu... **Participarea creatului l**a viaţa necreatului nu poate fi rezultatul unei necesităţi, ci un fapt de libertate.”* [131]

Macarie cel Mare învaţă că Dumnezeu nu mântuieşte pe om împotriva voii sale:

„Fără voinţa omului Dumnezeu însuşi nu face nimic – deşi poate – din respect faţă de liberul arbitru. Prin urmare, lucrarea mântuitoare a Duhului depinde de voinţa omului. Iar dacă îi dăm toată voinţa noastră, atunci Dumnezeu pune pe seama noastră toată lucrarea mântuirii.”[132]

Sf. Macarie arată că dacă cineva nu se apropie de Domnul, mânat de propria lui voinţă şi cu tot sufletul şi nu se roagă cu credinţă puternică, nu dobândeşte vindecarea:

„...dacă acel orb n-ar fi strigat, iar femeia cea bolnavă n-ar fi alergat către Domnul, n-ar fi dobândit vindecarea, tot aşa, dacă cineva nu se apropie de Domnul, mânat de propria

---

[130] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, p. 364.

[131] Christos Yannaras, A*becedar al credinţei*, Editura Bizantină, Bucureşti, 1996, pp. 57, 63, 64, 66.

[132] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XXXVII-a*, 10.

lui voinţă şi cu tot sufletul şi nu se roagă cu credinţă puternică, nu dobândeşte vindecarea."[133]

Pocăinţa, aşadar, atât din perspectiva Scripturii şi a Sfinţilor Părinţi ai Bisericii, cât şi din perspectiva teologilor amintiţi, este un act care trebuie făcut strict personal și conștient. Iar pentru că pocăinţa duce la mântuire, amintim din nou pe Christos Yannaras, care ne face cunoscut că *„pentru Biserică, mântuire înseamnă (...)* ***participare a creatului*** *la modul de existenţă al necreatului."*[134]

Vom asculta în continuare câteva mărturii privitoare la pocăinţă:

Părintele Noica: *„Pocăinţa, fraţi şi surori, este nimic altceva decât dinamica către veşnicie, este dinamica vieţii veşnice."*[135]

Tomas Spidlik: *„Patimile devin bune, în virtutea uzului lor, pentru cine ştie să supună ascultării lui Hristos tot gândul şi voia sa (2 Corinteni 10:5) …În context biblic, a asculta înseamnă: a apleca urechea la manifestarea voinţei altuia şi a-i da răspuns. Ascultarea este deci subordonare (hypotassesthai) şi acţiune (poein) […]. Căutarea asiduă a voii lui Dumnezeu este deci prima regulă a practicii (praxis) duhovniceşti."*[136]

George Florovski: *„N-ar fi oare mai sigur să ne plecăm cugetul nostru spre particularităţile mentale ale limbajului biblic şi să reînvăţăm graiul Bibliei? Nimeni nu poate recepta Evanghelia până nu află pocăinţa, schimbarea minţii sale. Căci în limbajul evanghelic, pocăinţa nu înseamnă simpla recunoaştere şi căinţă pentru păcate, ci exact o schimbare a minţii, o schimbare profundă a atitudinii mentale şi emoţionale a omului, o înnoire intregrală a sinelui său, transformare care*

---

[133] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XX-a*, 8.
[134] Christos Yannaras, *Abecedar al credinţei*, Editura Bizantină, Bucureşti, 1996, p. 66.
[135] Părintele Noica, *Despre pocăinţă şi nevoinţa greşită*, http://www.youtube.com/watch?v=7FX1TQ9rsyU, accesat în martie 2014.
[136] Tomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creştin,* Editura Deisis, Sibiu, 2005, pp. 317, 329.

îşi are începutul în lepădarea de sine, fiind desvârşită şi pecetluită de Preasfântul Duh”[137]

Sf. Grigorie al Nyssei: *„Numai jertfa de sine sfinţeşte pe cineva. Şi numai sfinţindu-se prin autojertfire şi-L face îndurător pe Dumnezeu, pentru că renunţă la sine, iese, din graniţele sale, sau se deschide lui Dumnezeu“*[138]

Sf. Ioan de Kronstadt: *„Ca un doctor Milostiv, Dumnezeu ne-a dat nouă, păcătoşilor, care bolim de patimi fără număr,* ***pocăinţa*** *ca doctorie duhovnicească şi ca viaţă. Tot sufletul nefăţarnic însetează de* ***pocăinţă*** *ca de o băutură de viaţă dătătoare, ca de o băutură ce întăreşte sufletul şi trupul, cum însetează orbul de lumină.*

Darul ***pocăinţei*** *ni l-a mijlocit de la Părintele Ceresc, Cel Sfânt şi Fericit, Iisus Hristos şi numai El, fiindcă El singur a împlinit în locul nostru toată dreptatea, toată legea lui Dumnezeu, pe care nimeni dintre oameni n-o putea împlini cu puterile sale, fiindcă El singur a luat asupra Sa blestemul cu care pe dreptate a blestemat omenirea neascultătoare Părintele Ceresc.*

El singur a suferit pentru noi toate chinurile şi a gustat pentru noi moartea, pe care noi înşine ne-am căutat-o ca plată de neocolit a păcatului (Romani 6:23).

Dacă Domnul Iisus Hristos nu S-ar fi adus pe Sine de bună voie, jertfă pentru noi, nu ne-ar fi fost dată ***pocăinţa*** *– iar pentru jertfa Lui ea a fost dată tututor credincioşilor, şi toţi cei ce raţionează cu adevărat se folosesc cu osârdie de* ***ea****, se schimbă cu noi gânduri, dorinţe, hotărâri, fapte, şi se mântuiesc, se luminează şi se fac casnici ai lui Dumnezeu...*

Pocăiţi-vă*, că s-a apropiat Împărăţia cerurilor (Matei 3:2). Păcatele îl depărtează pe om de Dumnezeu, Izvorul vieţii,*

---

[137] George Florovski, *Biserica, Scriptura, Tradiţia*, p. 39.
[138] Sf. Grigorie al Nyssei, *Despre rugăciunea domnească*, Editura IBMBOR, București, 2009, subsolul p. 47.

şi îl aruncă în moarte. ***Pentru a ne apropia de Dumnezeu avem nevoie de pocăinţă sinceră.*** *"*[139]

Noul Testament, editat la 1857: *„Trăită de cei ce au crezut Cuvântului, apoi ca urmare a credinţei lor drepte întru ea şi a darului lui Dumnezeu şi a vieţii lor curate (dobândită doar prin* ***pocăinţă****), prin Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos au primit înfierea."*[140]

Părintele Efrem Athonitul: *„Omul trebuie să se pregătească mai întâi prin* ***pocăinţă****."*[141]

Sf. Efrem Sirul: *„Dacă n-ar fi* ***pocăinţa*** *n-ar fi nici cei ce se mântuiesc (Avva Isaia). Pocăinţa este scara care ne urcă acolo de unde am căzut."*[142]

Sf. Ioan Gură de Aur: „***Pocăinţa*** *este... încrederea în Dumnezeu...* ***ea*** *ne deschide cerul.*"[143]

Sf. Marcu Ascetul şi Sf. Efrem Sirul: *„Nimeni nu este atât de bun şi milostiv ca Domnul; dar pe cel ce nu se* ***pocăieşte*** *nici El nu-l iartă* (Sf. Marcu Ascetul). *Dumnezeu care e Sfânt, Unul, fără de păcat, n-a cruţat pentru tine pe Fiul Său Unul născut; iar tu, un păcătos nenorocit care nu te* ***pocăieşti****, nu ai milă de tine însuţi?"*(Sf. Efrem Sirul)[144]

Părintele Efrem Athonitul: *„De aceea numai prin smerenie şi prin* ***pocăinţă*** *ne vom îndrepta cu siguranţă intrarea în Împărăţia lui Dumnezeu."*[145]

---

[139] Sf. Ioan de Kronstadt, *Spicul de grâu*, colecţia *Părinţi Ruşi*, Editura Sofia, ediţia a II-a revizuită, pp. 94 şi 98.
[140] *Noul Testament*, 1857, p. 571.
[141] Părintele Efrem Athonitul, http://www.cartiortodoxe.com/carte/278/despre-credinta-si-mantuire, accesat în luna martie, 2013.
[142] *Pocăinţa sau Întoarcerea spre sine şi spre Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2010, p. 73.
[143] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia despre pocăinţă.*
[144] Sf. Marcu Ascetul şi Sf. Efrem Sirul, apud *Pocăinţa sau Întoarcerea spre sine şi spre Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2010, pp. 75-76.
[145] Părintele Efrem Athonitul, http://www.cartiortodoxe.com/carte/278/despre-credinta-si-mantuire, accesat luna martie, 2013.

Sf. Simeon Noul Teolog: *„Cei ce nu se fac următori suferinţelor lui Hristos prin* ***pocăinţă*** *şi ascultare, cei ce nu s-au împărtăşit de moartea Sa... nu vor deveni părtaşi ai învierii Sale spirituale şi nu vor primi pe Duhul Sfânt, căci prin Duhul Sfânt se face învierea tuturor. Şi nu vorbesc despre învierea finală a trupurilor, căci atunci îngerul va suna din trâmbiţă şi trupurile vor învia..., ci de aceea a sufletelor noastre, despre renaşterea şi învierea duhovnicească."*[146]

Pocăinţa sau Întoarcerea: *„Odată ce omul a greşit nu mai există nicio altă cale de întoarcere la Dumnezeu decât fericita Taină a Pocăinţei."*[147]

Ioan Gură de Aur: „*Nu este nevoie de timp îndelungat de osteneli şi de zbuciumul depus în săvârşirea faptelor (...) ci mântuirea va fi căpătată în scurt timp şi fără vorbă multă. Şi de felul acesta este credinţa, care în scurte cuvinte are mântuirea.*"[148]

Tertulian: „*Căci este foarte inconsistent să aştepţi iertarea păcatelor în timp ce tu eviţi să te* ***pocăieşti*** *(...) Aceasta este ca şi când întinzi mâna să primeşti cumpărătura fără să fi plătit preţul.* ***Pocăinţa*** *este preţul pe care îl cere Domnul ca să-ţi poată da iertarea. Compensarea prin* ***pocăinţă*** *e ceea ce El îţi propune ca să fii scăpat de pedeapsă.*"[149]

Ioan de Kronstadt: *„Pe Fiul Cel Unul-Născut, Părinte Bunule, curăţire L-ai trimis în lume. Este în lume o cumplită necurăţie, ce strică sufletul şi trupul omului, le spurcă, le întunecă, le desparte pe vecie de Dumnezeu, Izvorul vieţii, şi nu poate fi curăţită prin nimic altceva decât prin Sângele Fiului lui Dumnezeu, cel vărsat pentru păcatele lumii. Acest Sânge a fost menit dinainte de toţi vecii în Sfatul lui Dumnezeu pentru curăţirea lumii [...]. Sângele Fiului lui Dumnezeu curăţă şi*

---

[146] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cat. 6, 359-370,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 333.
[147] *Pocăinţa sau Întoarcerea spre sine şi spre Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2010, p. 3.
[148] Sf. Ioan Gură de Aur, *Romani. Omilia a 8-a*.
[149] Tertulian, *Despre pocăinţă*, aprox. anul 203.

*sufletul şi trupul, însă doar ale acelor oameni ce se apropie cu credinţă şi **pocăinţă** […]. Aşadar credeţi, **pocăiţi-vă**, curăţiţi-vă, îndreptaţi-vă."*[150]

Iustin Martirul şi Filozoful, amintind textul de la Isaia 1:16: *„De altfel Isaia nu v-a trimis la baie ca să vă spălaţi acolo de crimă şi de celelalte păcate, căci nici toată apa mării n-ar fi în stare să vă curăţească; ci, după cum este natural, baia cea mântuitoare despre care a vorbit atunci, este baia celor care se **pocăiesc** şi care se curăţă nu prin sângele ţapilor sau al oilor ori prin cenuşa unei junci, sau prin ofrande de făină, ci în credinţa prin sângele lui Hristos şi prin moartea Lui*."[151]

Sf. Macarie cel Mare: *„Omul cel dintâi, văzându-se gol, însuşi s-a ruşinat... Şi deşi şi-a făcut un acoperământ din frunze de smochin, a simţit mai departe ruşinea, cunoscându-şi sărăcia lui. Să implore deci un astfel de suflet pe Hristos să-l îmbrace în strălucirea luminii Sale celei negrăite; să nu-şi facă veşmânt de gânduri deşarte, să nu se amăgească cu aparenţa dreptăţii proprii, socotind că poartă veşmântul mântuirii. Dacă cineva se bizuie doar pe dreptatea şi izbăvirea (ce singur o lucrează), în zadar şi fără folos se osteneşte... Să aducem deci, lui Dumnezeu, cereri şi rugăciuni ca să ne îmbrăcăm în veşmântul mântuirii, în Domnul nostru Iisus Hristos."*[152]

Clement Romanul care, după documente, este unul dintre primii urmaşi ai Sfântului Apostol Petru: „*Să ne fixăm privirile noastre asupra sângelui lui Hristos, şi să ne dăm seama ce preţios este el înaintea Tatălui Său, căci a fost vărsat pentru mântuirea noastră, şi aduce **harul pocăinţei** întregii lumi... Slujitorii harului lui Dumnezeu, prin Duhul Sfânt, vorbesc despre **pocăinţă**. Într-adevăr, Stăpânul*

[150] Sfântul Ioan de Kronstadt, *Spicul Viu, Gânduri despre calea mântuitoare*, colecţia *Părinţi Ruşi*, Editura Sophia, Bucureşti, 2009, pp. 75-76.
[151] Sfântul Iustin Martirul şi Filozoful, *Dialogul cu iudeul Trifon*, p. 42.
[152] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XX-a*, 2.

Universului, El Însuşi cu jurământ a vorbit despre ***pocăinţă*** *când a zis: Pe viaţa Mea, zice Domnul Dumnezeu, că nu doresc moartea păcătosului, ci* ***pocăinţa*** *lui.* ***Pocăieşte-te****, o casă a lui Israel de nelegiuirea ta!*" Iar la pagina 43, scrie: „***Să ne pocăim*** *cât timp suntem pe pământ...* ***să ne pocăim*** *cu toată inima noastră de orice am făcut aici în trup, ca să putem fi mântuiţi de Domnul câtă vreme avem încă oportunitatea* ***să ne pocăim****... Căci după ce-am plecat din lumea aceasta nu vom mai fi în stare* ***să ne pocăim*** *(Evrei 9:27). Câtă vreme avem ocazia să fim vindecaţi să ne încredinţăm lui Dumnezeu, Medicul, şi să-I plătim taxa. Ce taxă?* ***Pocăinţa*** *dintr-o inimă curată"*[153] (sublinierea cuvintelor aparţine autorului).

Scala Paradisi 5: *„Biblia greacă foloseşte împreună verbul* metanoein*, care se referă la convertirea interioară, şi verbul* epistrephein, *a cărui conotaţie înseamnă o schimbare a conduitei practice. Pentru Sf. Ioan Scărarul ‚pocăinţa este un legământ cu Dumnezeu pentru a începe o altă viaţă."*[154]

Tomas Spidlik: *„Omul e prin fire prieten cu sine însuşi; e un lucru legitim (vezi Cratylos 428D). Dar tot el afirmă mai departe că ‚în realitate... această mare prietenie pentru sine devine în fiecare din noi cauza tuturor paşilor greşiţi' (Ibidem). Iar Sf. Maxim Mărturisitorul vorbeşte despre cel ce se iubeşte pe sine ca fiind iubitor de sine însuşi împotriva lui însuşi […]" (Ad Thalassium, Prol., PG 90, 257B). Ca şi iubirea de sine, voia proprie, deşteptăciunea proprie e o dorinţă împotriva adevăratei naturi a omului. Avva Dorotei*

---

[153] Sfântul Clement Romanul este unul dintre primii urmași ai Sfântului Apostol Petru. După informațiile lui Irineu, Clement i-a cunoscut personal pe Apostolii Petru şi Pavel. Deşi îi sunt atribuite mai multe scrieri, una singură este recunoscută ca scrisă de el, *Scrisoarea I către Corinteni*. În cartea aceasta, scrisă la anii 96-98 d.H., autorul amintit spune cuvintele din citat în legătură cu pocăinţa la paginile 22 şi 43.

[154] *Scala Paradisi 5, PG 88, 764B [FR 9, 1980, p. 136], un plan bun, o intenţie şi o hotărâre în vederea binelui, prothesis agathe (vezi Ibid. 26, col. 1069D [p. 364] […], asigurarea iertării tuturor păcatelor (vezi Cf. 'Scrisoare episcopului Ammon', în HALKIN, Sancti Pachomii Vitae Graecae, Bruxelles, 1932, p. 115, nr. 28),* apud Tomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creştin,* ediţia II-a, Editura Deisis, Sibiu, 2005, p. 238.

din Gaza insistă mult asupra necesităţii de a demola acest ‚zid de aramă între om şi Dumnezeu', această piatră de poticneală."[155]

Sf. Simeon Noul Teolog: *„Tocmai pentru aceasta eu spun şi nu voi înceta să spun că cei ce nu imită suferinţele lui Hristos prin* ***pocăinţă*** *şi ascultare, cei ce n-au devenit părtaşi la moartea Sa... nu vor fi părtaşi nici la învierea Sa şi nu vor primi pe Sfântul Duh."*[156]

Kalistos Ware: *„În propovăduirea Sa Mântuitorul începe cu* ***pocăinţa*** *şi credinţa:* ***Pocăiţi-vă*** *şi credeţi în Evanghelie (Marcu 1:15). Evenimentul mântuirii este anunţat prin Evanghelie, care va însemna o schimbare, trecerea de la o lume veche, marcată de păcat şi consecinţele acestei stări, la un nou univers spiritual, al harului. Duhul Sfânt aruncă puntea de legătură între noi şi Hristos, mai întâi, prin căinţă şi credinţă."*[157]

Părintele Amfilohie Brânză: *„Pocăinţa îţi dă foc în inimă, pocăinţa îţi dă curaj, pocăinţa alungă metodele omeneşti la soluţionarea problemlor tale. Pocăinţa te poartă pe alte meleaguri de percepţie şi de simţire, pocăinţa atrage harul lui Dumnezeu care este invincibil – şi asta este scopul nostru, adică mila Lui, harul Lui."*[158]

Grigorie monahul:

„Nu este de cuviință, fraților, să ne lenevim la a noastră mântuire, nici să trecem cu vederea vremea cea dată nouă spre pocăință, pe care, iarăşi, a o mai dobândi, nu vom putea. Că

---

[155] Tomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creştin,* ediţia II-a, Editura Deisis, Sibiu, 2005, pp. 310-311.

[156] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cat. 6, 359-368,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 263.

[157] Kalistos Ware, *Approches de Dieu dans la Tradition Ortodoxe*, p. 48, apud pr. Radu Botiş, *Aspecte pedagogice şi catehetice în lucrarea de mântuire a Domnului Iisus Hristos,* p. 74.

[158] Părintele Amfilohie Brânză, *Pocăinţa îţi dă foc în inimă,* http://www.youtube.com/watch?v=59QJ_0Bici8, accesat în ianuarie 2014.

foarte de primejdie lucru este, celor ce nu se pocăiesc acum şi aici. Să ne pocăim, drept aceea, de păcatele noastre, până ce nu ne ajunge pe noi moartea. Că de acolo nu ne vom putea întoarce, de vreme ce nu este întoarcere de acolo, că vom merge în pământul cel întunecat al întunericului celui veşnic, unde nu este lumină, nici viață pentru păcătoşi."[159]

Ne apropiem de încheierea capitolului despre pocăință, fără de care nimeni nu poate ajunge în cerul lui Dumnezeu. Am văzut că adevăraţii ortodocşi, Sfinţii Părinţi ai Bisericii şi toţi ceilalţi scriitori bisericeşti din toate timpurile şi până la cei de azi, toţi cred şi propovăduiesc pocăinţa, aşa cum a rânduit-o Dumnezeu. Domnul Dumnezeu să binecuvânteze prezentarea acestor gânduri, să lumineze mintea tuturor acelora care nu s-au pocăit şi să-i ajute să înţeleagă că un adevărat ortodox este numai acela care se pocăieşte, practicând cele două etape distincte ale pocăinţei!

Descoperă, Doamne Dumnezeule, nevoia pocăinţei în fiecare cititor al acestor rânduri, şi ajută-l să se pocăiască pentru a putea împărăţi împreună cu Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, de-acum şi pururea şi-n veci de veci! Amin!

Capitolul 3

Crucea

Noţiuni introductive

Iată o altă doctrină a credinţei ortodoxe care se cere reevaluată, atât în lumina Sfintei Scripturi, cât şi a Sfintei Tradiţii.[160] Cu voia şi ajutorul lui Dumnezeu şi sub călăuzirea

---

[159] *Proloagele*, vol. 1, Editura Bunavestire, pp. 110-111, http://www.doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/cuvant-de-invatatura-al-lui-grigorie-monahul-sa-nu-ne-lenevim-la-noastra, accesat în februarie 2014.

[160] Vezi deosebirea dintre Sfânta Tradiţie ortodoxă şi tradiţia populară în capitolul 1.

Duhului Său cel Sfânt, ne vom ocupa acum de lămurirea acestui subiect. Vom vorbi apoi şi despre semnul crucii făcut cu mâna.

Ne începem expunerea printr-o referire la semnificaţiile cuvântului *cruce*, aşa cum ne sunt ele redate în greaca veche, limba în care a fost scris Noul Testament, folosind dicţionarul *Strong's Concordance.* Găsim aici trei categorii de sensuri pentru cuvântul *cruce*, grupate în trei aliniate.[161] Ne vom ocupa numai de primele două.

Potrivit notaţiei G4716 din concordanţa Strong, cuvântul *cruce* este redat în greaca veche prin *stavros* (*stauros*). Forma obiectului *stavros* nu este menționată, lăsând astfel loc la două interpretări: stâlp sau cruce. În ce priveşte înţelesurile acestui termen, cel mai expresiv poartă conotaţia de *dat la moarte* în sensul de *lepădare de sine, în relaţie cu ispăşirea lui Hristos*. Aceeaşi rădăcină o găsim şi în structura verbului notat cu G2476, cu următoarele sensuri: *a susţine o autoritate, a menţine în echilibru, a putea continua în condiţii de deplină securitate, a avea o minte neclintită*.

Punând astfel laolaltă sensurile cuvântului *cruce* pe care le-a avut în vedere Duhul Sfânt, aşa cum ne sunt prezentate în limba în care a fost scris Noul Testament, înţelegem despre cruce că, pentru acela care vrea să o poarte cu adevărat, înseamnă o atitudine practică de trăire în viaţa de toate zilele prin lepădare de sine, în contextul ispăşirii lui Hristos. Lepădare de sine, adică renunţare desăvârşită la orice principii de viaţă şi înţelegeri din partea mea în privinţa lucrurilor lui Dumnezeu (asta este crucea – moarte), şi supunere în faţa oricărei căi şi porunci a Domnului în trăirea mea (asta este înviere împreună cu Hristos, din moartea în care am murit împreună cu Hristos). Iar acest proces, potrivit înţelesului din limba greacă, este posibil *prin implicarea ispăşirii lui Hristos.* Asta înseamnă că această lepădare de sine o voi face absolut de bună voie şi deplin conştient, ca şi Hristos, prin puterea căpătată ca urmare a

---

[161] Referinţele Strong G4716, G2476 şi G5087.

ispăşirii păcatelor mele săvârşită de Hristos. Dar mai întâi şi mai presus de toate, înţelesul sintagmei *în contextul ispăşirii lui Hristos* are în vedere aceea că nimeni nu-şi va putea purta crucea (vorbind în lumina sensurilor prezentate de Scriptură) decât prin, şi ca urmare, a eliberării noastre de sub robia lui Satan, **prin ispăşirea păcatelor săvârşită de Hristos**.

Poate că ne întrebăm: de ce lepădarea de noi înşine este posibilă numai *în contextul ispăşirii lui Hristos*? Răspuns: noi, descendenţii din Adam, suntem morţi în păcat (Efeseni 2:5); acesta este adevărul, fie că ne place nouă să-l credem sau nu, fie că vrem să-l acceptăm sau nu. Iar destinul veşnic al fiecărei fiinţe omeneşti, născută în păcat, este iadul care arde cu foc şi cu pucioasă, pentru că plata păcatului este moartea (Romani 6:23). Din pricina aceasta, Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său la noi pe Pământ, să moară El în locul nostru şi, astfel, cei care acceptăm plata achitată de El pentru păcatul nostru, să fim înviaţi împreună cu El la o viaţă nouă. Iar omul cel nou (Efeseni 4:24) adus la viaţă prin moartea şi învierea Domnului Iisus Hristos este o fiinţă dumnezeiască, un om spiritual nou în Hristos, născut din Hristos, frate cu Hristos (Evrei 2:11). Acceptând astfel răstignirea noastră împreună cu Hristos, primind moartea Lui ca pentru noi şi în locul nostru, putem să înviem împreună cu El la o viaţă nouă (Romani 6:8). Iar viaţa aceasta nouă pe care o trăim acum nu mai este a noastră, ci este viaţa lui Hristos în noi, şi abia viaţa aceasta nouă, a lui Hristos în noi, ne generează puterea de a ne lepăda de noi înşine, de vechea noastră fire păcătoasă - ceea ce înseamnă a ne purta crucea.

Iată aşadar ce vrea să ne transmită sensul termenului *stavros* prin a ne purta crucea în *contextul morţii lui Hristos*. Cum zice şi Teofilact: „*Pentru ca să nu socoteşti tu, cel ce citeşti, cum că crucea avea oarecare putere de sine şi spre a ne împrieteni (cu Dumnezeu), fiindcă nu ne-a împrietenit nici nu ne-a mântuit crucea, ci crucea lui Hristos însuşi, adică pentru că crucea a fost a lui Hristos şi că pe cruce a murit (S-a jertfit)*

Hristos. Pentru aceasta (pentru moarte) ne-a împrietenit şi ne-a mântuit pe noi.”[162]

Este foarte important să înţelegem cu privire la cruce că în sinea ei, ca obiect, nu posedă nici o însuşire de sfinţenie sau de putere, nu are nici o valoare a ei însăşi, nici pentru noi şi, nici atât, împotriva lui Satan. Satana a fost înfrânt de Hristosul care a murit pe cruce, nu de crucea pe care a murit Hristos. Vom vedea în continuare pe paginile Scripturii rolul pe care-l joacă crucea în economia mântuirii, aşa cum i l-a stabilit Dumnezeu. Atunci când Mântuitorul ne-a poruncit să ne luăm fiecare crucea noastră, a avut în vedere tocmai aceste simbolistici ale termenului grecesc *stavros*, cu toate semnificaţiile lui – în esenţă, lepădarea de tot ce vine din noi înşine prin liberă alegere şi deplin conştienţi, murind în felul acesta faţă de noi, ca şi Hristos, prin puterea lui Hristos şi împreună cu Hristos.

- Ce ne învaţă Sfânta Scriptură despre cruce

Duhul Sfânt al lui Dumnezeu a folosit în Noul Testament de cinci ori cuvântul *lemn* (nu „cruce” şi nici atât „sfânta cruce”), referindu-se la crucea Mântuitorului. Sfinţii Apostoli amintesc crucea în epistole, menţionând de câteva ori numai materialul, adică lemnul din care era făcută, fără să se refere la forma lemnului ca fiind de forma „+” sau „T” (vezi textul grecesc la Fapte 5:30; Fapte 10:39; Fapte 13:29; Galateni 3:13; 1 Petru 2:24).

Întrebăm, așadar, de ce a folosit Apostolul Petru expresia *„L-au omorât, spânzurându-L pe lemn”* (Fapte 10:39), şi nu *„spânzurându-L pe sfânta cruce”*? De ce a vorbit la fel şi Pavel, spunând despre Mântuitorul că L-au pogorât de pe lemn (Fapte 13:29) şi nu de pe sfânta cruce? Nu ne rămâne decât să

---

[162] Teofilact (învăţător al Bisericii din secolul XII), *Cele paisprezece trimiteri ale sf. Ap. Pvel*, vol. 2, Bucureşti, 1904, p. 536.

tragem concluzia pe care ne-a prezentat-o mai sus şi Teofilact. Nu crucea ne-a mântuit, ci Hristosul care a murit pe cruce.

Ne vom opri astfel în jurul câtorva menţiuni a crucii pe paginile Noului Testament.

Coloseni 1:20: „*Şi printr-Însul toate cu Sine să le împace... făcând pace prin El, prin sângele crucii.*"

Scriptura ne arată aici că persoana Hristos, care a murit pe cruce, este Acela prin Care Dumnezeu a împăcat toate cu Sine, nu crucea; persoana Hristos, care a murit pe cruce este Acela care a făcut pacea, nu crucea; sângele care a curs pe cruce din Hristos ne-a spălat nouă păcatele, nu crucea pe care a fost vărsat sângele. Adevărul acesta este arătat de nenumărate ori în Scriptură, spre exemplu: Romani 5:9, Efeseni 1:7, Efeseni 2:13, Coloseni 1:14 şi Evrei 10:19.

Este adevărat, Hristos a murit pe o cruce. Dar crucea este numai *lemnul* trebuincios vărsării de sânge, căci *„fără vărsare de sânge nu se dă iertare"* (Evrei 9:22). Să luăm aminte la citirea acestui verset: nu spune aici că fără cruce nu este iertare, ci că fără vărsare de sânge nu este iertare. Ceea ce ne-a adus nouă iertare este sângele, aşa cum spune, spre exemplu, la Efeseni 1:7: *„prin sângele Lui iertarea păcatelor"*. Tocmai de aceea, când vine vorba despre crucea fizică se vorbeşte în cuvinte obişnuite în legătură cu ea, folosindu-se în modul cel mai simplu cuvântul *„lemn"* de cinci ori în Scriptură. Pentru Duhul Sfânt lemnul pe care a murit Hristos e un lemn. Şi pentru Apostoli, la fel, iar pentru noi nu poate fi altfel.

Și sfântul Ioan Gură de Aur vorbeşte despre cruce ca fiind o atitudine de viaţă, nu ca despre un obiect în sine:

„*Crucea este distrugerea duşmăniei, siguranţa păcii, virtutea miilor de lucruri dăruite nouă*". Şi tot el spune mai departe: „*Nimic nu este atât de nepotrivit şi străin de creştin ca a trăi în repaus şi în odihnă… Stăpânul tău S-a răstignit şi tu cauţi repaus? Stăpânul tău a fost pizmuit şi tu de desfătezi?*

Răstigneşte-te pe tine, chiar dacă nu te răstigneşte nimeni… Dacă iubeşti pe Stăpânul tău, mori de moartea Lui.”**[163]**

Vorbind despre cruce ca despre lemn, părintele Noica ne dă următoarele lămuriri:

*„Pomul cunoaşterii... lemnul cunoaşterii - asta era traducerea mai veche. În vechime traducătorii nu-şi permiteau să parafrazeze atâta cât în modernitatea, şi mai drept făceau, în general... De ce lemnul cunoaşterii? Nimeni nu vorbeşte de pomul crucii. Dar în greacă, în slavonă, există ecoul ăsta pe care îl are – lemnul crucii şi lemnul vieţii, lemnul cunoaşterii şi toate lemnele raiului. Limba noastră care a cunoscut duhul dreptei slăviri şi-a însuşit anumite formule şi anumite expresii şi un anumit vocabular. Însuşite însă nu deplin şi cu năvala modernităţii le pierdem.”***[164]**

Scriptura ne prezintă crucea la 1 Corinteni 1:18 prin aceste cuvinte**:** „*Căci Cuvântul Crucii... pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu.*”

În contextul acestui verset putem să spunem, aşadar, despre cruce că este puterea de a rezista presiunii instinctelor naturale ale firii noastre păcătoase – căci firea noastră veche, păcătoasă, rămâne în noi alături de omul cel nou în Hristos până la sfârşitul vieţii. Crucea este energia, puterea de rezistenţă împotriva celor mai teribile asalturi ale lui Satan. Puterea crucii lui Hristos ne-a eliberat din robia lui Satan şi numai în felul acesta putem să ne purtăm noi înşine crucea noastră (Matei 10:38). Purtându-ne astfel crucea noastră prin puterea crucii lui Hristos putem rezista oricărei influenţe a lui Satan, a lumii şi a firii vechi asupra noastră. Puterea crucii lui Hristos prin care ne purtăm crucea noastră ne va susţine în autoritate, ne va menţine în echilibru, ne va ajuta să putem continua drumul pe calea

---

[163] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia a 13-a la Filipeni*.

[164] http://www.youtube.com/watch?v=vWrLRBL7H8s, Părintele Rafail Noica, *Din ce moarte ne-a izbăvit Hristos*, accesat în ianuarie 2014.

credinţei în condiţii de deplină securitate faţă de atacurile lui Satan, a lumii şi a firii noastre.

Firea noastră veche, moştenită din Adam cel păcătos, este terenul care aparţine lui Satan. Este al lui. Şi-a căpătat actul de proprietate asupra firii noastre vechi de la Dumnezeu, atunci când protopărinţii noştri au ascultat de îndemnul lui în grădina Edenului. Şi chiar dacă Dumnezeu ne-a eliberat de sub stăpânirea lui Satan, nu ne-a eliberat şi de sub drepturile lui asupra firii noastre vechi. Satan a rămas mai departe stăpân şi proprietar peste firea noastră veche, astfel încât, ori de câte ori acceptăm să trăim după îndemnurile firii noastre vechi, intrăm sub stăpânirea lui Satan. Ceea ce-i stă însă în cale acum este omul cel nou în Hristos, născut în noi, asupra căruia nu are nici un drept şi nici o putere. Nu trebuie decât să rămânem în Hristos şi totul este sigur.

Aici intervine rolul crucii sau *Cuvântul Crucii*, aşa cum spune versetul de mai sus. Purtarea de bună voie a crucii – renunţarea mea conştientă şi deliberată de a mă mai călăuzi în viaţă după orice alte principii în afară de ale Scripturii – mă va ţine departe de terenul lui Satan, al lumii şi al firii vechi.

Firea veche, aşadar, nu devine cu nimic mai neputincioasă decât înainte. Ceea ce pierde ea în noi nu este **puterea**, ci **dreptul** asupra noastră. Satan nu va avea cu cine să se lupte atâta vreme cât noi suntem ca morţi faţă de tot ceea ce vine din plăcerile şi voia noastră personală, de tot ceea ce vine din lume, prin ascultarea faţă de Iisus.

Aici a greşit primul om. Zona lui de siguranţă era încrederea desăvârşită în Dumnezeu. Câtă vreme a ascultat de Dumnezeu, totul a fost bine şi frumos. Dar de îndată ce a ales să-şi ia ochii de la Dumnezeu ca să facă o alegere a lui, personală, a căzut instantaneu sub controlul lui Satan, cu tot atâta repeziciune cu care se întrerupe curentul electric dintr-un bec în fracţiunea de secundă în care muţi întrerupătorul pe poziţia închis. Din clipa în care a părăsit zona de siguranţă și de control a lui Dumnezeu asupra lui, lăsându-se călăuzit de

simţurile firii sale, chiar dacă la vremea aceea firea lui era curată, omul a căzut.

Filipeni 3:18-19 ne prezintă crucea din această perspectivă: „*Căci mulţi... se poartă ca duşmani ai crucii lui Hristos... având în gând cele pământeşti.*"

Iată o exprimare ciudată la auz. Cum adică, să te porţi ca duşman al crucii lui Hristos?

Ceea ce avem aici este, în primul rând, dovada că prin cruce nu se înţelege un obiect neînsufleţit de lemn. Cum s-ar putea manifesta resentimente de orice fel, mai ales de duşmănie, faţă de un obiect neînsufleţit, fie el confecţionat din cele mai alese materiale, chiar dacă ar fi, să zicem, lemnul pe care a fost răstignit Hristos? Dimpotrivă, versetul acesta identifică drept vrăjmaşi ai crucii pe creştinii care au un anumit comportament de viaţă, adică un fel de trăire, *având în gând cele pământeşti*.

Ce înseamnă a avea *în gând cele pământeşti*? Mântuitorul îl mustra odată pe Apostolul Petru (la Marcu 8:33) prin cuvintele *„...înapoia mea, satano! Căci tu nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor*". În timp ce Mântuitorul le vorbea ucenicilor despre apropiata Lui răstignire iar Petru încerca să-L oprească de la calea crucii, Mântuitorul l-a mustrat cu acele cuvinte neînchipuit de grele, adresându-i-se direct cu cuvântul *satano!* Aceasta pentru că Petru urmărea binele pământesc al Mântuitorului, nu planul lui Dumnezeu din ceruri. Aici avem cea mai limpede explicaţie a ceea ce înseamnă a avea *în gând cele pământeşti*. Orice abatere de la planul lui Dumnezeu, descoperit în Scriptură cu privire la vieţile noastre, înseamnă a ne purta ca vrăjmaşi ai crucii lui Hristos şi proprii noştri vrăjmaşi. Putem să purtăm oricât de multe cruciulițe la gât, fie ele din cele mai alese materiale – tot dușmani ai crucii suntem dacă ne abatem de la învățătura Scripturii lui Hristos. Ori de câte ori alegem să trăim după cum ne dictează mintea noastră omenească, descendentă din Adam cel păcătos sau orice altă făptură din cer ori de pe Pământ, suntem vrăjmași ai crucii lui Hristos și, în același timp, propriii noștri vrăjmași.

Trebuie să mai amintim aici, tot cu privire la Petru, faptul că el nutrea cele mai alese sentimente de dragoste faţă de Învăţătorul său iubit. Iar culmea mirării este să vezi că Mântuitorul nu numai că nu le primeşte, ci îl şi mustră aşa cum n-a mai mustrat pe nici unul dintre ucenicii Săi. Ne gândim că ar fi putut să-i aprecieze dorinţa lui sinceră sau, măcar, să-i fi spus că aceste gânduri vin de la Satana. Dar Mântuitorul i-a zis *satano!*, ca şi când ar fi vorbit direct cu Satana. Şi Mântuitorul a făcut aceasta ca să ne arate şi nouă că TOT ce vine din firea noastră omenească, păcătoasă sau oricare altă sursă străină de Scriptură, este direct de la Satana - tot ce e rău cât şi, deopotrivă, tot ce e bun în firea noastră. Noi nu ne putem fi propriii noştri stăpâni, ci doar să alegem căruia dintre cei doi dumnezei vrem să slujim: singurului Dumnezeu adevărat sau dumnezeului acestui veac, care orbeşte minţile omului (2 Corinteni 4:4). Atâta vreme cât îl alegem pe singurul Dumnezeu adevărat ca Dumnezeul nostru, voia Lui o vom face; dar atâta vreme cât vom alege ceea ce ne place nouă, ce socotim noi ca bun sau ce socotesc alţii, ne mutăm automat pe tărâmul controlat de către Satan şi, în mod sigur, voia lui o vom face.

Lista aceasta a *gândurilor pământeşti* include nu numai lucruri rele, ci deopotrivă şi cele bune, cum ar fi preocupări, idealuri nobile şi foarte înălţătoare, folositoare societăţii umane, cel mai înalt grad de moralitate posibil, îndeplinirea celor mai dificile pretenţii religioase (dar care nu vin de la Duhul Sfânt) – într-un cuvânt, tot ceea ce poate da mai bun specia umană (vezi şi 1 Corinteni 13:1-3). Dacă nu sunt lucrarea lui Hristos din cer în omul nostru cel nou prin Duhul Său cel Sfânt, toate acestea ne plasează în ceata celor care au *în gând cele pământeşti,* devenind prin aceasta duşmani ai crucii lui Hristos, la un loc cu cei mai imorali oameni de pe Pământ şi cei mai mari criminali ai istoriei. Crucea înseamnă NIMIC de la noi înşine, nici bine şi nici rău, nici bune şi nici rele, după cum ne spune chiar Mântuitorul la Luca 14:33 prin cuvintele *„oricine dintre voi care nu se leapădă de **TOT** ce are nu poate să fie ucenicul*

Meu”. Acest cuvânt TOT (ce are) încorporează cele mai rele lucruri care ar putea fi în viaţa noastră, la fel ca și cele mai altruiste, cele mai bune şi mai neîntâlnite calităţi, orice este de natură umană bun în noi. Şi oricine se raportează într-un fel sau altul la firea lui veche, este vrăjmaş al crucii lui Hristos, indiferent de scopul pe care-l urmăreşte, chiar şi dacă ar vrea să aducă cel mai mare câştig cauzei Evangheliei, cum a dorit şi Petru, care a vrut să salveze viaţa Învăţătorului său iubit. Putem să purtăm oricât de multe cruciuliţe la piept şi pot fi din aur curat. Dacă avem *în gând cele pământeşti* şi umblăm după ele, atunci, vai!, suntem duşmani ai crucii lui Hristos.

Galateni 6:12 şi 14: *„Iar mie, să nu-mi fie a mă lăuda, decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care lumea este răstignită pentru mine, şi eu pentru lume!”*

Să luăm aminte la felul de exprimare al lui Pavel. El nu vorbeşte aici despre a se lăuda în cruce la modul general, ci în *crucea Domnului nostru Iisus Hristos*. Deci este crucea, dar crucea lui Hristos. Să nu neglijăm însă câtuşi de puţin nici crucea, luată sub înţelesul prezentat de Scriptură. Chiar dacă e vorba despre Domnul Iisus Hristos, aici este totuşi în atenţie crucea Lui. Le avem aşadar pe amândouă – crucea şi pe Domnul Iisus Hristos, care a murit pe cruce. Cât despre cruce, nu ni se indică aici un nou rol al ei, ci rolul pe care-l joacă ea în viaţa lui Pavel – prin cruce lumea este răstignită faţă de Pavel şi tot prin cruce Pavel este răstignit faţă de lume. Crucea Domnului nostru Iisus Hristos este aici nu numai cel mai puternic mijloc de a ne păstra sfinţi pentru Dumnezeu, ci şi SINGURUL mijloc prin care putem să ţinem lumea departe de noi şi pe noi departe de lume – lumea fiind terenul controlat de Satana. Prin originea noastră din Adam cel păcătos noi, oamenii, suntem parte integrantă din lume. Dar prin naşterea din nou de la Duhul Sfânt, în noi, credincioşii, s-a născut o fiinţă spirituală de o cu totul altă origine – am devenit copii ai lui Dumnezeu, *„împreună cetăţeni cu sfinţii şi casnici ai lui Dumnezeu”* (Efeseni 2:19). Iar aceste două naturi prezente în

viaţa credinciosului sunt vrăjmaşe de moarte una alteia. Satana caută ca prin firea noastră veche, moştenită din Adam cel păcătos, şi prin momelile lumii, să ne ţină mai departe sub robia lui, a firii noastre şi a lumii. Pe de cealaltă parte, Duhul Sfânt, care Şi-a făcut sălaşul în duhul nostru prin naşterea din Dumnezeu, vrea să aparţinem lui Dumnezeu (Iacov 4:5). Cine câştigă?

Aici își revelează valoarea și puterea crucea Domnului Iisus Hristos. Pavel ne face cunoscut că nu putem ţine lumea răstignită faţă de noi şi nici pe noi răstigniţi faţă de lume decât prin *crucea Domnului nostru Iisus Hristos*. Aceasta înseamnă *a rămâne* în Iisus (Ioan 15:4), adică alegerea de a rămâne la *„scris este”* (în Scriptură), ca şi Iisus în Matei 4. Prin această rămânere la ceea ce este scris a biruit Dumnezeul-Om pe Satana, firea veche şi lumea în pustie (Matei 4:4); şi tot prin aceasta îl vom birui şi noi în umblarea noastră pe Pământ. Nu este altă cale! Astfel, prin cruce, alegând pe cele ale Scripturii, lumea îşi pierde puterea asupra noastră şi nici noi nu mai suntem biruiţi de ea.

Opinia Sfinţilor Părinţi ai Bisericii şi a altor scriitori bisericeşti cu privire la subiectul *Crucea.* Date istorice

Vom căuta să înțelegem contextul istoric din care să aflăm felul cum s-a ajuns la o sumedenie de practici neconforme nici cu Scriptura şi nici cu învăţăturile Părinţilor. O să vorbim în acelaşi context şi despre semnul crucii făcut cu mâna.

Farar ne prezintă documente istorice care atestă apariţia cultului crucii abia prin secolul IV, la câteva sute de ani de la adormirea Apostolilor – este, deci, o invenţie a oamenilor:

„*Ca semn distinct Crucea nu se întâlneşte în catacombe decât în forme mascate de monograme ale lui Hristos. Cea mai timpurie cruce latină este aceea de pe mormântul împărătesei*

Galla Placidia din anul 451. O închipuire evidentă a răstignirii n-a existat înainte de sec. IV.”[165]

Revista *Ortodoxia* ne face cunoscut că „*prima evidenţă despre reprezentarea trupului lui Iisus pe cruce, provine din secolul al 5-lea. Până în secolul al 6-lea, simpla cruce a apărut rar în public.*”[166]

Prima menţiune despre simbolismul crucii o întâlnim în cartea sf. Iustin Martirul, *Dialog cu iudeul Trifon.* Sf. Iustin Martirul dovedeşte cu Sfânta Scriptură că Domnul Iisus trebuia să moară pe cruce şi că, astfel, crucea este instrumentul pe care trebuia să pătimească. Dar nu face nici o aluzie asupra faptului că crucii i s-ar cuveni închinare sau că cei credincioşi trebuie să facă semnul crucii cu mâna.[167]

Christos Yannaras, un foarte renumit teolog grec contemporan, vorbeşte despre cruce cu referire la un mod de viaţă al lui Hristos: „*Crucea nu este semn de amintire şi de referire sentimentală sau moral-didactică, ci simbol şi manifestare a legăturii cu modul de existenţă al lui Hristos, care este modul vieţii.*”[168]

Ioanichie Bălan a scris un articol intitulat *Trăirea în Hristos*, în care vorbeşte despre cruce nu ca obiect de lemn, ci ca un drum, drumul mântuirii. Şi este important să notăm că el vorbeşte despre cruce ca o jertfă personală pe care cel care n-o acceptă nu are parte de mântuire: „*Drumul crucii este drumul mântuirii. Salvarea nu va veni nici de la răsăsit, nici de la apus, ci numai de sus. Dar nu se mai uită nimeni în sus, cică de sus nu vine nici un dolar. Salvarea o dă Hristos, dar prin cruce, prin jertfă personală, dacă o accepţi. Dacă nu o accepţi, eşti un*

---

[165] Farar, în *Viaţa şi opera Sfinţilor Părinţi*, vol. 1, p. 13, trad. episcop Nicodem, Mânăstirea Neamţului, 1932-1935.
[166] *Ortodoxia,* nr. 2 /1982, p. 308.
[167] *Dialogul cu iudeul Trifon,* LXXXIX –XCII, Colecţia Părinţi şi Scriitori Bisericeşti, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1980.
[168] Christos Yannaras, *Abecedar al credinţei*, Editura Bizantină, Bucureşti, 1996, p. 143.

spectator, ca şi cum te uiţi la un film, şi a trecut filmul, a trecut viaţa şi te-a cărat cineva la mormânt. Păcat de tine!"[169]

I. Tolmacev vorbeşte despre lemnul crucii ca simbol al necazurilor, nu ca icoană la care să te închini, şi despre drumul crucii ca o şcoală de viaţă: *„Pentru înflăcărarea focului Dumnezeieştii iubiri, nu există un lemn mai bun ca lemnul crucii (necazurile). Şcoala crucii e cea mai bună şcoală. Educaţia şcolii crucii face: din nebuni deştepţi..., din mândri, smeriţi.., din răi, buni iar din buni mai buni."*[170]

Pentru Macarie cel Mare, crucea lui Hristos este lucrarea de curăţire a cunoştinţei: *„Dar tu..., dimpotrivă, săvârşeşte dreptatea, care se împlineşte în omul cel lăuntric, unde se află tribunalul lui Hristos şi altarul cel neîntinat, pentru ca mărturia cunoştinţei să se laude în crucea lui Hristos, care a curăţit conştiinţa ta de lucrurile moarte."*[171]

După ce s-a vorbit atât de mult despre însemnătatea crucii, ca purtând conotaţia jertfirii de sine, ne va fi foarte uşor să desprindem înţelesul acesta şi din scrierile sf. Grigorie al Nyssei: *„Aşa cum Hristos S-a adus pe Sine însuşi jertfă, aşa ne dă şi nouă puterea să ne aducem pe noi înşine. Prin aceasta ne sfinţim şi noi în El, aducându-ne jertfă în El. Prin această jertfă se sfinţeşte pe sine sau se face obiectul unei lucrări de sfinţire, fiind în acelaşi timp subiectul ei. Numai jertfa de sine sfinţeşte pe cineva. Şi numai sfinţindu-se prin autojertfire şi-L face îndurător pe Dumnezeu, pentru că renunţă la sine, iese din graniţele sale, sau se deschide lui Dumnezeu. Îl preamăreşte pe Dumnezeu, lăsându-L numai pe El să domnească în sine."*[172]

Cugetarea aceasta a Sf. Grigorie al Nyssei asupra însemnătăţii crucii îmi aduce în minte următoarele înțelesuri:

---

[169] *Pocăinţa sau Întoarcerea spre sine şi spre Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2010, p. 94.
[170] *Pocăinţa sau Întoarcerea spre sine şi spre Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2010, p. 21.
[171] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti*, Omilia a XXXVIII-a, 5.
[172] Sfântul Grigorie al Nyssei, *Despre Rugăciunea Domnească* – Editura IBMBOR, Bucureşti, 2009, trad. pr. prof. Dumitru Stăniloae, carte tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, subsolul pp. 46-47.

temelie sfântă a vieţii celei noi şi veşnice; izvor al păcii şi al unităţii între om şi Dumnezeu şi între om şi om; punte de trecere din împărăţia păcatului şi a întunericului în Împărăţia sfinţeniei şi a luminii; înţelepciune mai presus de fire; putere care înfrânge moartea şi pe diavolul; altar pe care arde necurmat focul celei mai sfinte iubiri; scara pe care urcă şi coboară îngerii purtători de rugăciuni şi daruri; ocean al harului veşnic; crucea îl face pe credincios una cu Fiul lui Dumnezeu.

Cartea amintită în nota din subsolul paginii vorbește despre cruce cu aceste cuvinte: *„Doctoria adusă de Dumnezeu a fost Răscumpărarea prin Jertfa de pe Cruce."*[173]

Tomas Spidlik abordează înţelesul crucii ca fiind jertfă de sine într-un mod minunat:

„În textul de la Luca 14:33 unde se vorbeşte despre lepădare, se găseşte şi formula ‚a-ţi lua crucea'. În sens propriu, ea înseamnă ‚a merge la supliciul' infamant al crucii (Cf. I. Hausherr, Abnegation, renoncement, mortification, Christus 20 (1959), p. 182-194). Expresia ‚a-ţi pierde sufletul' revine de mai multe ori în Evanghelie. Sufletul pe care trebuie să ştim să-l pierdem este psyche, sinonim cu viaţa; trebuie deci să fim gata să sacrificăm viaţa prezentă şi să ne asigurăm viaţa veşnică. ‚A-ţi urî sufletul' are acelaşi sens (Ioan 12:25, Lc. 14:26): a muri pentru a trăi [...]. Termenul ‚mortificare', într-adevăr rareori întâlnit în Răsărit, poartă la Sf. Simeon Noul Teolog un epitet extrem de frumos şi sfemnificativ: zoopoios nekrasis, adică ‚omorâre făcătoare-de-viaţă."[174]

Sf. Macarie cel Mare consideră crucea ca fiind chiar o taină:

„...cei care n-au fost cinstiţi cu cuvântul lui Dumnezeu... în zadar se îngâmfă şi socotesc că pot nimici prin propria lor voinţă asalturile păcatului, care doar prin taina crucii a fost

---

[173] *Pocăinţa sau Întoarcerea spre sine şi spre Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2010, p. 3.

[174] P. Tomas Spidlik S.J, *Spiritualitatea Răsăritului creştin*, ediţia a II-a, traducere de Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2005, pp. 225-226.

biruit. Pentru că libertatea omului stă în împotrivirea faţă de diavol, dar nu în a-şi stăpâni cu desăvârşire patimile, cum arată psalmistul: ‚Că dacă Domnul nu zideşte casa şi nu păzeşte cetatea, în zadar se trudesc lucrătorii şi în zadar veghează străjerul' – Psa. 126:1."[175]

Crucea nu este un obiect pe care să-l porţi la gât, ci este poarta de intrare în Împărăţia lui Dumnezeu. Să-l ascultăm acum pe Dumitru Stăniloae care ne lămureşte că în Împărăţia lui Dumnezeu nu se poate intra decât *prin Cruce, ca şi Fiul lui Dumnezeu Însuşi*:

„Biserica se recunoaşte după creşterea umanului, pentru că ea este Trupul lui Hristos-Dumnezeu devenit om, devenit cel mai uman dintre oameni. Şi umanul nu creşte spiritual decât intrând în viaţa fiilor lui Dumnezeu. Desigur, această înflorire – Împărăţia lui Dumnezeu – nu se manifestă decât pentru cei care acceptă să treacă prin Cruce, ca şi Fiul lui Dumnezeu Însuşi."[176]

Ion Bria vorbeşte astfel despre multiplele înţelesuri implicate de cruce:

„*Identificată de la început ca fiind semnul Fiului omului... **Crucea** devine calea de a urma pe Iisus din Nazaret, împăratul răstignit. Toţi martirii au ochii aţintiţi asupra lui Iisus, Care, pentru bucuria pusă înainte-I, a suferit **Crucea*** - stavros*, mărturisind că nu există experienţă a împărăţiei lui Dumnezeu fără **Cruce**... Datorită roadei **Crucii** Sale şi patimii Sale dumnezeieşti noi existăm pentru a înălţa stindardul de-a lungul veacurilor, prin învierea Sa, şi pentru a aduna pe sfinţii Săi şi credincioşii Săi... în unicul trup al Bisericii Sale. **Crucea** evocă jertfa răscumpărătoare, dar şi recapitulează întreaga viaţa a lui Iisus Hristos. El a purtat păcatele noastre în trupul Său pe lemn, pentru ca noi, murind faţă de păcate să trăim spre îndreptare (1 Petru 2:24). Sf. Maxim Mărturisitorul spune că toate fiinţele şi creaturile, prin însăşi finalitatea existenţei lor,*

[175] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XXV-a*, 1.
[176] pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Mica dogmatică vorbită*, Editura Deisis, Sibiu, p. 20.

au o orientare hristoncentrică prin ***Cruce****, de aceea cele văzute se cer după* ***Cruce****, iar cele inteligibile au trebuinţă de mormânt (citat luat din Capete teologice I, 67). Pe de o parte,* ***Crucea*** *descoperă starea de păcat a lumii şi responsabilitatea omului pentru organizarea infernală a lumii şi veacului acestuia. Pe de altă parte,* ***Crucea*** *este o provocare a lui Dumnezeu contra fatalităţii răului şi a morţii, cursa în care a fost atras stăpânitorul acestei lumi la locul Căpăţânii.*"**[177]**

Îl menţionăm din nou pe Sf. Macarie cel Mare vorbindu-ne despre cruce, de data aceasta făcându-ne cunoscut că murind pironiţi pe ea ne facem vrednici de Împărăţia cea veşnică:

„*Pironiţi pe Crucea lui Hristos, să ne facem vrednici de Împărăţia cea veşnică.*"**[178]**

Despre închinarea prin facerea semnului crucii şi despre purtarea cruciuliţei

Am prezentat până aici punctul de vedere al Sfintei Scripturi cu privire la însemnătatea şi rolul crucii în economia mântuirii neamului omenesc. Am adus apoi un bogat material din Sfânta Tradiţie, care se dovedeşte a fi desăvârşit aliniată cu Sfânta Scriptură. Vom vorbi, în continuare, despre facerea semnului crucii în semn de închinare şi purtarea ei.

Prima dată trebuie să se cunoască un fapt şocant: învăţătura cu privire la facerea semnului crucii în ortodoxia de azi este o practică și o învăţătură care nu are absolut nimic comun cu bazele credinţei ortodoxe originare. Această învăţătură nouă face parte din *gândurile oamenilor* (Marcu 8:33), pentru care Mântuitorul l-a mustrat aspru pe Petru cu cuvintele *înapoia Mea satano,* apărută mai târziu, prin secolul IV. Iar inventatorii ei au justificat-o prin forma unei litere din alfabetul ebraic, care se aseamănă cu litera românească *„t",* de la Iezechiel 9:4. În

---

[177] pr. prof. dr. Ion Bria, *Dicţionarul de teologie ortodoxă*, Editura IBMBOR, p. 114.
[178] Sf. Macarie cel Mare, *Omilia XVIII*, 11.

viziunea lui, Iezechiel L-a auzit pe Domnul poruncind omului îmbrăcat în haină de in să treacă prin mijlocul cetăţii şi să facă un semn pe fruntea oamenilor care suspină din pricina urâciunilor care se săvârşeau acolo.

Interpretarea aceasta nu este corectă. Trebuie cunoscut, mai întâi că, referindu-ne la traducerile vechi ale Bibliei, începând chiar cu prima traducere (integrală), a lui Şerban Vodă Cantacuzino (1688), nu pomenesc **nimic** despre cruce şi nici despre semnul crucii în acest context. Biblia de la 1688 foloseşte cuvântul „semn"; Biblia regelui Carol II de la 1937 traduce exact din ebraică prin cuvintele „slova tau"; Biblia Anania traduce foarte bine prin cuvântul „semn". Deci este vorba despre forma unei litere care s-a întâmplat să fie apropiată cu aceea de cruce.

Poate fi forma literelor unui alfabet principiul după care oamenii sunt autorizaţi să născocească şi să instituie învăţături străine de Sfânta Scriptură în Biserica lui Hristos? Dacă, totuşi, s-a ales acest text ca justificare pentru facerea semnului crucii, de ce acest semn nu este făcut pe frunte – căci aşa era aici făcut? Cu ce-şi justifică susţinătorii semnului crucii facerea unui semn cu mâna pe umeri şi pe piept? Pe acesta de unde l-au mai scos – întrebăm pentru că aici este vorba despre semn pe frunte?

Trebuie să recunoaştem că, din moment ce cultul crucii apare abia prin secolul IV, nu există nici o dovadă istorică potrivit căreia interpretarea aceasta ar aparţine primilor creştini, cum spune Anania. Bine a zis Sf. Ioan Gură de Aur, în privinţa aceasta: *„Lăsând la o parte ce gândeşte cutare sau cutare, toate să le cercetaţi şi să le căutaţi în Sfintele Scripturi, şi, găsind acolo adevărata bogăţie, pe aceasta să o vânăm, ca astfel să ne bucurăm şi de veşnicile bunătăţi*".[179]

[179] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XIII*, apud *Biblia ortodoxă*, 2008, subcoperta din faţă.

Faptul că în Iezechiel 9:4 nu poate fi vorba despre semnul crucii, aşa cum apare tradus în Biblia de la 2008, este adeverit cu toată competenţa prin prisma următoarelor şase analize.

Prima dată trebuie să amintim că această carte a lui Iezechiel care vorbeşte despre capturarea Ierusalimului de către babilonieni este scrisă cu aproape 600 de ani î.H. Am fi putut încerca să ne gândim la cruce dacă ar fi fost vorba despre Isaia, care a făcut cele mai multe profeţii despre Hristos, în nici un caz însă când este vorba despre Iezechiel, a cărui misiune a fost cu totul alta.

În al doilea rând ne referim la semnificaţia literei „tau". Unul dintre dicţionarele biblice de limbă engleză pentru aramaică, ebraică şi greacă, care se bucură de multă popularitate, este concordanţa biblică a lui Strong. Dicţionarul acesta redă cu lux de amănunte toate sensurile tuturor cuvintelor din întreaga Scriptură. Astfel, cuvântul „tau" cu pricina din limba ebraică este înregistrat în Strong la poziţiile H8420 şi H8427 cu conotaţiile de *semn, semnătură, zgârietură, a marca* - nimic despre cruce, nici măcar aluziv – şi cu atât mai puţin despre interpretarea de a se face acest semn.

În al treilea rând avem mărturia renumitei traduceri a Bibliei (notată la subsol): *„Cuvântul este* tau*, numele ultimei litere din alfabetul ebraic"*.[180]

În al patrulea rând ne întoarcem chiar la traducerea modernă de la 1988 şi luăm aminte la faptul că imediat după cuvintele *semnul crucii* urmează o paranteză unde se dă explicaţia că aici este *litera ‚tau' care în alfabetul vechi grec avea forma unei cruci*. Este, aşadar, o literă din alfabet, nu semnul crucii, aşa cum a fost explicaţia complet neautorizată de mai sus, cu conotaţia ca acest semn să fie făcut de creştini. Şi cu mult mai neautorizată este sintagma *semnul crucii*.

În al cincilea rând amintim cea mai nouă versiune românească, Biblia Anania, ediţie confruntată cu treisprezece

[180] Traducerea *Darby*, publicată de Kingstone Bible Trust, 1980, la subsolul paginii 1000.

versiuni reprezentative, româneşti şi străine, traduce acest verset prin s*emn,* chiar dacă face un comentariu în paranteză unde vorbeşte despre nişte supoziţii nedovedite de documente istorice – nici atât biblice. Așadar, este vorba despre un semn care poate fi orice fel de semn posibil. Decizia de a interpreta semnul din Iezechiel ca o cruce, numai pentru că litera *tau* este apropiată ca formă de o cruce, este arbitrară.

Iar în al şaselea rând amintim noua versiune a Septuagintei, care traduce Iezechiel 9:4 prin *semn*, cu explicaţia următoare: *În greacă ‚semeion' înseamnă ‚semn', în ebraică TAW, ultima literă a alfabetului ebraic, care în vremea lui Iezechiel avea formă de cruce".* Atât! Nu se face nici un comentariu care să îndreptăţească cultul crucii, în interpretarea ortodoxiei contemporane. Până în sec. IV, când apar acei iluştri născocitori ai semnului crucii făcut cu mâna, nimeni n-a vorbit niciodată, nici în Scriptură şi nici între creştini, despre această „invenţie".

Aşadar, trebuie să admitem că aici avem de-a face cu încălcarea poruncii Scripturii de la Deuteronomul 19:14, care spune „*să nu muţi hotarul pe care l-au aşezat strămoşii*". Mai mult chiar, nu numai Scriptura ne porunceşte aceasta, ci chiar şi teologii ortodocşi înfierează traducerile tendenţioase. Spre exemplu, profesorul de teologie Nicolae Colan (ajuns mai târziu episcop), criticând o traducere catolică a Bibliei de către un teolog catolic din Viena (Nivard Schlog), scrie: **„***Dacă biserica este chemată să tâlcuiască înţelesul Scripturilor sfinte, să scoată din text învăţături şi să le formuleze într-un crez, care să sintetizeze principii de orientare religioasă pentru credincioşii săi – traducătorul are cu totul altă chemare. El are să traducă, cu cât mai multă precizie şi claritate textul primitiv dintr-o limbă în alta. Atât. Dacă totuşi mai are ceva de spus, o poate face în notele explicative. Însă nu admit intercalări şi lămuriri în text mai ales, când traducerea are pretenţia caracterului*

ştiinţific"[181] (Apropo, sub aceeaşi acuzaţie cade şi traducerea cuvântului *presbyteros* prin *preot* în 10 versete din cartea Fapte a Bibliei ortodoxe, vezi capitolul *Preot şi preoţie*).

Preotul profesor Ion Buga vorbeşte astfel despre închinare:

„În ultimă analiză, sensul suprem al Întrupării lui Hristos este cel liturgic; El a venit pentru a răspunde la întrebarea esenţială ***unde să ne închinăm*** *(Ioan 4,20), iar răspunsul vizează tocmai formalismul ucigător şi mutaţia închinării 'în duh şi în adevăr."*[182]

Citatul acesta ne duce din nou la descoperirea lui Hristos, care este Sfânta Scriptură. Oricât de dreaptă, de frumoasă şi de încântătoare ar putea părea forma de închinare adusă prin semnul crucii făcut cu mâna, dacă nu este poruncită (şi nici atât primită) de Acela Căruia i-o aducem ce folos avem noi din ea şi ce folos are Acela Căruia ne închinăm?

Să citim deci Ioan 4:23-24:

„*Dar vine ceasul şi acum este, când adevăraţii închinători se vor închina Tatălui în duh şi în adevăr, că şi Tatăl astfel de închinători îşi doreşte. Duh este Dumnezeu şi cei ce I se închină (Lui) trebuie să i se închine în duh şi în adevăr.*"

Tertulian, la rândul lui, ne spune că „*Dacă s-ar cere o motivare biblică, pentru facerea semnului crucii, ea nu s-ar putea găsi. Începutul îl are în tradiţie...*"[183]

Într-un număr al revistei *Ortodoxia* ni se face cunoscut că „*Crucea (semnul crucii) ca reprezentare a aceea ce s-a petrecut pe Golgota, a pătruns în viaţa liturgică a Bisericii în sec. al IV-lea*"[184].

Ioan Carpathiul ne învaţă astfel: *„În Duh şi în Adevăr se cade să ne închinăm' (Ioan 4:24), a spus Cuvântul mântuitor. Cum deci iubitule? În omul dinăuntru, fiindcă a spus ,în duh' (en pneumati) nu pentru că duhul nostru poate face singur*

---

[181] *Revista Teologică*, nr. 4-6, Sibiu, 1922, pp. 106-109.
[182] pr. Schmeman, *Din apă şi din duh*, din Prologul traducătorului, p. 5.
[183] Tertulian, *Despre coroana ostaşului*, XI, 3, Migne, P.L. 2, 99.
[184] Revista *Ortodoxia*, nr. 2, 1982, p. 309.

aceasta, ci pentru că Duhul dumnezeiesc completează din pricina înrudirii aceasta, adică asemănarea cu Dumnezeu, şi acela (duhul nostru) iese din adevărul său, cercetează adâncurile...”[185]

Am văzut, aşadar, cum stau lucrurile şi cu privire la facerea semnului crucii cu mâna. Semnul acesta n-a fost niciodată în gândul lui Dumnezeu şi nici al Sfintei Tradiţii ortodoxe, la origine.

- Câteva comentarii pe tema cinstirii crucii

După ce s-a stabilit aşadar ce are Duhul Sfânt de comunicat în legătură cu rolul crucii şi a semnului crucii făcut cu mâna, aşa cum ne sunt prezentate pe paginile Scripturii, cât şi ceea ce are de spus Sfânta Tradiţie, vom face acum câteva comentarii la modul general.

Orice stat, orice grupare politică, social-culturală, comercială sau industrială precum şi diferite cluburi, la înfiinţare îşi aleg drept simbol o emblemă oarecare, cu reprezentare sugestivă. Cu cât acest semn are o tradiţie, o vechime mai mare, cu atât cel ce-l poartă se mândreşte mai mult cu el. Ştiinţa care se ocupă cu studiul emblemelor se numeşte *heraldica*.

Având în vedere că Domnul Iisus a fost răstignit pe o cruce, ortodoxia şi catolicismul de azi au adoptat ca semn al creştinismului crucea. Dar să nu uităm, este alegerea lor, nu a lui Dumnezeu. Apoi, dacă am vrea să studiem lucrurile în profunzime, nu se cunoaşte nici măcar dacă crucea răstignirii a fost cea a Sf. Antoniu „T” sau crucea Latină „+”.

Studiind istoria picturii bizantine putem cunoaşte că în primele secole creştinii nu au adoptat crucea ca semn al lor. Casele de rugăciune aveau ornamentaţie simplă, florală sau

[185] Fericitul Ioan Carpathiul, *Despre Lumina taborică, rugăciunea lui Iisus şi curăţia minţii*, Editura Deisis, Sibiu, 2013, p. 201.

animală. Semnele consacrate ale primilor creştini au fost ancora – simbolul speranţei, porumbelul – simbol al Duhului Sfânt, şi peştele, care sugera curăţia prin apa botezului. Pentru creştinii primelor secole, când răstignirea încă era folosită curent, crucea era un semn al batjocurii şi al blestemului căci, aşa cum spune Legea lui Moise, *„blestemat este înaintea Domnului tot cel spânzurat pe lemn"* (Deuteronomul 21:23). Iar dacă creştinii primelor secole ar fi adoptat crucea ca semn distinctiv, societatea i-ar fi considerat o grupare criminală care promovează răstignirea, ceea ce ar fi dus la o şi mai mare respingere şi repulsie din partea unei societăţi în care acest mod de pedepsire era folosit curent, fiind interzisă abia după anul 313.

Cu această problemă a fost confruntat şi Apostolul Pavel când spune: *„Însă noi propovăduim pe Hristos cel răstignit: pentru iudei, sminteală; pentru neamuri, nebunie"* (1 Corinteni 1:22-23). De ce pentru evrei propovăduirea unui Hristos răstignit era pricină de poticnire?

Răspunsul este, pentru că Pavel le propovăduieşte credinţa într-un om blestemat care a fost atârnat pe lemn. Cât despre grecii care erau credincioşi zeilor şi eroilor lor, aceştia nu puteau înţelege cum un fiu de Dumnezeu a fost lăsat în voia oamenilor să fie torturat şi ucis, când zeii lor (aşa credeau ei) făceau ravagii între duşmani. Mai lipsea acum şi semnul crucii ca să fie purtat şi adorat de creştini, astfel încât poarta mântuirii să fie închisă de tot. Înţelegem deci că a adopta semnul crucii ca semn, ca emblemă a creştinismului, când oamenii erau răstigniţi pe ea fiind vinovaţi sau nevinovaţi, ar fi aruncat o hulă în plus asupra creştinilor.

În vremurile noastre, există patru feluri de a executa condamnaţii la moarte: împuşcarea, spânzurarea, electrocutarea pe scaunul electric şi otrava. Cum ar vedea societatea de azi o grupare care, pentru faptul că liderul lor a fost împuşcat, electrocutat sau spânzurat, ar purta ca emblemă unul din aceste semne: puşca, scaunul electric, o otravă oarecare sau ştreangul?

Unii se întreabă: dar oare nu este crucea un simbol creştin de când a fost crucificat Iisus? Este adevărat că în gândirea celor mai mulţi crucea a ajuns acum să fie asociată cu Hristos. Dar cei care îi cunosc istoria şi modurile superstiţioase în care a fost folosită - mai ales în secolele trecute - pot vedea o altă faţă a monedei. Deşi sună dur, cineva a pus întrebarea: „Să presupunem că Isus ar fi fost omorât cu o puşcă; ar fi oare acesta un motiv să avem o puşcă agăţată de gât sau pe vârful acoperişului bisericii?"

În sprijinul venerării crucii au fost emise două teorii. Prima, cea a viziunii împăratului Constantin cel Mare şi, a doua, presupunerea descoperirii adevăratei cruci de către mama sa, Elena. În primul caz există două versiuni. Se spune că în anul 312, înainte de lupta cu Maxenţiu de la podul Milvius, lângă Roma, împăratul Constantin ar fi văzut pe cer semnul crucii cu inscripţia „în acest semn vei învinge". Dar Mircea Eliade[186] ne informează că existau două versiuni ale acestei viziuni. Prima, a lui Eusebiu din Cezarea, susţine că împăratul „a văzut ziua semnul crucii" cu inscripţia amintită, iar a doua, aparţinând lui Lactanţiu, care susţine că împăratul „a visat semnul ceresc, cu inscripţia *Vei învinge luptând*" – ceea ce e cu totul altceva.

Eliade aminteşte că împăratul, înainte de creştinare fiind adept al ritului solar, este posibil să fi văzut semnul soarelui (o roată înfocată cu patru spiţe, n.a.). Atunci, se întreabă istoricii, ce a văzut Constantin: crucea răstignirii sau semnul soarelui?

Pentru clarificarea acestei probleme, tot Sfânta Scriptură ne vine în ajutor. Domnul Iisus spune ucenicilor *„Iată Eu vă trimit pe voi ca pe nişte oi în mijlocul lupilor"* (Matei 10:16). Când apostolii au cerut ca Domnul să facă să coboare foc din cer asupra unei cetăţi a samarinenilor care nu le-a oferit găzduire, Iisus le spune: *„...Fiul Omului n-a venit ca să piardă sufletele oamenilor, ci ca să le mântuiască"* (Luca 9:55). Iar atunci când

[186] Mircea Eliade, *Istoria credinţelor şi ideilor religioase*.

Petru scoate sabia şi taie urechea robului arhiereului, Iisus îi spune *„Întoarce sabia ta la locul ei, că toţi cei ce scot sabia, de sabie vor pieri”* (Matei 26:52).

Dacă, deci, Domnul Iisus a fost atât de drastic în a elimina violenţa din gândirea Apostolilor Săi, dacă creştinii din primele trei secole au fost nonviolenţi, oare Şi-a schimbat Domnul Iisus atitudinea trimiţându-l pe împăratul Constantin să ucidă oameni în numele şi cu semnul crucii?! Nicidecum! Chiar dacă, să presupunem, i s-a arătat pe cer semnul crucii sau semnul ceresc al soarelui, această viziune nu putea fi de la Dumnezeu. Încredinţarea celor superstiţioşi este că drept urmare a acestei viziuni Constantin ar fi pus semnul crucii pe steaguri şi a biruit.

Al doilea argument adus în sprijinul existenţei adevăratei cruci a răstignirii e pus pe seama împărătesei Elena, mama lui Constantin cel Mare. Este cunoscut faptul că o perioadă înainte de moartea sa această împărătească a locuit în Ierusalim. La apusul vieţii sale, ea s-a dus la Ierusalim şi, spune legenda, un evreu bătrân i-a arătat locul răstignirii Domnului. Făcându-se săpături s-au găsit trei cruci. Dar nu se ştia care ar fi cea pe care a fost răstignit Domnul. De aceea s-a recurs la următoarea metodă pentru identificarea crucii pe care a fost răstignit Domnul Iisus: au adus un bolnav. La atingerea cu primele două cruci bolnavul n-a reacţionat, dar în momentul atingerii cu cea de a treia el s-a vindecat. Dar nu au rămas cu atât, ci s-au dus la un mort, au repetat procedeul şi la aceeaşi cruce mortul a înviat.

Apelând la istorie, aflăm că povestea a apărut la o sută de ani după moartea Elenei. Spunem aceasta deoarece Eusebiu de Cezarea, care a trăit în perioada 263–340, nu pomeneşte nimic în istoria lui despre acest eveniment. Nici episcopul de atunci al Ierusalimului, Chiril (315-386), nu confirmă acest lucru.

Mergem acum înapoi la Biblie pentru elucidarea enigmei şi aflăm că potrivit Legii lui Moise, contactul cu un mort – fie om sau animal – sau cu un obiect aparţinând unui mort atrăgea necurăţia asupra celui în cauză, iar arhiereul nu avea voie să se spurce nici chiar la moartea tatălui său. Astfel că, potrivit

acestei legi, tot ceea ce aparţinea unui om care a murit sau a avut contact cu el, era ars. În cazul întoarcerii din război, toţi cei ce au participat trebuiau să cureţe orice haină purtată în război, să treacă prin foc tot ceea ce suferea focul şi abia după 7 zile aveau voie să intre în tabără (vezi Numeri 31:19-24). Iar în Isaia 9:4[187] citim că *"Încălţămintea cea zgomotoasă de om războinic şi haina cea stropită de sânge vor fi aruncate în foc şi mistuite în flăcări!"* Însăşi ziua de sabat era pângărită dacă în acea zi exista un om mort neîngropat, cum citim la Ioan 19:31. Vedem astfel că evreii fanatici nu s-au dezminţit nici cu prilejul răstignirii Mântuitorului. Şi acum, ca şi atunci, evreii, după ce-şi îngroapă morţii ard tot cel le-a aparţinut sau le dau creştinilor ca o facere de bine. Este foarte probabil că, după îngroparea răstigniţilor, crucile au fost arse, pentru ca sabatul nu fie pângărit.

În ceea ce-i priveşte pe creştini, în primele două decenii de propovăduire, ei încă nu s-au amestecat cu neamurile şi deci nu le putem atribui practici care ar fi contrazis crezul lor în această privinţă. Aceasta i-ar fi pus în conflict puternic cu iudeii intransigenţi, care s-au arătat gata să-l omoare pe Pavel numai presupunând că ar fi introdus nişte greci în templu.

Domnul Iisus a prezis că Ierusalimul, care nu a cunoscut vremea când a fost cercetat, urma să fie distrus în aşa măsură încât să nu rămână piatră pe piatră – profeţie care s-a împlinit la anul 70. Furia romanilor a fost atât de mare încât au răstignit zeci de mii de evrei, au ars Templul şi au distrus totul. Dar lucrurile nu s-au oprit aici. În anul 135 d.H., un revoluţionar fanatic iudeu care s-a intitulat Bar-Kohba (*fiul stelei*), a condus pe iudei la o nouă răscoală. Ierusalimul a fost din nou distrus, ars, arat şi i s-a schimbat numele în Aelia Capitolina, iar evreilor alungaţi din Ierusalim li s-a interzis să se apropie de oraş la o distanţă mai mică de nouă kilometri. După ce a trecut prin atâtea şi atâtea frământări, până la punctul de a fi fost şi

[187] *Biblia ortodoxă*, 2008.

arat, cine ar mai putea cunoaşte locul răstignirii şi o mulţime de atâtea aşa-zise locuri sfinte cu care se laudă creştinii şi unde se face atâta comerţ pe seama credincioşilor? Dar un creştin adevărat crede în cele ce au scris sfinţii şi dumnezeieştii Apostoli ai Mântuitorului, căci aceştia au pecetluit mărturia cu viaţa lor.

În concluzie, amintim că Apostolii Domnului nu au vorbit nimic cu privire la facerea semnului crucii. Iar dacă ar fi trebuit ca noi să-l facem, atunci ne-ar fi lăsat negreşit instrucţiunile de rigoare, aşa cum ni le-au lăsat şi pe toate celelalte. De aceea, adevăratul creştin din toate veacurile a rămas la ceea ce ne-au lăsat Apostolii Domnului, nu la invenţiile oamenilor. Timp de 300 de ani după veacul apostolic nu s-a vorbit nimic despre cruce şi facerea semnului crucii. În tot timpul acestor 300 de ani de persecuţii, răstignirea pe cruce fiind foarte folosită, pentru creştini crucea era un semn respingător, iar pentru necreştini un semn al groazei. Cultul crucii a luat amploare după ce s-a abolit pedeapsa prin răstignire – după anul 313.

Am adunat mai sus pentru cititorii acestei cărţi un mănunchi de informaţii cu privire la învăţătura despre Cruce şi semnul crucii făcut cu mâna, culese din izvorul credinţei ortodoxe care este Sfânta Scriptură, din scrierile Părinţilor Bisericii şi din istorie. Mântuitorul ne explică mai întâi că Dumnezeu este duh şi că, duh fiind, El nu poate primi decât închinarea în duh. Că oamenii au introdus începând cu secolul IV d.H. şi un alt fel de închinare, este responsabilitatea acelora care s-au abătut de la dreptarul Scripturii şi de la învăţătura primilor Părinţi ai Bisericii! Cine vrea să afle cum s-a strecurat şi felul acesta străin de închinare în sânul ortodoxiei nu are decât să citească un comentariu foarte calificat al profesorului de teologie (şi mai târziu episcop) Nicolae Colan.[188] Felul acesta de închinare prin a face semnul crucii cu mâna nu face parte din învăţătura Mântuitorului, nici a Apostolilor şi nici a

---

[188] Nicolae Colan, *Revista Teologică*, nr. 4-6/1922, Sibiu, pp. 106-109.

Sfinţilor Părinţi ai Bisericii. După cum am văzut, chiar şi teologii moderni justifică (chiar dacă numai în scris) felul de închinare adus de Mântuitorul, nu pe cel inventat de oameni.

Să nu uităm niciodată că în ziua judecăţii nu vom fi judecaţi după spusele niciunei făpturi din creaţia lui Dumnezeu. Mântuitorul ne spune la Ioan 12:48-49 că vom fi judecaţi după Cuvântul Lui, al lui Hristos. Vrei să nu te temi de ziua judecăţii? Ia aminte atunci la învăţăturile pe care ni le aduce Hristos pe paginile Sfintei Scripturi! Urmează porunca Mântuitorului, din Marcu 1:15, de a te pocăi şi a crede în Evanghelie, apoi pe aceea din Marcu 16:16, de a te boteza DUPĂ ce ai crezut! Vei fi, astfel, născut din nou şi înnoit cu Duhul Sfânt, aşa cum se arată în Tit 3:5, după care vei deveni copil al lui Dumnezeu (Ioan 1:11-13). După aceea, poartă-ţi crucea în fiecare zi, aşa cum ni se porunceşte la Luca 9:23, şi adu-I lui Dumnezeu închinarea cerută de El în Ioan 4:19-24, adică în duh şi în adevăr! Urmând aceşti paşi arătaţi de Mântuitorul în Cuvântul Lui, nu vei mai avea a te teme de El în ziua înfricoşătoarei judecăţi. Dumnezeu nu poate să mintă, aşa cum ne spune El Însuşi la Tit 1:2, şi te va primi în Împărăţia Lui!

Binecuvântează, Doamne Dumnezeule, citirea acestor îndemnuri aduse din Cuvântul Tău, dă harul şi lumina pocăinţei fiecăruia dintre cititori care nu l-au primit încă şi dă-ne şi nouă harul de a trăi pocăinţa prin purtarea crucii în fiecare clipă tot mai mult, spre slava Ta şi fericirea noastră veşnică. Amin!

Capitolul 4

Botezul

Subiectul acesta a necesitat un volum mai mare de informaţii, astfel că gândurile cuprinse în acest capitol au fost împărţite pe mai multe subcapitole după cum urmează:

① Noţiuni generale

a) Despre apă şi botez;
b) Însemnătatea botezului în lumina Scripturii;
c) Câte feluri de botezuri există?

② Botezul pe paginile Sfintei Scripturi

a) Condiţiile care se impun unui candidat în vederea primirii botezului;
b) Scufundarea trupului în apă şi moartea împreună cu Hristos;
c) Botezul copiilor mici.

③ Botezul în învăţătura Părinţilor Bisericii

a) Ce este botezul?
b) Poziţia Părinţilor faţă de condiţiile de bază ale botezului;
c) Condiţiile, temeiurile şi maniera practicării botezului în înţelegerea Sfinţilor Părinţi ai Bisericii.

① Noţiuni generale

Doctrina botezului este una dintre cele mai controversate teme în creştinism, deoarece Satana îl prezintă ca pe un înlocuitor al primei etape a pocăinţei[189], în vederea înşelării oamenilor lesne crezători. Cine sunt aceşti oameni lesne crezători?

Oamenii lesne crezători sunt aceia care, pentru că nu le place adevărul Sfintei Scripturi, se întorc spre *„porunci omeneşti”,* rânduieli făcute după gustul oamenilor pe care

---

[189] În legătură cu ce este pocăinţa a se citi capitolul 2, *Pocăinţa*.

zadarnic le ţin (Marcu 7:7). Această atitudine este definită de Dumnezeu ca *iubind nedreptatea*. Şi *„fiindcă n-au primit iubirea adevărului, ca ei să se mântuiască, Dumnezeu le trimite o lucrare de amăgire, ca ei să creadă minciuni... şi să fie osândiţi toţi cei ce n-au crezut adevărul, ci le-a plăcut nedreptatea”* (2 Tesaloniceni 2:11-12). Deci oamenilor din această categorie care, vai!, se leapădă în mod conştient şi voit de iubirea adevărului Scripturii, Însuşi Dumnezeu le trimite un duh de rătăcire.

Oamenii din categoria aceasta, pentru că nu vor (să citim atenţi, nu spune aici că nu pot, ci că ei nu vor) să creadă adevărul cuvântului **scris** al lui Dumnezeu, ajung pradă duhurilor de amăgire ale Satanei şi astfel sucesc cuvântul scris al lui Dumnezeu ca să sune aşa cum le pică mai bine. Mai mult, ei nu răstălmăcesc numai cuvântul scris al lui Dumnezeu, ci chiar învăţătura Părinţilor Bisericii cu privire la botez. Vom face această constatare spre sfârşitul capitolului, unde vor fi prezentate elaborat o serie de documente istorice.

Spre exemplu, vorbind despre relaţia dintre apă şi duh, Constantin Voicu ne face cunoscut că apa are rolul de simbol - nu de sfinţire, prin cuvintele: *„Complementaritatea apei şi a Duhului are o altă semnificaţie, întrucât apa* ***simbolizează*** *curăţirea şi distrugerea a ceea ce este opus lui Dumnezeu [...]”*[190].

Tertulian, un mare scriitor bisericesc din sec. III, arată că *„Cel ce ascultă Cuvântul trebuie să dorească Botezul, nu să-l primească înainte de a-l dori. Cine-l doreşte, îl cinsteşte.”*[191]

Pe aceeaşi linie merge şi Sf. Vasile cel Mare: *„... trebuie mai întâi să fii învăţat de către Domnul, şi după aceea să devii vrednic de Sfântul Botez.”*[192] Iată deci învăţătura adevărată a mai marilor noştri, printre care figurează chiar şi unul din cei trei ierarhi ai ortodoxiei, Sf. Vasile cel Mare. Botezul copiilor

---

[190] arh. prof. dr. Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, pp. 205-206.
[191] Tertulian, *Despre Pocăinţă* 6, 20-21, Bucureşti, 1981, în lucrarea *Apologeţii de limbă latină*.
[192] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, p. 27.

mici îşi află temeiul oriunde doreşte cineva, numai în Sfânta Scriptură şi în Sfânta Tradiţie ortodoxă, NU!

Ceea ce-şi propune cartea de faţă în acest capitol este să prezinte cât se poate de explicit învăţătura cuvântului **scris** al lui Dumnezeu, cât şi al Sfintei Tradiţii cu privire la botezul nou testamental. Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos ne-a asigurat la Ioan 7:17 că acela care vrea să-I facă voia (deci aici este problema, să vrea să facă voia lui Hristos, nu a oamenilor), va ajunge să cunoască dacă învăţătura Lui vine de la Tatăl. Desigur, în cazul acesta nici n-ar mai fi nevoie de mărturiile Sfintei Tradiţii. Dar pentru că s-a ajuns ca tradiţiei populare omeneşti să i se acorde un loc în viaţa de credinţă, ba chiar mai important decât Scripturii, vrem să demonstrăm că şi adevărata tradiţie ortodoxă pe care noi am definit-o ca Sfânta Tradiţie (vezi *Definirea termenilor* din *Introducere*), este desăvârşit aliniată cu învăţătura cuvântului scris al lui Dumnezeu. Vom avea astfel spre sfârşitul capitolului o mare varietate de documente convingătoare ale Sfintei Tradiţii pentru oricine vrea să afle poziţia Sfintei Tradiţii ortodoxe cu privire la botez.

a) Despre apa botezului

Deoarece s-a ajuns să se considere că apa botezului mântuieşte de păcate, vom analiza acum împreună care este adevăratul rol al apei în săvârşirea botezului. Şi pentru că aceia care socotesc botezul ca act mântuitor pun aceasta pe seama Sfintei Tradiţii vom dovedi tocmai contrariul, începând cu un citat al vestitului ierarh Sf. Vasile cel Mare.

„De aceea şi iertarea păcatelor a fost dată celor care cred.”[193]

Prima observaţie cu privire la acest citat priveşte faptul că iertarea păcatelor nu poate fi acordată prin cufundarea trupului păcătosului în apă – fie chiar şi apă sfinţită de cei mai sfinţi

[193] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, p. 54.

preoţi ai lumii. Căci, dacă acesta ar fi adevărul, ce nevoie am mai fi avut atunci de jertfa Mântuitorului, de vărsarea sângelui Lui pe cruce? De ce spune Sfânta Scriptură că iertarea păcatelor ne este acordată prin sângele lui Hristos (Coloseni 1:14), dacă apa ar putea face lucrul acesta? Sfânta Scriptură spune foarte clar că apa botezului nu poate şterge nici măcar necurăţia trupului (1 Petru 3:21). Cum va putea şterge atunci murdăria sufletului, dacă nici măcar pe a trupului care are contact direct cu apa nu poate? Nu ne spune şi Constantin Voicu (citat mai sus) că apa este simbol, aşa cum ne învaţă şi Scriptura? Sf. Vasile cel Mare ne îndreaptă, aşadar, spre ceea ce învaţă Scriptura: *iertarea păcatelor a fost dată celor care cred,* nu celor care se botează. Apa îşi are rolul ei în săvârşirea botezului, rol pe care-l analizăm acum. Dar iertarea păcatelor vine pe calea credinţei, iar credinţa vine prin auzirea cuvântului lui Hristos (Romani 10:17), nu pe calea apei. Abia după credinţă vine şi botezul (Marcu 16:16).

Cu privire la cealaltă interpretare a apei botezului, susţinută de partizanii botezului copiilor mici, ca săvârşind naşterea din nou, iată ce spune Sf. Scriptură la Ioan 15:3: *„Acum voi sunteţi curaţi pentru cuvântul pe care vi l-am spus*”. Aici este vorba despre cuvântul lui Dumnezeu care curăţeşte, care spală, care naşte din nou. Deci *apa* din Ioan 3:5 este cuvântul lui Dumnezeu din cer, adus nouă prin Fiul Lui şi aşternut în scris prin insuflarea lui Dumnezeu (2 Timotei 3:16). În cazul acesta, trebuie să credem cu toată tăria că apa fizică în care se săvârşeşte botezul nu este nimic altceva decât simbolul acestui cuvânt curăţitor al lui Dumnezeu – cum ne învaţă Scriptura la 1 Petru 3:21, ca şi Părinţii Bisericii. Citim, de asemenea, la 1 Petru 1:22, că sufletele se curăţă prin *„ascultarea de adevăr”* nicidecum prin apă.

Astfel, când Mântuitorul a spus lui Nicodim că trebuie să fim născuţi din nou *din apă şi din duh* avea în vedere cuvântul lui Hristos prin care venim la credinţă (Romani 10:17) şi Duhul Sfânt prin care suntem născuţi din nou, aşa cum citim aici -

ambele elemente fiind de sus, de la Dumnezeu. În felul acesta putem să găsim armonia desăvârşită (sau *complementaritatea*, cum spune Constantin Voicu) între expresia *de sus* folosită de Mântuitorul în Ioan 3:3 şi expresia *din apă* folosită în Ioan 3:5 - botezul fiind doar *simbol,* **nu** spălare de întinăciunile trupeşti.

Citim apoi despre Biserică la Efeseni 5:26: *„Ca s-o sfinţească, curăţind-o cu baia apei prin cuvânt."* Cum trebuie să înţelegem acest proces de sfinţire prin curăţirea băii apei, prin cuvânt? După ce am auzit pe Însuşi Mântuitorul vorbind despre cuvântul Lui ca fiind agent sfinţitor, curăţitor, ne este uşor să înţelegem şi conceptul din versetul de faţă. Accentul curăţirii se opreşte aici pe *cuvânt* - cuvântul lui Hristos prin care primim credinţa. Tocmai în vederea sfinţirii a fost lăsat cuvântul **scris** al lui Dumnezeu care este insuflat de Dumnezeu (2 Timotei 3:16) şi energizat de Duhul Sfânt al lui Dumnezeu. Totul trebuie să fie de la Dumnezeu, nimic de la omul mânjit de păcat, căci avem de-a face cu naşterea de sus, nu de jos; iar în textul acesta din Efeseni avem de-a face cu sfinţirea Bisericii, care, în nici un caz şi pentru nimic în lume, nu s-ar putea face prin apa de pe Pământul blestemat. Căci apa materială, aşa cum am văzut din versetele citate din Sf. Scriptură, nu poate şterge nici măcar necurăţiile trupului material al păcătosului – cu atât mai puţin poate atinge alcătuirea spirituală a omului, a Bisericii lui Hristos!

Niciuna din traducerile Bibliei ortodoxe nu vorbeşte la 1 Petru 3:21 despre botez ca un act care mântuieşte. Cufundarea trupului în apă nu este nimic altceva decât o dovadă exterioară a mântuirii care a avut loc înlăuntru (dacă, bineînţeles, a avut loc o astfel de lucrare autentică). Spre exemplu, Biblia lui Cantacuzino de la 1688 vorbeşte despre botez ca despre *o pildă*; Biblia lui Galaction ca *închipuire* (a mântuirii); Biblia Anania prezintă botezul ca *o prefigurare* ş.a.m.d. Şi tot atât de categoric este arătat în versetul citat că botezul nu este nici curăţirea trupului de întinăciunile lui.

Biblia nu arată nicăieri că apa botezului ar exercita vreun fel de influenţă asupra celui botezat, nici asupra duhului, nici asupra sufletului, nici măcar asupra trupului omenesc. Nici Sfânta Tradiţie nu spune asta. Spre exemplu, Sf. Ambrozie întreabă: *„Căci ce este apa fără crucea lui Hristos?”* Apoi tot el răspunde că apa fără Hristos este *„O materie obişnuită, fără nicio putere pentru Taină.”*[194]

Botezul nu transmite nici un gen de însuşiri celui care-l primeşte – nu are nimic magic în el. În afară de udarea cu apă a trupului, botezul nu exercită nici un fel de acţiune asupra persoanei care se botează. Botezul îşi extrage valoarea numai din acţiunea interioară care a avut loc la nivelul duhului omului născut din nou – dacă o astfel de lucrare a avut loc cu adevărat.

Botezul este rânduit pentru acela care crede (Marcu 16:16), pentru acela care este născut la viaţă şi înnoit de Duhul Sfânt (Tit 3:5), pentru acela care a primit propovăduirea Apostolilor, adică Evanghelia, şi s-a pocăit (Fapte 2:38). Într-un cuvânt, botezul este rânduit pentru acela care a fost înviat din moartea păcatului prin pocăinţă şi credinţă în Evanghelie. Tocmai de aceea credinţa este primordială, iar botezul îi succede credinţei (în Matei 28:19, Marcu 16:16 şi pretutindeni pe tot parcursul Noului Testament). Apostolii nu au botezat pe nimeni în numele vreunuia mort. A boteza un copil mic sau un om mort este exact acelaşi lucru. După cum copilul mic nu poate să creadă ca să învie astfel din moartea păcatului în care se află prin naştere, nici mortul nu poate să creadă sau să nu creadă pentru că e mort, fizic. Cât priveşte justificarea botezului copiilor prin aceea că ar putea muri nemântuiţi amintim 1 Corinteni 7:14, unde citim despre copii că *sunt sfinţi* şi, deci, chiar dacă mor, mor ca sfinţi. Dumnezeu nu ţine seama de veacurile neştiinţei (Fapte 17:30) astfel încât să trimită în iad nişte copii cărora nu le-a îngăduit să ajungă la vârsta

---

[194] *De misteriis* IV, 20, col. 411C-412A (trad. rom., pp. 13-14), apud Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, p. 116.

conştientizării nevoii lor de mântuire. Dacă ar fi rânduit mântuirea lor prin botez, atunci Dumnezeu ar fi rânduit un alt botez care să fie administrat înainte, nu după actul credinţei, un botez care să fie administrat morţilor în păcat, nu celor înviaţi din moartea păcatului. Dar aşa ceva nu se află nici în Scriptură şi nici în Sfânta Tradiţie ortodoxă.

Dacă Dumnezeu încuviinţează un botez, acesta se datorează nu apei în care a fost cufundat cel ce se botează, nu slujbelor şi ceremoniilor pompoase care au loc cu prilejul botezului şi nici atât în ceea ce crede persoana în cauză despre apa în care a fost cufundat. Un om care **nu** a pus capăt părerilor lui personale sau ale altor oameni despre Dumnezeu, adică **nu** s-a despărţit de înţelegerea sa faţă de tot ce vine din partea făpturii omeneşti cu privire la mântuire, poate să se cufunde în apă având parte de cele mai alese slujbe bisericeşti în fiecare zi - înaintea lui Dumnezeu actul cufundarii este lipsit de orice valoare! Dar cufundarea în apă numai o singură dată a unui om care îşi cufundă mai întâi mintea, sufletul şi duhul în Hristos, prin pocăinţă, este primită de Dumnezeu ca botez! După cum Hristos S-a golit de Sine Însuşi până la punctul de neputinţă desăvârşită, S-a smerit şi S-a făcut ascultător chiar până la moarte de cruce (Filipeni 2:8), tot aşa omul care se botează a consimţit deja să se plece în faţa oricărui cuvânt al lui Dumnezeu adus prin descoperirea lui Hristos, din cuvântul **scris** al lui Dumnezeu – Sfânta Scriptură. Iar dovada reală a plecării omului în faţa poruncii lui Dumnezeu cu privire la botez se verifică prin faptul că va face botezul după porunca lui Hristos, adică după ce a crezut în Fiul lui Dumnezeu (Marcu 16:16, Fapte 2:38 şi altele), nu înainte, ca prunc.

b) Însemnătatea botezului în lumina Scripturii

Am vorbit mai sus despre rolul apei şi relaţia dintre apă şi cel botezat, deci despre partea exterioară. Acum să vorbim despre realitatea interioară, despre însemnătatea spirituală

acordată botezului în apa fizică, de către Acela care a instituit acest act.

Mai întâi, trebuie să stabilim însemnătatea pe care o are botezul în opera mântuirii. Pentru aceasta ne raportăm la Ioan Botezătorul şi la slujba lui. Se ştie foarte bine că Ioan Botezătorul nu era calea mântuirii, ci pregătitorul ei. Botezul lui Ioan, de asemenea, era numai prefigurarea botezului lui Iisus. Dacă icoana adevăratului botez venea din cer (Matei. 21:25) şi nu putea fi ocolită de cei care doreau iertarea păcatelor (Matei 3:6, Marcu 1:4 şi Luca 3:3), cu atât mai mult botezul Domnului Iisus, care El Însuşi vine din cer, **nu poate fi ocolit** de cei care doresc mântuirea. Iisus n-a spus că cine crede va fi mântuit, ci că **cine crede** şi se va boteza**,** va fi mântuit (Marcu 16:16). El n-a lăsat botezul la aprecierea noastră, ci este porunca Lui rostită împreună cu credinţa. Este de-a dreptul uimitor să vezi cum unii care ţin Biblia în mână ciuntesc pur şi simplu porunca Domnului Iisus din Marcu 16:16 propovăduind numai credinţa, fără botezul care vine DUPĂ credinţă! Cine crede cu adevărat în Iisus se cunoaşte prin aceea că se botează - nu că s-a botezat mai înainte. Dacă cineva este suficient de matur să poată crede în Iisus atunci Îl ascultă pe Iisus şi se botează cu botezul lui Iisus, adică DUPĂ ce a crezut – nu cu botezul oamenilor făcut unui copil înainte de a avea posibilitatea să creadă sau să nu creadă.

Mai este un element cu privire la importanţa botezului instituit de Mântuitorul Hristos. La Fapte 19:3 întâlnim nişte ucenici ai lui Ioan Botezătorul. Ei nu primiseră botezul nou testamental şi de aceea nici nu aveau credinţa mântuitoare. Adevărata credinţă în Domnul Iisus nu este despărţită de botez. Cine crede în El, se botează. Numai după ce ucenicii lui Ioan Botezătorul au primit pecetea adevărului confirmată în primirea Duhului Sfânt, prin punerea mâinilor asupra lor de către Pavel şi au fost botezaţi ca urmare a acestui fapt, numai după aceea au dovedit că aveau dreapta credinţă. Dacă ucenicii celui mai mare om care s-a născut din femeie, Ioan Botezătorul (Luca 7:28),

n-au putut ocoli botezul Domnului Iisus Hristos, ne întrebăm, cine ar putea pretinde că botezul rânduit de Hristos DUPĂ actul credinţei n-ar fi important?

Privit din perspectiva lui Dumnezeu, botezul nu are de-a face cu păcatele. Este adevărat că prin cufundarea în apă cu prilejul botezului noi mărturisim moartea faţă de toate păcatele noastre şi faţă de întreg trecutul nostru păcătos. Dar botezul, în sine, este doar mărturia exterioară a unui act înfăptuit la nivel de duh. Persoana care se botează depune o mărturie publică prin apa botezului afirmând o anumită poziţie interioară pe care a adoptat-o **deja** în raporturile lui cu Dumnezeu, înainte de botez. Actul interior săvârşit de cel botezat a avut loc în duhul lui, şi asta a avut loc mai înainte de a se prezenta ca un candidat la botezul propriu-zis. Despre aspectul acesta al botezului ne vorbesc foarte pe larg Părinţii, împreună cu alţi scriitori bisericeşti – vom ajunge curând la aceste mărturii.

Socotim că pentru uşurarea înţelegerii simbolisticii botezului ne-am putea servi foarte bine de o ilustraţie. Să luăm un tânăr şi o tânără, care se gândesc la căsătorie. Ei discută deschis condiţiile acestui act şi, în final, se hotărăsc. Desigur, hotărârea aceasta este luată strict între ei doi, fără nici un fel de martor ocular. Dar, odată ce au ajuns la hotărârea de a se uni prin căsătorie, pleacă la familiile lor şi la prieteni, ca să le facă cunoscută bucuria unirii prin căsătorie. După aceea urmează cununia civilă şi religioasă.

După cum se poate observa, înțelegerea dintre ei a fost confidenţială. Dar după ce au ajuns să ia hotărârea de a se căsători, această hotărâre a fost făcută cunoscută în mod public, prin actul oficial al căsătoriei, simbolizat prin verighetele din degete.

Cam în felul acesta stau lucrurile şi cu botezul. Actul de pocăinţă este făcut de om între el şi Dumnezeu. Omul, cercetat de Duhul Cel Sfânt al lui Dumnezeu, în adâncul sufletului său se hotărăşte să se pocăiască. Apoi, după ce actul pocăinţei s-a încheiat între el şi Dumnezeu, la nivel de duh, omul se bucură,

precum cei doi tineri, să facă cunoscut acest legământ încheiat cu Dumnezeu la nivel de duh şi va face asta prin actul botezului trupului din afară. Actul botezului propriu-zis este un simbol asemănător cu verighetele din degetele celor doi tineri care s-au cununat, un semn văzut al înţelegerii lor private. Şi continuându-ne analogia spunem că, după cum prezenţa verighetelor în mâinile a doi tineri care nu s-au căsătorit oficial nu le dă deloc statutul de căsătoriţi, în acelaşi fel, săvârşirea botezului în apă fără să fi fost precedat de un legământ în inimă cu Dumnezeu prin jertfa Fiului Său [(Ps. 49:5(50:5)] nu dă nicidecum statutul de mântuit al celui cufundat în apă.

Privitor la lucrarea pocăinţei care precede botezul, adică moartea împreună cu Hristos şi învierea împreună cu El, am amintit ceva în cadrul capitolului *Pocăinţa*. Cel mai grăitor prototip din care putem înţelege profunzimea învăţăturii despre botez este botezul Mântuitorului, unde vedem desăvârşit de limpede şi lucrarea pocăinţei ca temei al botezului (vom vedea mai jos că Tradiţia Patristică vorbeşte despre botezul Mântuitorului exact la fel - *Prototip al Botezului*).

S-a arătat mai sus că (1) botezul în apă capătă sens şi este primit de Dumnezeu ca atare, numai în temeiul unei lucrări lăuntrice care a avut loc în profunzimea cea mai tainică a fiinţei celui care se botează. S-a mai arătat apoi că (2) botezul nu are de-a face cu păcatele, ci cu atitudinea păcătosului, a celui care se botează, faţă de Dumnezeu. Şi s-a subliniat de asemenea că (3) atitudinea aceasta în raport cu Dumnezeu reprezintă capitularea totală şi absolută în faţa lui Dumnezeu a celui care se botează. Iar această capitulare absolută înseamnă moartea faţă de sine, înseamnă crucea lui Hristos fără de care, aşa cum spune şi sf. Ambrozie, apa botezului rămâne numai o materie obişnuită.[195]

Toate aceste realităţi lăuntrice ale raporturilor Sale cu Tatăl sunt elocvent arătate în viaţa Mântuitorului – Cel care este

---

[195] *De misteriis* IV, 20, col. 411C-412A (trad. rom., pp. 13-14), apud Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, p. 116.

Prototip al botezului. El arată în cele mai simple cuvinte moartea Sa desăvârşită faţă de Sine în relaţie cu Tatăl prin versetul 19 de la Ioan 5: „*Adevărat, adevărat zic vouă: Fiul* ***nu poate*** *să facă nimic de la Sine, dacă nu va vedea pe Tatăl făcând; căci cele ce face Acela, acestea le face şi Fiul întocmai.*" Sau, cum spune mai jos la versetul 30: „*Eu nu pot să fac de la Mine nimic; precum aud, judec; dar judecata Mea este dreaptă, pentru că nu caut la voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis.*" Sau, cum spune la Ioan 8:29: „*Cel ce M-a trimis este cu Mine; nu M-a lăsat singur, fiindcă Eu fac pururea cele plăcute Lui.*" De asemenea, Romani 15:3: „*Căci şi Hristos n-a căutat plăcerea Sa...*"

Iată, deci, cum se adeveresc în viaţa Mântuitorului cele ce s-au arătat mai sus despre botez. Botezul în apă pe care-l recunoaşte Dumnezeu în viaţa unui om este numai botezul aceluia care s-a hotărât ca, în relaţia lui cu Dumnezeu, să nu facă *nimic de la sine însuşi,* ci numai lucrurile pe care le vede la Dumnezeu. În Iisus stăpânea, în toată plinătatea şi desăvârşirea, voia şi plăcerea Tatălui, deoarece El Se golise de Sine Însuşi şi de orice altă intervenţie străină. Aceasta înseamnă moarte faţă de sine, aceasta este pocăinţa adevărată! Şi pentru că Iisus a trăit real acea despărţire desăvârşită faţă de Sine, Dumnezeu a confirmat primirea botezului Său deschizând cerul şi făcând mărturisirea din Luca 3:22: *Tu eşi Fiul Meu cel iubit întru Tine am binevoit*.

Dumnezeu a făcut această declaraţie publică despre Fiul Său cu mai multe scopuri. Putem să credem cu toată certitudinea că unul din scopurile pe care le-a avut Dumnezeu în vedere, deschizând cerul şi făcând acea declaraţie faţă de Fiul Său, a fost şi să ne ofere nouă un tablou real a ceea ce înseamnă cu adevărat botezul înaintea Lui. Cuvântul scris al lui Dumnezeu ne învaţă că *„Cine zice că petrece întru El dator este, precum Acela a umblat, şi el aşa să umble"* (1 Ioan 2:6). Nu putem spune că petrecem în Hristos decât trăind după aceleaşi principii ca şi ale Lui. Învăţăm astfel de-aici că, dacă

vrem ca botezul nostru să fie luat în consideraţie înaintea lui Dumnezeu, trebuie să fie precedat de actul pocăinţei interioare, prin care consimţim, la fel ca şi Hristos, că din momentul acela noi nu mai trăim după învăţăturile şi preceptele izvorâte din gândirea noastră, din gândirea altor oameni şi nici chiar din gândirea venită din partea vreunui înger din cer (Galateni 1:8-9).

Prin botez, candidatul proclamă şi recunoaşte de bună voie şi nesilit de nimeni autoritatea absolută, deplină şi necondiţionată a Dumnezeului Creator asupra fiinţei şi vieţii sale. Prin cufundarea trupului în apă el face cunoscut „*începătoriilor, stăpânirilor, stăpânitorilor acestui veac şi duhurilor răutăţii care sunt în văzduh*” (Efeseni 6:12), cât şi oamenilor văzuţi de pe Pământ că, punându-şi în valoare potenţialul de liberă alegere, se leapădă de arborele său genealogic care este neamul lui Adam cel **făcut** din pământ. Iar prin ridicarea din apa botezului candidatul mărturiseşte învierea lui ca şi fiu al lui Dumnezeu, născut din nou din Adam Cel **născut** din Duhul Sfânt la o viaţă care n-a fost niciodată cunoscută în toată istoria creaţiei lui Dumnezeu (2 Corinteni 5:17). Prin ridicarea din apa botezului, candidatul, din nou, face o declarație atât înaintea „*începătoriilor, stăpânirilor, stăpânitorilor acestui veac şi duhurilor răutăţii care sunt în văzduh*” (Efeseni 6:12), cât şi a oamenilor. El se angajează ca, punându-şi în valoare libertatea de alegere pe tot parcursul vieţii sale de acum înainte, să trăiască în desăvârşită ascultare de Hristos, prin puterea Duhului Sfânt, potrivit cuvântului scris al lui Dumnezeu, la fel ca şi Hristos (Matei 4:4).

c) Câte feluri de botezuri există?

Dacă vorbim despre botezul unei anumite denominaţiuni creştine, răspunsul este simplu: există atâtea feluri de botez câte denominaţiuni creştine sunt.

Dar dacă vrem să aflăm câte feluri de botez sunt recunoscute înaintea lui Dumnezeu, noi, creştinii ortodocşi care avem ca bază a credinţei Sfânta Scriptură[196], deschidem Biblia la Efeseni 4:5-6 şi aflăm de-acolo că „*este un Domn, o credinţă, un botez...*" - ceea ce spunem şi prin Crez: **un botez**. Şi nădăjduiesc că, după ce am înţeles care este însemnătatea botezului din perspectiva Scripturii, nu ne va fi deloc greu să înţelegem şi care este acel **un botez.** Acela trebuie să fie neapărat botezul pe care Mântuitorul Însuşi l-a instituit, l-a practicat şi l-a lăsat scris pe paginile Sfintei Scripturi la Marcu 16:16 – şi multe alte locuri.

Iată, astfel, cât de simplu ni se revelează acum necunoscutele de care avem nevoie în rezolvarea ecuaţiei acelui **un botez** primit înaintea lui Dumnezeu. Vârsta maturităţii la care a fost botezat Iisus, mărturia pe care a lăsat-o înainte de botez, trăind desăvârşit lepădat de Sine, ascultarea deliberată în totală cunoştinţă de cauză faţă de Tatăl prin însăşi împlinirea botezului (fără să-l comenteze sau să-l „ajusteze", cum fac mulţi dintre noi) - toate acestea sunt elemente care definesc exact acel **un botez** pe care L-a instituit Dumnezeu. Oamenii pot născoci în fiecare zi oricât de multe reţete de botez doresc, este libertatea lor. Dar când vine vorba despre botezul primit de Dumnezeu, aici nu este decât acest **un botez**, aşa cum a fost practicat de Însuşi Dumnezeul-Om Iisus Hristos.

Care botez nu poate fi primit de Dumnezeu? Răspunsul a devenit acum foarte simplu de dat: orice botez care neglijează vreunul din cele două elemente de temelie: (1) cufundarea trupului în apă fără ca acel candidat la botez să-şi fi cufundat mai întâi sufletul deplin conştient în moartea lui Hristos prin pocăinţă şi credinţă în Evanghelie; (2) cufundarea în apă a unui candidat fără conştientizarea acestui act în toată deplinătatea înţelegerii şi a alegerii sale personale.

---

[196] Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în *Biblia*, 2008, p. 8.

② Botezul pe paginile Sfintei Scripturi

Ne apropiem acum de Sfânta Scriptură pentru a căpăta lumina lui Dumnezeu din cuvântul Său scris cu privire la botez. Dar pentru a avea un folos mai mare din citire, vom comenta un aspect important care condiţionează puternic înţelegerea Scripturii, vorbind despre… „cerneala simpatică”! Această cerneală este alcătuită dintr-un produs bazat pe o substanţă sensibilă la căldură. În condiţii normale, o pagină scrisă cu cerneală „simpatică” arătă ca şi o pagină goală, nu poţi vedea nimic din conţinutul aşternut pe ea. Dar de îndată ce este apropiată de o sursă de căldură (cum ar fi lumina becului), textul de pe ea apare şi se poate citi ca orice alt text.

Adevărurile de pe paginile Bibliei pot fi comparate, cumva, cu cerneala „simpatică”. Este adevărat, cuvintele Bibliei pot fi citite de oricine a învăţat să citească. Dar când vine vorba despre adevărul conţinut în spatele cuvintelor, acesta este, la fel ca şi cerneala simpatică, accesibil numai în anumite condiţii pe care cel ce citeşte trebuie să le îndeplinească. În cazul subiectului pe care-l studiem, trebuie să fii gata să socoteşti ca pagubă şi drept gunoaie toate cunoştinţele care nu vin de la Hristos, aşa cum însuşi Apostolul Pavel a procedat (Filipeni 3:8). Iar fricţiunea aceasta creată de respingerea a ceea ce ştii pentru a accepta adevărul lui Dumnezeu va produce „căldura” necesară revelării adevărului din spatele literelor Scripturii. Numai atunci Adevărul Scripturii îţi va aduce un folos! Numai atunci şi abia atunci vei putea înţelege care este acel **singur botez**.

a) Condiţiile care se impun unui candidat în vederea primirii botezului

Ideile pe care urmează să le prezentăm nu ne sunt străine. Ele au fost deja prezentate sumar în cadrul capitolului introductiv *Noţiuni generale*. Ceea ce facem acum este doar să

le vedem punctate de Scriptură cu prilejul botezurilor notate pe paginile ei.

Acordând atenţie împrejurărilor descrise cu prilejul botezurilor amintite pe paginile Scripturii şi pe care le vom analiza separat mai jos, constatăm că în toate cazurile candidaţii la botez au fost **personal implicaţi deplin și desăvârșit conștienți** în toate fazele actului botezului pe care urmau să-l facă. Mai mult chiar, cu excepţia famenului etiopian, a lui Pavel şi celor din casa lui Corneliu, nu ni se spune că au fost botezaţi, ci că ei ***s-au*** *botezat*. Vom vedea cât de insistenţi şi cât de atenţi au fost şi Sfinţii Părinţi ai Bisericii cu privire la pocăinţa dovedită **personal** de către candidaţii la botez, ***înaintea*** botezului. Acum ne mulţumim doar să arătăm că nicăieri, în nici unul din botezurile menţionate pe paginile Scripturii, nu s-a săvârşit botezul asupra vreunei persoane decât **după** ce persoana respectivă a înţeles pe deplin motivul şi rostul botezului. În fiecare dintre cazurile amintite, botezul a fost săvârşit numai **după** ce candidaţii au dovedit înţelegerea rostului şi locului botezului. Iar în unele cazuri se vede explicit că botezul a fost cerut personal chiar de către candidat, ca urmare a înţelegerii poruncii Mântuitorului cu privire la faptul că pocăinţa trebuie să fie însoţită de botez.

- De ce numai acestea?

Înainte de a trata subiectul etapelor care preced botezul şi săvârşirea lui, în lumina celor câtorva botezuri menţionate în cartea Fapte, este benefic să facem discuţie asupra motivului pentru care Biblia ne păstrează numai aceste câteva botezuri, cât şi principiul lor de selectare.

Este de la sine înţeles că pe vremea Apostolilor s-au săvârşit cu mult mai multe botezuri decât cele câteva înscrise pe paginile Scripturii. Dar acestea au fost selectate şi aşternute pe paginile Sf. Scripturi de către Duhul Sfânt după un principiu identic cu acela al selectării minunilor săvârşite de Domnul

Iisus înscrise în Sf. Scriptură. Citim despre Domnul Iisus că a făcut mult mai multe minuni şi semne (Ioan 20:30); dar cele care au fost scrise au fost scrise pentru ca noi, oamenii, **să credem în El** (Ioan 20:31). Cu alte cuvinte, TOT ce avem nevoie ca oameni să cunoaştem în vederea mântuirii, inclusiv a botezului, este **scris** în Scriptură. În privinţa mântuirii, inclusiv a botezului, nu aveam nevoie decât de cele ce au fost aşternute în **scris** pe paginile Scripturii. Amintim pentru a nu ştiu câta oară şi vom mai continua să amintim că şi Dumnezeul-Om Iisus Hristos a biruit pe Satana tot aşa, prin *„scris este"* (Matei 4:4). Iată motivul pentru care nici noi nu ne abatem de la ceea ce este **scris**.

Vorbind acum despre botezurile menţionate în cartea Fapte, vom spune acelaşi lucru: acestea au fost scrise pentru ca noi să credem - de data aceasta fiind vorba despre a crede cele ce trebuie în legătură cu botezul. Botezurile care sunt menţionate pe paginile cărţii Fapte au fost scrise de **oameni inspiraţi de Duhul Sfânt** (2 Petru 1:21), selectate cu un scop bine determinat de către Duhul Sfânt, în vederea cunoaşterii din partea noastră a tuturor aspectelor legate de botez, de care aveam nevoie pentru ca, în urma cunoaşterii lor, să ajungem desăvârşiţi şi bine pregătiţi pentru orice lucru bun, inclusiv pentru botez (2 Timotei 3:16).

Indicând acum toate pasajele din cartea Faptele Apostolilor, unde se vorbeşte despre botez, căutăm ca, prin lumina Duhului Sfânt, să scoatem învăţătura pe care Dumnezeu a avut în vedere să ne-o transmită prin aceste texte.

Fapte 2:38: *„Iar Petru a zis către ei: Pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, şi veţi primi darul Duhului Sfânt."*

Citim cu un verset mai înainte (37) că **după** ce au auzit propovăduirea lui Petru oamenii *au rămas străpunşi în inimă* şi au întrebat ce trebuie să facă. Petru nu şi-a început răspunsul către ei prin a le vorbi despre botez, ci le spune **mai întâi** de toate să se pocăiască şi, după aceea, să se boteze. Deoarece

Petru era călăuzit de Duhul Sfânt, nu putea să pună întâi botezul, atâta vreme cât Mântuitorul pusese mai întâi pocăinţa – Marcu 16:16.

Fapte 2:41: *„Deci cei ce au primit cuvântul lui s-au botezat şi în ziua aceea s-au adăugat ca la trei mii de suflete."*

Textul ne înfăţişează, din nou, o acţiune premergătoare botezului şi anume primirea cuvântului lui Dumnezeu prin propovăduirea lui Petru. Lucrarea care s-a produs în ei, străpungându-le inimile, urmată de dorinţa de a şti ce trebuie să facă, dovedesc primirea cuvântului lui Dumnezeu propovăduit de Petru. Căci cuvântul lui Dumnezeu este acela care judecă simţirile şi cugetele inimii (Evrei 4:14). Deci numai cei care au rămas străpunşi în inimă şi au primit cuvântul lui Petru, s-au botezat. Cine vrea să afirme că şi copiii mici de la sânul mamelor lor au putut rămâne străpunşi în inimă, au primit cuvântul şi au vorbit în limbi poate să propovăduiască botezul copiilor.

Fapte 8:12: *„Iar când au crezut lui Filip, care le propovăduia despre împărăţia lui Dumnezeu şi despre numele lui Iisus Hristos, bărbaţi şi femei se botezau."*

În acest verset găsim menţiunea expresă că botezul a fost primit numai de **bărbaţi şi femei**, deci de oameni maturi. Nu scrie deloc că s-au botezat şi copii - de altfel nu scrie aşa ceva nicăieri în toată Biblia. Şi de ce nu scrie că s-ar fi botezat şi copii? Răspunsul este tot aici, în versetul de faţă, unde se arată că s-au botezat **după ce au crezut** propovăduirea lui Filip care vestea împărăţia lui Dumnezeu şi pe Iisus Hristos. Este acelaşi tablou pe care l-am văzut în versetul precedent, unde citim că *„**cei ce au primit cuvântul** lui s-au botezat"* (Fapte 2:41). Şi dacă pruncii nu puteau să creadă şi nici să primească cuvântul, cum ar fi putut să se boteze? Nu scrie la Evrei 11:6 că „*fără credinţă este cu neputinţă să fim plăcuţi lui Dumnezeu*"?

Fapte 8:36-38: *„Şi, pe când mergeau pe cale, au ajuns la o apă; iar famenul a zis: Iată apă. Ce mă împiedică să fiu botezat? Filip a zis: Dacă crezi din toată inima, este cu putinţă.*

Şi el, răspunzând, a zis: Cred că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Şi a poruncit să stea carul; şi s-au coborât amândoi în apă, şi Filip şi famenul, şi l-a botezat."

Aici ne este descris un dialog între ucenicul Domnului, Filip şi famenul etiopian, căruia i-l vestea pe Iisus. Se vede că famenul mai întâi a înţeles învăţătura cu privire la botez, deoarece, dând peste o apă, el este cel care a cerut să fie botezat. Dar, să luăm aminte, Filip nu se grăbeşte să-l scufunde în apă, ci îi pune mai întâi condiţia de temelie a primirii botezului, şi anume credinţa în Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu. Numai **după** ce famenul îşi mărturiseşte cu **gura lui** credinţa, numai **după** aceea este botezat de Filip.

Fapte 9:18: *„Şi îndată au căzut de pe ochii lui ca nişte solzi; şi a văzut iarăşi şi, sculându-se, a fost botezat."*

Aici este vorba despre botezul marelui Apostol al neamurilor, Pavel. Citind episodul întoarcerii lui la Dumnezeu pe drumul Damascului, descoperim că după întâlnirea aceea miraculoasă cu Iisus Cel Înviat, Saul n-a mâncat şi n-a băut nimic trei zile şi trei nopţi. Iar atunci când Dumnezeu îl trimite pe Anania la el, îi face cunoscut că Saul se roagă. Rugăciunea lui era atât de fierbinte şi pocăinţa lui atât de adâncă, încât a ajuns până la Dumnezeu. Abia după aceste evenimente, după ce au trecut acele trei zile de post şi de zbucium sufletesc, abia **după** aceea Dumnezeu l-a trimis pe Anania şi Pavel a primit botezul.

Fapte 10:37,47-48: *„Voi ştiţi cuvântul care a fost în toată Iudeea, începând din Galileea, după botezul pe care l-a propovăduit Ioan... Poate, oare, cineva să oprească apa, ca să nu fie botezaţi aceştia care au primit Duhul Sfânt ca şi noi? Şi a poruncit ca aceştia să fie botezaţi în numele lui Iisus Hristos."*

Scena aceasta este plină de semnificaţii. Parcurgând cu atenţie întregul episod consumat cu prilejul întoarcerii la Dumnezeu a lui Cornelius, constatăm că Petru le-a propovăduit pe Domnul Iisus Hristos şi că, în timp ce le vorbea despre Iisus Hristos, Duhul Sfânt S-a pogorât peste ei. Vom menţiona că

pogorârea Duhului Sfânt a fost urmarea pocăinţei şi credinţei acelora peste care S-a pogorât. Căci, după cum citim la Efeseni 1:13, acela care crede în Domnul Iisus este pecetluit cu Sfântul Duh. Apoi, ca urmare a actului pocăinţei şi credinţei în Evanghelie, au fost şi botezaţi. Au vorbit oare şi copiii în limbi? Au crezut şi s-au pocăit şi copiii – ca să putem afirma că au fost botezaţi şi ei? Deci, mai întâi trebuie să fie Iisus prezent prin pocăinţă şi credinţă, pecetluirea Duhului Sfânt din Efeseni 1:13, după aceea urmează botezul.

Fapte 16:15 şi 33: *„Iar după ce s-a botezat şi ea şi casa ei, ne-a rugat, zicând: De m-aţi socotit că sunt credincioasă Domnului, intrând în casa mea, rămâneţi. Şi ne-a făcut să rămânem... Şi el, luându-i la sine, în acel ceas al nopţii, a spălat rănile lor şi s-a botezat el şi toţi ai lui îndată.”*

În acest text este relatat botezul Lidiei. Cu doar un verset mai sus, citim că Domnul i-a deschis inima ca să primească propovăduirea lui Pavel şi după aceea a fost botezată. Spunem din nou, inima unui copil în faşă nu se poate deschide pentru a primi sau respinge un cuvânt. Dar să reţinem, Pavel nu i-a predicat botezul, ci le-a vestit Cuvântul lui Dumnezeu care conţinea şi porunca botezului. Altfel de unde ar fi ştiut Lidia despre botez?

Iar la versetul 33 avem botezul temnicerului din Filipi. Mai întâi, Pavel i-a predicat Cuvântul. La versetul 30 temnicerul întreabă pe Pavel ce trebuie să facă pentru a fi mântuit, iar Pavel îi răspunde că trebuie să creadă în Domnul Iisus. Reţineţi, Pavel nu i-a spus să se boteze, ci să creadă. La versetul 32 ni se arată că Pavel i-a vestit mai departe Evanghelia, lui şi la toţi cei din casa lui. Abia după aceea are loc botezul. Dar botezul a fost săvârşit de aceia din casa lui care au ascultat Cuvântul şi l-au înţeles. Totul a început cu vestirea Cuvântului tuturor acelora care erau în stare să-l audă şi să-l înţeleagă.

Fapte 18:8: *„Dar Crispus, mai-marele sinagogii, a crezut în Domnul, împreună cu toată casa sa; şi mulţi dintre corinteni, auzind, credeau şi se botezau.”*

Şi aici este clară ordinea prin cuvintele *„auzind, credeau şi se botezau”*. Botezul este urmarea primirii credinţei prin auzirea cuvântului lui Hristos. Pot oare pruncii de la sânul mamei să audă cuvântul şi apoi să creadă în el?

Fapte 19:5: *„Şi auzind ei, s-au botezat în numele Domnului Iisus..”*

Aici avem aceeaşi ordine, arătată prin cuvintele *„auzind... s-au botezat...*”.

Fapte 22:16: *„Şi acum de ce zăboveşti? Sculându-te, botează-te şi spală-ţi păcatele, chemând numele Lui.”*

Şi aici lucrurile stau la fel: *...sculându-te, botează-te...*

b) Botezul copiilor mici

Începem comentariile pe marginea acestui subiect printr-o reflecţie. Dacă Dumnezeu ar fi rânduit botezul copiilor mici, de ce atunci nu vorbeşte nicăieri pe tot întinsul Scripturii şi despre acesta, aşa cum vorbeşte limpede despre botezul celor adulţi? De ce nu aduce Duhul Sfânt nici un *amendament*, ca să zicem aşa, la regula care spune că credinţa precede botezul?

După ce am vorbit atât în capitolul *„Noţiuni generale”* cât şi, mai ales, în subcapitolele de mai sus despre cele două elemente de temelie care califică un botez ca fiind primit înaintea lui Dumnezeu, ar putea părea aproape inutil să mai vorbim despre botezul copiilor mici. Când vom prezenta opiniile Sfinţilor Părinţi despre botez, vom înţelege cu câtă grijă şi cu câtă reverenţă vorbesc Părinţii Bisericii despre botezul aşa cum este rânduit în Sf. Scriptură, aliniindu-se tipului de botez săvârşit de prototipul botezului (aşa cum îl vom auzi mai jos pe Constantin Voicu numindu-L pe Domnul Iisus). Vom vedea felul în care, pentru a fi siguri că nu încalcă principiile stabilite de către Mântuitorul cu privire la actul botezului, Părinţii au mers chiar un pas mai departe în ce priveşte pregătirea candidatului pentru botez şi au luat o serie de măsuri pentru a se face siguri că, într-adevăr, candidatul s-a

pocăit, a înţeles deplin ce este botezul şi că îl doreşte cu toată inima. Aşa cum am spus deja, ar părea aproape inutil să mai abordăm subiectul botezului copiilor mici. Dar pentru că sunt câteva detalii pe care nu le-am amintit mai sus, o să ne oprim puţin şi asupra acestora.

Urmează să aducem acum un alt set de argumente, deosebite de cele de mai înainte, tot din Scriptură, împotriva botezului copiilor mici. Biblia arată că fiecare om este singur responsabil înaintea lui Dumnezeu în ceea ce priveşte mântuirea sufletului. O să vorbim în cadrul mărturiilor Părinţilor Bisericii despre ce spune adevărata învăţătură ortodoxă şi despre libertatea fiecărui om de a decide pentru sine. Acum vrem doar să amintim câteva locuri din Scriptură care arată că nimeni nu poate decide pentru altul în chestiunile care privesc mântuirea şi botezul lui.

i) Matei 12:37: „*Căci din cuvintele tale vei fi scos fără vină, şi din cuvintele tale vei fi osândit*". Dumnezeu nu ia în consideraţie şi nu ţine seama de declaraţia naşului că se leapădă de Satana în locul altuia. Mântuitorul repetă aici de două ori în contextul aceleiaşi propoziţii sintagma „*cuvintele **tale**", pentru ca noi să putem înţelege că numai „*cuvintele **tale***" te pot face primit sau respins, înaintea lui Dumnezeu! Cât priveşte rolul pe care-l joacă azi naşul în cazul botezului o să aflăm în cadrul mărturiilor Părinţilor cât de abătut de la adevăr este practicată învăţătura aceasta în cadrul ortodoxiei contemporane.

ii) Iată aici o altă învăţătură a Scripturii care combate teza botezului copiilor mici. Citim la Iezechiel 18:4-20 următoarele pasaje: *„Sufletul care păcătuieşte, **acela** va muri... Neprihănirea celui neprihănit va fi peste **el**, şi răutatea celui rău va fi peste **el***".

Domnul Dumnezeu spune, de asemenea, şi la Ieşirea 32:33: „*Pe acela care a greşit înaintea Mea îl voi şterge din cartea Mea"*. Dacă nici măcar credinţa tatălui bazată pe fapte

de sfinţenie nu putea ajuta pe propriul său fiu, oare să ne poată ajuta pe noi numai nişte cuvinte goale ale naşului?

iii) Ne gândim acum la Ioan Botezătorul. Mântuitorul pune o întrebare fariseilor: „*Botezul lui Ioan de unde venea? Din cer sau de la oameni?*" (Matei 21:25). Întrebarea aceasta este de importanţă capitală. Şi este aşa pentru că, în primul rând, era adresată de Domnul Iisus. Iar, în al doilea rând, pentru că numai aşa putem fi feriţi de rătăcire.

Vrem noi să ştim de unde vine o datină, un obicei sau o învăţătură cum este aceasta a botezului copiilor mici? Să punem cu toată sinceritatea inimii întrebarea: de unde vine? Din cer, adică din descoperirea lui Hristos, cuprinsă în Sfânta Carte, sau de la oameni? De unde venea botezul lui Ioan? Răspunsul e limpede: venea din cer, de la Dumnezeu. Şi pe cine boteza Ioan? Pe oamenii care veneau la el „***mărturisindu-şi păcatele***" (Matei 3:6). Boteza Ioan şi pe cei care nu-şi mărturiseau păcatele? Boteza el şi pruncii?

Punem astfel întrebarea logică: dacă pentru botezul practicat de Ioan era necesară pocăinţa, oare pentru botezul instituit de Iisus, Fiul lui Dumnezeu, să nu mai fie necesară pocăinţa? Şi cine ar putea dovedi că Ioan Botezătorul sau Iisus împreună cu ucenicii Săi ar fi botezat vreun prunc?

• Temeiurile susţinătorilor botezului copiilor mici

Vom prezenta argumentele pe care-şi întemeiază învăţătura cei ce practică botezul copiilor mici, argumente pe care le vom analiza tot în lumina Scripturii.

I. Iisus a binecuvântat pe copiii mici, zicând *Lăsaţi copiii să vină la Mine*.

- Este drept că Domnul Iisus a binecuvântat copiii, dar El niciodată n-a botezat copii şi nici ucenicilor nu le-a spus să boteze copii. El doar a spus ucenicilor, simplu, să nu-i mai oprească pe copii, ci să-i lase să vină la El. Nu se poate găsi nici cea mai vagă asociere între a nu opri nişte copii care au venit ei

singuri la Învăţătorul şi a boteza nişte copii în faşă aduşi de alții. Mântuitorul n-a spus aici *aduceţi-i*, ci El a spus ***lăsaţi-i*** - adică atunci când pot, să vină ei singuri la Mine. Mai mult chiar, Iisus n-a spus aici *lăsaţi copiii să vină la mine ca să-i botez Eu sau ucenicii Mei*. Nu este vorba aici despre botez sub nici o formă, aşa cum, de fapt, îl vom auzi spre sfârşitul capitolului afirmând şi pe Iustin Martirul.

II. Botezul înlocuieşte tăierea împrejur.

- Potrivit Sfintei Scripturi nu există nici un fel de analogie între tăierea împrejur și botez. Așa cum vom vedea imediat, Mântuitorul, Apostolul Pavel cât și cele trei mii de suflete care s-au botezat (Fapte 2:41), deși erau evrei tăiați împrejur potrivit Legii Vechiului Testament, au făcut și botezul la maturitate al Noului Testament. Tăierea împrejur era o umbră a unei alte realități – nicidecum a Botezului (Coloseni 2:17). Scriptura ne face cunoscut (Coloseni 2:11) că tăierea împrejur a Legii arăta înspre *dezbrăcarea de trupul cărnii, în tăierea împrejur a lui Hristos*, nu înspre botezul copiiilor în faşă.

Nu există nici o dovadă pe tot întinsul Scripturii cu privire la înlocuirea tăierii împrejur din Vechiul Testament, cu botezul în Noul Testament. Tăierea împrejur în carne era un semn pentru poporul pământesc al lui Dumnezeu, semnul legământului lui Dumnezeu între El şi poporul Său făcut în *„carnea pieliţei voastre"* (Facerea 17:10-11, versiunea Anania). Pe când botezul instaurat de Iisus este pentru toţi oamenii născuţi din Duhul Sfânt, este şi pentru Israelul pământesc al lui Dumnezeu, tăiat împrejur sau netăiat împrejur în carne, este şi pentru cel duhovnicesc (Galateni 6:16). Domnul Iisus Însuşi le-a făcut pe amândouă: a fost tăiat împrejur în carne la 8 zile şi S-a botezat în apă la 30 de ani ca o dovadă a ceea ce spune la Galateni 6:15: *„În Hristos Iisus nici tăierea împrejur nu este ceva, nici netăierea împrejur, ci făptura cea nouă".* Sau cum spune la 1 Corinteni 7:19, *„Tăierea împrejur nu este nimic; şi netăierea împrejur nu este nimic.*" Marele Pavel, de asemenea,

le-a făcut pe amândouă – tot aşa putem spune şi despre iudeii din Fapte 2, care s-au botezat la predica lui Petru.

III. Copiii creştinilor sunt sfinţi.

- Scriptura spune despre copiii credincioşilor că sunt sfinţi datorită părinţilor (1 Corinteni 7:14). Dacă mor în perioada aceasta ei nu pier în iad, deoarece sfinţii merg în cerul sfânt al lui Dumnezeu. Ce nevoie mai este atunci să-i *„creştinăm”* noi prin botez? Cuvântul nu ne spune aici că în cazul în care copiii sunt sfinţi datorită părinţilor, trebuie să fie botezaţi.

IV. Casele botezate ar fi avut şi copii.

- Prin *casele botezate* din Noul Testament nu se poate dovedi că ar fi fost botezaţi şi pruncii decât prin presupuneri. Dar credinţa vine din auzirea cuvântului lui Hristos (Romani 10:17), nu din presupunerile oamenilor. Adevărul se întemeiază pe ce **este scris,** căci aceasta este arma folosită şi de Domnul Iisus. Tocmai de aceea suntem atenţionaţi să nu trecem peste ce este scris - 1 Corinteni 4:6. Mai mult, dacă la Fapte 16:33-34 se spune *s-a botezat el şi toţi ai lui îndată*, se spune imediat şi că *s-a bucurat cu toată casa lui că a crezut în Dumnezeu*. S-au bucurat şi copiii care sugeau la pieptul mamelor lor? Au crezut şi ei în Dumnezeu? Iar dacă numai pentru faptul că este spus *casa lui* am putea presupune că au fost botezaţi şi copiii, atunci să luăm aminte că nici aceasta nu stă în picioare. De ce? Pentru că o astfel de vorbire se întâlneşte des în Scriptură într-un înţeles figurat. Când, de pildă, citim că tot Ierusalimul sau toată Iudeea venea la Ioan (Matei 3:5), fireşte că nu trebuie înţeles literal, că adică toţi, inclusiv copiii sugari veneau la Ioan Botezătorul – cum ar fi putut ei să vină singuri şi să-şi mărturisească păcatele ca să fie botezaţi de Ioan?! Acest fel de vorbire nu ne îndreptăţeşte să susţinem ideea botezului pruncilor - nici măcar ca presupunere.

V. Domnul a poruncit să fie botezate şi neamurile.

- Versetul acesta de la Matei 28:19 sună astfel: „*...învăţaţi toate neamurile, botezându-le*..” Care este aici ordinea stabilită de Mântuitorul între învăţarea neamurilor şi botezarea lor? Întâi

să fie învăţate şi apoi să fie botezate. Şi chiar dacă ar fi vorba numai despre botez, unde se vorbeşte aici despre botezul copiilor în faşă? Aceasta este o răstălmăcire a spuselor Mântuitorului. Acest argument stă drept împotriva lor deoarece botezul este dat acelora care au fost, mai întâi, *învăţaţi*. Poate fi învăţat un prunc?

VI. Botezul spală păcatul originar şi naşte din nou pruncul.

- Botezul nu este o curăţire de păcate, nici măcar de întinăciunile trupeşti, ci mărturia unui cuget curat înaintea lui Dumnezeu (1 Petru 3:21). Scriptura nu vorbeşte nicăieri de nevoia spălării de păcatul originar ci, simplu, de spălarea păcatelor. Iar aceasta se obţine prin sângele Mielului (Efeseni 1:7), nu prin apa botezului. Căci dacă apa ar putea spăla păcatele, ce nevoie ar mai fi fost pentru Fiul lui Dumnezeu să vină pe Pământ şi să-Şi verse sângele pe cruce?

VII. Pavel, în definitiv, n-a fost trimis să boteze, ci să predice Evanghelia, astfel că credinţa în Evanghelie este suficientă.

- Dacă vorbim despre credinţa în Evanghelia Domnului Iisus Hristos propovăduită de Pavel atunci, da, amin!, se poate afirma aceasta, deoarece credinţa în Evanghelia propovăduită de Pavel este suficientă. De ce spunem aşa? Pentru că în credinţa în Evanghelia Domnului Iisus Hristos propovăduită de Pavel este inclus şi botezul poruncit de Domnul Iisus Hristos la Marcu 16:16, propovăduit deopotrivă şi de Pavel. Când spunem „propovăduit de Pavel” avem în vedere că în Evanghelia vestită de Sf. Ap. Pavel se cuprinde şi învăţătura despre botez. Poate cineva să-l acuze pe Pavel că s-ar fi abătut de la propovăduirea poruncii Mântuitorului cu privire la botez? Acum este foarte adevărat, Pavel (şi nici unul dintre Apostoli) nu propovăduia botezul în sine, izolat de credinţă, dar propovăduia credinţa urmată de botez, adică Evanghelia întreagă, aşa cum porunceşte Mântuitorul la Matei 28:20, prin cuvintele *„TOATE câte v-am poruncit”*. Căci, altfel, de unde a ştiut despre botez Lidia, femeile care erau cu ea și apoi temnicerul din Filipi cu toată

familia lui, dacă Pavel nu le-ar fi vorbit şi despre botezul care vine după credinţă? Porunca botezului este deci de la Dumnezeu, nu de la Pavel, dar Pavel a propovăduit-o – însă nu separat ci ca urmare a credinţei.

Reamintim cele ce deja am spus mai sus: acestea sunt TOATE numai interpretări! În toate aşa-zisele probe ale susţinătorilor botezului copiilor mici nu este nici un indiciu bazat pe texte din Scriptură, nici atât logice, care să ateste măcar un singur botez administrat unui copil. Toate cele şapte puncte pe care-şi întemeiază ei botezul copiilor mici au la bază numai presupuneri şi raţionamente ale logicii omeneşti – care nici ca logică nu rezistă.

- Rolul naşului în săvârşirea botezului

Puţini, extrem de puţini sunt cei care au cunoştinţă de rolul cel adevărat al naşului în actul botezului, aşa cum a fost iniţiat şi stabilit de către Părinţii Bisericii. Iată cum stau lucrurile:

„Astfel, cel care dorea să se boteze trebuia să se prezinte însoţit de un ‚garant', care garanta pentru seriozitatea intenţiilor acestuia[197]*. Numele candidatului şi al naşului era înscris apoi în registrul bisericii, catehumenul devenind din acest moment candidat la botez*[198]*. Urmau apoi exorciştii, care reconstituiau un fel de ‚proces' cu diavolul* [199]*: ‚Pentru aceasta, tu stai cu mâinile întinse în atitudinea celui ce se roagă şi ţii privirile îndreptate în jos, şi rămâi în această poziţie pentru a atrage mila Judecătorului'*[200]*. După încheierea exorcismelor, candidaţii erau duşi în faţa episcopului, spre a li se face*

[197] Teodor de Mopsuestia, *Cateheza XII,* 15, [trad. rom., p. 1075], apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 144.
[198] *Cateheza XII*, [trad. rom., p. 1075].
[199] *Cateheza XIII*, 1, [trad. rom. p. 302], Henry Ansgar Kelly, *The Devil at Baptistm. Ritual, Theology, and Drama*, Cornell University Press, Ithaca, New York and Londin, 1985, p. 149, apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 145.
[200] *Cateheza XII*, 24-25, [trad. rom., p. 1075] apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 145.

cercetarea sau examinarea înainte de botez. Aici ei rosteau Simbolul de credinţă şi rugăciunea Tatăl nostru[201]*. Naşul, care a stat în spatele candidatului, pune pe capul acestuia o bucată de pânză de in, simbol al libertăţii la care este chemat, şi îl ajută pe candidat să se ridice din genunchi, simbolizând prin aceasta ridicarea sa din vechea cădere*[202]*. Candidatul la botez se cobora apoi în baia baptismală, iar săvârşitorul tainei, îmbrăcat în acelaşi veşmânt alb, punea mâna pe capul lui şi zicea: ‚Botează-se în numele Tatălui – şi îl afunda în apa botezului, şi al Fiului – îl afunda iarăşi, şi al Sfântului Duh – îl afunda a treia oară'. De fiecare dată candidatul răspundea: Amin"*[203]

Urmează apoi la subsolul paginii (144) următoarea explicaţie detaliată: *„Teodor de Mopsuestia explică rolul acestuia* (al naşului, n.a.): *‚Desigur, el nu este garant pentru păcatele viitoare, deoarece fiecare răspunde pentru sine în faţa lui Dumnezeu; ci el dă mărturie pentru cel care se prezintă la Botez, despre ceea ce acesta a făcut în trecut, despre felul cum s-a pregătit în timp, ca să devină membru al acestei cetăţi şi al vieţii ce se duce în această cetate. Şi pe bună dreptate este numit ‚garant' deoarece, pe mărturia lui, cel ce vine la Botez, este vrednic a fi botezat"*.

Acesta este adevăratul rol al naşului. Naşul doar depune o mărturie pentru ***cel ce vine** la Botez*. El nu aduce pe nimeni, ci doar dă mărturia cu privire la *ceea ce **acesta**, candidatul la botez, a făcut în trecut, despre felul cum s-a pregătit în timp...* Naşul nu ţine candidatul în braţe, nu se leapădă de Satana în locul candidatului, ci candidatul vine pe picioarele lui şi se leapădă de Satana cu gura lui, iar naşul doar depune mărturie de starea de curăţie a candidatului până la ora aceea.

---

201 *Cateheza XII*, 27, [trad. rom., p. 1084], apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 145.
202 *Cateheza XIII*, 18, [trad. rom., p. 306], apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 147.
203 *Cateheza XIV*, 15, [trad. rom., p. 484], apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 147.

Unde sunt toate aceste practici la naşii de azi?

Încheiem subiectul acesta al botezului copiilor mici cu un avertisment. Am amintit textul în care Mântuitorul însuşi vorbeşte despre faptul că „*din* ***cuvintele tale*** *vei fi osândit*". Noi, cei care ne numim drept credincioşi, mărturisim prin aceasta că umblăm după dreptarul creştinului, adică după Sfânta Scriptură. De aceea, trebuie să ne ferim cu toată străşnicia în a adopta vreo învăţătură întemeiată pe simple interpretări sau presupuneri ale noastre, ale vreunei denominaţiuni religioase sau ale oricărei alte făpturi omeneşti sau îngereşti. O astfel de practică ne osândeşte imediat prin chiar faptul că ne numim ortodocşi, drept credincioşi, dar nu trăim potrivit dreptarului credinţei noastre – Sfânta Scriptură.

③ Botezul în învăţătura Părinţilor Bisericii

Prezentăm acum mărturiile Părinţilor Bisericii şi a altor scriitori bisericeşti în legătură cu botezul, dar nu ca pe nişte dovezi întăritoare ale Sfintei Scripturi. Dacă aducem un volum destul de mare de citate din scrierile Părinţilor Bisericii, alături şi de alte mărturii culese din lucrările unor scriitori bisericeşti, facem aceasta pentru a dovedi cu atât mai puternic temeiurile Sfintei Tradiţii ortodoxe, aşa cum au fost ele puse de înaintaşii noştri. Căci tocmai abaterea de la adevărul sacru al Scripturii a fost calea pe care şi-au făcut intrarea în ortodoxie toate practicile şi ritualurile străine de adevăr şi de Sfânta Tradiţie, aşa cum ne informează *Tradiţia Apostolică de la Roma*, prin cuvintele lui Ipolit din Roma: „*Căci multele erezii au crescut fiindcă întâi-stătătorii n-au mai vrut să-i înveţe pe alţii gândirea apostolilor, ci au făcut după poftele lor ce au vrut ei, nu ce se cuvenea.*"[204]

---

[204] Ipolit din Roma, *Tradiţia Apostolică de la Roma*, datată între anii 200-235, apud *Canonul Ortodoxiei, Canonul Apostolic al primelor secole*. La pagina 589 a cărţii amintite, paragraful 43 *(Concluzie),* ni se dă definiţia a ceea ce socotesc ortodocşii ca erezie.

Este astfel bine stabilit că, oricine se depărtează de la gândirea Apostolilor, aşa cum ne-a fost lăsată pe paginile Sfintelor Scripturi, se face vinovat de erezie. Aici trebuie căutat motivul pentru care, respectându-se cu sfinţenie principiile Sfintei Tradiţii, pe paginile acestei cărţi sunt prezentate numai citate în desăvârşit acord cu Sfânta Scriptură.

a) Ce este Botezul în opinia Părinţilor Bisericii şi a altor scriitori bisericeşti

Citatele de mai jos ne vor întări cu atât mai mult convingerea asupra faptului că botezul rânduit de Sfânta Tradiție nu se abate cu nimic de la botezul Sfintei Scripturi. Toate citatele de mai jos accentuează într-un fel sau altul condiția de bază a administrării botezului care este manifestarea deliberată a voinței candidatului, ca urmare a credinței.

Dicţionarul de Teologie Ortodoxă al lui Ion Bria vorbeşte despre botez ca fiind ***semnul*** *iluminării spirituale, actul de* ***iniţiere*** *în istoria mântuirii, de* ***imitare*** *sacramentală... Rânduiala botezului este de fapt* ***rânduiala iniţierii*** *în creştinism şi a* ***primirii*** *celui ce crede într-o comunitate creştină, care este Biserica.*[205]

Sf. Grigorie de Nissa ne face cunoscut şi el că „*Botezul [...] este o* ***imitare*** *a morţii lui Hristos, iar imitarea de către noi a acestei morţi se face în chip* ***simbolic*** *prin elementul* ***înrudit****, prin apă.”*[206]

Bibliotheca Sacra lămureşte poziţia ortodoxiei originare cu privire la ordinea botezului ca urmând **după** credinţă (Marcu 16:16):

---

[205] pr. prof. dr. Ion Bria, *Dicţionarul de Teologie Ortodoxă*, Editura IBMBOR. Lucrarea este tipărită cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Bucureşti, 1994, a doua ediţie revizuită şi completată, pp. 72-73.

[206] Sfântul Grigorie de Nyssa, *Marele cuvânt catehetic*, 35, col. 88D, trad. rom., p. 335, apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 125.

„Sfântul Petru, în cuvântarea de la Cincizecime, le adresa evreilor îndemnul: ‚Pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, şi veţi primi darul Duhului Sfânt. [...] Deci ***cei ce au primit cuvântul lui*** *s-au botezat – vezi F.A. 2:38 şi 41...”*[207]

Sf. Vasile cel Mare vorbeşte despre botez ca fiind o *asemănare* a crucii, cu menţiunea că despre acest botez vorbeşte şi Apostolul. Lucrarea pe care o reprezintă această *asemănare* a avut loc înainte, adică pocăinţa şi credinţa:

„Şi atunci, să ne apropiem de apa botezului, care este ***asemănarea*** *crucii, a morţii, a mormântului şi a învierii din morţi. Şi astfel, să încheiem şi să pecetluim un astfel de botez despre care vorbeşte şi Apostolul...”*[208]

Tradiţia patristică învaţă că Domnul Iisus este Cel care ne renaşte, nu botezul. Hristos (nu apa), face pe oameni *duhovniceşti* prin Duhul Sfânt şi anume pe aceia care sunt *renăscuţi în El*:

„*Domnul, făcându-Se om şi dând o altă obârşie firii prin a doua naştere din Duhul Sfânt şi primind moartea atotcuvenită din durere a lui Adam, [...]* ***a făcut pe toţi cei renăscuţi în El duhovniceşti****, liberi de vina ce apăsa asupra lor.*”[209]

Ioan Zăgrean ne atrage atenţia asupra ordinii Mântuitorului cu privire la credinţă şi botez:

„Credinţa ne este strict necesară pentru mântuire. Fără credinţă nimeni dintre noi nu poate să se mântuiască; de aceea Mântuitorul spune: ‚Cel ce va crede şi se va boteza se va mântui, iar cel ce nu va crede se va osândi’ (Marcu XVI:16); iar Sf. Apostol Pavel zice: ‘Dar fără credinţă cu neputinţă este a bineplăcea lui Dumnezeu.’ (Evrei XI:6)”[210]

---

[207] *Baptism And Forgivness in Acts 2:3*8, Bibliotheca Sacra 153, (1996), pp. 54-59, apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică* pp. 31-32.
[208] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, carte tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul BOR, București, 2010, p. 90.
[209] *Răspunsuri către Talasie* 61, PG 90, col 636C, trad. rom. pp. 313, 202, apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 202.
[210] arh. prof. dr. Ioan Zăgrean, *Morala creştină*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1974, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Justinian, p. 172.

Sf. Vasile cel Mare vorbeşte despre candidatul la botez ca despre *cel care crede în Domnul şi se apropie de El,* nu ca cel pentru care crede naşul şi este apropiat de naş:

„Un aspect esenţial subliniat de Sf. Vasile este acela că [...] el, catehumenul, trebuie să devină ucenic al lui Hristos, să Îl urmeze deja, să-şi înceapă viaţa creştină prin împlinirea poruncilor: ‚Iar cel care crede în Domnul şi se apropie de El pregătit pentru ucenicie trebuie mai întâi să înveţe a renunţa la orice păcat şi apoi la toate pricinile care îl abat de la supunerea datorată Domnului, ***chiar dacă acestea i s-ar părea bune.****"*[211]

Dogmatica ortodoxă stabileşte că adevăratul botez este cel perfectat de *cei care cred în El*:

„Prin urmare, a fi botezat în Hristos înseamnă a se boteza cei care cred în El."[212]

Cei care se botează trebuie nu numai să creadă, ci şi să se pregătească *în cunoştinţă desăvârşită sau într-o curăţire anterioară*:

„Pentru primirea Tainei este nevoie de credinţă şi curăţie interioară: ‚Şi să nu spună cineva: «Eu Îl am pe Hristos primit de la Sfântul Botez», ci să afle că nu toţi cei botezaţi primesc prin Botez pe Hristos, ci numai aceia care au credinţă sigură şi s-au pregătit pe ei înşişi în cunoştinţă desăvârşită sau într-o curăţire anterioară şi astfel au venit la Botez."[213]

Constantin Voicu ne face cunoscut că Biserica s-a constituit de către Apostoli pe temelia poruncii lui Hristos, nu a oamenilor, consacrând botezul instituit de Hristos, nu de oameni:

„Ca urmare a îndemnului Mântuitorului ‚Mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al

---

[211] Sfântul Vasile cel Mare, *Despre Botez, Cartea I, I, 2*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, p. 21.

[212] *Dogmatica,* IV, 9, col. 1117B, trad. rom., p. 154, apud arh. prof. dr. Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, p. 204.

[213] *Discursul etic 10*, trad. rom., p 382, apud arh. prof. dr. Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, p. 211.

Fiului şi al Sfântului Duh' (Mt. 28:19), Apostolii au constituit Biserica – Trup al lui Hristos."[214]

Acelaşi autor ne face cunoscut că botezul este *o imitare simbolică*:

„Botezul este o imitare simbolică a morţii reale şi Învierii lui Hristos [...]"[215]

Patristica ne învaţă, cu autoritatea Sf. Scripturi, că iertarea păcatelor se obţine prin credinţă:

„Nimeni nu este curat de întinare, chiar dacă viaţa lui ar fi de o zi. Iar David, tânguindu-se, grăieşte: ‚În fărădelegi m-a zămislit şi în păcate m-a conceput maica mea... De aceea, iertarea păcatelor a fost dată celor care cred."[216]

Dacă nu picură Domnul din ceruri în sufletul omului, deci nu în (sau peste) trupul fizic, *nu va simţi niciodată, în el, viaţa cea adevărată*:

„...dacă Domnul nu-i picură de sus, în suflet, viaţa divinităţii, un astfel de om nu va simţi niciodată, în el, viaţa cea adevărată."[217]

Părintele Stăniloae nu ne învaţă că primul pas în viaţa duhovnicească este botezul, ci credinţa:

„Credinţa este primul pas în viaţa duhovnicească."[218]

Preotul Coman ne face cunoscut despre credinţa adevărată că este acceptarea adevărurilor descoperite de Dumnezeu, nu a celor inventate de oameni:

„Credinţa este o acceptare caldă şi entuziastă a adevărurilor descoperite de Dumnezeu prin organe consacrate şi garantate. Credinţa este un act suprem de încredere, de respect, de supunere şi abandonare totală în grija lui

---

214 arh. prof. dr. Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, p. 230.

215 Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, p. 236.

216 *Despre Botez*, I, 2, 7, PG31, col. 1536C, [trad. rom., p 54], apud Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, p. 116.

217 *Omilia XXIV*, 5, col. 665A-B, trad. rom., p 199, apud Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, p. 173.

218 Dumitru Stăniloae, *Ascetica şi mistica ortodoxă* vol. 1, Editura Deisis, Alba Iulia, 1993, p. 117.

Dumnezeu."[219] Este un prunc capabil să manifeste aceste calităţi ale credinţei?

Botezul îşi primeşte puterea de la Hristos, nu de la apă:

Constantin Voicu ne face cunoscut că:

„Tertulian a dorit să evidenţieze că Botezul îşi primeşte puterea de la Hristos şi că cel botezat se găseşte în strânsă legătură cu Hristos."[220]

Sfintele Taine sunt săvârşite asupra acelora ***care vor***:

„Sfintele Taine sunt săvârşite de către Biserică sau de către Hristos în Biserică asupra unor persoane ***care vor*** *să devină mădulare ale trupului tainic al Mântuitorului, unindu-se în acest sens cu Hristos."*[221]

Patriarhul Daniel întăreşte adevărul prezentat de Vasile cel Mare, că botezul urmează **după** actul credinţei. Şi mai arată, de asemenea, că botezul este un asentiment al nostru, adică a unei poziţii pe care am luat-o deja şi pe care acum doar o pecetluim prin botez:

„În cartea sa Despre Sfântul Duh, Sf. Vasile va explica această relaţie astfel: ‚Credinţa şi botezul sunt două condiţii ale mântuirii şi sunt legate, de nedespărţit, una de alta. Pe de o parte, credinţa se desăvârşeşte prin botez, iar pe de altă parte, botezul se întemeiază pe credinţă; ambele sunt depline (prin invocarea) aceloraşi nume [...]. Mărturisirea precede credinţa, care duce la mântuire, însă ***botezul****, cel ce pecetluieşte asentimentul nostru,* ***îl urmează*** *de aproape"* (sublinierile îmi aparțin).[222]

Tot Vasile cel Mare ne face cunoscut categoric că spălarea *de orice păcat* se face *în sângele lui Hristos,* nu în apă; şi că cel care se botează trebuie să îndeplinească anumite condiţii **înainte de a fi botezat,** şi să se lase învăţat:

---

[219] pr. Coman, *Studii teologice*, 1 şi 2 la 1958, p. 78.

[220] Constantin Voicu, *Botezul în Tradiția Patristică*, p. 76.

[221] Constantin Voicu, *Botezul în Tradiția Patristică*, p. 9.

[222] Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în *Cuvânt înainte* la cartea Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, p. 5.

„De aceea, prin credinţa în sângele lui Hristos, suntem curăţiţi de orice păcat şi prin apă suntem botezaţi întru moartea Domnului, ca şi cum acest lucru a fost statornicit prin mărturia aşternută în scris, ca să murim păcatului şi lumii şi să trăim pentru dreptate... Aşadar, componenta principală a activităţii catehetice este cea a învăţăturii. Botezul poate fi primit ***numai după*** *o prealabilă şi temeinică asimilare a învăţăturii creştine: ‚În afară de aceasta, se cuvine ştiut că mai întâi trebuie să te laşi învăţat, şi abia mai apoi să te învredniceşti de preaminunatul botez."* [223]

Macarie cel Mare învaţă că Dumnezeu nu mântuieşte pe om împotriva voii sale. Asta înseamnă că botezul făcut unui copil care nu-și poate exprima voia sa nu poate constitui creștinarea lui:

„Fără voinţa omului Dumnezeu însuşi nu face nimic – deşi poate – din respect faţă de liberul arbitru. Prin urmare, lucrarea mântuitoare a Duhului depinde de voinţa omului. Iar dacă îi dăm toată voinţa noastră, atunci Dumnezeu pune pe seama noastră toată lucrarea mântuirii."[224]

Sf. Macarie arată că dacă cineva nu se apropie de Domnul, mânat de propria lui voinţă şi cu tot sufletul şi nu se roagă cu credinţă puternică, nu dobândeşte vindecarea. Poate un copilaș să se apropie de Domnul mânat de voința lui și să se roage cu credință pentru a primi vindecarea de boala păcatului?

„...dacă acel orb n-ar fi strigat, iar femeia cea bolnavă n-ar fi alergat către Domnul, n-ar fi dobândit vindecarea, tot aşa, dacă cineva nu se apropie de Domnul, mânat de propria lui voinţă şi cu tot sufletul şi nu se roagă cu credinţă puternică, nu dobândeşte vindecarea."[225]

Vasile cel Mare, chiar în titlul unui subcapitol al cărţii sale, arată că trebuie mai întâi să fii învăţat de Domnul şi după aceea să fii vrednic de botez:

---

[223] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez,* Editura IBMBOR, București, p. 20.
[224] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XXXVII-a*, 10.
[225] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XX-a*, 8.

„Cuvântul I: Despre faptul că trebuie mai întâi să fii învăţat de către Domnul, şi după aceea să devii vrednic de Sfântul Botez.”[226]

Sf. Vasile cel Mare învaţă exact aceleaşi adevăruri despre botez ca şi Sfânta Scriptură:

„Din acestea toate se înțelege că rațiunea naşterii de sus este asemănarea cu Dumnezeu. Însă nu se poate naşte cineva de sus dacă nu a primit harul lui Dumnezeu mai înainte, precum Apostolul a arătat cu claritate, atât în cele ce premerg botezului, cât şi în cele ce-i urmează.”[227]

„De aceea, prin credinţa în sângele lui Hristos, suntem curăţiţi de orice păcat şi prin apă suntem botezaţi întru moartea Domnului, ca şi cum acest lucru a fost statornicit prin mărturia aşternută în scris.”[228]

„Oricine – spune Domnul – nu-şi poartă crucea şi nu-Mi urmează nu poate fi ucenicul Meu' (Luca 14:27). Aceasta o făgăduim, după cât se pare, prin apa botezului, ***mărturisind*** *că împreună [cu Hristos] ne răstignim.”*[229]

Sf. Antim Ivireanul, comentând Marcu 16:16 se aliniază desăvârşit Sf. Scripturi:

„Şi, pentru ca să vă încredinţaţi cum că iaste cuvântul acesta adevărat, ascultaţi de vedeţi că zice Hristos către apostoli la 16 capete ale lui Marcu: ‚Mergeţi în toată lumea, propoveduiţi Evanghelia la toată zidirea şi cela ce va crede şi să va boteza, să va spăsi; iar ce nu va crede, să va osândi” (sic).[230]

Patriarhul B.O.R. Daniel întăreşte învăţătura potrivit căreia apa botezului are rolul să ne boteze; dar curăţirea de păcate este obţinută prin *prin credinţa în sângele lui Hristos*.

„De aceea, prin credinţa în sângele lui Hristos, suntem curăţiţi de orice păcat şi prin apă suntem botezaţi întru

[226] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, p. 27.
[227] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, p. 56.
[228] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, p. 92.
[229] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, p. 39.
[230] Sf. Antim Ivireanul, *Didahii*, Editura Basilica, Bucureşti, 2010, p. 79.

moartea Domnului, ca şi cum acest lucru a fost statornicit prin mărturia aşternută în scris, ca să murim păcatului şi lumii şi să trăim pentru dreptate."[231]

Sf. Vasile cel Mare insistă asupra ordinii predate de Domnul la Matei 28:20, prin cuvintele:

„De vreme ce poruncind Domnul, mai întâi: 'Învăţaţi toate popoarele' şi după aceea ‚Botezându-le' şi cele următoare, voi, trecând prima sub tăcere, ne-aţi cerut cuvânt despre cea de a doua. Noi însă, dacă nu am răspunde numaidecât, ne-am face potrivnici poruncii Apostolului... (vezi 1 Petru 3:15).

Totuşi, socotim că este necesar să dezbatem chestiunea pornind de la ordinea predată de Domnul, astfel încât şi voi, mai întâi, să cunoaşteţi înţelesul lui ‚învăţaţi' şi, mai apoi, să primiţi în chip firesc învăţătura preaslăvitului botez."[232]

Sfântul Vasile cel Mare afirmă ideea existenţei unei ordini a poruncilor Domnului:

„Se cuvine mai întâi să fim învăţaţi dacă există o ordine şi o înlănţuire logică în poruncile Domnului, astfel încât una să fie prima, alta a doua şi aşa mai departe; ori dacă toate au aceeaşi valoare una în raport cu alta şi dacă trebuie toate considerate ca având aceeaşi întâietate, astfel încât, celui care o doreşte, îi este îngăduit să înceapă de unde voieşte, ca într-un cerc."[233]

Botezul cu apă este o asemănare a morţii noastre cu Hristos, nu realitatea:

„Este evident că ne şi răstignim noi, cei care ne botezăm cu apă, care este ***asemănarea crucii, a morţii, a mormântului şi a învierii din morţi****, precum este scris."*[234]

Din nou despre ordinea dintre botez şi credinţă:

„Prin aceasta ne va fi lesne să reuşim în tot ceea ce lucrăm, dacă vom urma în chip statornic porunca dată de

---

[231] Daniel, ÎPS Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române în *Cuvânt Înainte* la cartea *Despre Botez*, Bucureşti 2010, p. 7.
[232] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, p. 27-29.
[233] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, subsolul p. 28.
[234] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, subsolul p. 69.

Domnul nostru Iisus Hristos, împreună cu botezul, grăind: 'Învăţându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă' (Matei 28:20)."[235]

Iar în citatul care urmează ne face cunoscut nu numai că credinţa vine întâi, ci că trebuie să se vadă o schimbare de viaţă şi numai după aceea să fie învrednicit de botez:

„Atunci va deveni demn să fie botezat în numele Sfântului Duh, când îşi va schimba şi locul şi felul de viaţă şi semenii împreună cu care trăieşte. Şi astfel, umblând întru Duhul, să ne învrednicim a fi botezaţi întru numele Fiului şi să ne îmbrăcăm în Hristos."[236]

Cel care se apropie de Hristos trebuie să înveţe a se preda Domnului, renunţând chiar şi la lucrurile care i se par lui bune. Apoi se va gândi la botez:

„Iar cel care crede în Domnul şi se apropie de El pregătit pentru ucenicie, trebuie mai întâi să înveţe a renunţa la orice păcat şi apoi la toate pricinile care îl abat de la supunerea datorată Domnului, chiar dacă acestea i s-ar părea bune"[237]

Iată aici un document ortodox al patristicii cu ***însemnătate absolută pentru viaţa Bisericii***. Cine ar mai putea spune că adevărata ortodoxie învaţă botezul copiilor în faşă?

„*Simbolul Niceo-Constantinopolitan are însemnătate absolută pentru viaţa Bisericii. Nimeni nu poate deveni mădular al Bisericii dreptmăritoare a lui Hristos dacă nu este botezat, şi Taina Botezului se administrează* ***DUPĂ*** *rostirea Simbolului de Credinţă al Bisericii sau Crezul"*[238]

Întrebăm: cum se mai poate justifica botezul copiilor mici care nu pot rosti simbolul? Astfel, cei care botează copii mici încalcă nu numai Sf. Scriptură, ci încalcă şi hotărârile Canoanelor Bisericii primelor secole.

---

[235] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, p. 85.
[236] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, pp. 90-91.
[237] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, p.30.
[238] *O exegeză a Crezului ortodox*. *Florilegiu patristic*, Editura Basilica, București 2010, p. 7.

Ioan de Kronstadt afirmă că botezul recunoscut de ortodoxie este cel venit de la Apostoli:

„Evlaviosul Cornelie sutaşul a fost un păgân care se ruga şi făcea milostenie mereu, şi a fost învăţat de înger să-l cheme pe Apostolul Petru şi să asculte de la el cuvântul mântuirii şi să primească botezul împreună cu toată casa sa. Grăitor!”[239]

Tot el învaţă că numai preacuratul Sânge al lui Hristos Dumnezeu poate curăţi păcatele:

„Mijlocirea sângelui. Cred în atotcurăţitoarea mijlocire a preacuratului Sânge al lui Hristos Dumnezeu, celui vărsat spre iertarea păcatelor întregii lumi (ce crede neabătut şi după adevăr) şi a păcatelor mele; cred în atotputernica mijlocire a Sângelui acestuia care grăieşte (mijloceşte) mai puternic decât cel al lui Abel...

Păcatul este otravă atotspurcată, omorâtoare, cât se poate de chinuitoare şi totodată amăgitoare a satanei, care ucide sufletul şi trupul pe vechi, care cufundă în întunericul cel dinafară, care desparte sufletul pe veci de Dumnezeu. De această otravă curăţă numai Sângele lui Hristos.”[240]

Monahul Policarp Pârvuloiu, despre învăţătura sf. Vasile cel Mare privind botezul: *„Învăţătura Sfântului Vasile despre botez este cea tradiţională a Bisericii, expusă şi explicată în mod simplu şi accesibil.*” [241]

Constantin Voicu ne introduce în practici ale botezului nou-testamental, aşa cum era practicat de Părinţii Bisericii, potrivit literaturii patristice:

„Un alt nume [pentru botez] utilizat cu predilecţie în greceşte este photismos *ori* photisma*, adică luminare. Cei ce se pregăteau să primească botezul se numeau* photezomenoi*, adică cei către luminare, cum s-a tradus în ecteniile pentru cei*

---

[239] Sf. Ioan de Kronstadt, *Spicul de grâu*, colecţia *Părinţi Ruşi*, Editura Sofia, ediţia a II-a revizuită, p. 19.

[240] Sf. Ioan de Kronstadt, *Spicul de grâu*, pp. 44-45, 47.

[241] monah Policarp Pârvuloiu, în *Introducerea* cărţii sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, p. 17.

chemaţi din liturghia darurilor mai înainte sfinţite; iar cei de curând botezaţi se numeau neophistoi.*"*[242]

Şi sf. Irineu vorbeşte desluşit despre nevoia participării omului la opera de spiritualizare:

„Dar trebuie ca şi sufletul să se spiritualizeze pe sine însuşi prin alegerea sa liberă." [243]

Ioan Damaschinul se aliniază desăvârşit învăţăturii Mântuitorului din Marcu 16:16:

„Prin urmare, a fi botezat în Hristos înseamnă a se boteza ***cei care cr****ed în El.*"[244]

Preotul Nicolae Moşoiu limpezeşte condiţia prezenţei Duhului Sfânt în cazul săvârşirii botezului, mergând până acolo încât să afirme că, altfel, botezul ar fi nedeplin:

„*Nu este vorba, cum ar părea la o primă vedere, de două botezuri, ci de unul singur, care ar fi nedeplin dacă s-ar săvârşi fără prezenţa Duhului Sfânt*".[245]

Sfântul Simeon al Tesalonicului:

„*Această a doua naştere ,nu din voie trupească, nici din voie bărbătească, ci de la Dumnezeu', este începutul unei vieţi noi".* [246]

Al doilea comentariu al sfântului Simeon al Tesalonicului:

„*Botezul este o imitare simbolică a morţii reale şi Învierii lui Hristos [...]"*[247]

Macarie cel Mare aşează mărturia Scripturii la locul care i se cuvine – autoritate absolută:

„Pentru că numai atunci când ,Duhul lui Dumnezeu mărturiseşte împreună cu duhul nostru' (Romani 8:6), precum

---

[242] arh. prof. dr. Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, p. 18.

[243] Cf. H. Crouzel, *Theologie de l'image*..., p. 182 sq., apud P. Tomas Spidlik S.J, *Spiritualitatea Răsăritului creştin*, ediţia a II-a, traducere de Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2005, p. 136.

[244] Sf. Ioan Damaschinul, *Dogmatica* IV, 9, col. 117B, trad. rom., p.154, apud arh. prof. dr. Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, p. 204.

[245] pr. Nicolae Moșoiu, *Botezul în Duhul Sfânt în învățătura Sfântului Simeon Noul Teolog*, p. 60, apud Constanin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 213.

[246] Sf. Simeon al Tesalonicului, *De sacramentis, PG 60*, col. 212B, apud Constantin Voicu, *Botezul în tradiţia patristică*, p. 222.

[247] Sf. Simeon al Tesalonicului, *De sacramentis,* 60, col. 212B. p. 222.

spune Sf. Apostol Pavel, suntem cu adevărat vrednici de Hristos şi fii ai lui Dumnezeu; deci nu atunci când, după propria părere, ne socotim drepţi. ‚Pentru că nu cel ce se laudă singur este dovedit bun, ci acele pe care Domnul îl laudă' (2 Corinteni 10:18)."[248]

Ce altă dovadă ne mai trebuie pentru justificarea botezului la maturitate din partea Sfintei Tradiţii, când chiar următorul document al patristicii vorbeşte despre botezul lui Iisus socotit prototip pentru toţi cei ce primesc botezul?! A fost botezat Iisus ca prunc în faşă?! Nu, ci la vârsta de maturitate, la 30 de ani:

„Actul botezului lui Iisus de către Ioan a servit ca bază a instituirii botezului creştin: Iisus botezat certifică practica botezului în Biserică, El devenind ***prototip*** *pentru toţi creştinii care primesc Botezul."*[249]

b) Alte documente

i) Primul argument care dovedeşte că persoana botezată trebuie să fie în deplină cunoştinţă de cauză şi să-şi exprime liberă dorinţa aceasta îl luăm chiar din Crezul Ortodox. Crezul începe cu ***Cred*** *într-unul Dumnezeu*... şi continuă spre sfârşit cu ***Mărturisesc*** *un Botez întru iertarea păcatelor*. Trebuie menţionat aici că forma de adresare este la persoana întâi, singular. Eu, cel care spun Crezul, eu sunt cel care cred, eu sunt cel care mărturisesc botezul întru iertarea păcatelor! Dacă eu mărturisesc, înseamnă că eu, nu altcineva în locul meu, ci eu, acela care spun Crezul, fac şi mărturisirea prin actul botezului. Altfel, Crezul ar fi trebuit să conţină formule adecvate practicării botezului prin intermediar, aşa cum se face azi, incluzând ceva cu referire la credinţa şi mărturisirea naşului pentru copil. Dar acesta ar fi însemnat nu acel singur botez, ci

[248] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Cuvânt despre desăvârşirea în Duh*, 12.
[249] arh. prof. dr. Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, pp. 23-25.

un alt botez, deoarece acel *singur botez* mărturisit în Crez urmează DUPĂ credinţă, nu înainte.

Tot cu privire la Crez amintim şi că botezul este conceput ***întru*** *iertarea păcatelor*. Atenţie, este ***întru***, nu ca plată pentru iertarea păcatelor. Iertarea de păcate este lucrarea Mântuitorului şi se obţine în temeiul sângelui Său vărsat pe cruce (Coloseni 1:14). Şi chiar vorbind despre iertarea păcatelor, vom vedea imediat mai jos, la aliniatul următor, că iertarea păcatelor este acordată de Dumnezeu în condiţii de deplină libertate de alegere a omului – la fel cum ne vorbeau şi citatele de mai sus şi cum vom întâlni şi mai jos. De aceea şi Crezul ortodox este alcătuit exclusiv pentru persoane mature, capabile să consimtă liber, în deplină cunoştinţă de cauză şi nesiliţi de nimeni să aibă parte de iertarea păcatelor. Dacă Părinţii Bisericii ar fi crezut şi într-o formă de botez în cadrul căreia credinţa naşului ar fi putut înlocui credinţa copilului, în mod sigur ar fi prevăzut o excepţie de la libertatea de alegere, excepţie care ar fi fost stipulată în cadrul Crezului, fie şi măcar ca o anexă – dar aşa nu există nici în Sfânta Scriptură. Acesta este un argument care demonstrează că botezul copiilor nu este potrivit Sfintei Scripturi, nici Sfintei Tradiţii, ci este de origine omenească.

ii) George Remete. Următorul argument al scriitorilor bisericeşti, pe care-l aducem în sprijinul înţelegerii că adevărata credinţă ortodoxă nu concepe botezul persoanelor care nu pot face mărturisirea de credinţă, l-am luat din lucrarea preotului Remete:

„*În faţa lui Dumnezeu omenirea este nu numai un tot, unitar prin fire, origine şi scop, ci şi o unitate de persoane, adică de existenţe distincte unice,* ***libere fiecare în parte****. Mântuirea înseamnă deci nu numai înnoirea umanităţii în general ci şi* ***împropierea liberă*** *a acestei înnoiri, prin* ***voinţă şi fapt****, de către* ***fiecare persoană****. Această împropiere se numeşte mântuirea subiectivă. Mântuirea înseamnă transformarea, înnoirea reală a omului ca persoană. Însă* ***persoana înseamnă libertate şi***

***responsabilitate**. De aceea, omul nu poate fi mântuit numai prin acţiune exterioară asupra lui, prin mântuirea obiectivă, ci **trebuie să participe şi el, liber şi responsabil, la propria lui mântuire**. Această împropiere, de către fiecare om în parte, constituie mântuirea subiectivă...*”[250] (sublinierile îmi aparţin).

Acestea sunt învăţături care se predau în seminarele şi facultăţile de teologie ortodoxă din ţară. Aceasta este adevărata învăţătură cu privire la botez, pe aceasta au învăţat-o preoţii ortodocşi români. Că sfinţiile lor o practică sau nu, acesta este un alt subiect de discuţie. Adevărul este şi rămâne numai unul, aşa cum bine spune arhiepiscopul de Alba Iulia Andrei în prefaţa la cartea amintită mai sus: „*Într-o lume pluralistă întâlneşti multe doctrine religioase. Din spirit de iubire creştină şi de toleranţă eşti chemat să-l respecţi pe tot omul, cu crezul lui şi cu convingerile lui. Trebuie însă să ştii că unde se vorbeşte de mai multe adevăruri nu există nici un adevăr. Adevărul este unul singur: ‚Eu sunt Calea, Adevărul şi Viaţa', spune Domnul nostru Iisus Hristos la Ioan 14:6.*”

iii) Al treilea argument care întăreşte puternic adevărul cu privire la doctrina corectă a botezului în cadrul ortodoxiei de la origine îl avem tot în lucrarea *Dogmatica Ortodoxă*, în care preotul George Remete dezvoltă foarte documentat dreptul omului de a-şi alege liber destinul veşnic, aşa cum i l-a rânduit Creatorul (sublinierile îmi aparţin):

„*Mântuirea obiectivă este lucrarea divină de mântuire a întregii umanităţi la modul general, care se extinde deci în principiu asupra tuturor persoanelor. **Însă mântuirea nu înseamnă intrarea în rai fără voinţa omului**. Ea este un proces organic, o schimbare reală a omului care trebuie (omul) să consimtă şi să şi-o însuşească **personal prin voinţă**... Se poate afirma că mântuirea obiectivă a deschis porţile raiului pentru toţi, căci toţi am fost răscumpăraţi din robia păcatului strămoşesc şi împăcaţi cu Dumnezeu, dar, atenţie, încă nu am*

---

[250] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, p. 270.

intrat în rai. Ca să intrăm în rai este nevoie de ***acţiunea noastră personală****. Această mântuire personală este mântuirea subiectivă. Sf. Părinţi subliniază că dacă Dumnezeu l-a creat pe om fără voia lui, în schimb* ***nu-l mântuieşte fără voia şi fără participarea lui****. Această participare, colaborare reală a omului, în plus faţă de mântuirea obiectivă o arată Sf. Ap. Pavel prin cuvintele ‚Lucraţi cu frică şi cu cutremur la mântuirea voastră'* (Filipeni 2:12)." [251]

O ultimă mărturie cu privire la libertatea omului de a decide personal cu privire la primirea mântuirii aparţine <u>părintelui Rafail Noica</u>:

„Când Dumnezeu zice să facem om după chipul nostru... îndumnezeirea care este dorirea cea mai adâncă a acestei făpturi cuvântătoare, îndumnezeirea stă numai în puterea Dumnezeului celui adevărat, care nu ca dumnezeii păgâni care erau geloşi, Dumnezeu vrea să împărtăşească dumnezeirea cu făptura Sa cuvântătoare până la totală identitate, zic marii Părinţi... Alegerea însă este a omului. Alegerea omului este întemeiată pe libertatea pe care Dumnezeu a pus-o în om. Că vrem, că nu vrem, că vrem în chip smintit sau că vrem în chip sfânt, sau că refuzăm în chip smintit sau din aşa zisă smerenie, avem în noi o libertate care este culmea culmilor darurilor dumnezeieşti prin care ne putem cu adevărat îndumnezei.

Adică dacă omul nu ar avea o libertate care poate să treacă peste dragostea lui Dumnezeu, peste atotputerea lui Dumnezeu, peste toate minunile pe care le poate face Dumnezeu şi vrea să le dea moştenire omului cu puterea de a face minuni, dacă omul n-ar putea, paradoxal, totuşi refuza, paradoxal omul nu ar putea nici deveni un dumnezeu. Căci a fabrica o chestie pe care s-o numeşti dumnezeu este o chestie. Însă omul are libertatea aceasta. Şi aş vrea, mi-a venit dorul să subliniez lucrul ăsta şi să vă spun: fie că vă simţiţi libertatea câteodată într-un moment chiar tragic când nu ştii ce să faci cu

[251] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, p. 238.

ea, eşti liber dar încotro... Deci fie că simţiţi libertatea aceasta până la panică fie că vă simţiţi îngrădiţi şi libertatea vă este îngrădită de om şi de diavol şi nu puteţi să vă mişcaţi la dreapta sau la stânga şi sunteţi sufocaţi fie de regimul din care de curând aţi scăpat sau de oameni buni care vă strâmtorează libertatea ...nici cei care vor să vă strâmtoreze nu pot să vă strâmtoreze până la capăt - omul este liber." [252]

Să reţinem, *dacă omul nu ar avea o libertate, nu ar putea nici deveni un dumnezeu.*

iv) Iată cât de explicit şi categoric se ridică adevărata Sfântă Tradiţie ortodoxă împotriva administrării botezului unor persoane în necunoştinţă de cauză:

„*Condiţiile care se cer de la primitorul botezului sunt:* ***voinţa de a se boteza, credinţă şi căinţă****... Conform poruncii Domnului, Biserica nu sileşte pe nimeni să se boteze. Cel ce vrea să primească această sfântă taină* ***trebuie să-şi manifeste dorinţa de a o primi****.* ***Botezul săvârşit asupra cuiva împotriva voinţei lui e nul****...* ***Credinţa este absolut necesară*** *pentru primirea botezului... Biserica cere de la cel care vine la botez să aibă credinţa creştină.*"[253]

Dacă, deci, se consideră totuşi botezul copiilor mici, de ce nu se aduc argumente biblice care să motiveze abaterea de la libertatea lor de a-şi alege destinul veşnic, libertate pe care le-a acordat-o Dumnezeu şi pe care Părinţii Bisericii o respectă neabătut, ca să se poată astfel califica şi ei pentru botez?

v) Iustin Martirul spune: „*De altfel Isaia nu v-a trimis la baie ca să vă spălaţi acolo crima şi celelalte păcate, căci toată apa mării n-ar fi în stare să vă curăţească; ci după cum este natural, baia aceea mântuitoare despre care a vorbit atunci, este* ***baia celor ce se pocăiesc şi care se curăţă*** *nu prin sângele ţapilor şi al oilor* ***ci prin credinţa în sângele lui Hristos şi prin moartea Lui****... Căci ce folos poate să aibă botezul acela care*

---

[252] http://www.youtube.com/watch?v=HG5XRPeZN8k. Un cuvânt rostit de părintele Rafail Noica în 2006, la mănăstirea Hozeva, accesat în ianuarie 2014.

[253] *Teologia Dogmatică şi Simbolică*, vol. II, pp. 853-854, Bucureşti, Editura IBMBOR, 1958.

curăţă numai carnea şi trupul? Botezaţi-vă sufletul de urgie şi de îmbuibare, de invidie şi de ură, căci numai atunci trupul va fi curat."[254]

Iar într-o altă lucrare, Iustin Martirul dărâmă puternic unul din temeiurile susţinătorilor:

„*Într-adevăr, Iisus a zis 'Lăsaţi copilaşii să vină la Mine şi nu-i opriţi'. Dar să-i lăsăm să vină ei atunci când cresc, când învaţă, când sunt învăţaţi la Cine să vină să devină creştini, atunci când sunt ei în stare să-L cunoască pe Hristos. Oricine îşi dă seama de seriozitatea botezului, va purta teamă de primirea lui mai mult decât de amânarea lui. Credinţa reală este siguranţa mântuirii.*"[255]

Este semnificativ şi faptul că Sf. Chiril al Ierusalimului, care a scris multe cateheze pe tema botezului, n-a amintit niciodată despre botezul copiilor.

vi) Dumitru Stăniloae învaţă că botezul nu poate fi dat fără conlucrarea candidatului:

„*Prin Taina Botezului, instituită de Mântuitorul, omul care crede în Hristos, se renaşte din apă şi din Duh la viaţa cea adevărată în Hristos şi devine membru al Bisericii*"[256]. Atragem aici atenţia asupra sintagmei ***omul care crede*** *în Hristos,* **acela** se renaşte. Dacă ar fi fost adevărat că şi omul în locul căruia crede altă persoană s-ar renaşte, de ce nu s-a făcut această menţiune aici?

O altă mărturie a părintelui Stăniloae: *„Orice viaţă după Dumnezeu* ***începe prin auzirea Cuvântului şi prin pocăinţă****. De la pocăinţă se înaintează la virtute.*"[257] Numai *de la pocăinţă se înaintează la virtute* - aşa ne învaţă cel mai luminat teolog ortodox al sfârşitului secolului XX.

Prezentăm în continuare lista a zece Părinţi şi a împăratului Theodosie, care au fost botezaţi la vârsta de

---

[254] Iustin Martirul, *Dialogul cu iudeul Trifon*, făcând referire la Isaia 1:16, pp. 42 şi 45.

[255] Iustin Martirul, *Jurgens*, p. 129.

[256] Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. III, p. 34.

[257] Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, vol. 80, Colecţia *Părinţi şi Scriitori bisericeşti*, Bucureşti, 1983, p. 252, nota 321.

maturitate, aşa cum învaţă Sfânta Scriptură şi aşa cum învaţă, deopotrivă, Sfânta Tradiţie şi începem cu Sf. Ioan Gură de Aur:

Sf. Ioan Gură de Aur (347-407) a fost născut în casă creştină. Părinţii lui au fost creştini. El totuşi s-a botezat la vârsta de 22 de ani. Atunci era la ordinea zilei să se amâne botezul până când omul era deplin conştient de pasul pe care-l făcea.[258] Şi tot Sf. Ioan Gură de Aur, tâlcuind textul de la Ioan 3:5, făcea următorul comentariu foarte interesant:

„*Dacă aceasta ar fi îngăduit şi n-ar mai fi nevoie de părerea sau voinţa celui ce primeşte această taină (botezul), nici consimţământul celui din viaţă* (aici se referă la botezul pentru cei morţi din 1 Corinteni 15:29)*, apoi atunci ce împiedică pe greci şi iudei de a deveni credincioşi astfel, adică alţii primind botezul în locul lor, după ce dânşii încetează din viaţă?”*[259]

Urmează apoi: Sf. Athanasie cel Mare (298-373); Sf. Grigorie de Nazianz (330-389); Sf. Vasile Cel Mare (329-379); Sf. Grigorie de Nissa (330-399), frate cu Sf. Vasile cel Mare; Sf. Ambrozie (340-397); Sf. Dumitru (248-305); Sf. Gheorghe (+303); Fer. Augustin (354-430); Fer. Ieronim (346-420). Şi Theodosie, împărat roman (346-395), a primit botezul la maturitate. Majoritatea dintre ei se trag din familii creştine, cum i-am putea cita pe cei doi fraţi, Grigorie de Nissa si Vasile cel Mare, apoi Fericitul Augustin şi alţii. Şi nici nu putea să fie altfel din moment ce, la vremea lor, Sfânta Tradiţie, care este desăvârşit aliniată cu Sfânta Scriptură, era ţinută cu toată cinstea care i se cuvine, practicându-se botezul nou testamental, urmând credinţei.

Paul Evdokimov comentează interesant renașterea din duh, nu din apă:

---

[258] *Revista Ortodoxă Studii Teologice* nr. 9-10/1977, p. 617.

[259] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia 40 la 1 Corinteni*, p. 568, trad. arhimandrit Teodosie Atanasiu, Bucureşti, 1908.

„Credinţa inteligentă este fapta unui adult, nu cea a unui copil. Biserica se întemeiează pe renaşterea în duh, iar nu pe naşterea naturală a omului.”[260]

Nicodim Aghioritul îl citează pe Chiril al Ierusalimului:

„Nicodim Aghioritul învaţă că ‘Dumnezeiescul Chiril al Ierusalimului îi sfătuieşte pe catehumeni să se boteze după ce, mai întâi, au fost luminaţi. Pentru că Harul Duhului Sfânt se dă în raport cu credinţa şi curăţia.”[261]

Paul Althaus ne face cunoscut că:

„Abia Hristos cel înviat, odată cu instituirea botezului, i-a precizat forma şi modul îndeplinirii. Prin urmare [...] ca ceva cu totul nou, botezul există abia de la rostirea cuvintelor de la Mt. 28:19-20” [...][262]

Constantin Voicu afirmă cu privire la botezul nou-testamental, recunoscut de Sfânta Tradiţie:

„Din ziua aceea (a pogorârii Duhului Sfânt), investiţi cu putere de sus, Apostolii au început a vesti Evanghelia şi a împărtăşi Sfântul Botez ***celor ce îl primeau cu credinţă*** *[...] Sf. Petru, în cuvântarea de la Cincizecime, le adresa evreilor îndemnul: ‚Pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre, şi veţi primi darul Duhului Sfânt. [...] Deci* ***cei ce au primit cuvântul lui*** *s-au botezat.’ – vezi F.A. 2:38 şi 41...”*[263]

---

[260] Paul Evdokimov, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, Editura Anastasia, traducere după originalul din Paris, 1973, Bucureşti.
[261] Nicodim Aghioritul, *Calea Sărbătorilor,* vol. III, publicat la Tesalonic 1987, p. 289, apud protopresbyter prof. univ. dr. Ioannis Romanides, *Teologia Patristică*, Editura Metafraze, Bucureşti, 2011, p. 183, subsolul paginii.
[262] Paul Althaus, *Die Heilssbedeutung der Taufe im Newen Testamente,* Qutersloch, 1897, p. 27, apud Constantin Voicu, p. 30.
[263] Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, p. 31.

c) Cum erau respectate condiţiile, temeiurile şi maniera practicării botezului pe vremea Sfinţilor Părinţi ai Bisericii

În cap de listă vom aduce un canon care datează de pe vremea când unii dintre apostolii Domnului erau în viaţă, considerat fiind ca aparţinând chiar Apostolilor. Este vorba despre *Didahia celor Doisprezece Apostoli din Siria occidentală de la anii 50 sau 90-100,* care ne face cunoscut acest detaliu:

1) „*Iar cu privire la Botez, aşa să botezaţi… să postească înainte de botez cel ce botează şi cel botezat şi dacă pot şi alţii, iar celui ce se botează porunceşte-i să postească o zi sau două înainte.*"[264]

Este demn de semnalat faptul că aceste scrieri sunt validate de către cele mai competente surse ale ortodoxiei de azi. Şi înţelegând din expunerile lui George Remete, Christos Yanaras, a părintelui Noica şi ale altora că Dumnezeu respectă libertatea de alegere a omului în problema mântuirii, nu ne este greu să înţelegem de ce există instrucţiuni precise, preliminare botezului, pentru candidatul la botez. Din nefericire, azi nici nu se mai pomeneşte despre postirea preotului care botează. Cât despre cel care se botează, cum ar putea pruncul în faşă să postească? Iar dacă este vorba despre ceilalţi de pe lângă el, cine să postească? Azi se fac chefuri mari cu mâncare, băutură, dans şi o seamă întreagă de acte deloc lăudabile, care sunt vehement criticate de către Sfinţii Părinţi ai Bisericii, Gherontie Ghenoiu şi alţii.

2) Mergem acum mai departe, tot la cartea amintită: *„Când sunt aduşi cei care vor primi botezul, să se cerceteze viaţa lor: dacă au trăit în cuviinţă cât timp au fost catehumeni, dacă au cinstit pe văduve, dacă au vizitat pe bolnavi, dacă au făcut*

---

264 Ioan I Ică junior, primul volum al lucrării *Canonul Ortodoxiei, Canonul Apostolic al primelor secole*, Sibiu, 2008, Editura Deisis, p. 568 (*Botezul*).

toată fapta bună. Şi cei care i-au adus să dea mărturie despre fiecare: a făcut aşa, a auzit Evanghelia! Din momentul în care au fost separaţi, să se pună mâinile peste ei în fiecare zi, până ce vor fi exorcizaţi. Când se apropie ziua în care vor fi botezaţi, episcopul să-i exorcizeze pe fiecare din ei, ca să ştie dacă e curat. Iar dacă nu e bun, dacă nu e nici curat să fie pus deoparte, fiindcă n-a ascultat cuvântul în credinţă, căci e cu neputinţă ca străinul să se ascundă mereu..."[265]

Instrucţiunile acestea cu privire la condiţiile foarte detaliate pe care trebuie să le întrunească candidatul la botez şi preotul care botează, împreună cu comunitatea în sânul căreia se oficiază botezul, continuă pe parcursul a mai mult de trei pagini în cartea amintită, din care însă am amintit numai cele trei fraze de mai sus. Nu oricine putea să se boteze la vremea aceea.

3) Iustin Martirul şi Filozoful: „*Câţi s-ar lăsa convinşi şi ar crede că sunt adevărate cele învăţate şi spuse de noi şi făgăduiesc să poată trăi aşa, aceştia sunt învăţaţi să se roage şi să ceară postind de la Dumnezeu* ***iertarea păcatelor dinainte*** *(de botez), noi înşine rugându-ne şi postind împreună cu ei.* ***După care sunt duşi de noi la apă****...*"[266]

Comentând acest citat al lui Iustin Martirul, cine ar putea acuza Sfinta Tradiţie ortodoxă ca propovăduind botezul drept spălare de păcate? Adevărata învăţătură a credinţei ortodoxe este aliniată perfect cu descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieştii şi sfinţii Lui apostoli, mărturisind *iertarea păcatelor* ***înainte*** de botez, înainte de cufundarea propriu-zisă în apă.

4) Cităm acum din *Constituţiile Sfinţilor Apostoli prin Clement*, din care aflăm condiţiile pe care candidatul la botez trebuie să le îndeplinească **înainte** de botez:

---

[265] Ioan I Ică junior, *Canonul Ortodoxiei, Didahia celor Doisprezece Apostoli, Tradiţia Apostolică a lui Ipolit din Roma scrisă la anii 50*, p. 579, articolul *Despre cei ce vor primi botezul.*

[266] Iustin Martirul şi Filozoful, *Apologia I către Antoninus Pius*, scrisă la Roma prin anul 155, în Ioan Ică junior, *Canonul Ortodoxiei*, p. 366 *(Botezul).*

„*Cel botezat să fie* ***(1)*** *străin de orice impietate,* ***(2)*** *nelucrător faţă de păcat,* ***(3)*** *prieten al lui Dumnezeu,* ***(4)*** *vrăjmaş al diavolului,* ***(5)*** *moştenitor al Tatălui,* ***(6)*** *comoştenitor al Fiului Său,* ***(7)*** *renunţător la Satana,* ***(8)*** *la demoni şi amăgirile lor,* ***(9)*** *curat,* ***(10)*** *pur,* ***(11)*** *cuvios,* ***(12)*** *iubitor de Dumnezeu,* ***(13)*** *fiu al lui Dumnezeu,* ***(14)*** *rugându-se ca un fiu tatălui şi spunând aceste cuvinte primite de la adunarea comună a credincioşilor...*”[267] (numerotarea îmi aparţine).

Să luăm aminte, ceea ce avem în faţă este parte din *Constituţiile Sfinţilor Apostoli ai Mântuitorului*! Aceste gânduri sunt scrise la anii timpurii ai lui 380 şi publicate în *Canonul Ortodoxiei*. Şi afirmăm că sunt recunoscute deopotrivă şi azi ca adevărata şi dreapta învăţătură a ortodoxiei - chiar dacă această recunoaştere este numai pe hârtie. Să luăm aminte la cât de multe şi amănunţite sunt condiţiile pe care trebuie să le îndeplinească un candidat la botez! Ne sunt enumerate 14 condiţii pe care candidatul la botez trebuie să le îndeplinească, printre care cele mai de seamă sunt cele stabilite de Dumnezeu în Sfânta Scriptură: *moştenitor al Tatălui*, *iubitor de Dumnezeu* şi *fiu al lui Dumnezeu*. Iar dacă aici nici măcar nu s-a pomenit nimic de vreo excepţie de la regulă pentru cazul în care ar fi fost vorba despre botezul copiilor mici, cine ar avea îndrăzneala să adauge această excepţie de la regulă doar ca urmare a unor presupuneri şi datini omeneşti, încălcând vehement nu numai Sfânta Scriptură, ci chiar şi Sfânta Tradiţie?

Sf. Chiril al Ierusalimului: „*Apa îl udă pe cel botezat numai pe dinafară; Duhul însă le botează pe cele mai dinăuntru.”*[268]

Sf. Ioan Gură de Aur: „*Cel ce se botează trebuie mai întâi să-şi cunoască păcatele sale şi să le condamne.”*[269] Să luăm

---

[267] Ion I Ică junior, *Canonul Ortodoxiei*, *Constituţiile Sfinţilor Apostoli prin Clement*, citat extras din aliniatul de sub titlul *Cum anume trebuie să fie cel iniţiat (botezat),* lucrare considerată ca fiind editată la Antiohia, în anul 380, p. 662.
[268] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza a XVII-a*, cap. 14, vol. II.
[269] Sf. Ioan Gură de Aur, *Evrei. Omilia IX*, p. 149.

aminte la expresia „păcatele **sale**". Îşi poate cunoaşte păcatele pruncul care se botează? Le poate el mărturisi? Unde e naşul aici?

Ion Bria: *„Botez vine de la grecescul* baptisma*, latinescul* baptismum*, adică afundare: Baia naşterii celei de a doua (Tit 3:5)... semnul iluminării spirituale şi afundării în misterul lui Hristos. Botezul este una din Tainele instituite de Iisus şi practicate de apostoli, ca fiind actul de iniţiere în istoria mântuirii, de intrare în Biserică, de imitare sacramentală a morţii lui Iisus... Rânduiala botezului este de fapt rânduiala iniţierii în creştinism şi primirii* ***a celui ce crede*** *într-o comunitate creştină, care este Biserica...* "[270] (sublinierile îmi aparţin).

Ne oprim aici cu dovezile prezentate din scrierile Părinţilor Bisericii, cât şi a altor teologi ortodocşi, în legătură cu modul în care văd ei botezul. Am ţinut neapărat să facem cunoscute opiniile lor pentru a dovedi că adevărata învăţătură ortodoxă cu privire la rostul botezului în economia mântuirii este aliniată desăvârşit cu aceea a Scripturii. Că nici nu putea fi altfel, este dovedit fără echivoc din însăşi faptul că credinţa ortodoxă este fundamentată pe temelia de nezdruncinat a lui Dumnezeu, temelie care este descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieştii şi sfinţii Lui Apostoli, pe aceea că, aşa cum declară şi cea mai înaltă autoritate a B.O.R., *baza cultului ortodox este Sfânta Scriptură*.

Toţi cei cu inima curată, adică doritoare după a cunoaşte pe Dumnezeul credinţei ortodoxe, vor primi cu bucurie părerile şi opiniile care au la bază adevărul Sfintei Scripturi şi pe ale Părinţilor Bisericii.

În încheierea acestui capitol dorim din inimă tuturor acelora care au luat aminte la poruncile lui Dumnezeu care ne-au fost prezentate mai întâi din Sfântul Său Cuvânt şi apoi

---

[270] pr. prof. dr. Ion Bria, *Dicţionarul de Teologie Ortodoxă*, Editura IBMBOR, lucrare tipărită cu binecuvântarea P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., Bucureşti, 1994, p. 72.

consemnate, deopotrivă, şi de către Sfinţii Părinţi ai Bisericii, ca binecuvântările Lui minunate pregătite nouă în Fiul Său Iisus Hristos să fie şi să rămână peste toţi aceia care se deschid să le primească. Amin!

Capitolul 5

Naşterea de sus

În cadrul acestui capitol ne vom ocupa de un alt subiect controversat al doctrinei ortodoxe - este vorba despre naşterea de sus (Ioan 3:3) sau naşterea din nou (1 Petru 1:3)[271]. Pentru o înţelegere mai bună a explicaţiilor prezentate în lucrarea de faţă, am împărţit materialul pe trei subcapitole. În primul, vom vorbi despre naşterea de sus la modul general, din perspectiva Scripturii; în al doilea, vom analiza locul pe care-l ocupă naşterea din nou în economia mântuirii, dezvoltând pe larg subiectul; tot aici vom vorbi şi despre Iisus, fraţii Lui şi cum putem, practic, să ajungem şi noi fraţi cu Iisus; iar în al treilea, vom prezenta mărturiile Părinţilor Bisericii cu privire la felul cum interpretează ei doctrina naşterii din nou.

① Naşterea de sus (sau naşterea *cea de a doua* - Tit 3:5, *spălarea naşterii cei din iznoavă*)

Generalităţi

Termenul *naştere* este redat de DEX prin *apariţie, ivire, creare*. Aceste conotaţii ne conduc la înţelegerea că naşterea este un proces de creare (sau *re*creare, aşa cum vom vedea mai jos). Este apariţia a ceva nou, care nu a mai existat niciodată

[271] Pe tot parcursul acestui capitol ne vom referi alternativ la ambele exprimări „de sus” şi „din nou”, fără intenţia unei deosebiri fundamentale între ele.

înainte. Iar în cazul naşterii de sus, înţelesul este perceput ca un proces constituit din două etape succesive, descrise astfel la 2 Corinteni 5:17: „*Deci, dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă; cele vechi au trecut, iată, toate s-au făcut noi.*”

Aceste două etape sunt: 1. *Cele vechi au trecut* - aici este vorba despre lucruri aparţinătoare vechii fiinţe adamice din noi, păcătoase. Vorbindu-se despre cele vechi ca fiind trecute, se are în vedere acelaşi proces prin care, raportându-ne la naşterea biologică, spunem despre noul-născut că viaţa în mediul intrauterin ***a trecut*** odată cu părăsirea pântecelui mamei. 2. *Toate s-au făcut noi* - acestea „noi” sunt, aşa cum le defineşte Scriptura, o nouă creaţie, ca şi noul-născut care tocmai a părăsit pântecele mamei şi a ajuns într-un loc unde n-a existat niciodată - pe Pământ.

Cât de diferit este mediul pământesc în care a ajuns noul-născut, faţă de mediul intrauterin pe care l-a părăsit! Dar cât de diferit este noul statut în care a pătruns păcătosul născut din nou, fiind acum fiu al lui Dumnezeu ascuns cu Hristos în Dumnezeu (Coloseni 3:5), faţă de statutul de fiu al mâniei lui Dumnezeu, pe care l-a părăsit (Efeseni 2:3)!

Acesta este adevărul pe care Sf. Scriptură vrea să ni-l prezinte vorbind despre procesul naşterii de sus. Păcătosul care-L primeşte pe Domnul Iisus Hristos ca Mântuitor al său este investit de Dumnezeu cu puterea de a deveni fiu al lui Dumnezeu, născut din Dumnezeu (Ioan 1:11-13). În momentul în care el a primit şi a acceptat realmente moartea înlocuitoare a Mielului lui Dumnezeu ca ispăşire pentru păcatele sale (Efeseni 1:7), părăsind astfel vechiul mediu de viaţă, în păcat, la fel cum pruncul părăseşte pântecele mamei, păcătosul *s-a născut din nou*, de sus, de la Dumnezeu. Nu se spune aici că se va naşte, cândva, progresiv. Prin naşterea firească de la început din Adam, păcătosul este *fiu al mâniei lui Dumnezeu* (Efeseni 2:3). Dar primind conştient şi deliberat puterea lui Dumnezeu de a fi născut din Dumnezeu (Ioan 1:12), ***a fost scos*** *de sub puterea întunericului* ***şi strămutat*** *acum în împărăţia Fiului*

iubirii Sale (Coloseni 1:13). Mai mult, chiar Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, cu care a fost pecetluit (Efeseni 1:13), mărturiseşte că el **este acum**, nu că va deveni, poate, cândva, fiu al lui Dumnezeu (Romani 8:16).

Aici intervine punctul cel mai sensibil al interpretării doctrinei mântuirii în ortodoxia contemporană. Ceea ce se trece prea uşor cu vederea este tocmai cea mai copleşitoare dovadă a mântuirii ca fiind un act împlinit, privită prin analogie cu naşterea biologică. După cum procesul de creştere al pruncului nou-născut nu-i va altera niciodată şi pentru nimic în lume calitatea de fiu al mamei care l-a născut, tot aşa nici procesul de creştere al fiului lui Dumnezeu nu-i va altera niciodată şi pentru nimic în lumea asta şi nici în cea viitoare calitatea lui de fiu născut din Dumnezeu prin Hristos.[272] Despre un nou-născut se pot spune o mie şi unul de lucruri în lume, dar unul singur NU: că ar mai putea fi vreodată ***ne***născut. Cum arătam mai sus, Însuşi Duhul Sfânt al lui Dumnezeu îi comunică credinciosului nou-născut că **este** fiu al lui Dumnezeu şi, mai mult chiar, **este** şi *moştenitor al lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos"* (Galateni 4:7).

Despre naşterea din nou se vorbeşte ca fiind de sus. Ce vrea să însemne acest *de sus*? În modul cel mai simplu spus, avem de a face cu crearea unui om nou, duhovnicesc, prin procesul naşterii spirituale din Dumnezeu, de sus, realizată în duhul omului păcătos, de jos.

Deosebirea capitală dintre omul vechi, păcătos şi omul nou, duhovnicesc, constă în procesul prin care au fost aduşi la fiinţă şi, mai ales, prin originea fiecăruia. Putem, astfel, spune că avem de-a face cu omul cel vechi, **făcut**, şi cu omul cel nou, **născut**. Omul **făcut** de Dumnezeu în grădina Edenului a păcătuit şi a fost osândit la pieirea veşnică de la faţa lui Dumnezeu. Dar pentru că Dumnezeu l-a iubit prea mult încât să-l alunge de la faţa Lui pentru totdeauna a pregătit un plan de

[272] Despre naşterea din nou şi creştere s-a vorbit mai pe larg în Capitolul 2, *Pocăinţa*.

salvare. Planul acesta urmând să împace desăvârşit dreptatea lui Dumnezeu, care cerea moartea păcătosului (Romani 6:23), cu dragostea lui Dumnezeu, care-l iubea, cuprindea achitarea plăţii păcatului prin moartea înlocuitoare a Mielului lui Dumnezeu cu sângele Lui (Apocalipsa 5:9) şi, prin aceasta, răscumpărarea păcătosului care se va arăta dispus să primească această moarte înlocuitoare. Astfel a rânduit Dumnezeu ca omul **făcut**, care descinde din Adam cel păcătos, să se poată naşte (renaşte) din Dumnezeu, în duhul său.

Ideea ***re***creării prin naşterea de sus este puternic întărită de traducerile ortodoxe ale Scripturii, din care citez întâia traducere integrală a Bibliei de la 1688, unde citim la Tit 3:5 despre *spălarea naşterii cei din iznoavă* (*iznoavă* însemnând „*din nou, încă odată, de la capăt*").[273] Apoi versiunea lui Galaction (ediţia 1988) vorbeşte despre *spălarea naşterii celei de a doua*.

Adevăratul sens al textului din originalul grecesc este redat prin naştere *de sus*. Dacă am ales totuşi să ne referim la ambele expresii (*din nou* şi *de sus*), am făcut aceasta având în vedere faptul că fiecare dintre ele evidenţiază un anumit aspect care ne va fi de folos la înţelegerea globală a semnificaţiei. Deosebirea dintre cele două expresii constă în aceea că sintagma *de sus* ne indică, de asemenea, şi originea acestei noi creaţii. Expresia *de sus* ne arată limpede că noua creaţie care ia fiinţă cu acest prilej se naşte din Dumnezeu. Subliniem astfel că, deşi procesul naşterii se realizează în omul **făcut** (la nivel de duh), omul cel nou **născut** este din Dumnezeu; iar făptura aceasta nouă apare prin (şi creşte în) Hristos (Ioan 15:4-6).

Textul citat mai sus afirmă, aşadar, că naşterea *de sus* generează o făptură, o creaţie nouă. Dar despre această creaţie nouă se vorbeşte în paralel cu una veche. Aici nu ni se spune în mod simplu doar că Dumnezeu va aduce la fiinţă o creaţie nouă, ci şi că această creaţie nouă este pusă în legătură cu una veche

[273] *Mic dicţionar enciclopedic*, ediţia a III-a revăzută şi adăugită, 1986.

care *de drept* a trecut, dar *de fapt*, trece treptat[274], făcând loc celei noi, progresiv. Vom vorbi în curând mai pe larg şi despre aspectul acesta.

- Despre naşterea *„din apă”* (Ioan 3:5)

Mai întâi, trebuie să stabilim că naşterea de sus ***din*** apă, despre care vorbeşte Scriptura, nu este nicidecum acelaşi lucru cu botezul ***în*** apă. Acestea sunt două etape ale procesului mântuirii complet separate ca rol, ca natură, ca procedură, cât şi ca ordine. Un aspect foarte important al învăţăturii naşterii de sus stă tocmai în înţelegerea deosebirii capitale dintre naşterea de sus ***din*** apă, pe de o parte, şi botezul ***în*** apă materială, pe de cealaltă parte. Naşterea ***din*** apă implică înţelegerea apei ca <u>element participant la procesul de naştere</u> (şi o să vedem imediat despre ce apă e vorba), pe când botezul ***în*** apă nu are nici pe departe conotația de coparticipare.

Tradiţia populară şi-a permis să facă un rabat de la Scriptură. Fiind vorba despre apă în ambele cazuri, tradiţia (de luat aminte, aceasta este tradiția populară, nu Sfânta Tradiție) şi-a permis să treacă peste elementul *apă* din procesul naşterii de sus şi, astfel, să se rezume, simplu, numai la apa materială a botezului. În felul acesta, prin eliminarea naşterii de sus ***din*** apă cu scopul de a se trece direct la botezul ***în*** apa materială, asistăm la o manipulare foarte reuşită urmărind, prin aceasta, scoaterea din ecuaţie a naşterii de sus propriu-zise. Profitând de faptul că apa este menţionată în ambele procese, s-a trecut sub tăcere apa din procesul naşterii de sus ca să se ajungă direct şi numai la apa în care se face botezul. Oamenii au ajuns să considere că afundarea pruncului ***în*** apă înlocuieşte naşterea de sus ***din*** apa la care se referă Mântuitorul în cadrul naşterii din

[274] Deoarece înţelegerea deosebirii cât şi a raportului de relaţionare dintre aceste două stări (*de drept* şi *de fapt*) joacă un rol foarte important în contextul acestei cărţi şi, respectiv, al acestui subiect, recomandăm ca, mai ales cititorii care nu au parcurs cartea de la început, să citească explicațiile din capitolul 2 - *Pocăinţa*.

nou. În timp ce botezul joacă un rol simbolic de pilduire (vezi 1 Petru 3:21, Biblia lui Cantacuzino) şi se face ***în*** apa fizică, naşterea de sus, care-l precede, nu are nimic comun cu această apă de jos, de pe pământ. Cum să credem că apa aceasta materială de pe Pământ ar putea contribui la naşterea spirituală din cer, adică la creştinarea sufletului? Este adevărat, Mântuitorul vorbeşte şi în procesul naşterii de sus despre apă. Dar cine s-ar putea gândi aici la apa de pe pământul acesta blestemat, atribuindu-i-se calitatea sfântă de agent curăţitor al naturii păcătoase a sufletului omului?! Nu spune Scriptura destul de explicit la 1 Petru 3:21 (Biblia lui Cantacuzino) că „*apa este pilda aceluia care ne mântuiaşte,* ***nu*** *a trupului lepădare de tină”*? Dacă, deci, aşa cum ne învaţă Sfânta Scriptură, apa materială a botezului nu poate curăţi nici măcar trupul nostru material de tina păcatului, în ciuda faptului că este de aceeaşi natură materială cu trupul şi are contact direct cu el, cum ne va putea curăţi atunci sufletele noastre de păcat?!

Asfel, apa botezului NU poate şterge păcatele şi cu nici un chip nu poate naşte de sus pe cineva; apa botezului este numai o dovadă a ştergerii necurăţiilor sufletului, dacă ştergerea aceasta a avut loc în prealabil prin sângele Mielului lui Dumnezeu (Coloseni 1:14). Apa botezului nu intră în ecuaţia procesului naşterii din nou. Un botez efectuat de către cineva ale cărui păcate n-au fost spălate de sângele Mielului în urma pocăinţei prin naşterea de sus este nul, fals, mincinos. Aceasta este adevărat atât în cazul unui copil care nu se poate interesa de ştergerea păcatelor, cât şi al unui om matur, ale cărui păcate nu au fost, mai întâi, spălate de sângele Mielului lui Dumnezeu, prin pocăinţă şi credinţă în Evanghelie.

Am lămurit ce ***nu*** este apa menţionată în contextul naşterii de sus. Să vedem mai departe ce ***este*** apa, care este rolul ei. Căci apa despre care se vorbeşte aici este nu numai importantă, dar chiar participă activ la procesul naşterii din nou.

Citim la Ioan 15:3 cuvintele Mântuitorului către ucenicii Săi: „*Acum voi sunteţi curaţi pentru cuvântul pe care vi l-am*

spus". Citim, de asemenea, la Efeseni 5:26 despre apa cuvântului lui Dumnezeu ca având însuşirea de curăţire: *„Ca s-o sfinţească, curăţind-o cu baia apei prin cuvânt"*. Găsim astfel că după ce am fost născuţi *din* apa cuvântului lui Dumnezeu, acelaşi cuvânt al lui Dumnezeu din care ne-am născut din nou ne şi spală, ne *„curăţă",* ne sfinţeşte. Iar Apostolul Petru (1 Petru 1:23) aduce la lumină un adevăr care năruieşte interpretarea eronată a naşterii de sus prin apa botezului: *„Fiind născuţi din nou nu din sămânţă stricăcioasă, ci din nestricăcioasă, prin cuvântul lui Dumnezeu cel viu şi care rămâne în veac"*. În versetul acesta, ni se arată desluşit că apa din care se face naşterea din nou este sămânţa ***ne***stricăcioasă din care ne naştem (nicidecum apa stricăcioasă de pe Pământ), iar aceasta este cuvântul lui Dumnezeu cel viu şi care rămâne în veac.

Aşadar, apa ***din*** care se face naşterea de sus este cuvântul lui Dumnezeu. Această apă este cu totul diferită de apa materială a pământului. Cuvântul lui Dumnezeu este primul element folosit de Duhul Sfânt (Romani 10:17) pentru a atinge inima păcătosului care, găsind mântuirea, se va naşte din nou. Şi în felul acesta, când Mântuitorul a spus lui Nicodim că trebuie să fim născuţi de sus ***din*** apă avea în vedere cuvântul lui Dumnezeu, prin care luăm cunoştinţă (Romani 10:17) de nevoia naşterii de sus. În felul acesta, găsim armonia desăvârşită între expresia *de sus* din Ioan 3:3 şi expresia *din apă* folosită în Ioan 3:5.

În concluzie, deoarece apa menţionată de Mântuitorul ca element care contribuie la procesul naşterii de sus este cuvântul lui Dumnezeu, cufundarea unui prunc în apa fizică nu este şi nu poate fi creştinare, adică naştere de sus. Am spus *cufundarea,* pentru că nu poate fi botez, deoarece botezul vine în urma credinţei, credinţa vine prin auzire, auzirea prin cuvântul lui Dumnezeu (Romani 10:17); urmează apoi pocăinţa şi, abia la urmă, botezul (Fapte 2:38) – toate acestea fiind etape pe care un copil de la sânul mamei nu le poate parcurge.

Amintim în sprijinul acesta şi Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur, care prevede următoarea rugăciune a preotului (*Rugăciunea pentru cei chemaţi*): *„…învredniceşte pe dânşii,* ***la vremea potrivită,*** *de baia naşterii celei de a doua, de iertarea păcatelor şi de veşmântul nestricăciunii; uneşte-i pe dânşii cu sfânta Ta sobornicească şi apostolească Biserică şi-i numără pe dânşii cu turma Ta cea aleasă”*.[275]

Aici avem cu adevărat dovada incontestabilă a adevăratei învăţături ortodoxe, potrivit căreia cufundarea pruncului în apă înainte de ***vremea potrivită*** (adică la timpul când ajunge să poată crede) nu-l poate naşte de sus, păcatele nu-i pot fi şterse, nu poate fi îmbrăcat în veşmântul nestricăciunii şi nu poate fi unit cu turma aleasă a Bunului Păstor – deci nu poate face parte din Biserică. De ce? Pentru că nu a fost învrednicit de naşterea cea de a doua la ***vremea potrivită*** pentru acest act, aşa cum se citeşte la Sfânta Liturghie. De altfel, credinţa ortodoxă nici măcar nu are o Liturghie pentru copii.

- „*...şi din Duh…*” (Ioan 3:5)

Dumnezeu l-a întocmit pe om după chipul Său (Facerea 1:26), adică, o trinitate - duh, suflet şi trup. Noi vom spune câteva cuvinte numai despre duh - nucleul alcătuirii omului.

Duhul, partea cea mai lăuntrică a omului, este compartimentul alcătuirii sale în care se realizează comuniunea cu Dumnezeu. Duhul este componenta omului care-l deosebeşte de toate celelalte creaturi ale lui Dumnezeu. În alcătuirea lui fizică, omul încorporează toate elementele cuprinse în materie; prin adăugarea sufletului se înrudeşte cu regnul animal; iar prin duh se împărtăşeşte cu Dumnezeu. Am putea spune că prin crearea omului, Dumnezeu a urmărit să realizeze acel *„Dumnezeu să fie totul în toate”* (1 Corinteni 15:28, vers. Anania). Şi chiar dacă

[275] *Liturghia sfântului Ioan Gură de Aur*, http://www.dervent.ro/liturghia.php, accesat în februarie, 2014.

primul om, Adam, a căzut de la această chemare, Dumnezeu Şi-a atins totuşi deplin şi desăvârşit acest ţel prin Dumnezeul-Om, Hristos (Coloseni 3:11).

Putem înţelege mai bine duhul, ca funcţie centrală, considerând cortul adunării din Vechiul Testament alcătuit din trei părţi principale: (1) curtea de afară (Ieşirea 27:9), (2) sfânta şi (3) sfânta sfintelor (Ieşirea 26:33). Sfânta sfintelor este locul cel mai dinăuntru unde se afla chivotul legii, între cei doi heruvimi. Acolo, nu în curtea de afară şi nici în sfânta, ci în sfânta sfintelor Dumnezeu Se întâlnea cu omul, deasupra capacului chivotului (Ieşirea 25:22).

Întocmirea cortului adunării ca o imagine a alcătuirii omului ne este confirmată şi în Noul Testament la 1 Corinteni 6:19, unde citim că trupul nostru este templul Duhului Sfânt. Prin trupul nostru fizic venim în legătură cu lumea înconjurătoare; sufletul corespunde sfintei, în care se făcea slujirea; duhul este partea cea mai dinăuntru, în care individul se întâlneşte cu Dumnezeu.

Duhul, deci, este alcătuirea cea mai dinăuntru a omului, este locul în care Dumnezeu Se descoperă omului. Funcţiile principale ale duhului sunt: intuiţia, comuniunea şi conştiinţa. Aceste funcţiuni nu sunt în mod necesar separate, ci mai degrabă lucrează foarte strâns între ele şi împreună cu celelalte pe care nu le-am enumerat aici.

Intuiţia este facultatea duhului omenesc prin care ni Se descoperă Dumnezeu, în Hristos. Omul, fiind cercetat de Duhul Sfânt, se simte apăsat de starea lui de păcat (Ioan 16:8), este pătruns la inimă (Fapte 2:37), ascultă de porunca lui Dumnezeu de a se pocăi şi a crede în Evanghelie (Marcu 1:15), urmând apoi botezul (Marcu 16:16). Toate aceste procese sunt rezultatul cercetării Duhului Sfânt şi percepute în duhul omului prin facultatea numită *intuiţie*. După acestea, urmează pecetluirea cu Duhul Sfânt (Efeseni 1:13), care-Şi va face locuinţa tot aici, în duhul omului. Căci numai prin Duhul Sfânt putem cunoaşte pe Dumnezeul care este Duh (Ioan 4:24), aşa după cum bine spune

şi Sf. Siluan Athonitul *„Dar Dumnezeu este cunoscut numai prin Duhul Sfânt şi cel ce în mândrie ar vrea să îl cunoască pe Făcătorul cu mintea sa, acela e nebun.”*[276] Şi de-acum încolo, credinciosul acesta fiind născut de sus, are pe Duhul Sfânt locuind în duhul lui şi rămânând cu el în veac (Ioan 14:16-17). Aici, în duhul lui, în partea cea mai lăuntrică a alcătuirii sale, credinciosul va auzi mereu îndemnurile Duhului Sfânt, care-l vor povăţui pe calea cea nouă şi vie deschisă de Iisus (Evrei 10:20), la fel cum Israel primea poruncile lui Dumnezeu în sfânta sfintelor. De-acum înainte Dumnezeu va putea să aibă comuniune cu omul şi să împărtăşească cu el frumuseţile veşnice ale Fiului Său. Omul find născut chiar din Sine este, astfel, înzestrat cu toate însuşirile dumnezeieşti, necesare recunoaşterii atributelor divinităţii.

Iată, aşadar, în câteva cuvinte, ce vrea să însemne acea înnoire cu Duhul Sfânt (Tit 3:5). Duhul omului aflat în trecut sub robia patimilor sufletului şi ale trupului este acum înnoit prin naşterea din nou, realizată de Duhul Sfânt. Şi, sub călăuzirea Duhului Sfânt, care de-acum locuieşte în el, duhul preia, progresiv, funcţia de lider peste întreaga fiinţă. După cum întreaga viaţă şi mişcare a poporului Israel se afla sub comanda lui Dumnezeu, care le vorbea din sfânta sfintelor, tot aşa şi credinciosul îşi va conduce viaţa de-acum înainte după îndemnurile primite de la Duhul Sfânt şi descoperite în duhul său. Tot aici are loc şi închinarea cerută de Dumnezeu în duh, amintită de Iisus la Ioan 4:24.

② Despre locul şi rolul pe care-l ocupă naşterea din nou în lucrarea mântuirii

Subiectul acesta reclamă cea mai mare atenţie din partea oricărui cititor care este interesat de problema locului unde îşi

---

[276] Sfântul Siluan Athonitul, *Tânjirea lui Dumnezeu 2*, https://www.youtube.com/watch?v=iFGnhMRcB3M, accesat în aprilie 2014.

va petrece veşnicia. Ne facem intrarea în lumea de sub soare prin miracolul naşterii trupeşti, iar în cerul lui Dumnezeu, prin miracolul naşterii duhovniceşti. Naşterea trupească este condiţionată în exclusivitate de suveranitatea absolută şi tainică a lui Dumnezeu. Dumnezeu nu întreabă pe nimeni dacă vrea sau nu vrea să se nască, nici dacă vrea să se nască într-o parte a Pământului sau în cealaltă, dacă vrea să fie american, român, eschimos sau unul din miile de copii subnutriţi care mor zilnic de foame în ţările lumii a treia; nu întreabă pe nimeni nici cu privire la starea socială a familiei în care ar vrea să se nască, dacă vrea să fie prinţ sau unul din cerşetorii de la capul podului, ce nume să poarte, dacă vrea să fie bărbat sau femeie, dacă vrea să fie blond sau brunet, dacă vrea să fie frumos sau urât, cu ochi albaştri sau căprui, cu nasul mai mare sau cilibiu; nu întreabă pe nimeni nici dacă vrea să fie născut din părinţi legitimi sau dintr-o pereche de tineri nestăpâniţi, care nu şi-au putut controla activitatea hormonilor. Dar când vine vorba despre naşterea duhovnicească, aici lucrurile stau cu totul diferit, în sensul că Dumnezeu cere consimţământul expres al fiecărei fiinţe omeneşti care doreşte să aibă parte cu Dumnezeu în veşnicie. Iar adevărul acesta este foarte bine enunţat de către părintele Noica, prin aceste cuvinte: *„Când Dumnezeu zice să facem om după chipul nostru... îndumnezeirea, care este dorirea cea mai adâncă a acestei făpturi cuvântătoare, îndumnezeirea stă numai în puterea Dumnezeului celui adevărat, care nu ca dumnezeii păgâni care erau geloşi, Dumnezeu vrea să împărtăşească dumnezeirea cu făptura Sa cuvântătoare până la totală identitate, zic marii Părinţi... Alegerea însă este a omului. Alegerea omului este întemeiată pe libertatea pe care Dumnezeu a pus-o în om. Că vrem, că nu vrem, că vrem în chip smintit sau că vrem în chip sfânt, sau că refuzăm în chip smintit sau din aşa-zisă smerenie, avem în noi o libertate care este culmea culmilor darurilor dumnezeieşti prin care ne putem cu adevărat îndumnezei. Adică dacă omul nu ar avea o libertate care poate să treacă peste dragostea lui Dumnezeu, peste atotputerea lui*

Dumnezeu, peste toate minunile pe care le poate face Dumnezeu şi vrea să le dea moştenire omului cu puterea de a face minuni, dacă omul n-ar putea, paradoxal, totuşi refuza, paradoxal omul nu ar putea nici deveni un dumnezeu. Căci a fabrica o chestie pe care s-o numeşti dumnezeu este o chestie. Însă omul are libertatea aceasta... OMUL ESTE LIBER."[277]

Deşi între cele două moduri de naştere există deosebiri, asemănarea de căpetenie între ele rezidă în faptul că în nici unul din cele două locuri, în lumea fizică sau cerul lui Dumnezeu, nu se poate intra decât **prin naştere**. Şi vorbind tot despre asemănare, ambele moduri de naştere sunt miracolul lui Dumnezeu - unul mai mare şi mai tainic decât celălalt! În timp ce naşterea trupească se face din Adam cel **făcut**, naşterea din nou este din Iisus Cel **născut**, mort şi înviat. Dacă, deci, în lumea pământească nu se poate intra decât pe calea naşterii (biologice), cu cât mai puţin ar putea intra cineva în cerul lui Dumnezeu pe orice altă cale în afară de naşterea de la Duhul Sfânt.

Omul păcătos nu are ce să caute în cerul lui Dumnezeu fără naşterea de sus, nu poate să intre acolo şi, chiar dacă ar putea să intre, nu ar vrea lucrul acesta. El trebuie să treacă mai întâi prin ciclul naşterii din nou, din Dumnezeu, ca să se adapteze condiţiilor de existenţă care sunt în raiul lui Dumnezeu. Poate omida aceea respingătoare şi lipicioasă să zboare din floare în floare în razele luminoase ale soarelui fără să treacă prin procesul de metamorfoză? Tot aşa, păcătosul care doreşte să zboare spre înaltul cerului lui Dumnezeu trebuie să treacă printr-un proces asemănător metamorfozei, pe durata căruia vechea lui natură de păcătos rămâne în mormântul lui Hristos, unde omul intră de bună voie prin moartea împreună cu Hristos; iar de acolo, prin învierea împreună cu Hristos iese o făptură cu totul nouă (2 Corinteni 5:17), în acelaşi fel în care, din gogoaşa cea respingătoare în care s-a „îngropat" omida, vine la viaţă fluturele multicolor.

---

[277] http://www.youtube.com/watch?v=HG5XRPeZN8k, accesat în ianuarie 2014.

În continuare, vom analiza o altă dovadă a Scripturii, privind imposibilitatea pătrunderii în cerul lui Dumnezeu pe oricare altă cale în afara *naşterii de sus*. Este vorba despre dialogul dintre fruntaşul iudeu Nicodim şi Mântuitorul, prezentată în Ioan 3:1-7:

„*Şi era un om dintre farisei, care se numea Nicodim şi care era fruntaş al iudeilor. Acesta a venit noaptea la Iisus şi I-a zis: ‚Rabi, ştim că de la Dumnezeu ai venit învăţător; că nimeni nu poate face aceste minuni, pe care le faci Tu, dacă nu este Dumnezeu cu el'. Răspuns-a Iisus şi i-a zis: ‚Adevărat, adevărat zic ţie: De nu se va naşte cineva de sus,* ***nu va putea*** *să vadă împărăţia lui Dumnezeu'. Iar Nicodim a zis către El: ‚cum poate omul să se nască, fiind bătrân? Oare, poate să intre a doua oară în pântecele mamei sale şi să se nască?' Iisus a răspuns: ‚Adevărat, adevărat zic ţie: De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh,* ***nu va putea să intre*** *în Împărăţia lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, trup este; şi ce este născut din Duh, duh este. Nu te mira că ţi-am zis: trebuie să vă naşteţi de sus*".

Observăm cât de categoric vorbeşte aici Mântuitorul prin cuvintele **nu va putea să vadă -** nici atât să intre în Împărăţia lui Dumnezeu, fără naştere de sus.

Îndreptăm atenţia cititorilor asupra faptului că aici avem de-a face cu un iudeu, ba încă nu unul de rând, ci cu Nicodim, un fruntaş al lor. Deci Iisus spune că TREBUIE să se nască din nou unui iudeu. Ce nădejde ar mai rămâne unuia dintre neamuri, aşa cum suntem noi, să putem intra pe oricare altă cale în Împărăţia lui Dumnezeu? Şi amintim că iudeii sunt poporul din care Iisus Şi-a luat trupul Său de carne şi oase. Am putea spune că poporul evreu este înrudit cu Dumnezeu. Ne dăm noi seama ce înseamnă lucrul acesta? Şi iată că acum vine Iisus şi-i spune unui evreu că nu poate ajunge în cerul lui Dumnezeu decât pe poarta naşterii de sus, punându-l astfel pe bietul Nicodim la un loc cu toţi păgânii, cu sălbaticii canibali din junglele virgine şi cu cei mai decăzuţi oameni de pe Pământ.

Concluzia pe care vrem s-o punctăm este aceasta: dacă pentru iudei, poporul ales al lui Dumnezeu, din care Şi-a luat trup omenesc Fiul lui Dumnezeu, dacă nici chiar pentru ei nu este o altă cale de intrare în Împărăţia lui Dumnezeu decât calea *naşterii* de sus, prin pocăinţă, credinţă în Evanghelie și botez, să fie oare o altă cale pentru noi, cei care nici măcar nu suntem evrei?!

Apostolul Pavel ne face cunoscut că planul lui Dumnezeu privind mântuirea noastră se realizează prin înfiere în Iisus: *„Precum întru El ne-a şi ales, înainte de întemeierea lumii, ca să fim sfinţi şi fără de prihană înaintea Lui, Mai înainte rânduindu-ne, în a Sa iubire, spre înfierea întru El, prin Iisus Hristos, după buna socotinţă a voii Sale"* (Efeseni 1:4-5).

Şi Apostolul Petru spune acelaşi lucru: *„Binecuvântat fie Dumnezeu şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Care, după mare mila Sa, prin învierea lui Iisus Hristos din morţi, ne-a născut din nou, spre nădejde vie"* (1 Petru 1:3).

- Despre „baia naşterii celei de a doua"

Ne-am ocupat până acum de naşterea din apă şi din Duhul Sfânt, arătând că omul pământesc, carnea şi sângele nu pot să moştenească Împărăţia lui Dumnezeu şi că stricăciunea nu poate moşteni nestricăciunea (1 Corinteni 15:46-50) - motiv pentru care cine vrea să ajungă în raiul lui Dumnezeu trebuie să se nască din nou de la Duhul Sfânt din cer. Cum spune şi Mântuitorul, în discuţia Lui cu Nicodim: *Ce este născut din trup, trup este; şi ce este născut din Duh, duh este*.

Vom vorbi, în continuare, despre *baia naşterii celei de* ***a doua***, cum găsim scris la Tit 3:5. Ce ar putea să însemne naşterea cea de a doua? Mai întâi, fiind vorba despre o a doua naştere, trebuie să înţelegem că a avut loc alta, premergătoare acesteia, care este naşterea firească, din Adam cel făcut. Există, deci, o naştere firească din Adam cel **făcut** (pământesc,

păcătos) şi o a doua naştere din Adam Cel **născut**, Dumnezeul-Om Iisus Hristos. Urmează acum să ne ocupăm de raporturile dintre aceste două naşteri, încercând să evidenţiem felul în care omul, fiinţă cu voinţa liberă, este chemat să-şi aducă aportul său în cazul naşterii celei de a doua. Căci aşa cum am arătat mai sus, dacă în cazul venirii noastre pe lume Dumnezeu nu întreabă pe nimeni dacă vrea să se nască sau nu pe Pământ, când vine vorba despre naşterea din Duhul Sfânt, pentru a avea parte de Împărăţia cerurilor, Dumnezeu cere consimţământul expres al fiecărei fiinţe omeneşti la modul strict individual.

Se cere o mare atenţie în ce priveşte deosebirea dintre aceste două stări: naştere firească, naştere duhovnicească; naştere din Adam cel făcut, naştere din Adam Cel Născut. Adam cel făcut este din pământ, pământesc. Adam Cel Născut este din cer, ceresc. Întâi vine cel firesc, apoi cel duhovnicesc (1 Corinteni 15:46).

Acum vine marea întrebare: cum se face trecerea de la o stare la cealaltă? Cum poate un om firesc să ajungă un om duhovnicesc? Cum poate un om care descinde din Adam cel păcătos, făcut din ţărâna pământului, să se nască (din nou) din Adam Cel Născut prin Duhul Sfânt? Am vorbit mai sus despre un proces similar metamorfozei – dar cum se produce acesta? Iată întrebări cărora încercăm să le dăm răspunsuri, din perspectiva Sfintei Scripturi. Vom vorbi astfel câteva cuvinte mai întâi despre Iisus, despre fraţii Lui şi, după aceea, despre felul în care putem deveni şi noi fraţi cu Iisus.

- Iisus, fraţii Lui şi cum putem ajunge şi noi fraţi cu Iisus

Iisus este *Întâiul născut dintre mai mulţi fraţi* (Romani 8:29). Întemeietori de sisteme religioase au fost destui, atât înainte cât şi după El. Dar niciunul dintre aceştia nu este născut de la Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, niciunul dintre aceştia nu este fiul lui Dumnezeu, niciunul dintre aceştia nu este Dumnezeu din Dumnezeu adevărat şi om din om adevărat, dar

fără păcat, niciunul dintre aceştia nu se poate răscumpăra pe sine însuşi din păcat, nici atât nu poate răscumpăra pe alţii. Toţi aceşti păcătoşi au murit în păcatele lor, iar mormintele lor atestă acest adevăr. Dar Iisus Hristos este născut de la Duhul Sfânt (Matei 1:18), din Fecioara Maria. Şi Iisus a murit, dar numai ca înlocuitor al nostru, iar după ce a murit a fost înviat, S-a înălţat la dreapta lui Dumnezeu şi mijloceşte pentru noi. Mormândul Lui gol grăieşte cu cea mai mare putere acest adevăr. El este singurul om, Dumnezeul-Om, al cărui mormânt a rămas gol. Şi cum citim la Ioan 1:11-13, toţi aceia care-L vor primi pe El ca Mielul de jertfă pentru ispăşirea păcatelor lor pe calea pocăinţei, sunt investiţi de Dumnezeu cu puterea de a fi născuţi şi ei din Dumnezeu, de la Duhul Sfânt, cum a fost născut şi Dumnezeul-Om, Iisus Hristos.

Hristos este arătat în Scriptură ca fiind *Întâiul născut dintre mai mulţi fraţi* (Romani 8:29). Aşa după cum fraţii biologici capătă relaţia de filiaţie, prin naşterea din aceiaşi părinţi, fraţii Dumnezeului-Om Iisus Hristos, credincioșii Lui, capătă relaţia de fraţi, prin naşterea din aceeaşi sursă cu El, adică din Dumnezeu, prin Duhul Sfânt, după cum citim la Evrei 2:11: *„Pentru că şi Cel ce sfinţeşte* (adică Iisus) *şi cei ce se sfinţesc* (adică cei care primim să ne naştem din El), *dintr-Unul sunt toţi; de aceea nu se ruşinează să-i numească fraţi"*.

Cum stau lucrurile cu privire la *fraţii* aceştia ai Lui? Cum se poate ca nişte oameni care fac parte din neamul păcătos al lui Adam cel făcut să se poată înfrăţi cu Dumnezeul-Om Iisus Hristos din ceruri, Cel Născut? Răspunsul la aceste întrebări este foarte scurt: **prin moarte şi înviere.** După cum dintr-o omidă respingătoare se naşte un fluture delicat care, în loc să se târască precum omida, zboară din floare-n floare, în acelaşi fel, dintr-un păcătos pierdut, se naşte un sfânt, copil al lui Dumnezeu, frate cu Dumnezeul-Om Iisus Hristos, pe care L-a răstignit.

Adevărul acesta al eliberării prin moarte şi înviere este măiestrit ilustrat în lumea basmelor lui Creangă. Spânul îl

păcălise pe naivul de Harap Alb să coboare în fântână şi, trântind capacul peste el, l-a pus să-i jure că nu va spune niciodată nimănui că el este adevăratul Harap Alb. Povestea se încheie cu momentul în care Spânul, fiind recunoscut de fata împăratului Roşu, este dat în vileag şi atunci îi taie capul lui Harap Alb. Dar fata împăratului Roşu îi pune capul la loc, lipindu-i-l cu apă moartă, îl udă cu apă vie şi Harap Alb înviază. De-acum era un alt Harap Alb, căci cel care făcuse jurământul a murit și, pentru că acum el era un alt om, putea astfel să se măsoare cu spânul, omorându-l.

- Moartea şi învierea - chintesenţa procesului de metamorfoză

Moartea, în terminologia Scripturii, înseamnă ruperea legăturii cu sursa de viaţă, Dumnezeu. Legătura becului cu uzina de curent se face prin conductorul metalic. Odată ce conductorul a fost întrerupt (fie prin manevrarea întrerupătorului, fie prin tăierea firului), curentul nu mai ajunge la bec şi becul se stinge, iar omul rămâne în beznă.

Spiritul (duhul) este conductorul prin care omul este alimentat cu energia de viaţă din Dumnezeu. La un moment dat omul a încetat ca prin duh să mai rămână conectat cu sursa de existenţă, Dumnezeu, şi s-a întors către el însuşi, consultându-se cu ceea ce simţea el, cu ceea ce vedea el şi cu ceea ce credea el însuşi (ne referim la experiența Evei din Eden). Şi-a întrerupt comunicarea cu Dumnezeu prin duh, pentru a lua el singur decizii controlate de ceea ce izvora din sufletul lui. Citim la Geneza 3:6 că **omul** a văzut, **omul** a luat şi **omul** a mâncat – toate acestea fiind facultăţile sufletului. Rezultatul? Cum era şi firesc, chiar din clipa în care s-a întors dinspre Dumnezeu spre sine, izolându-se astfel de sursa de energie de viaţă, s-a stins şi a rămas în bezna păcatului şi a morţii. El nu a murit fizic în acel moment (moartea fizică urma să vină la timpul ei), dar din chiar acea clipă în care s-a întors dinspre Dumnezeu înspre el a murit,

în sensul separării, despărţirii sale de Dumnezeu. Putem astfel să definim moartea prin „*despărţit de*". Același adevăr ni-l confirmă și părintele Arsenie Boca: „*Moartea sufletului e despărțirea de Dumnezeu*"[278]

Despărţirea aceasta de Dumnezeu este fără cale de întoarcere. În Vechiul Testament, găsim acest adevăr reprezentat prin ţapul pentru Azazel care, după ce era încărcat (simbolic) cu păcatele poporului, era alungat în pustie, în pământ neumblat, uitat şi dispărut astfel pentru totdeauna (Levitic 16:10). Hristos a experimentat această alungare de la faţa lui Dumnezeu în locul nostru când, pe cruce fiind, a scos cel mai deznădăjduit strigăt de disperare care s-a auzit vreodată în întreg Universul: *„Dumnezeul Meu, Dumnezeul Meu, de ce M-ai părăsit?"* (Marcu 15:34). Fiind făcut păcat pentru noi (2 Corinteni 5:21), Hristosul încărcat cu păcatul omenirii a suferit acea alungare de la faţa lui Dumnezeu. Dar, fiind purtătorul păcatului altuia, adică al nostru, numai păcatul pe care-l purta ca înlocuitor al nostru a rămas în mormânt pentru veci de veci; El însă a fost înviat, ca răscumpărător al tuturor acelora care vor să învieze împreună cu El la o viaţă nouă.

Aici este cazul să zăbovim puţin în vederea accentuării unui adevăr care este prea uşor trecut cu vederea. Moartea de care a murit omul prin alungarea de la faţa lui Dumnezeu nu este o imagine, o metaforă. Fiinţa aceea veche a noastră, moştenită din Adam păcătosul, nu va mai vedea niciodată faţa lui Dumnezeu. Ceea ce a făcut Dumnezeu prin planul de mântuire este o lucrare tainică, o metamorfoză în urma căreia, din ceea ce este vechi, păcătos şi mort, iese la viaţă o fiinţă nouă. Dacă nu se cobora Mielul lui Dumnezeu să ne scoată din abisul alungării noastre veşnice de la faţa lui Dumnezeu (atunci când, fiind făcut păcat pentru noi a fost părăsit de Tatăl - 2 Corinteni 5:21), nimeni n-ar mai fi putut avea parte de rai. Ceea ce ar mai putea face de la sine şi prin sine însuși un trup

[278] Arsenie Boca, *Despre sufeltul după moarte*, Editura Babel, 2014, p. 46.

omenesc mort intrat în descompunere pentru a învia și a se ridica singur din sicriul îngropat în pământ, tot atât de mult ar putea face păcătosul alungat de la faţa lui Dumnezeu pentru a reveni la viaţa veşnică din moartea veşnică, prin sine însuşi. Dar cine primeşte să se lepede de natura lui păcătoasă prin pocăinţă, credinţă în Evanghelie şi botez, acela este înviat la viaţă veşnică de Iisus Hristos, ca fiu născut din Dumnezeu (Ioan 1:13).

Iată, deci, vestea cea bună! Dumnezeu a găsit calea prin care a omorât moartea în care eram noi cufundaţi. Cum bine spune Jean-Claude Larchet, *„Moartea lui Hristos este 'omorârea morţii', ...iar biruinţa Sa se face câştig al celor care se unesc cu El ...Biruind pentru noi, Hristos ne dăruieşte puterea de a birui şi noi, de ne vom uni cu El."*[279] Moartea reuşise să pună mâna pe făptura vie a lui Dumnezeu, omul, şi s-o coboare în pierzare pentru totdeauna. Dar, slavă lui Dumnezeu!, moartea şi-a găsit şi ea moartea prin omorârea lui Hristos (pentru trei zile), Hristos devenind astfel omorâtorul morţii omului păcătos. Cu moartea Lui, El a călcat peste moartea în care ne aflam noi, a înviat şi ne-a înviat şi pe noi dar, atenţie!, numai pe aceia care primim să fim înviaţi împreună cu El.

Să luăm aminte şi la aceea că, în timp ce textul din Evrei 2:9 ne face cunoscut că Hristos *a gustat moartea pentru fiecare om*, Larchet ne lămureşte că, de fapt, biruinţa aceasta ajunge câştig NUMAI *al celor care se unesc cu El*. Şi, aminteşte el, primim şi noi puterea lui Hristos de a birui moartea despărţirii de Dumnezeu, dacă *ne vom uni cu El*. Iar tema naşterii din nou pe care o discutăm aici, tocmai acest detaliu îl prezintă: calea pe care ne putem uni cu Acela care a omorât moartea păcatului.

- Cum ***omoară*** păcatul prin despărţirea de Dumnezeu?

[279] Jean-Claude Larchet, *Tradiţia ortodoxă despre viaţa de după moarte*, Editura Sophia, Bucureşti, 2006, http://www.doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/cu-moartea-pre-moarte-calcand, accesat în februarie 2014.

Este interesant de urmărit felul cum s-a desfășurat moartea lui Adam în grădina Edenului. Dumnezeu spusese acolo omului că **în ziua** în care va gusta din pomul oprit va muri negreşit (Facerea 2:17). Dar tot în cartea Facerea ni se face cunoscut că Adam a trăit nouă sute treizeci de ani şi *apoi* a murit. Cum rămâne cu avertismentul că va muri **în ziua** când va gusta din pom?

Din faptul că la Facerea 3:23 ni se spune că Adam a fost scos din Eden şi la 5:5 că a murit la nouă sute trei zeci de ani, înţelegem că moartea, în terminologia Scripturii, înseamnă, de fapt, „*despărţit de"*. Adam „a murit" chiar în ziua când a păcătuit în sensul că fiind alungat din grădină a fost despărțit de Dumnezeu.

Următorul exemplu îl luăm din cartea Osea 13:1. Citim acolo că *„Efraim... era mare în Israel, dar el s-a făcut vinovat cu Baal şi a murit"*. Nu este vorba aici despre aceea că întreaga seminţie a lui Efraim ar fi murit fizic, deoarece seminţia aceasta există și azi. Spunându-ne că *s-a făcut vinovat cu Baal şi a murit*, cuvântul lui Dumnezeu vrea să ne arate cum, în momentul în care a păcătuit închinându-se zeului Baal, Efraim s-a despărţit spiritual de Dumnezeu, la fel cum s-a despărţit şi Adam în grădina Edenului, când a gustat din fructul oprit.

O altă exemplificare a sensului cuvântului *moarte* dată prin „*despărţit de"* îl luăm din descrierile cu privire la viaţa Domnului Hristos. De data aceasta, însă, nu vorbim despre moarte prin „*despărţit de"*, ca efect al păcătuirii – căci nu se poate vorbi despre păcat în cazul Domnului Hristos. Ci vom vorbi acum despre felul în care ni se cere nouă să murim față de originea noastră păcătoasă, prin procesul despărțirii de tot ce vine de la noi înșine.

Mântuitorul spune aceste cuvinte, la Ioan 5:19, cu privire la felul cum a trăit El pe Pământ: „*Adevărat, adevărat zic vouă: Fiul nu poate să facă nimic de la Sine, dacă nu va vedea pe*

Tatăl făcând; căci cele ce face Acela (Tatăl Său)*, acestea le face şi Fiul întocmai*".

A muri faţă de tine însuţi înseamnă așadar a te despărți de tine însuți în sensul de a nu mai face voia ta, fie bună sau rea în felul în care Iisus a trăit pe Pământ „*despărţit de"* Sine.

Facem acum o scurtă recapitulare cu anumite nuanţări. Să luăm aminte că aici nu este vorba despre a face bine sau a nu face rău. Şi cine ar putea vorbi despre rău în cazul Dumnezeului-Om Iisus Hristos? Moartea, în terminologia Scripturii, nu are de-a face cu a te despărţi de cele rele pentru a face pe cele bune, ci moartea faţă de sine înseamnă „*despărţit de tine"* în sensul de ***nimic*** *de la tine* sau din oricare altă sursă străină de Dumnezeu. Se aude la tot pasul printre noi că trebuie să faci fapte bune ca să ajungi în raiul lui Dumnezeu. Iată că intrarea în raiul lui Dumnezeu se obţine prin a **NU** face fapte din iniţiativa ta – nici bune şi nici rele. Cine vrea să aibă parte cu Iisus care a murit faţă de Sine, prin aceea că n-a făcut nimic de la sine, trebuie şi el să moară faţă de sine în acelaşi fel, părăsind TOT ceea ce vine de la sine sau de la oricare altă fiinţă.

Ca încheiere a acestui subiect, vreau să aduc o mărturie a lui Christos Yannaras, care defineşte moartea într-un mod asemănător: „*Omul este persoană, chip al lui Dumnezeu, deoarece există ca posibilitate de răspuns la chemarea de dragoste a lui Dumnezeu. Prin funcţiile sale psiho-somatice, omul ‚administrează' această posibilitate, răspunde pozitiv sau negativ la chemarea lui Dumnezeu, conduce existenţa sa la viaţă, care înseamnă relaţie, sau la* ***moarte, care înseamnă separarea de Dumnezeu***."[280]

- Cum se realizează naşterea din nou

[280] Christos Yannaras, *Abecedar al credinţei*, Editura Bizantină, Bucureşti, 1996, p. 85.

Cred că acum, după ce am luat cunoştinţă de ceea ce înseamnă *moarte*, în terminologia Scripturii, nu vom mai avea nici o dificultate în înţelegerea versetului de la Romani 6:8: „*Dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom şi vieţui împreună cu El”*. Vrem să vieţuim cu Iisus? Vrem să avem parte cu Iisus de raiul lui Dumnezeu? Oricine doreşte să păşească pe calea aceasta urmează să parcurgă un proces care poate fi conturat în următorii patru paşi:

1. Primul pas constă în manifestarea acestei dorinţe printr-o rugăciune simplă înaintea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus, care este prezent în tot locul şi care abia aşteaptă să ne audă. Este imperativ necesar ca dorinţa aceasta să fie formulată clar, conştient şi în deplină cunoştinţă de cauză înaintea lui Dumnezeu. Iar lucrurile stau astfel pentru că, să nu uităm, dacă naşterea noastră firească de la Adam cel făcut din pământ a fost numai alegerea lui Dumnezeu, naşterea duhovnicească din Iisus Cel Născut din ceruri se face cu consimţământul nostru. Aceasta explică nenumăratele ocazii în care Îl auzim pe Mântuitorul spunând, într-un fel sau altul, cuvintele *dacă voieşte cineva*. El nu obligă pe nimeni. Este adevărat că El a murit pentru toţi oamenii, este adevărat că mântuirea Lui este garantată în mod absolut egal pentru toţi oamenii şi este tot atât de adevărat că El Însuşi doreşte ca toţi oamenii să vină la pocăinţă (1 Timotei 2:4). Dar, când vine vorba despre cei care vor beneficia practic din jertfa Sa adusă pentru toţi, ne face cunoscut că numai aceia care aleg să creadă (Ioan 3:16), numai aceia care aleg să moară împreună cu El (Romani 6:8), numai aceia vor avea parte de mântuirea Lui. Chiar şi teologii ortodocşi moderni spun acelaşi lucru. Spre exemplu, George Remete vorbeşte foarte pe înţeles despre mântuirea obiectivă şi cea subiectivă[281]. Prin mântuirea obiectivă s-a referit la faptul că Iisus a murit pentru întreg neamul omenesc. Dar când vine

[281] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, „*Mântuirea subiectivă (îndreptăţirea). Condiţiile Mântuirii Subiective: Harul, Credinţa şi faptele bune*”, p. 270.

vorba despre oamenii care vor beneficia de mântuirea aceasta, adusă pentru tot neamul omenesc, teologul mai sus-amintit vorbeşte despre mântuirea subiectivă, referindu-se la faptul că numai acela care primeşte această mântuire prin propria sa alegere are parte de ea. Dumnezeu nu are nepoţi; El are numai copii născuţi din El, prin Duhul Sfânt din Tatăl Său, aşa cum scrie la Evrei 2:11: *„dintr-Unul sunt toţi"*.

2. După ce mi-am mărturisit din toată inima dorinţa de a deveni frate cu Dumnezeul-Om Iisus, urmează cel de al doilea pas. Citim la Ioan 1:11-13 că tuturor acelora care L-au primit pe Iisus, Dumnezeu le-a dat putere să se facă fii ai lui Dumnezeu, născuţi din El. Aplicând astfel metoda conceptului morţii din Scriptură, exprimată mai sus prin formula *„despărţit de",* mă voi lepăda de TOT ce ştiu şi cred că aş putea să fac prin mine însumi pentru a intra în cer, la fel ca Hristos care n-a mai făcut *NIMIC* de la Sine (Ioan 5:19). Cufundându-mă astfel de bună voie în moartea lui Hristos prin puterea lui Dumnezeu şi murind împreună cu Hristos tot prin puterea Lui, capăt puterea lui Dumnezeu de a deveni fiu al Său. Moartea împreună cu Hristos este alegerea mea, este acceptul meu ca răspuns al iniţiativei şi puterii Duhului Sfânt de a mă mântui; învierea împreună cu El este lucrarea Lui realizată prin aceeaşi putere a Duhului Sfânt, făcută în temeiul alegerii mele.

3. Apoi, deoarece procesul mântuirii include, deopotrivă, şi botezul, ca urmare a credinţei (Marcu 16:16), voi continua procesul morţii faţă de mine prin ascultarea desăvârşită şi necondiţionată de porunca Lui (vezi capitolul *Botezul*). Astfel voi mărturisi pentru lumea văzută prin apa botezului, ceea ce s-a petrecut, prin credinţă, înăuntrul meu. Prin cufundarea în apă voi face cunoscut martorilor văzuţi şi nevăzuţi că m-am făcut una cu Iisus în moartea Lui, deplin conştient şi de bună voie (Romani 6:8), că am pus capăt originii mele din Adam cel făcut din ţărână prin aceea că trăiesc „*despărţit de*" mine însumi, ascultând de porunca Tatălui de a mă pocăi şi a mă boteza. Iar prin ridicarea din apa botezului, voi declara în faţa

martorilor văzuţi şi nevăzuţi că am înviat la o viaţă nouă (2 Corinteni 5:17), că de-acum încolo îmi am originea în Hristos Cel Născut din Tatăl şi trăiesc, ca şi Iisus, potrivit devizei: NIMIC din mine însumi!

4. Urmează acum al patrulea pas, care priveşte noua conduită de viaţă. Porunca Mântuitorului, din Marcu 1:15, nu este numai *pocăiţi-vă,* ci şi, deopotrivă, *credeţi în Evanghelie*. Deci, după pocăinţă şi botez urmează o viaţă pe care o voi trăi crezând şi împlinind Evanghelia prin puterea Duhului Sfânt. Şi pentru că sunt copil nou-născut al lui Dumnezeu, la fel ca şi în viaţa biologică, urmează procesul de creştere. Iar procesul acesta de creştere are loc în cadrul unui grup de credincioşi care cred şi practică ceea ce este scris în Sfintele Scripturi. Este normal să fie aşa. Ne aducem aminte că după ce Mântuitorul l-a înviat pe Lazăr din morţi (Ioan 11) a poruncit celor prezenţi să-l dezlege şi să-l lase să meargă. Orice credincios născut din nou are nevoie de credincioşii de lângă el să-l dezlege de apucăturile din viaţa de dinainte şi să-l înveţe să meargă pe noua cale a vieţii. Aici intervine nevoia expresă ca această creştere în credinţă să aibă loc în mijlocul unui grup de credincioşi care „respiră" aerul Evangheliei, după cum noul-născut pe Terra respiră oxigenul din atmosfera Pământului.

Iată, aşadar, calea pe care, din nişte fiinţe mârşave, păcătoase şi blestemate de Dumnezeu, care ne aveam originea în Adam cel făcut din ţărână, putem ajunge fii ai lui Dumnezeu, fraţi cu Dumnezeul-Om Iisus Hristos Cel Născut, Fiul lui Dumnezeu.

③ Naşterea de sus în interpretarea Sfinţilor Părinţi ai Bisericii şi a altor scriitori bisericeşti

Adevăraţii ortodocşi din toate timpurile n-au făcut şi nu fac altceva decât să se alinieze desăvârşit cu adevărul venit prin descoperirea lui Hristos, adevăr vestit de dumnezeieştii şi sfinţii

Lui Apostoli. Ei merg atât de departe cu apărarea adevărului venit de la Dumnezeu prin descoperirea lui Hristos, încât socotesc că orice micşorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare aduse Sfintei Scripturi vin de la Diavolul sau, cum spun ei, este *o însufleţire a Diavolului.*[282]

Totuşi, deoarece o majoritate îngrijorător de mare a ortodocşilor sunt în necunoştinţă totală de scrierile Sfinţilor Părinţi ai Bisericii (cei mai mulţi nu ştiu nici măcar un singur nume de-al lor), ne atribuim ca sarcină de onoare să le slujim sufletelor dumnealor, aducându-le la cunoştinţă opiniile Sfinţilor Părinţi ai Bisericii, cât şi ale altor scriitori bisericeşti de-a lungul veacurilor, în legătură cu naşterea din nou. Vom aduce spre întărire o bogăţie de date bibliografice începând cu cea mai timpurie perioadă a Părinţilor. Demn de toată luarea aminte în privinţa aceasta este şi menţiunea că aceste adevăruri de acum aproximativ 2000 de ani sunt validate şi propovăduite întocmai de către cei mai respectaţi şi mai luminaţi teologi ai zilelor noastre (cât de respectate sunt în practica bisericilor ortodoxe, este un alt subiect). Ne vom îndeletnici, deci, în continuare, cu argumentarea nevoii imperative a naşterii din nou, din perspectiva Sfintei Tradiţii Ortodoxe.

Sf. Chiril al Ierusalimului vorbeşte despre ideea naşterii din nou prin moarte, aşa cum a fost prezentată mai sus şi, de asemenea, că naşterea aceasta din nou se produce prin credinţă:

„*Naşterea voastră a avut loc o dată cu moartea voastră*”[283]. „*Trupurile se nasc prin părinţii din astă lume, pe când sufletele se renasc prin credinţă.*”[284]

Pentru Sf. Maxim Mărturisitorul relaţia de filiaţie cu Dumnezeu se face prin naşterea din Duh:

„*Dumnezeu Se face şi Se numeşte Tată după har al acelora care au primit de bunăvoie naşterea din Duh.*”[285]

---

[282] Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note şi Comentarii,* paragraful 20, p. 598.
[283] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza* a II-a, vol. 2, p. 552.
[284] Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheza* I-a, 2.

Sf. Macarie Cel Mare prezintă nevoia naşterii din Duh regesc, arătând că numai cei născuţi de sus au în ei pe Hristos; şi că fraţi cu Iisus devenim numai prin naştere de sus:

„*...dacă cineva nu s-a născut de la Duhul cel împărătesc şi regesc, dacă n-a dobândit nobleţea împărătească şi cerească şi nu s-a făcut fiu al lui Dumnezeu – precum este scris:' Iar celor care L-au primit pe El, le-a dat putere să se facă fii ai lui Dumnezeu (Ioan 1,12)' nu poate să poarte mărgăritarul cel ceresc şi de mare preţ, chipul luminii celei de negrăit, care este Domnul.*"[286]

Aici ne prezintă naşterea din Duhul Sfânt ca şi calea de a ajunge fii ai lui Dumnezeu:

„*Cei care s-au învrednicit să devină fii ai lui Dumnezeu şi să se nască de sus, de la Duhul Sfânt, care au în ei pe Hristos care-i luminează şi le dă odihnă, sunt călăuziţi în multe şi felurite chipuri de Duhul...*"[287]

Şi tot el vorbeşte limpede despre aceea că prin naşterea de sus devenim cetăţeni ai altei lumi, fii ai Cerescului Adam, asemenea lui Hristos:

„*Creştinii, deci, aparţin altei lumi; ei sunt fii ai lui Adam celui ceresc, făptură nouă, fii ai Duhlui Sfânt, fraţi luminoşi ai lui Hristos, asemenea Părintelui lor...*"[288]

Dumitru Stăniloae vorbeşte limpede despre naşterea din Hristos:

„*Naşterea Fiului lui Dumnezeu din Fecioară a ţinut seama de neputinţa imanenţei umane de a se mântui prin ea însăşi, de a sparge în sus orizontul închis al umanului supus repetiţiei şi morţii, de a încadra pe toţi cei ce se nasc din Hristos după har în şirul celor **născuţi din Dumnezeu.***"[289]

George Remete ne vorbeşte despre duhul înfierii:

---

285 Sf. Maxim Mărturisitorul: *Filocalia*, vol. III, p. 385.

286 Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti*. *Omilia XXIII*, 1, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, pp. 168-169.

287 Sf. Macarie cel Mare, *Omilia* XVIII, 7, p. 152.

288 Sf. Macarie cel Mare, *Omilia* XVI, 8, p. 137.

289 Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, p. 82.

„După învăţătura ortodoxă, mântuirea subiectivă sau îndreptarea (conf. Romani 8:29) este o renaştere, o transformare spirituală reală a omului..."[290]

„În concepţia ortodoxă, esenţa îndreptării este tocmai sfinţirea reală a omului, o viaţă nouă în Hristos. Sf. Scriptură arată limpede că iertarea păcatelor este urmată de ‚duhul înfierii' şi o viaţă nouă în Hristos."[291]

Sf. Simeon al Tesalonicului consideră naşterea din nou ca pe începutul vieţii cu Dumnezeu:

„Această a doua naştere ‘nu din voie trupească, nici din voie bărbătească, ci de la Dumnezeu', este începutul unei vieţi noi."[292]

Radu Botiş, după ce aminteşte un comentariu al lui Kallistos Ware, încheie cu o concluzie privitoare la nevoia naşterii din nou:

„Când Dumnezeu Se face Om, are loc începutul unei ere fundamental nouă în istoria omului şi nu o simplă întoarcere la trecut. Întruparea face ca omul să treacă la un nou registru, la o stare superioară celei dintâi. Numai în Iisus vedem revelate deplinele posibilităţi ale naturii noastre umane, El este primul Om perfect. Adevăratul chip şi asemănarea cu Dumnezeu este Hristos Însuşi... Întruparea cere şi din partea noastră o naştere din nou. Naşterii lui Hristos de sus îi corespunde o asemenea naştere şi pentru noi un botez... A te naşte din duh înseamnă a te naşte în Hristos din Acelaşi Duh de la Care S-a întrupat şi botezat El".[293]

Sf. Macarie ne asigură că Mântuitorul S-a pogorât din ceruri ca să ne facă fiii Săi:

„Că de aceea S-a pogorât El (din ceruri): ca să mântuiască pe cei păcătoşi, să învieze şi să ridice pe cei morţi... El ne-a

---

[290] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, p. 270.
[291] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, p. 276.
[292] *De sacramentis*, PG 60, col. 212B, p. 222.
[293] Kalistos Ware, *Approches de Dieu dans la Tradition Ortodoxe*, apud pr. Radu Botiş, *Aspecte pedagogice şi catehetice în lucrarea de mântuire a Domnului Iisus Hristos*, p. 73.

*chemat să ne facem cu adevărat **fiii** Săi, să moştenim viaţa care niciodată nu se sfârşeşte şi slava cea nestricăcioasă".* [294]

Sf. Simeon Noul Teolog lămureşte condiţia filiaţiei, adresându-se patriarhilor:

„Patriarhilor, dacă voi nu sunteţi prieteni ai lui Dumnezeu, fii ai lui Dumnezeu, dumnezei prin înfiere, adică asemănători, în cinul harului care ne este dat, Celui care este Dumnezeu prin fire, părăsiți tronurile voastre și mergeți mai întâi de vă pătrundeți de Dumnezeieștile Scripturi."[295]

În următorul pasaj, el lămureşte nu numai nevoia imperativă a naşterii de sus, ci chiar imposibilitatea relaţiei cu Dumnezeu în afara reînnoirii, a renaşterii:

„Cum vor ajunge să înţeleagă astfel de taine cei care n-au avut niciodată în ei cea mai mică experienţă a efectelor lor: prefacerea totală, reînnoirea, transformarea, refacerea, renaşterea? Ei care încă n-au fost botezaţi în Duhul Sfânt cum pot şti ce este transformarea celor care au fost botezaţi în El? Ei, care nu sunt născuţi de sus, cum vor vedea slava celor care, potrivit cuvântului Domnului, sunt născuţi de sus, a celor care sunt născuţi din Dumnezeu şi deveniţi copii ai lui Dumnezeu?"[296]

Sf. Simeon arată că cei ***ne***născuţi din nou nici nu pot fi numiţi creştini:

„Cel care se naşte din nou de sus şi iese din această lume ca dintr-un sân întunecos, pentru a intra în cerească lumină înţelegătoare şi, pentru a spune aşa, a se arăta puţin în ea, este în aceeaşi clipă umplut de o bucurie negrăită şi varsă lacrimi fără durere... căci de acum încolo începe cineva să fie numit printre creştini. Dar cei care n-au fost încă primiţi la frumuseţea şi contemplarea unei asemenea frumuseţi... cum,

---

[294] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti,* Omilia a XI-a, 14, p. 89.

[295] Sf. Simeon Noul Teolog, *Et. 3, 590-599,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 132.

[296] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cat. 24, 109-121,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 151.

spune-mi, să le dai pur şi simplu numele de creştini? Ei nu sunt cu adevărat astfel."[297]

Sf. Macarie cel Mare explică necesitatea naşterii de sus fără de care, spune el, sufletul este *neputincios să săvârşească vreunul dintre lucrurile lui Dumnezeu*. El lămureşte în citatul următor că scopul naşterii lui Hristos ca om este să ne dea nouă posibilitatea să ne naştem dumnezei. Ne arată apoi că nu se poate trăi cu Dumnezeu fără această naştere:

„Domnul nostru Iisus Hristos, purtând grijă de mântuirea omului, a pus în lucrare, de la început, întregul Său plan, prin mijlocirea părinților, a patriarhilor, prin Lege și prooroci, iar în cele din urmă El însuşi venind a îndurat moartea, dispreţuind ruşinea crucii. Or toată această trudă și tot zelul Său (n-au avut alt scop, ci numai) să nască din Sine însuşi, din firea Sa, să nască de sus, din Dumnezeirea Sa, fii duhovniceşti. Și după cum părinții aceștia (pământești), dacă nu au fii, sunt triști, tot așa și Domnul, iubind neamul omenesc, ca pe chipul Său, a voit ca oamenii să se nască din aceeaşi sămânţă a dumnezeirii...

Iar viaţa înseamnă naşterea de sus, de la Dumnezeu; fără această naştere e cu neputinţă ca un suflet să trăiască, după cum a zis Domnul: 'De nu se va naşte cineva de sus, nu va putea să vadă Împărăţia lui Dumnezeu' – Ioan 3:3...

Trupul este o asemănare a sufletului, iar sufletul este chip al Duhului. Şi după cum trupul fără suflet este mort şi nu poate să facă nimic, tot aşa şi sufletul lipsit de sufletul ceresc, adică lipsit de Duhul cel dumnezeiesc, este mort pentru Împărăţia (cerurilor) şi neputincios să săvârşească vreunul dintre lucrurile lui Dumnezeu."[298]

Iar în citatul următor vorbeşte de două ori despre naşterea din Tatăl cel ceresc:

„Pentru că aceia care au moştenirea cea adevărată, sunt ca nişte fii născuţi din Tatăl cel ceresc şi petrec în casa Tatălui

---

[297] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cat. 8, 93-104,* apud arhiepiscop Vasili Krivoșein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 170.

[298] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti*. *Omilia a XXX-a*, 2 şi 3, pp. 216-217.

(lor), precum zice Domnul: 'Robul nu rămâne în casă în veac, pe când Fiul rămâne în veac – Ioan 8: 35. Deci dacă şi noi voim a ne naşte din Tatăl cel ceresc, se cuvine să facem ceva mai mult decât ceilalţi oameni... să arătăm frică de Dumnezeu..."[299]

În citatul acesta stabileşte că înfierea ne garantează dobândirea desăvârşirii:

„Cei care au fost unşi cu (untdelemnul provenind) din lemnul vieţii, Iisus Hristos, şi din planta cea cerească, se învrednicesc să ajungă la măsura desăvârşirii, adică (să dobândească) Împărăţia şi înfierea."[300]

Cât de limpede demonstrează Sf. Macarie în buchetul de citate de mai jos noul fel de viaţă al acelora care s-au născut de sus, de la Duhul Sfânt, sârguinţa de care trebuie să dea dovadă cei născuţi din nou pentru a intra în odihna lui Dumnezeu! Cum ne arată apoi şi că aceia care nu au parte de înfiere trăiesc degeaba:

„Cei care s-au învrednicit să devină fii ai lui Dumnezeu şi să se nască de sus, de la Duhul Sfânt, care au în ei pe Hristos care-i luminează şi le dă odihnă, sunt călăuziţi în multe şi felurite chipuri de Duhul..."[301]

„Sârguieşte-te, deci, să devii fiu fără prihană al lui Dumnezeu, să intri în acea odihnă în care, ca înainte-mergător al nostru, a intrat Hristos."[302]

„Pentru că dacă ...nu ne-am învrednicit de înfiere, suntem departe de puterea lui Dumnezeu şi în zadar vieţuim."[303]

„După cum este cu neputinţă ca peştele să trăiască fără apă, sau să meargă cineva fără picioare, să vadă lumina fără ochi, să vorbească fără limbă sau să audă fără urechi, tot aşa este cu neputinţă să cunoască cineva tainele şi înţelepciunea lui Dumnezeu, să fie.. .creştin, fără Domnul Iisus şi fără lucrarea puterii dumnezeieşti. Pentru că aceia sunt cu adevărat înţelepţi

---

[299] Sf. Macarie cel Mare, *Omilia a XIV-a*, 4.
[300] Sf. Macarie cel Mare, *Omilia a XVII-a*, 2.
[301] Sf. Macarie cel Mare, *Omilia a XVIII-a*, 7.
[302] Sf. Macarie cel Mare, *Omilia a XXV-a*, 7.
[303] Sf. Macarie cel Mare, *Omilia a XXV-a*, 2.

ai lui Dumnezeu care sunt conduşi şi păstoriţi după omul lor lăuntric de puterea dumnezeiască."[304]

Sf. Macarie ne lămureşte că nu este posibilă îndumnezeirea pentru aceia care nu au naşterea din nou:

„Prin puterea Duhului şi prin naşterea din nou cea duhovnicească... omul se îndumnezeieşte."[305]

Iar în citatul acesta vorbeşte lămurit despre nevoia schimbării naturii lăuntrice a omului:

„Unii socotesc că, depărtându-se de femeie şi de toate cele văzute, sunt sfinţi. Dar nu este aşa. Pentru că răutatea trăieşte şi se ridică în inima omului. (Numai) acela este sfânt, care s-a curăţit şi sfinţit după omul cel dinlăuntru."[306]

Sf. Simeon Noul Teolog ne asigură că singura cale de a fi făcuţi dumnezei este înfierea:

„Vă cer tuturor, o, părinţilor şi fraţilor, siliţi-vă să vă faceţi părtaşi unei vieţi ca aceea, care este lumina lui Dumnezeu, Însuşi Duhul Sfânt, Care sfinţeşte pe cei ce se împărtăşesc cu El şi îi face dumnezei prin înfiere."[307]

Asterie al Amasei ne învaţă istoria mântuirii în câteva cuvinte prin citatul care urmează, dovedind că naşterea din nou şi creşterea prin har sunt calea de a ajunge la aceasta:

„Apoi... S-a arătat El (Iisus), strigând oamenilor cu propria Sa voce: 'Veniţi către Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi da odihnă' – Matei 11:28.

Cum primea Hristos pe cei care răspundeau chemării Sale? Dădea cu uşurinţă iertarea păcatelor, degrabă eliberarea de necazuri şi dureri. Cuvântul a sfinţit, Duhul a pecetluit, omul cel vechi a fost înmormântat, cel nou s-a născut şi a crescut prin har. Ce-a urmat de aici? Omul a ajuns prieten cu Dumnezeu, în loc de duşman; fiu în loc de străin;

---

[304] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XVII-a*, 10.

[305] Sf. Macarie cel Mare, Omilii duhovniceşti. Omilia a XXVI-a, 2.

[306] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XVII-a*, 13.

[307] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cat. 34, 370-383,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 36.

iniţiat în tainele credinţei, în loc de necunoscător; sfânt, în loc de necredincios."[308]

Sf. Simeon Noul Teolog spune exact acelaşi lucru:

„Să nu avem altceva în minte decât poruncile Mântuitorului Hristos... ca şi noi să devenim dumnezei prin înfiere şi prin har"[309]

Sf. Vasile cel Mare arată cât se poate de limpede că nu putem vedea Împărăţia lui Dumnezeu decât prin naştere de sus. Ceea ce ne comunică mai jos în cele două citate acest mare ierarh al Bisericii nu este decât ceea ce Însuşi Mântuitorul ne porunceşte la Ioan 3:3-5:

„Atunci când ne vom naşte de sus, vom vedea Împărăţia lui Dumnezeu, precum a fost făgăduit."[310]

„Şi aşa, îmbrăcaţi în Fiul lui Dumnezeu şi botezaţi în Numele Tatălui, ni se dăruieşte puterea de a deveni fii ai lui Dumnezeu."[311]

O carte publicată de curând de Editura Patriarhiei Române ne face cunoscut că nu-L putem numi Tată pe Dumnezeu decât prin procesul naşterii (din nou) - atenţie pentru cei care spunem rugăciunea Tatăl nostru:

„Căci numele de Dumnezeu indică demnitatea, pe când cel de Tată, proprietatea fiinţială. Spunând cineva Dumnezeu, arată pe Domnul tuturor, iar numindu-L Tată, exprimă proprietatea: arată că a născut."[312]

Sf. Ioan Kronstadt citează Scriptura care vorbeşte despre puterea pe care Dumnezeu Însuşi a dat-o tuturor ce-L primesc pe Hristos ca mântuitor, să se nască din El:

„O, păcat, păcat! Cât eşti de pierzător! Tu ai făcut străină de Dumnezeu lumea pe care El a zidit-o din nefiinţă. În lume era, şi lumea printr-Însul s-a făcut, şi lumea pe

---

[308] Asterie al Amasiei, *Omilii şi predici*, p. 175.
[309] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cat. 24, 76-80,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 421.
[310] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, p. 42.
[311] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, p. 91.
[312] *O exegeză a Crezului ortodox*, Editura Basilica, Bucureşti, 2010, p. 30.

Dânsul nu L-a cunoscut. Întru ale Sale a venit, şi ai Săi pe Dânsul nu L-au primit; iar câţi L-au primit pe Dânsul, le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, celor ce cred întru numele Lui, cari nu din sânge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut (Ioan 1:10-13).”[313]

Sf. Ioan Casian, citându-l pe Fericitul Augustin, întăreşte nevoia naşterii din Duh a omului prin analogia la naşterea din Duh a Mântuitorului:

„Augustin [este vorba despre Fer. Augustin], preot al cetăţii Hippo-Regius, zice: ‘Dar pentru ca oamenii să se nască din Dumnezeu, S-a născut mai întâi Dumnezeu dintre ei: Hristos Dumnezeu. Şi Hristos la naşterea dintre oameni n-a căutat pe pământ decât mamă, fiindcă tată avea în cer, născut din Dumnezeu, prin Care suntem făcuţi, şi născut din femeie, ca prin El să ne facem, din nou.”[314]

Sf. Macarie Egipteanul ne face cunoscută nevoia imperativă de a fi înviaţi la viaţă:

„Venirea Domnului pentru om s-a făcut fiindcă zăcea mort în groapa întunericului, a păcatului, a duhului celui necurat şi a puterilor celor viclene, ca să-l învieze încă din acest veac şi să-l aducă la viaţă, să-l curăţească de toată întunecimea, să-l lumineze cu lumina Sa şi să-l îmbrace cu veşmintele cele cereşti ale divinităţii.”[315]

Sf. Ioan Gură de Aur vorbeşte despre nevoia naşterii din nou:

„Că Fiul lui Dumnezeu... S-a născut după trup, ca tu să te naşti după Duh; S-a născut din femeie, ca tu să încetezi de a mai fi fiu al femeii... [El] pentru că nu S-a născut nici din sânge

---

[313] Sf. Ioan de Kronstadt, *Spicul de grâu*, colecţia *Părinţi Ruşi*, Editura Sofia, ediţia a II-a revizuită, p. 48.

[314] Sf. Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti. Despre Întruparea Domnului*, cartea a VII-a, cap. XXVII, 1, în col. PSB, vol. 57, p. 878, apud *O exegeză a Crezului ortodox*, Editura Basilica, Bucureşti, 2010, pp. 115-116.

[315] Sf. Macarie Egipteanul, *Cele cincizeci de omilii duhonviceşti. Omilia XXXIV*, 2, în col. PSB, vol. 34, p. 42, apud *O exegeză a Crezului ortodox*, Editura Basilica, Bucureşti, 2010, p. 114.

nici din voinţa trupului sau a bărbatului, ci de la Duhul Sfânt, ne arată naşterea cea mai presus de noi... de la Duhul."[316]

Sf. Grigorie al Nissei vorbeşte aşa de frumos despre taina înfierii:

„Cine îmi va da mie acele aripi, prin care să pot zbura cu înţelegerea la înălţimea măreţiei acestor cuvinte… ca depărtându-mă cu minte de toate cele se perfac şi-şi mută locul, şi ajungând într-o stare neschimbată şi neclintită a sufletului, să-mi fac mai întâi familiar, prin alegerea voinţei, pe Cel neschimbat şi neprefăcut, şi apoi să-L chem prin cea mai familiară numire: Tată?"[317]

Fericitul Augustin aminteşte cum nu se poate mai desluşit că Mântuitorul S-a născut ca om pentru ca noi, născându-ne prin El ca dumnezei, să putem ajunge astfel copiii lui Dumnezeu; căci numai în felul acesta putem ajunge părtaşi cu El:

„Fiind Unul-Născut (Iisus), nu are fraţi, dar pentru că este şi Cel dintâi născut, El a binevoit să-i numească fraţi pe toţi cei care, în urma Sa şi prin întâietatea Sa, renasc prin harul lui Dumnezeu, Care îi adoptă ca fii ai Săi (Luca 8:21), după cum proclamă învăţătura apostolică."[318]

„Credem că a înviat din morţi a treia zi, fiind prin aceasta Cel dintâi născut pentru fraţii care aveau să-I urmeze pe care i-a chemat să devină fii ai lui Dumnezeu prin înfiere (Efeseni 1:5), milostivindu-Se ca ei să fie împreună părtaşi şi moştenitori cu El."[319]

Sf. Grigorie al Nissei ne atrage atenţia în următoarele două citate că nu-L putem chema pe Dumnezeu ca Tată dacă nu

---

[316] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei. Omilia II-a*, 2, în colecția PSB, vol. 23, p. 29, apud *O exegeză a Crezului ortodox*, Editura Basilica, București, 2010, pp. 112-113.

[317] Sf. Grigorie al Nyssei, *Despre rugăciunea domnească*, Editura IBMBOR, București, 2009, p. 32-33.

[318] Fericitul Augustin, *Despre credinţă şi Crez*, colecţia *Credinţa Ortodoxă*, p. 36.

[319] Fericitul Augustin, *Despre credinţă şi Crez*, colecţia *Credinţa Ortodoxă*, p. 48.

suntem născuţi şi înrudiţi cu Dumnezeu, avându-ne existenţa în El:

„Adică trebuie să vadă cineva sfinţenia, bunătatea, curăţia lui Dumnezeu în sine, nu să o cugete numai teoretic, ca, simţindu-se născut din Dumnezeu şi înrudit cu El, să-I poată spune Tată.“[320]

„Căci numele de Tată arată cauza celui ce îşi are existenţa din El.”[321]

Sf. Simeon Noul Teolog argumentează foarte convingător actul naşterii din Duhul, din Însuşi Dumnezeu, ca singura cale prin care poţi ajunge să-L vezi pe Tatăl şi să locuieşti cu El:

„... aceia care L-au primit pe Dumnezeu datorită faptelor credinţei şi au devenit dumnezei, născuţi din Duhul, da, din El Însuşi, unii ca aceştia Îl văd pe El, Tatăl lor, care nu încetează să locuiască în lumina cea neapropiată; aceştia Îl au în ei înşişi locuind ca într-un sălaş şi ei înşişi locuiesc întru El, Cel cu totul neajuns.”[322]

Sf. Simeon Noul Teolog îşi mărturiseşte neputinţa de a înţelege cum este posibil ca nişte oameni ***ne***născuţi din nou să facă teologie şi să vorbească despre Dumnezeu în starea aceasta. El vorbeşte despre trecerea prin moarte prin imperativul *trebuie* şi ca fiind condiţia de a deveni copii ai Săi. Cine ar putea spune că Sfânta Tradiţie ortodoxă socoteşte ceremonia botezului unui prunc în faşă ca fiind procesul naşterii din Duhul?

„Pentru mine este un subiect uimitor faptul că majoritatea oamenilor, înainte de a fi născuţi din Dumnezeu şi a deveni copiii Săi, nu se tem nicidecum să se ocupe de teologie şi să vorbească despre Dumnezeu... Ne trebuie înainte de toate să trecem de la moarte la viaţă; aceasta este condiţia pentru a

---

[320] Sf. Grigorie al Nyssei, *Despre rugăciunea domnească*, Editura IBMBOR, București, 2009, subsolul p. 34.

[321] Sf. Grigorie al Nyssei, *Despre rugăciunea domnească*, Editura IBMBOR, București, 2009, p. 35.

[322] Sf. Simeon Noul Teolog, *Imn 52, 50-60,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, București, 2005, p.427.

primi de sus sămânţa Dumnezeului Celui viu şi a fi născuţi din El, încât să devenim copiii Săi..."[323]

Iar dacă celelalte comentarii ale Sf. Simeon Noul Teolog de până aici n-au reuşit totuşi să ne convingă de nevoia imperativă a naşterii de sus, ce se cere făcută în mod cu totul conştient şi de bună voie, atunci citatul care urmează acum va face aceasta cu toată competenţa:

„Deci dacă tu nu eşti născut din Dumnezeu, aceasta vrea să spună nu numai că tu nu eşti copilul Lui, nu numai că tu nu L-ai dobândit încă, nici nu L-ai primit în tine însuşi, ci şi că El nu ţi-a dat putere să devii fiu al lui Dumnezeu şi tu nu poţi să devii. Or, dacă nu devii fiu al lui Dumnezeu, oare cum vei vedea pe Dumnezeu, Tatăl tău care este în ceruri? Nimeni niciodată n-a putut să-l vadă pe tatăl său înainte de a se naşte..., dacă nu este mai întâi născut de el... Câtă vreme tu, care eşti născut numai din trup, care n-ai cunoscut încă naşterea datorată Duhului şi n-ai devenit tu însuţi duh prin naştere, cum poţi oare să cercetezi adâncimile lui Dumnezeu sau, mai curând, cum poţi să-L vezi pe Dumnezeu? În nici un fel!"[324]

Sf. Macarie cel Mare ne vorbeşte despre naşterea din nou ca poarta de intrare în Împărăţia lui Dumnezeu în următoarele citate:

„Pentru a intra în Împărăţia lui Dumnezeu, trebuie ca sufletul să se nască de la Duhul Sfânt..."[325]

„Iar omul nostru cel lăuntric să se nască din Duhul, precum a zis Domnul: Cel ce crede în Mine a trecut din moarte la viaţă (Ioan 5:24)."[326]

---

[323] Sf. Simeon Noul Teolog, *Teol. 2,33-45 şi 57-63,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 190-191.
[324] Sf. Simeon Noul Teolog, *Et. 9, 390-407,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 215.
[325] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti*. *Omilia a XXX-a*, chiar în titlu.
[326] Sf. Macarie cel Mare, *Omilia a XLIX-a*, 2.

„Cel născut după Duh este, într-o anumită măsură, desăvârşit. Este desăvârşit în sensul în care spunem despre un prunc că, având toate mădularele, este deplin întreg.”[327]

„Pentru că numai atunci când ‚Duhul lui Dumnezeu mărturiseşte împreună cu duhul nostru' (Romani 8:6), precum spune Sfântul Apostol Pavel, suntem cu adevărat vrednici de Hristos şi fii ai lui Dumnezeu; deci nu atunci când, după propria părere, ne socotim drepţi. ‚Pentru că nu cel ce se laudă singur este dovedit bun, ci acelea pe care Domnul îl laudă' (2 Corinteni 10:18).”[328]

Un alt citat, care atestă nevoia naşterii din Duhul Sfânt drept calea de eliberare de sub vina păcatului:

*„Domnul, făcându-Se om şi dând o altă obârşie firii prin a doua naştere din Duhul Sfânt şi primind moartea atotcuvenită din durere a lui Adam, [...] **a făcut pe toţi cei renăscuţi în El duhovniceşti**, liberi de vina ce apăsa asupra lor.”*[329]

Cât de frumos şi la subiect ni se vorbeşte şi aici despre nevoia naşterii din nou care se poate realiza îmbrăcând nestricăciunea lui Hristos:

„E de la sine înţeles, deci, că suntem prunci, noi, copiii lui Dumnezeu, care am lepădat pe omul cel vechi, am dezbrăcat haina păcatului şi am îmbrăcat nestricăciunea lui Hristos, ca să ajungem oameni noi, popor sfânt, şi, fiind născuţi din nou, să păstrăm neîntinat pe om; să fim prunci, ca un prunc al lui Dumnezeu.”[330]

Sf. Irineu ne arată cu ce preţ mare s-a plătit posibilitatea noastră de a ne naşte din nou, dovedind prin aceasta cu atât mai mult nevoia naşterii din nou:

---

[327] Sf. Macarie cel Mare *Omilii duhovniceşti. Cuvânt despre răbdare şi dreapta socotinţă*, 12, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, p. 331.

[328] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Cuvânt despre desăvârşirea în Duh, 12,* Editura IBMBOR, Bucureşti 2010, p. 314.

[329] *Răspunsuri către Talasie*, 6, PG 90, 280C-D, [trad. rom., p. 51], apud arh. prof. dr. Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, p. 202.

[330] *Pedagogul* I, 32, 4, PG 8, col. 92C, [trad. rom., p. 184-185], apud arh. prof. dr. Constantin Voicu, *Botezul în Tradiţia Patristică*, Editura Agnos, Sibiu, 2011, p. 97.

„Cuvântul întrupat S-a făcut om, şi Fiul lui Dumnezeu S-a făcut Fiul omului, ca să îngăduie omului să cuprindă cuvântul lui Dumnezeu şi, dobândind înfierea, să se facă fiu al lui Dumnezeu.”[331]

Sf. Grigorie al Nyssei face o demonstraţie cu adevărat impresionantă a imposibilităţii de a-L chema Tată pe Dumnezeu atâta vreme cât nu îţi ai existenţa în El. Prin naşterea noastră din Adam cel păcătos ne avem existenţa în păcat. Numai prin naşterea din *„Adam cel de pe urmă cu duh dătător de viaţă”* (1 Corinteni 15:45), de viaţă nouă, dumnezeiască, numai aşa putem şi avem dreptul să-i zicem lui Dumnezeu Tată şi să spunem rugăciunea Tatăl nostru:

„Deci dacă, privind cineva spre sine, se vede având încă nevoie de curăţire şi îşi cunoaşte reaua lui conştiinţă plină de pete şi de arsuri urâte, şi fără să se curăţească mai întâi de aceste rele se socoteşte pe sine înrudit cu Dumnezeu şi zice Tată, el cel nedrept Celui drept, el cel necurat Celui curat, cuvântul lui e o înjurătură şi o batjocură, odată ce numeşe pe Dumnezeu Tată al ticăloşiei sale. Căci numele de Tată arată cauza celui ce îşi are ***existenţa din el*** *[…]. Deci dacă cineva, zăbavnic la inimă, cum zice Scriptura, şi iubitor de minciuni, îndrăzneşte să rostească cuvintele rugăciunii, să ştie că nu cheamă Tată pe Cel din cer, ci pe cel din iad, care şi el e mincinos […], fiind el însuşi păcat şi tată al minciunii (Ioan 8:44) […]. Cei cu conştiinţa luminată se numesc fii ai luminii […]. Adevărul nu ne învaţă să minţim, ca să ne spunem ceea ce nu suntem şi să ne numim ceea ce nu ne-am făcut; ci, numind Tată al nostru pe Cel nestricăcios şi drept şi bun, să adeverim prin viaţă înrudirea noastră cu El […]. Mie mi se pare că aud pe Dumnezeu zicând către tine cuvintele acestea: Tu, cel cu viaţa stricată, numeşti Tată pe Tatăl nestricăciunii? De ce întinezi cu glasul tău murdar numele neprihănit? De ce minţi*

[331] Irineu, *Adversus haereses* III, 19, I, PG 7, 939B, SC 34, 1952, p. 332; III, 16, 3, col. 922BC, p. 282B, apud Tomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creştin,* ediţia a II-a, Editura Deisis, Sibiu, 2005, p. 399.

împotriva Cuvântului? De ce batjocoreşti firea neîntinată? De eşti fiul Meu, ar trebui numaidecât ca şi viaţa ta să poarte trăsăturile bunătăţilor Mele. Nu recunosc în tine chipul firii Mele […]. Deci e primejdios a îndrăzni cineva să se folosească de rugăciunea aceasta înainte de a-şi curăţi viaţa şi de a numi pe Dumnezeu Tatăl său."[332]

Fericitul Augustin ne prezintă pe Domnul Iisus ca pe Cel dintâi născut pentru fraţii care aveau să-L urmeze şi vor deveni fii prin înfiere:

„Credem, de asemenea, că a înviat din morţi a treia zi, fiind prin aceasta Cel dintâi născut pentru fraţii care aveau să-L urmeze (Romani 8:29) şi pe care i-a chemat să devină fii ai lui Dumnezeu prin înfiere […]"[333]

Teofan Zăvorâtul, citându-l la rândul lui pe Macarie cel Mare, subliniază necesitatea naşterii din nou, prin care cel născut este mântuit și a ajuns deja în veacul viitor:

„După cuvintele lui Macarie cel Mare, cel ce e născut din Dumnezeu, care rămâne în Dumnezeu şi în lumea dumnezeiască, a ajuns deja în veacul viitor."[334]

Încheiem şirul mărturiilor Sfinţilor Părinţi ai Bisericii alături de o serie de scriitori ai Bisericii cu câteva comentarii ale unuia dintre cei mai respectaţi sfinţi, calificat de către ÎPS Sa Teoctist ca stâlp al Bisericii – Sfântul Ioan Gură de Aur:

„Naşterea din nou este o a doua creaţie, căci din ceea ce nu eram am fost aduşi la ceea ce suntem. Ceea ce eram mai dinainte am murit, adică omul cel vechi, şi ceea ce am devenit nu eram mai înainte."[335]

---

[332] Sfântul Grigorie al Nyssei, *Despre Rugăciunea Domnească*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2009, pp. 35-38.
[333] Fericitul Augustin, *Despre credinţă şi crez*, colecţia *Credinţa Ortodoxă*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 2010, tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, p. 47.
[334] Teofan Zăvorâtul, *Schiţa unei morale creştine*, Moscova, 1895, p. 309, apud Tomas Spidlik, *Spiritualitatea Răsăritului creştin,* ediţia a II-a, Editura Deisis, Sibiu, 2005, p. 86.
[335] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XVII la Efeseni*, p. 39.

„Fiul lui Dumnezeu... S-a născut trupeşte, ca să te naşti tu duhovniceşte; S-a născut din femeie ca să încetezi tu a fi fiul femeii.”[336]

„Dacă cineva a crezut în Hristos, a venit într-o altă creaţie, căci s-a născut de sus prin Duhul.”[337]

„Un aliment alterat nu mai revine la forma iniţială, chiar dacă-i pui sare. Firii vechi degeaba îi pui sarea adevărului.”[338]

„Noi ***ne naştem din nou*** *prin puterea Cuvântului lui Dumnezeu. Acest Cuvânt ne plăsmuieşte. Dar această naştere nu e de la natură, ci din făgăduinţă dumnezeiască.”*[339]

Ne oprim la punctul acesta. Nu putem decât să mulţumim lui Dumnezeu pentru toată călăuzirea pe care ne-a dat-o. Cum am spus mereu, este datoria şi privilegiul nostru să dăm dovadă de *oameni mai buni la suflet*, cum citim la Fapte 17:11, astfel încât după ce isprăvim de parcurs gândurile de mai sus să le comparăm cu Sfintele Scripturi. După aceea vom cerceta şi scrierile Sfinţilor Părinţi, raportându-le din nou la Sfintele Scripturi, căci numai în felul acesta ne merităm din plin numele de adevăraţi creştini ortodocşi.

---

[336] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia II la Matei*, 2.
[337] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XI la 2 Corinteni*.
[338] Sf. Ioan Gură de Aur, Omilia XV, *Comentarii la Predica de pe Munte*.
[339] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XVII la Romani*, 276.

Capitolul 6

Preot şi preoţie

În capitolul acesta urmează să ne ocupăm de subiectul *preot şi preoţie*, analizat din perspectivele doctrinei ortodoxe. Spunând *din perspectivele doctrinei ortodoxe* nu excludem nicidecum punctul de vedere al Scripturii. Dimpotrivă, pentru că dreapta credinţă ortodoxă are ca bază descoperirea lui Hristos, vestită de dumnezeieştii şi sfinţii Lui Apostoli, punctul de vedere al adevăratei ortodoxii nu poate fi cu nimic abătut de la cel al Sfintei Scripturi. Mai mult, dacă amintim şi canonul Părinţilor Bisericii, potrivit căruia orice micşorare, adăugire sau vreo schimbare oarecare aduse Sfintei Scripturi sunt văzute ca însufleţire a diavolului[340], atunci chiar nu mai putem face vreo deosebire între punctele de credinţă ale ortodoxiei şi cele ale Sfintei Scripturi.

Socotim de folos să reamintim că aici vorbim despre ortodoxia originară, aşa cum a luat ea fiinţă prin Părinţii Bisericii, adică exact ca o continuare a învăţăturii şi misiunii Apostolilor Domnului. Am vorbit despre acest detaliu în partea introductivă a cărţii, dar socotim că este foarte important să menţinem viu în mintea cititorilor faptul că, vorbind despre ce este credinţa ortodoxă, noi, de fapt, ne referim la ortodoxia cea adevărată, de la origine.

① Ce spune Scriptura despre preot şi preoţie

Spunem mai întâi câteva cuvinte despre împrumutarea rânduielilor preoţiei Vechiului Testament pentru preoţia Noului Testament, citându-l pe Sfântul Grigorie al Nyssei. El face o distincţie cât se poate de clară între preoţia Vechiului Testament

---

[340] *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note şi Comentarii*, arhidiacon prof. univ. dr. Ioan N. Floca, paragraful 20, p. 598.

şi a Noului Testament, distincţie care descalifică transferarea şi continuarea preoţiei Vechiului Testament în era Noului Testament, comunicându-ne că *„slujba preoţiei era restrânsă în Vechiul Testament la cei din seminţia lui Levi. Era legată de un anumit sânge moştenit.”*[341] Înţelegem, prin urmare, că noi, neamurile, care nici măcar nu facem parte din poporul Israel – cu atât mai puţin din seminţia lui Levi, nu avem ce să continuăm, pentru că nu avem nici cu ce să începem. Levi era evreu, nu român. Acesta este motivul pentru care nu întâlnim nimic pe paginile Noului Testament din felul cum se practică preoţia din zilele noastre. În timp ce Vechiul Testament este cartea poporului pământesc al lui Dumnezeu, Noul Testament este cartea Bisericii duhovniceşti a lui Hristos, a acelora care *„sunt fii ai lui Dumnezeu prin credinţa în Hristos Iisus, unde nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este rob nici liber... ci toţi sunt una în Hristos”* (Galateni 3:26 şi 28).

Cuvântul grecesc pentru *preot* (*hiereus*) nu apare niciodată în legătură cu vreo funcţie în Biserica lui Hristos. El este folosit numai în următoarele situaţii: în legătură cu Domnul Iisus Hristos ca Mare Preot (la Evrei 5:5-6); în legătură cu **toţi** creştinii ca fiind preoţi (la 1 Petru 2:5 şi 9, Apocalipsa 1:6, 5:10); în legătură cu preoţii iudei şi cu preoţii păgâni (Fapte 14:13). Deci este evident că pe vremea Bisericii primare nu exista o clasă preoţească în Biserică. Acest lucru este confirmat şi de Vasile Mihoc, un teolog român: „*Termenul Hiereus (preot) nu este folosit niciodată în Noul Testament pentru desemnarea membrilor ierarhiei bisericeşti*.”[342] Dacă totuşi găsim termenul *preoţi* cu o astfel de conotaţie în Biblia ortodoxă contemporană din limba română (în limba engleză nu există această abatere), se datoreşte traducerii vădit abuzive a termenului grec *presbyteros* (care înseamnă *bătrân* sau

[341] Sfântul Grigorie al Nyssei, *Despre Rugăciunea Domnească*, p. 45.
[342] Vasile Mihoc, *Dreapta învăţătură de credinţă a Bisericii*, în *Mitropolia Ardealului*, 1983, nr. 1-2, p. 37.

presbiter) prin cuvântul *preot*[343]. Nu este treaba noastră să comentăm modul în care s-a comis abuzul – lăsăm aceasta în seama lui Dumnezeu. Ceea ce trebuie însă spus cu toată competenţa şi autoritatea Sfintei Scripturi, a Sfintei Tradiţii, cât şi a dicţionarului grec-român, este că termenul *preoţi*, întâlnit în toate versetele menţionate la subsolul paginii, este tradus din grecescul *presbyteros*. Cuvântul *presbyteros* nu are nimic de-a face cu *preoţi*, ci se traduce prin *prezbiter* sau *bătrân,* după cum, de altfel, l-a tradus şi biblia ortodoxă, cât şi cea catolică din Statele Unite.

Aşadar, pe vremea Domnului Iisus şi a Sfinţilor Apostoli nu se pomeneau nici măcar aluziv forme ierarhice în conducerea Bisericii. N-a existat niciodată aşa ceva în Biserica primară de pe vremea Apostolilor. Spre exemplu, cu ocazia primului şi celui mai important consiliu al Bisericii, întrunit prin hotărârea Duhului Sfânt al lui Dumnezeu, despre care citim la Fapte 15, nu s-a făcut apel la nici un fel de ierarhie între creştinii adunaţi la un loc – nici atât la preoţi, pentru că nu existau în Biserica primară. Preoţia Vechiului Testament luase sfârşit odată cu Ioan Botezătorul (Luca 16:16), iar preoţia Noului Testament nu mai constituia o clasă ierarhică. Primele

---

343 Echivalentul grec pentru *bătrân* sau *prezbiter* este *presbyteros*. Dovada cea mai grăitoare a traducerii tendenţioase a acestui termen reiese din traducerea aceluiaşi cuvânt, de către acelaşi autor, pe paginile aceleiaşi Biblii în mod alternativ şi prin *bătrân*, şi prin *preot,* ca şi cum *presbyteros* ar însemna, deopotrivă, bătrân şi preot. Însă, în concordanţa Strong, cuvântul grec *presbyteros* (pentru *bătrân*) este notat cu G4245, în timp ce *hiereus* (pentru *preot*) cu G2409. În *Biblia* ortodoxă contemporană cuvântul *presbyteros* apare tradus prin *preot* în următoarele pasaje: Faptele Apostolilor 11:30; 14:23; 15:2, 4, 6, 22, 23; 16:4; 20:17; 21:18; 1 Timotei 4:14; 5:17, 19; Tit 1:5; Iacov 5:14; 1 Petru 5:1, 3, 5; 2 Ioan 1; 3 Ioan 1. În acelaşi timp, acelaşi termen *presbyteros*, notat cu G4245, este tradus, de data asta corect, prin *bătrân* în următoarele pasaje: Marcu 15:1; Luca 20:1; Luca 22:66; Fapte 2:17; 4:5 şi 23; 22:5; 25:15. Cum este posibil aşa ceva?! Ceea ce trebuie neapărat să se mai cunoască este că traducerile ortodoxe autorizate din toate timpurile au folosit corect *bătrân*, pentru *presbyteros*, de exemplu: *Biblia* lui Cantacuzino de la 1688; *Noul Testament de la 1857*; *Biblia de la Iaşi* a lui Niţulescu de la 1921; *Biblia* lui Galaction de la 1939; chiar şi traducerea modernă americană *The Orthodox Study Bible*; şi încă un document foarte autoritar, *Scripture 4 All, Greek Interlinear Bible* arată termenul *presbyteros* cu însemnările *G4245, SENIORS, elders*. Pot aceia care au mutilat adevărul Scripturii să spună că *S-a părut nimerit Duhului Sfânt* ca *presbyteros* să se traducă alternativ, după bunul nostru plac, când *bătrân*, când *preot*? Care dicţionar de greacă traduce *presbyteros* prin *preot*? A se citi şi comentariul episcopului Nicolae Coman, pe acelaşi subiect în *Revista Teologică*, nr. 4-6, Sibiu, 1922, pp. 106-109.

forme ale preoţiei ierarhice, aşa cum se practică în zilele noastre, apar mai târziu, ca nişte invenţii pur omeneşti, după plecarea tuturor Apostolilor la cele veşnice. În anul 150 d.C. au apărut numai un fel de forme liturgice simple și conducători liturgici, dar nici atunci nu era încă atestat clericalismul în forma în care există azi.

Astfel, citim la Fapte 15:7 că, după ce s-a făcut multă cercetare s-a ridicat Petru şi a venit cu o propunere. Petru era aici doar unul dintre ei, nu era preotul Petru, nu era liderul Petru, nu i se spune nici măcar „apostolul Petru", ci era, simplu, Petru. Iar el spune în cuvântarea lui la versetul 11 *„credem"*, adică afirma o opinie colectivă, nu o hotărâre a mea, marele Petru. Apoi, la versetul 19 spune el *„socotesc"*, nu că eu poruncesc. Şi ce frumos citim la versetul 22 cuvintele acestea: *„Atunci Apostolii şi prezbiterii, cu toată Biserica, au hotărât să aleagă..."*. Deci, aici nu era nici o formă de ierarhie, nici o deosebire între preoţi şi laici - pentru că în Biserica Domnului TOŢI sunt preoţi (dar nu ca preoţii de azi, ci vom arăta imediat mai jos ce fel de preoţi); nici măcar Apostolii Domnului nu-şi arogă vreo superioritate. Ei iau hotărârile exact aşa cum spune la versetul 25: *„Noi* (adică toată adunarea laolaltă formată din Apostoli, prezbiteri şi ceilalţi credincioşi)*, într-un singur gând am hotărât..."*. Ioan, cel care a primit marea descoperire apocaliptică se recomandă simplu ca *„fratele vostru și împreună cu voi părtaş la suferinţa şi la împărăţia şi la răbdarea în Iisus"* – nici măcar apostol nu se cheamă.

Urmează acum cea mai importantă parte a subiectului nostru. Citim la versetul 28 că hotărârea aceasta, luată cu participarea întregii Biserici la un loc, a fost iniţiativa Duhului Sfânt, căreia Apostolii și întreaga adunare doar i se supun, după cum sună versetul amintit: *„Pentru că s-a părut nimerit (1) Duhului Sfânt şi (2) nouă..."* (notarea cu 1 şi 2 îmi aparţine). Aici este cheia. În Biserica Domnului toate se rânduiesc după cum pare nimerit Duhului Sfânt, nu oamenilor, nici chiar Apostolilor Domnului, căci chiar şi ei doar se supun hotărârii

Duhului. Şi pentru că astfel stau lucrurile, întrebăm: unde, când şi cui a lăsat Duhul Sfânt vreo instrucţiune cu privire la forma de preoţie a zilelor noastre şi slujirii care se practică azi în ortodoxie? De unde şi-a arogat clasa aceasta de oameni funcţia de conducători cu autoritate supremă în lucrurile lui Dumnezeu? Care din Bisericile zilelor noastre, oricare ar fi ea, ar putea spune că formele lor de preoţie sunt iniţiativa Duhului Sfânt?

Dar, va argumenta cineva, preoţia este totuşi pe paginile Scripturii, atât în Vechiul Testament, cât şi în Noul Testament. Da, hotărât lucru, preoţia este pe paginile Scripturii Vechiului Testament cât şi, deopotrivă, a Noului Testament. Despre preoţia Noului Testament vom vorbi îndată mai jos. Cât despre rostul preoţiei Vechiului Testament, ca şi a tuturor celorlalte rânduieli specifice poporului Israel din care s-a inspirat ortodoxia contemporană, Scriptura lămureşte că acestea sunt *„umbra celor cereşti”* (Evrei 8:5) sau *„umbra bunurilor viitoare, şi nu chipul însuşi al lucrurilor”* (Evrei 10:1). Aşadar, preoţia Vechiului Testament nu este chipul însuşi, în sensul de a copia rânduielile ei, ci ea arăta, în mod profetic sau, cum spune textul acesta, era o *umbră* a ceea ce urma să vină în viitor, în vremea noastră (vezi Evrei cap. 9 şi cap. 7 de la versetul 20 în jos).

Apoi, dacă chiar mai doreşte cineva să justifice preoţia din vremea Bisericii prin preoţia din vremea Legii lui Moise, să facă bine şi să ia aminte că preoţii nu erau făcuţi preoţi în facultăţile teologice de către oameni, ci erau *născuţi* preoţi din familia lui Aaron, *sânge moştenit* din seminţia lui Levi (cum spune Grigorie al Nyssei). Şi, atenţie, aşa cum citim la Evrei 5:4, *„nimeni nu-şi ia singur cinstea asta, ci numai cel chemat de Dumnezeu, precum Aaron”*. Mai mult chiar, la versetul următor, Evrei 5:5, citim că *„nici Hristos nu Şi-a dat Lui slava de a deveni Arhiereu, ci Acela Care I-a grăit: ‚Fiul Meu eşti Tu, Eu astăzi Te-am născut”*.

Pot spune aceleaşi lucruri şi preoţii de azi că, adică, Dumnezeu i-a chemat la preoţia pe care o practică aşa cum L-a chemat pe Hristos, marele nostru preot? După care Biblie?

Dar nici să creadă cineva că a face preoţi pe oricine după criterii omeneşti ar fi ceva nou căci, vorba Ecclesiastului (1:9), nimic nou nu e sub soare. Practica aceasta este patentată, de fapt, tot de evrei. Orice om din popor care venea cu câţiva viţei din cireadă şi cu şapte berbeci la regele Ieroboam era făcut *„preot al celui ce nu era Dumnezeu”*[344].

În sfârşit, adevărul pe care am încercat să-l accentuăm priveşte faptul că preoţia Vechiului Testament era instituită, poruncită, rânduită şi supravegheată de Dumnezeu. Toate lucrurile privitoare la preoţia Vechiului Testament au fost comunicate de Dumnezeu lui Moise direct, vorbindu-i gură către gură pe muntele Sinai, de-a lungul celor două serii a câte 40 de zile pe care le-a petrecut împreună cu el pe munte (Numerii 12:8), apoi puse în scris tot de Moise (Ieșirea 24:4). Şi însuşi Moise, în toată slujirea lui a mers după regula *aşa mi-a poruncit mie Domnul Dumnezeu* (Ieşirea 40, Lev. 8:35 ş.a).

Cine poate spune însă despre slujba preoţiei practicată de ortodoxia contemporană ca fiind instituţia lui Dumnezeu sau a Duhului Sfânt, poruncită de Dumnezeu? Unde se poate găsi în Noul Testament, fie şi numai o aluzie la clădirile bisericilor de azi, atât cu privire la exteriorul dar, mai ales, la interiorul lor, adică mobilierul, picturile, îmbrăcămintea preoţească, vânzarea de lumânări, icoane, pomenile, tarife afişate cu preţurile pentru diferitele slujbe, fasturile şi ritualurile liturghiei etc.?

Lăsăm acum în seama cititorilor să reflecteze asupra acestor lucruri. Iar noi, deoarece Noul Testament are de spus ceva în legătură cu preot şi preoţie, vom lua în analiză două texte edificatoare, căutând să înţelegem cele ce sunt rânduite de Dumnezeu prin Duhul Sfânt, nu de oameni.

---

[344] 2 Paralipomena 13:9. Demn de toată luarea aminte este menţiunea că preoţii aceştia făcuţi pe bani erau preoţi *„al celui ce nu era Dumnezeu”*.

- Apocalipsa 5:9-10 „*Şi cântau o cântare nouă, zicând: Vrednic eşti să iei cartea şi să deschizi peceţile ei, fiindcă ai fost înjunghiat şi ai răscumpărat lui Dumnezeu, cu sângele Tău, oameni din toată seminţia şi limba şi poporul şi neamul; Şi i-ai făcut Dumnezeului nostru împărăţie şi preoţi, şi vor împărăţi pe pământ.*"

- 1 Petru 2:9 *„Iar voi sunteţi seminţie aleasă, preoţie împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu ca să vestiţi în lume bunătăţile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată."*

- Preot

În textul citat mai sus din Apocalipsa, apostolul Ioan ne relatează un episod interesant. Cel ce şedea pe scaunul de domnie ţinea în mână o carte pecetluită cu şapte peceţi şi, pentru că nimeni nu se găsea vrednic să o deschidă, Ioan a început să plângă. Dar în timp ce plângea, unul din cei 24 de bătrâni care şedeau şi ei pe scaunele lor de domnie i-a adus vestea bună că s-a găsit Cineva care să deschidă cartea, iar Acel Cineva era *Leul din seminţia lui Iuda*, pe care Ioan îl vedea ca pe Mielul ce părea junghiat. În timp ce Mielul S-a apropiat şi a luat cartea din mâna Celui ce şedea pe scaunul de domnie, Ioan a auzit deodată o cântare cântată de un cor despre care se spune că era de *zece mii de ori zece mii şi mii de mii*. Toţi aceştia slăveau şi măreau pe Mielul care a fost găsit vrednic să ia cartea din mâna Celui ce şedea pe scaunul de domnie şi să-i rupă peceţile, pentru că prin sângele Lui a răscumpărat pentru Dumnezeu oameni din orice seminţie şi i-a făcut **preoţi** pentru Dumnezeu, Tatăl Său.

Înţelegem astfel că, în vremea Bisericii din Noul Testament pe care o trăim, lucrarea de răscumpărare a oamenilor şi promovarea lor la statutul de preoţi aparţine în exclusivitate Mielului, Fiul lui Dumnezeu. Şi un alt detaliu foarte important, El i-a făcut pe TOŢI deopotrivă şi fără nici un

criteriu discriminatoriu *preoţi pentru Dumnezeu*. Aşa citim în textul de mai sus: *„Ai răscumpărat lui Dumnezeu, cu sângele Tău, oameni din toată seminţia şi limba şi poporul şi neamul; Şi I-ai făcut Dumnezeului nostru împărăţie şi preoţi..."* Mielul lui Dumnezeu i-a răscumpărat pe oameni; apoi tot El, Mielul, i-a făcut pe toţi preoţi ai Dumnezeului nostru. Aşa după cum în Vechiul Testament Dumnezeu a făcut preoţi pe toţi cei născuţi din Aaron, tot El îşi face preoţi şi în perioada Noului Testament, de data aceasta pe cei născuţi din El, prin jertfa Fiului.

Astfel stau lucrurile cu privire la orice om din neamul lui Adam care, prin pocăinţă, credinţă în Evanghelie şi botez, a primit să fie răscumpărat de Iisus Hristos şi făcut astfel preot pentru Dumnezeul Său.

Ne întoarcem la versetele de mai sus, ca să vedem din nou cine sunt cei chemaţi la preoţie, dar, de data aceasta, în lumina textului de la 1 Petru. Apostolul Petru ne spune aici că *voi*. Cine sunt aceşti *voi?* Nu mai încape îndoială, aceşti *voi* trebuie să fie cei cărora le este adresată epistola! Şi cui îi este adresată epistola? Primele versete ne aduc lămurirea prin aceste cuvinte: *„către cei aleşi după cea mai dinainte ştiinţă a lui Dumnezeu-Tatăl, şi prin sfinţirea de către Duhul, spre ascultarea şi stropirea cu sângele lui Iisus Hristos…*"

Nu-i aşa că Iisus Hristos i-a făcut preoţi pentru Dumnezeu pe aceia pe care i-a răscumpărat cu scumpul Său sânge? *Voi*, voi care aţi fost aleşi după ştiinţa lui Dumnezeu prin stropirea cu sângele lui Iisus Hristos (nu aleşi şi şcolarizaţi de oameni), voi care aţi primit această alegere prin pocăinţă, botez şi credinţă în Evanghelie, voi TOŢI sunteţi făcuţi preoţi de Acela care v-a răscumpărat! Ce armonie între aceste două texte ale Sfintei Scripturi – 1 Petru şi Apocalipsa!

- Preoţie

În era Bisericii, preoţia nu mai este poziţie ierarhică, aşa ca la evrei, ci fiecare om din orice popor şi neam de pe Pământ,

care primeşte să devină fiu al lui Dumnezeu prin naşterea din Dumnezeu (Ioan 1:13), este făcut preot al lui Dumnezeu, de către Miel. De fapt, planul iniţial al lui Dumnezeu, care era ca tot poporul lui Israel să fie o împărăţie preoţească (Ieşirea 19:6), se împlineşte abia acum, în cadrul Bisericii alcătuite din *„oameni din fiece seminţie şi limbă şi popor şi neam”* (Apocalipsa 5:9). Dacă preoţia Vechiului Testament era dobândită prin naşterea din Aaron, cea a Noului Testament este dobândită prin naşterea din Dumnezeu (Ioan 1:13).

Un ultim element care se cere evidenţiat, referindu-ne la preoţia contemporană, priveşte faptul că preoţii făcuţi de oameni sunt preoţi ai acelor culte religioase care i-au făcut preoţi, servesc interesele acelor culte religioase, sunt plătiţi de acele culte religioase şi împlinesc nişte ritualuri prescrise de cultele pe care le slujesc. Însă preoţii născuţi din Dumnezeu aparţin lui Dumnezeu, servesc interesele lui Dumnezeu şi împlinesc poruncile lui Dumnezeu din Cuvântul scris al lui Dumnezeu.

După ce am stabilit că un adevărat credincios al lui Dumnezeu nu numai că este preot al lui Dumnezeu, ci chiar în vederea aceasta a fost răscumpărat de către Fiul lui Dumnezeu, ne vom ocupa de slujba preoţiei. Vom căuta să înţelegem în ce constă slujirea preoţească şi ce anume i-a dat Mântuitorul de lucru aceluia pe care l-a făcut preot pentru Dumnezeu.

Dar, trebuie să amintim din nou, aici nu vorbim despre preot şi preoţie în termenii cu care suntem noi, oamenii, obişnuiţi în cadrul ortodoxiei contemporane. Despre preot şi preoţie se vorbeşte orice, numai adevărul Scripturii nu este arătat cum trebuie. Multe se pun pe seama preotului şi preoţiei! Noi însă ne ocupăm aici cu ceea ce spune Scriptura despre chemarea preotului şi slujba preoţiei. De-acolo ne luăm învăţătura în toate cele privitoare la Dumnezeu şi, respectiv, la chemarea de preot şi slujba preoţiei.

Ne întoarcem astfel la textele Scripturii indicate mai sus, unde ni se spune că noi suntem *popor agonisit de Dumnezeu.*

Înţelegem că suntem *agonisiţi* de Dumnezeu, dar cu ce scop? Ca să vestim *bunătăţile Celui ce ne-a chemat.* Noi suntem obişnuiţi să auzim că preoţii trebuie să poarte straie deosebite de ale celorlalţi creştini, să li se acorde drepturi, închinăciune şi sărutarea mâinii, că trebuie să oficieze anumite slujbe, să îndeplinească ritualuri, obiceiuri şi coduri de viaţă potrivit tradiţiei ortodoxe. Însă Cuvântul ne arată aici că adevărata chemare a preotului este *să vestească bunătăţile lui Dumnezeu*!

Acesta este cel mai important criteriu după care poţi face distincţia între un preot făcut preot de către Iisus Hristos pentru Dumnezeu şi un preot făcut preot de către oameni pentru religia din care face parte. Adevăratul preot făcut preot pentru Dumnezeu de către Fiul lui Dumnezeu va vesti *puterile minunate ale* lui Dumnezeu, fără a se depărta de adevărul Scripturii lui Dumnezeu.

Vorbind şi despre diferitele slujbe ale preotului, în tot Noul Testament nu se găseşte nici o menţiune a unei clase elevate de preoţi, împuterniciţi cu săvârşirea anumitor slujbe speciale, aşa cum stăteau lucrurile în economia Vechiului Testament la evrei. În Biserica lui Hristos, Duhul Sfânt nu a instituit ierarhie nici chiar în ce priveşte slujiri privilegiate, deoarece toţi sunt preoţi. Nu întâlnim nicăieri în Noul Testament că, spre exemplu, slujba de înmormântare trebuie oficiată de o anumită clasă de creştini. Ioan Botezătorul a fost înmormântat de ucenicii lui (Marcu 6:29), Anania şi Safira au fost îngropaţi de *„nişte tineri”* (Fapte 5:10), martirul Ştefan de *„nişte bărbaţi cucernici”* (Fapte 8:2) etc. Chiar şi cu privire la Cina Domnului, Apostolul Pavel, cel care a primit-o direct de la Domnul (1 Corinteni 11:23), spune la vers. 27 că *„aceasta să faceţi”*, nu zice că *„aceasta să facă preotul”* sau cineva anume. Nici cununia sau botezul nu este o slujbă care trebuie făcută de o anumită clasă elevată de creştini, aşa cum se practică în religiile mari de către preoţi sau în protestantism de cei ordinaţi. Citim, spre exemplu, la Fapte 2:41, despre botezul primilor creştini că *s-au botezat.* Nu se aminteşte absolut nimic în legătură cu cine

i-ar fi botezat. Tot la fel şi despre botezul temnicerului din Filipi, din Fapte 16:33, citim că *„s-a botezat îndată, el şi toţi ai lui”*. Bineînţeles, botezul acesta a fost înfăptuit de cineva. Dar, deoarece funcţia clericală a celui ce a făcut botezul este totalmente inexistentă, nici măcar numele fratelui care l-a botezat nu este menţionat. Vorbind apoi şi despre plata în bani sau bunuri a acestor slujbe, învăţătura Domnului Iisus Hristos este arătată la Matei 10:8 prin porunca: *„în dar aţi primit, în dar să daţi”*.

Desigur, sunt încă multe alte lucruri de spus în privinţa acestui subiect. Noi însă ne oprim numai asupra textelor prezentate mai sus. Motivul pentru care am ales aceste două texte din 1 Petru şi Apocalipsa are de-a face cu faptul că textele acestea sunt citate în doctrina ortodoxă ca justificare a preoţiei.

② Ce au de spus Părinţii Bisericii şi alţi scriitori bisericeşti despre preot şi preoţie

S-a amintit de mai multe ori pe parcursul cărţii noastre că adevăraţii creştini ortodocşi nici n-ar mai avea nevoie să li se demonstreze cu bibliografie faptul că Părinţii Bisericii, împreună cu alţi scriitori bisericeşti care iubesc pe Dumnezeu şi cuvântul Lui scris, nu au nici de adăugat, nici de scos, şi nici atât de comentat cu privire la adevărul Scripturii (chiar şi canoanele sunt stabilite în funcţie de adevărul Scripturii). Vom aminti totuși numai câteva din mărturiile lor:

- Gherontie Ghenoiu: „*Sunt două feluri de preoţii: una care se dă prin hirotonie, adică prin punerea mâinilor şi prin rugăciunile episcopului... iar cea de a doua, preoţia lăuntrică, duhovnicească sau obştească, despre care ap. Petru zice la 1 Petru 2:9 ‚Voi sunteţi seminţie aleasă, preoţie împărătească, neam sfânt, popor al Său dobândit, ca să vestiţi în afară virtuţile Celui Care v-a chemat din întuneric la minunata Lui*

lumină."[345] Aici, este adevărat, Ghenoiu vorbeşte şi despre o a doua preoţie, aceea dată prin hirotonie. Dar atâta vreme cât el recunoaşte preoţia duhovnicească dobândită prin naşterea din Dumnezeu, întrebăm: dacă cineva este făcut preot prin punerea mâinilor unui episcop (fie el şi cel mai sfânt dintre oameni), dar nu este răscumpărat de Mielul lui Dumnezeu cu sângele Său şi făcut preot de Miel pentru Dumnezeu, va fi totuşi un astfel de om recunoscut de Dumnezeu ca preot al Lui?! Să ne dăm răspunsul fiecare în dreptul nostru.

- <u>Origen</u>: „*Nu ştii, oare, că preoţia este dată tuturor credincioşilor, adică întregii Biserici a lui Dumnezeu? Ascultă ce spune Petru: 'Voi sunteţi neam ales, împărăţie preoţească, neam sfânt, popor agonisit' – 1 Petru 2:9. Ai deci preoţia fiindcă eşti neam preoţesc. De aceea eşti dator să aduci lui Dumnezeu jertfa de laudă, jertfa rugăciunilor, jertfa milei, jertfa curăţeniei, jertfa dreptăţii, jertfa sfinţeniei. Dar ca să le aduci pe acestea cum se cuvine îţi trebuie să le pui în învelişurile omeneşti, deosebite de hainele comune celorlalţi oameni şi să ai neapărat focul dumnezeiesc care este dat oamenilor de Dumnezeu – Luca 12:49. Căci dacă nu este acesta ci ne folosim de altul şi contrariu acestui foc, adică al celui care se preface în înger de lumină (2 Corinteni 11:14), pătimim, fără îndoială, aceleaşi îndurate de Nadab şi Abihu...*

Altarul inimii în care se sfinţeşte Hristos – 1 Petru 3:15, şi pe care fiecare creştin, imitându-l îşi aduce jertfele sale spirituale – 1 Petru 2:5. Nu vreau să te miri că acest templu este deschis numai preoţilor. Căci toţi care sunt unşi cu ungerea Duhului Sfânt au fost făcuţi preoţi, precum zice şi Petru către toată Biserica – 1 Petru 2:9. Deci, toţi sunteţi neam preoţesc, şi de aceea vă apropiaţi de cele sfinte. Dar şi fiecare din noi are în sine jertfa consumării a arderii de tot şi însuşi aprinde jertfa sa pe altarul inimii, ca să ardă totdeauna. Dacă

---

[345] Gherontie Ghenoiu, *Îndrumătorul Bunului Creştin*, tipărită cu binecuvântarea P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., scrisă la Mânăstirea Sfântul Nicolae – Sitaru, Editura IHTIS, 1997, p. 177, aliniatul 86.

eu voi renunţa la toate pe care le posed şi voi lua crucea mea ca să urmez pe Hristos, am adus jertfa arderii de tot la altarul lui Dumnezeu..."**[346]**

Ion Bria: „*Fiecare creştin are o demnitate preoţească şi are acces direct la obiectul preoţiei...*"**[347]**

Dumitru Stăniloae (I): „*Toţi cei ce se jertfesc sau se dăruiesc Persoanei supreme sunt preoţi şi se sfinţesc prin oferirea lor lui Dumnezeu.*"**[348]**

Dumitru Stăniloae (II): „*Preoţia lui Hristos în Biserică prin preoţia generală. În felul acesta toţi sunt preoţi şi jertfe în Biserică, toţi sunt învăţători şi călăuzitori spre mântuire ai lor şi ai altor credincioşi apropiaţi sau şi ai altor oameni, dar fără o răspundere formală pentru comunitatea bisericească. După Sfinţii Părinţi, omul este în acelaşi timp împărat, prooroc şi preot ca şi Hristos: împărat, în virtutea stăpânirii lui peste patimi; preot, din cauza autojertfirii; prooroc, ca un iniţiat în tainele dumnezeieşti. Rugăciunile pe care le fac credincioşii personal şi viaţa de jertfă pe care o practică pentru ei înşişi şi în relaţiile lor cu alţii îşi iau puterea din aducerea continuă a jertfei lui Hristos şi din împărtăşirea de ea.*"**[349]**

Vasile Mihoc, un teolog român: „*Termenul Hiereus (preot) nu este folosit niciodată în Noul Testament pentru desemnarea membrilor ierarhiei bisericeşti*."**[350]**

Ne oprim la punctul acesta cu mărturiile aduse de către scriitorii bisericeşti ai ortodoxiei privind înţelegerea pe care o are Sfânta Tradiţie a Bisericii ortodoxe, referitor la preot şi preoţie, urmând ca în încheierea acestui capitol să scoatem la lumină un adevăr tăinuit cu mare grijă de satana.

---

[346] Origen, *Omilia a 9-a*, *Selecta in Leviticum*.
[347] pr. prof. dr. Ion Bria, *Dicţionar de teologie ortodoxă*, Bucureşti, 1994, p. 313.
[348] pr. prof. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Bucureşti, 2003, p. 278, citat din Schmemann, *For the Life of The World*, New York, 1963, p. 69.
[349] Ibidem, vol. II, Bucureşti 2003, p. 243.
[350] Vasile Mihoc, *Dreapta învăţătură de credinţă a Bisericii*, p. 37.

③ De ce preferă oamenii să se mărturisească unui preot, în loc să se mărturisească lui Iisus

Ne-am ocupat până la punctul acesta de preoţi şi preoţie, prezentând adevărul Scripturii şi al Sfintei Tradiţii, potrivit căruia, preoţia din vremea Noului Testament nu mai este o clasă ierarhică, ci toţi credincioşii mântuiţi şi născuţi din Dumnezeu sunt făcuţi preoţi de Iisus Hristos pentru Dumnezeu, Tatăl Lui – toţi credincioşii adevăraţi sunt preoţi.

Când însă vine vorba despre mijlocirea între oameni şi Dumnezeu, care în vremea Vechiului Testament era făcută de preoţia lui Aaron, lucrurile s-au schimbat, prin aceea că acum este făcută de către Acela spre care arăta, în mod profetic, Aaron. În vremea de faţă noi nu mai avem mare preot pe Aaron, un biet om din rasa lui Adam cel păcătos, ci *„avem un Arhiereu mare, Care a străbătut cerurile, pe Iisus, Fiul lui Dumnezeu”* (Evrei 4:14). Avem *„Arhiereu care a şezut de-a dreapta tronului slavei în ceruri, Slujitor Altarului şi Cortului celui adevărat, pe care l-a înfipt Dumnezeu şi nu omul”* (Evrei 8:1). El singur face acum mijlocirea, aşa cum citim la 1 Timotei 2:5: *„Unul este Mijlocitorul între Dumnezeu şi oameni: omul Hristos Iisus.”*

În cele ce urmează vom vorbi ceva despre motivul pentru care oamenii zilelor noastre nu vor să meargă direct la singurul Mijlocitor dintre Dumnezeu şi oameni, Iisus, ci preferă ca în locul Lui un om din neamul păcătos al lui Adam să fie mijlocitor între ei şi Dumnezeu. Scriptura este cât se poate de clară aici, vorbind despre **Mijlocitor*ul*** rânduit de Dumnezeu - nu un oarecare mijlocitor sau mai mulţi.

De ce atunci resping oamenii pe *marele preot pus peste casa lui Dumnezeu* (Evrei 10:21), adică pe Iisus, preferând să apeleze la un om din rasa lui Adam cel păcătos? De ce-L resping ei pe acel ***unul*** *care este Mijlocitorul între Dumnezeu şi oameni: omul Hristos Iisus”*? Să nu ştie ei că Mijlocitorul lor către Dumnezeu este *Iisus Hristos cel drept* (Evrei 2:1)? De ce

resping ei totuşi pe Singurul Mijlocitor, pe Iisus *cel drept,* ca să apeleze la nişte bieţi muritori de rând, *nedrepţi*, care să mijlocească la Dumnezeu pentru ei? Şi, până la urma urmei, la care dumnezeu apelează ei prin preoţii aceştia care, la rândul lor, cărui dumnezeu se adresează şi ei, din moment ce Singurul Dumnezeu adevărat a rânduit pe Fiul Său, Dumnezeul-Om Iisus Hristos ca Singurul mijlocitor între El şi oameni? Îl va lăsa acum Dumnezeu la o parte pe Singurul Mijlocitor, Fiul Său, ca să asculte pe nişte oameni păcătoşi? Şi ce ar putea oferi ei lui Dumnezeu ca plată în vederea păcatelor acelora pentru care se roagă? Mijlocitorul Iisus, da, prezintă ca plată a păcatelor celor pentru care Se roagă propriul Lui sânge nevinovat, dumnezeiesc. Dar ce plată poate prezenta un preot care este, şi el, nimic altceva decât un biet păcătos?

Adevărul este că cei mai mulţi nici nu se gândesc la aceste adevăruri. Dar în spatele neştiinţei lor stă altceva mult mai grav, stă faptul că nu vor să ştie. Dacă ar fi numai neştiinţa, pe aceasta Dumnezeu ar trece-o cu vederea (până la momentul pocăinţei), aşa cum spune la Fapte 17:30. Nenorocirea vine însă din faptul că ei aleg în mod conştient şi deliberat să nu ştie - nu vor să ştie. Iar lucrurile stau în felul acesta deoarece, iubind mai mult întunericul decât lumina, nu vor să vină la lumină (Iisus este lumina lumii, vezi Ioan 8:12) ca să nu li se vădească faptele lor rele (Ioan 3:19-20). Şi pentru că Marele Preot, Dumnezeul-Om Iisus Hristos nu este numai om din om adevărat, ci şi deopotrivă Dumnezeu din Dumnezeu adevărat şi El cunoaşte totul, oamenii vicleni şi păcătoşi caută să-şi fure singuri căciula, mergând la oameni păcătoşi, ca şi ei, care nu le cunosc starea de păcat. Îşi amăgesc astfel strigătul inimii după Dumnezeu mergând la nişte bieţi păcătoşi care se pretind a mijloci la Dumnezeu pentru ei. În felul acesta vor să trăiască robi ai lui Satan în plăceri păcătoase şi vinovate aici, pe Pământ, iar la urmă să aibă parte cu Iisus Hristos în cerul lui Dumnezeu numai pentru că alţi oameni tot atât de păcătoşi au mijlocit pentru ei.

Care va fi sfârşitul unor astfel de oameni? Iisus spune despre aceştia că atunci când un orb conduce pe un alt orb vor cădea amândoi în groapă (Matei 15:14). Dacă oamenii aceştia nu aleg să meargă la Singurul Mijlocitor rânduit de Dumnezeu pentru ei, la Iisus Hristos, atunci soarta lor va fi pierzarea veşnică de la faţa lui Dumnezeu. Căci, să nu uităm, iertarea de păcate presupune vărsare de sânge (Evrei 9:22). De aceea, numai Iisus poate mijloci pentru noi, deoarece El Şi-a adus propriul Lui sânge, cerut de dreptatea lui Dumnezeu pentru păcat.

Dorinţa noastră este ca toţi cei care au citit aceste rânduri să le verifice în lumina Sfintei Scripturi şi, după aceea, tot ce au găsit că este potrivit cu Scriptura lui Dumnezeu, să ia şi să împlinească.

Binecuvântarea lui Dumnezeu să fie şi să rămână peste toţi aceia care vor să i-o primească! Amin!

Capitolul 7

Închinarea şi Iconologia

I. Închinarea

Generalităţi

Pe parcursul acestui capitol, vom vorbi despre două subiecte strâns legate între ele: *Închinare* şi *Iconologie*. Vom afla care este adevărata închinare cerută şi aşteptată de Dumnezeu, cum să ne închinăm, despre închinarea în fața unei fiinţe omeneşti, a sfinților, a Maicii Domnului şi a îngerilor, precum și despre cinstirea moaștelor. În partea a doua, vom vorbi despre iconologie. Vom lua astfel cunoştinţă despre cele ce au de spus Scriptura și Sfânta Tradiţie în legătură cu închinarea la icoane, vom comenta legiferarea cultului icoanelor de către sf. Ioan Damaschinul și vom vorbi în încheiere despre închinarea *proscuneo* și *latreia*.

Ocupându-ne acum de închinare vom afla, spre surprinderea celor mai mulţi dintre noi, că închinarea este o lucrare, o acţiune prin care închinătorul îl recunoaşte în modul cel mai practic pe Dumnezeul Căruia i se închină ca pe singurul Dumnezeu adevărat, de la care vin toate şi care le merită pe toate. Nu este aceasta închinarea singurului ortodox adevărat, cum îl numeşte părintele Sofronie pe Domnul și Mântuitorul nostru, Iisus Hristos?[351]

DEX-ul vorbeşte despre verbul *a se închina* ca *a accepta punctul de vedere al altcuiva, a se da bătut, a se supune*[352]. DEX-ul on line[353] defineşte astfel: *a recunoaşte suveranitatea cuiva; a accepta să devină vasal; a capitula; a dărui cuiva ceva*

---

[351] Părintele Noica, *Ortodoxia este răspunsul lui Dumnezeu*, https://www.youtube.com/watch?v=_YXg-HisZ7E, accesat în aprilie 2014.

[352] *Mic dicţionar enciclopedic*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.

[353] m.dexonline.ro/definitie/

în semn de evlavie, de supunere, de recunoştinţă; a manifesta o atitudine de recunoaştere a superiorităţii sau puterii cuiva; a se dedica, a se consacra; a face o ofrandă. Şi pentru că este vorba despre ofrandă, aflăm din aceeaşi sursă că *ofranda* înseamnă: *jertfă adusă unei divinităţi; dar oferit unei persoane în semn de devotament, de respect, de recunoştinţă; jertfă; prinos; sacrificiu.*

Vom merge acum la Sfânta Scriptură, de unde, păstrând lumina căpătată, ținând cont de acest înţeles ca fiind o acţiune, vom vedea în ce constă, practic, închinarea.

Întâia menţionare a închinării apare pe paginile Scripturii la cartea Facerea 22. Iar contextul în cadrul căruia este menţionată închinarea aici evidenţiază, în chip luminos, toate semnificaţiile adevăratei închinări cerută şi primită de Dumnezeu. Astfel că, parcurgând cu adâncă reverenţă, cu rugăciune şi cu multă grijă episodul acesta din viaţa lui Avraam, nu putem decât să rămânem foarte impresionaţi de felul lămurit în care se oglindesc aici toate înţelesurile cuvântului *închinare*, aşa cum a rânduit-o Dumnezeu.

Ni se face cunoscut aici că Avraam, care primise pe Isaac, prin care urma să fie trimis Mesia, este chemat de Dumnezeu să-l aducă jertfă. Și când i-l cere, Dumnezeu îi vorbeşte astfel despre Isaac: *„Ia pe fiul tău, pe Isaac, pe singurul tău fiu, pe care-l iubeşti... şi adu-l ardere de tot..."* (Facerea 22:2). Să acordăm toată luarea aminte acestor patru trăsături deosebite ale relaţiei lui Avraam cu fiul său, pe care, enumerându-i-le, Dumnezeu face să-i vibreze cele mai sensibile coarde ale simţămintelor lui afective de tată: (1) fiul tău – rupt din inima ta; (2) Isaac – nume dat de Dumnezeul care i l-a promis cu 25 de ani în urmă şi care acum i-l cere ca să fie jertfit; (3) singurul tău fiu din care trebuia să aibă urmaşi ca stelele cerului de mulţi; (4) pe care-l iubeşti.

Duhul Sfânt n-a enumerat aici aceste trăsături la întâmplare, ci, dacă le-a amintit pe fiecare în parte, a făcut

aceasta, pe lângă alte motive necunoscute de noi, ca să ne arate ce este, cu adevărat, închinarea.

Când le spune slugilor că el şi fiul său Isaac se vor duce până acolo şi se vor închina (Facerea 22:5), Avraam n-a avut în minte să meargă doi paşi mai încolo şi să schiţeze un semn cu mâna prin aer, ci să facă o lucrare: să-l aducă jertfă pe Isaac. Închinarea, deci, implică o acţiune: îndeplinirea unei porunci a Aceluia Căruia i te închini, chiar şi atunci când porunca aceasta este dincolo de orice posibilitate de înţelegere. Și să reţinem, Avraam a ales liber să meargă la locul închinării, adică al aducerii fiului său ca jertfă, el însuşi luând în mână focul şi cuţitul.

Închinarea nu are de-a face cu un simplu semn, schițat grăbit cu mâna prin aer, în timp ce, trecând pe lângă o biserică, vorbeşti despre scumpirea benzinei şi numărul de partide politice din România. Închinarea este o atitudine care presupune concentrarea intensă a duhului, a sufletului și a minții, o adevărată jertfă de tine însuţi şi de tot ceea ce iubeşti. Dumnezeu nu i-a cerut aici lui Avraam *ceva*, ci i-a cerut TOT! I-a cerut TOT ce era el ca tată pentru fiul său; TOT ce era fiul său pentru el; TOT ce cuprindea sfera duhului său, adică credinţa în făgăduinţa lui Dumnezeu că Isaac va fi tatăl multor neamuri; TOT sufletul său, unde vibrau cele mai sensibile simţăminte afective de tată; TOT ce avea el în afară – adică singura lui nădejde văzută într-un urmaş care să-l moştenească – TOT, da, TOT! El este astfel, aici, prototipul luminos al Tatălui din ceruri care, atunci când ni L-a dat pe Fiul nu ne-a dat numai *ceva,* ci pe *„Singurul Lui Fiu născut”* (Ioan 3:16).[354]

Nu vom mai stărui asupra episodului în sine. Rămâne ca fiecare să se adâncească singur în citire şi meditare. Ceea ce dorim şi urmează să ne rămână de-aici este lumina suficient de clară pe care o aduce Sfânta Scriptură asupra a ceea ce califică Dumnezeu ca închinare. Lecția adevăratei închinări pe care ne-o

---

[354] „His only begotten Son” (*The Orthodox Study Bible*).

prezintă episodul acesta din viața lui Avraam are o autoritate și o valoare absolută pe tot întinsul Sfintei Scripturi, în temeiul adevărului confirmat și de George Remete prin cuvintele: *„În cazul Sfintei Scripturi, valoarea şi autoritatea unei afirmaţii este absolută, indiferent de câte ori este susţinută în Biblie, chiar şi dacă e semnalată într-un singur loc.”*[355]

Am arătat până aici că închinarea este o activitate pe care închinătorul o aduce la îndeplinire deliberat, ca urmare a dorinței lui Dumnezeu, fără să pună în cântar nimic din sine însuși cu privire la ceea ce i se cere, chiar dacă-l costă cel mai mare preț posibil sau nimi.

Urmează acum să facem o evaluare a poziţiei în care ne aflăm cu privire la această înțelegere şi, respectiv, ce avem de făcut pentru a ne ridica la înălţimea închinării cerute de Dumnezeu. Şi începem prin a aduce o veste bună tuturor cititorilor care, uimiți fiind cu privire la cât de departe este închinarea adusă de ei faţă de adevărata închinare cerută de Dumnezeu, se cutremură la acest gând. Toţi aceia care au practicat închinarea numai ca un simplu semn făcut cu mâna, dar au făcut acest lucru cu toată reverenţa şi sinceritatea inimii lor, pot să fie foarte liniştiţi căci, fiind făcută în necunoștință de cauză (Fapte 17:30), a fost primită de Dumnezeu – desigur, numai până la momentul acesta, când închinătorul ia cunoştinţă de adevăratul fel de închinare pe care şi-l doreşte Dumnezeu.

- Caracteristicile adevăratei închinări

Iată acum ce fel de închinare ne cere Dumnezeu, în Scriptură, la Evrei 12:28-29:

„*Să aducem lui Dumnezeu o închinare plăcută, cu evlavie şi cu sfială, pentru că Dumnezeul nostru este un foc mistuitor*”.

---

[355] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, p. 101.

Notăm că aici, ca de altfel nicăieri în oricare altă parte a Scripturii, nu se aminteşte nici măcar aluziv despre închinarea prin semnul crucii făcut cu mâna! Închinare înseamnă *capitulare, a se supune, a se declara învins, a accepta punctul de vedere al altcuiva, a aproba, a se da bătut, a se supune*. A te închina lui Dumnezeu înseamnă, așadar, a capitula în faţa lui Dumnezeu, a te da bătut şi a te supune Lui, cu privire la felul prescris de El, privind închinarea pe care i-o aduci. Dacă vom da atenţie chiar şi numai acestei singure însemnătăţi a închinării, vom avea adevăratul câştig din împărtăşirea gândurilor care urmează prin aceea că, declarându-ne învinşi în faţa lui Dumnezeu, vom pune punct oricărei opinii personale și a oricărui altcuiva, privitoare la închinare, ca să acceptăm necondiţionat porunca Aceluia în faţa Căruia ne-am declarat învinşi.

Iată acum un exemplu care ne va ajuta să pricepem mai bine sensul închinării dintr-o anumită perspectivă. Istoria poporului român consemnează faptul că o lungă perioadă de timp ţara noastră a fost *închinată* turcilor, Imperiului Otoman. Dar, prin faptul că ţara noastră era *închinată* turcilor, nimeni nu se gândea că românii ar face un semn oarecare în fața turcilor, ci toată lumea înţelegea că ei recunoşteau supremaţia Imperiului Otoman asupra lor, că se supuneau şi acceptau orice condiţii, biruri şi poveri ar fi cerut turcii de la ei; cu alte cuvinte, că le dădeau turcilor tot ce voiau ei să aibă de la români. Dacă acesta este sensul cuvântului *închinare*, cum s-a ajuns la a se considera ca atunci când este vorba să ne închinăm lui Dumnezeu noi să rămânem la un simplu semn făcut cu mâna?

Lui Dumnezeu, deci, trebuie să-i aducem „*o închinare plăcută, cu evlavie şi cu sfială*". Astfel stând lucrurile cu închinarea pe care o cere Dumnezeu, care creştin dintre noi nu se va cutremura la gândul că până acum nu ne-am interesat asupra felului în care trebuie făcută o închinare plăcută lui Dumnezeu, adică adusă cu evlavie şi cu sfială? Iată motivul foarte serios care trebuie să ne determine în a lăsa deoparte

orice înţelesuri am vrea noi să dăm acestei practici şi să ne grăbim să aflăm din partea lui Dumnezeu care este închinarea plăcută Lui. Şi, să nu uităm!, Dumnezeu este un foc mistuitor!

Vom comenta acum trăsăturile acestea ale închinării din textul citat de la Evrei 12:28-29.

a) Închinarea pe care ne-o cere Dumnezeu trebuie să fie, mai întâi, *plăcută*. Dacă e vorba că închinarea noastră trebuie *să fie plăcută*, cui se cere să-i fie plăcută? Mie, celui care o aduc sau Aceluia căruia i-o aduc? Şi deoarece închinarea se cere să-I fie plăcută Aceluia Căruia i-o aduc, trebuie să încetez cu orice considerare a felului de închinare închipuit de mine şi care m-ar face pe mine să mă simt mai bine sau mai puţin bine; apoi, trebuie să mă îndrept cu totul spre Dumnezeul Căruia i-o aduc, ca să aflu cât de plăcut îi este Lui semnul crucii făcut cu mâna.

b) O altă condiţie pretinsă de Dumnezeul Căruia îi aducem închinarea este ca ea să fie *făcută cu evlavie*. Însemnătatea acestui cuvânt ne este redat de DEX prin *smerenie; cuvioşie; cucernicie; atitudine de respect şi duioşie faţă de cineva; pietate.* Aceste sensuri sunt suficient de grăitoare pentru a ne face să ne oprim puţin şi să ne analizăm felul de închinare pe care-l practicăm faţă de Dumnezeu. Trebuie să înlăturăm din felul nostru de a ne închina tot ceea ce nu corespunde cu cerinţele lui Dumnezeu şi să începem de-acum încolo să-I aducem lui Dumnezeu închinarea pe care o cere El - dacă chiar vrem să ne închinăm Lui. A ne închina cu evlavie înseamnă respect faţă de Acela Căruia ne închinăm, prin supunerea faţă de cerinţele Lui. Cu alte cuvinte, se cere să ne interesăm dacă prin semnul crucii făcut cu mâna întrunim condiţia de evlavie, adică de *respect şi duioşie faţă de Dumnezeu, smerenie faţă de El*.

c) O altă condiţie pe care trebuie să o întrunească închinarea, ca să fie bine primită înaintea lui Dumnezeu, este să fie *făcută cu sfială*. Ce înseamnă *sfială*? Este *lipsă de încredere în sine, lipsă de îndrăzneală; sentiment de ruşine, de jenă faţă de cineva, teamă, sfiiciune*.

Este oare felul nostru de închinare pe care-l practicăm prin semnul crucii făcut cu mâna o *atitudine şi purtare sfioasă* faţă de Dumnezeu? Este o închinare făcută într-un sentiment de *lipsă de încredere în sine,* adică de ***ne***încredere în părerea noastră personală privitoare la semnul crucii făcut cu mâna? Este oare felul nostru de închinare pe care-l practicăm prin semnul crucii caracterizat de un simţământ de *lipsă de îndrăzneală,* adică lipsit de îndrăzneala de a mă închina fără să țin seama de condiţiile puse de Dumnezeu*;* sau de *sentiment de ruşine, de jenă* faţă de Dumnezeu, privind felul în care mă închin Lui? Să nu uităm, Dumnezeu este un foc mistuitor! Răspunsul şi-l va da fiecare în dreptul său.

În ceea ce ne priveşte, vrem cu tot dinadinsul să învăţăm acum, împreună, cum să putem aduce lui Dumnezeu închinarea plăcută Lui, cu evlavie şi cu sfială, aşa cum ne-o cere El în Sfintele Scripturi.

② Închinarea, aşa cum este prezentată pe paginile Sfintelor Scripturi

Căutând să aflăm felul în care ne cere Domnul Dumnezeu închinarea noastră, vom deschide Sfânta Scriptură la Evanghelia după Ioan 4:20-24 (site-ul bibliaortodoxă.ro):

„*Părinții noștri s-au închinat pe acest munte, iar voi ziceți că în Ierusalim este locul unde trebuie să ne închinăm. Și Iisus i-a zis: Femeie, crede-Mă că vine ceasul când nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veți închina Tatălui. Voi vă închinați căruia nu știți; noi ne închinăm Căruia știm, pentru că mântuirea din iudei este.*

Dar vine ceasul, şi acum este, când adevăraţii închinători se vor închina Tatălui în duh şi în adevăr; că astfel sunt închinătorii pe care Tatăl îi caută. Duh este Dumnezeu, şi cei ce I se închină trebuie ca-n duh şi-n adevăr să I se închine.”

- Paralela dintre cele două contexte[356]

Ne ocupăm mai întâi de partea istorică a versetului acestuia, deci de contextul în care este plasată această învăţătură.

Capitolul 4 de la Ioan ne face martorii dialogului Mântuitorului cu o femeie din Samaria, privind adevărata închinare cerută de Dumnezeu, cât şi locul unde trebuie adusă. Samaria era o cetate care pentru evrei avea o reputaţie mai rea decât toate celelalte cetăți locuite de păgâni. Cetatea aceasta aparţinuse iniţial împărăţiei de nord a lui Israel. Ea fusese cumpărată de împăratul Omri în anul 879 î.Hr. pentru doi talanţi de argint de la Şemer, domnul muntelui Samariei. Dar la anul 722 î.e.n., sub domnia împăratului Osea peste Israel, Samaria a fost cucerită de Salmanasar, regele Asiriei, care, după cucerire, a dus pe Israel în robie şi a adus oameni păgâni din Babilon, din Cuta, din Ava, din Hamat şi din Sefarvaim, așezându-i în cetăţile Samariei, în locul copiilor lui Israel. Dar pentru că oamenii aceştia slujeau dumnezeilor lor de lemn şi de piatră, Dumnezeu a trimis nişte lei care-i omorau. Atunci s-au speriat foarte tare, au adus lucrul acesta la cunoştinţa împăratului Asiriei, cu rugămintea de a le trimite nişte preoţi şi oameni din Israel, care să le arate cum trebuie să se teamă de Dumnezeul lui Israel. Şi, în felul acesta, s-a ajuns la situaţia în care Samaria a devenit un amestec de evrei şi păgâni. Tocmai acest amestec a făcut ca evreii să-i socotească pe samarineni mai demni de dispreţuit decât toate celelalte popoare. Pe de altă parte, samarinenii erau şi ei descendenţi din Avraam.

Contextul acesta, ales de Duhul Sfânt pentru a ne învăța închinarea poruncită de Dumnezeu, are o aplicație foarte directă la contextul ortodoxiei de azi, care descinde din ortodoxia originală - după cum femeia aceasta se trăgea din evreii veritabili întorși în Samaria. Și, după cum învățătura femeii cu

[356] Ne referim aici la paralela dintre contextul în cadrul căruia ne este dată această învățătură și situația în care ne aflăm noi, azi.

privire la închinare fusese distorsionată din cauza amestecului cu neamurile păgâne din Samaria, tot așa și închinarea ortodoxiei contemporane este distorsionată de puhoaiele de învățături păgâne introduse în sânul ei de-a lungul vremii.

Vrem acum să aducem, alături de femeia samarineancă de la Ioan 4, pe *arhiereii Ana și Caiafa și câți erau din neamul arhieresc* (Fapte 4:16). Samarineanca ajunge să-L recunoască în Iisus pe Mesia cel așteptat și, de bucurie, se pare că i-a trecut și setea – cert este că-și lasă găleata la fântână și merge în cetate să vestească și altora fericita ei descoperire. Iudeii din Fapte 4:16 au fost constrânși să recunoască și ei pe Iisus în minunea săvârșită de ucenicii Lui. Dar, vai, în timp ce femeia samarineancă, în care întâlnirea cu Iisus i-a aprins dorința misionară de a duce vestea Lui oricui și tuturora, iudeii aceștia, dimpotrivă, căutau să astupe gura acelora care doar pomeneau numele Iisus. Au fost siliți și ei să-L recunoască pe Iisus, însă ei voiau cu orice chip să-L tăgăduiască. Nu că ar fi avut dubii, ci ei refuzau deliberat în a-L recunoaște, chiar cu prețul omorârii ucenicilor Lui, pentru că ei nu aveau nevoie de un Mesia care să stea în calea câștigului lor bănesc și a poziției lor înalte în societatea evreiească.

Iubiți cititori ai acestei cărți, să dea Domnul Dumnezeu ca toți aceia care descoperă în cartea aceasta pe Iisus în învățătura Sa limpede cu privire la dreapta închinare să aibă inima samarinencei! Descoperind astfel taina adevăratei închinări, așa cum este prezentată pe paginile Sfintei Scripturi, cât și recunoscută deopotrivă de Sfânta Tradiție Ortodoxă, să o adopte prompt și neabătut, cum L-a primit și samarineanca pe Iisus.

Ne întoarcem acum la subiectul nostru și ne vom ocupa mai departe de porunca Dumnezeului Hristos cu privire la închinarea poruncită de Dumnezeu Tatăl, aşa cum ne este prezentată în textul citat mai sus, text care ne conduce la două idei asupra cărora ne vom opri pe rând: **1.** categoriile de închinători şi 2**.** închinarea *în duh şi în adevăr*.

1. Sunt mai multe categorii de închinători?

Da, sunt. Spunându-ni-se explicit ***adevăraţii*** *închinători* înţelegem că sunt şi alte categorii care nu sunt închinători adevăraţi, nu sunt căutaţi şi nici atât primiţi de Tatăl. Ei se închină într-un fel considerat drept în ochii lor, fără să le pese dacă Dumnezeu primeşte sau nu închinarea lor. Şi aceasta nu din pricină că Dumnezeu n-ar fi vrut să le descopere şi lor adevăratul fel de închinare plăcut Lui, ci, dimpotrivă, pentru că ei nu vor să se intereseze şi să asculte care este adevăratul fel de închinare poruncit de Dumnezeu. Și nu vor să o cunoască nu pentru că nu pot, ci pentru că adevărata închinare le cere prețul pe care nu vor să-l dea. Preferă mai bine să-și fure căciula singuri, înșelându-se voit și conștient că se închină lui Dumnezeu printr-un exercițiu fizic al mâinii, numai pentru a-și înăbuși strigătul sufletului lor după mântuirea lui Dumnezeu.

Omul are voinţa liberă. Dacă omul nu vrea să afle voia lui Dumnezeu cu privire la dreapta închinare, Dumnezeu nu i Se impune, ci îl lasă *la mintea lui fără judecată, să facă cele ce nu se cuvine* (Romani 1:28), adică închinându-se după gustul lui, prin facerea semnului crucii.

Aşadar, există numai un singur fel de închinare şi o singură categorie de închinători adevăraţi pe care-i caută şi-i primeşte Dumnezeu. Câţi dintre noi ne-am pus întrebarea asupra felului în care ne închinăm, dacă este sau nu cel primit de Dumnezeul Căruia îi aducem închinare? Nu cumva inima noastră înşelată ne-a dus şi pe noi în rătăcire încât ţinem în mână o minciună, refuzând deliberat să devenim conştienţi de ea, așa ca și poporul lui Dumnezeu (Isaia 44:20)?

Toţi ortodocşii şi catolicii îşi fac semnul crucii - măcar în momentele foarte critice ale vieţii. Nu vrem să zicem acum că lucrul acesta este rău, atâta vreme cât este făcut din lipsă de cunoştinţă a adevăratei închinări dorită de Dumnezeu (Fapte 17:30). Însă, în acelaşi text (Fapte 17), Dumnezeu porunceşte

acum, chiar în momentul acesta în care citiţi aceste rânduri, ca oamenii de pretutindeni, mai ales cititorii acestor rânduri care iau cunoștință din Cuvântul Lui cu privire la adevărata închinare, să se pocăiască şi să se întoarcă la Dumnezeu, să părăsească vechiul fel de închinare pomenit în popor, pentru ca apoi să practice singurul fel de închinare cerut și primit de Dumnezeu. Doar astfel poate cineva să ajungă închinător adevărat.

Vrem să facem și noi parte din adevăraţii închinători?

2. Închinarea *în duh şi în adevăr*.

a) În duh

Omul este o trinitate - duh, suflet şi trup (a se lua aminte la ordinea celor trei componente). El este, în esenţă, duh, o fiinţă spirituală. Trupul de carne din afară joacă rolul de „îmbrăcăminte" pentru adevărata identitate spirituală a omului, la fel după cum hainele noastre ne îmbracă trupurile. Dumnezeu, fiind duh (Ioan 4:24), Se va întâlni cu omul în duhul omului. După cum dacă vrei să vorbeşti cu mine nu te adresezi hainelor mele și nici trupului de carne, ci minții mele, în acelaşi fel Dumnezeu comunică cu noi în duhul nostru. De aceea l-a și făcut Dumnezeu pe om după asemănarea Sa pentru ca, înzestrându-l cu duh, să Se poată întâlni cu el la nivel de duh (despre trinitatea umană vezi Zaharia 12:1 și 1 Tesaloniceni 5:23).

Duhul este, aşadar, acea parte a fiinţei umane unde omul se întâlneşte cu Dumnezeul care este duh; sufletul este partea fiinţei umane care găzduieşte intelectul, voinţa şi sentimentele; iar trupul este relația noastră cu substanța - vehiculul care ne poartă prin lumea materială.

Iisus vorbeşte aici despre închinarea în duh pentru că duhul este locul unde se întâlneşte Dumnezeu cu omul. Felul acesta de închinare exclude participarea oricărei laturi din alcătuirea

materială a omului (vom auzi acelaşi lucru mai jos şi de la Evagrie Monahul). Omul spiritual se va întâlni cu Dumnezeul spiritual în compartimentul spiritual cel mai lăuntric al fiinţei sale, în spirit (în duh). Acolo va aduce omul adevărata închinare pe care o doreşte Dumnezeu, pentru că acolo îl întâlneşte El pe om, în această parte tainică a fiinţei sale; şi de-aici, prin Duhul Lui Cel Sfânt, îi luminează drumul către patria cerească. Prin naşterea din nou, despre care am vorbit în capitolul precedent, omul primeşte în duhul său pe Duhul Sfânt al lui Dumnezeu. Prin mintea înnoită de Duhul Sfânt (Romani 12:2) învaţă apoi să deosebească impulsurile venite din fiinţa lui cea veche, carnală (Romani 8:5-10), de cele venite din partea Duhului Sfânt al lui Dumnezeu, care locuieşte în duhul său. Şi ascultând apoi de poruncile lui Dumnezeu, comunicate în duh, creștinul își va alinia trăirea practică a vieții potrivit acestor porunci sfinte, ca și Avraam.

b) În adevăr

A doua condiţie pe care trebuie s-o întrunească închinarea pentru a plasa pe închinător în categoria *adevăraților închinători* presupune a fi făcută nu numai în duh, ci şi *în adevăr*.

În rugăciunea domnească, Mântuitorul spune aceste cuvinte „[Tată] S*finţeşte-i pe ei întru adevărul Tău; cuvântul Tău este adevărul*” (Ioan 17:17). Aceasta înseamnă că cine vrea să se închine cu adevărat lui Dumnezeu, trebuie să se închine potrivit poruncilor Sale, aflate pe paginile Scripturii. Mântuitorul spune la Ioan 4:23 „*în adevăr*”, iar aici tot El afirmă despre Cuvântul lui Dumnezeu că „*este adevărul”*. Arhimandritul Vasilios ne spune şi el că *Iisus este Cuvântul*, ceea ce înseamnă că închinarea trebuie făcută cu adevărat potrivit poruncilor Lui.[357]

---

[357] Arhimandritul Vasilios, *Intrarea în Împărăție,* Editura Deisis, Sibiu, 1996, p. 43.

Astfel, dacă felul de închinare pe care-l cere Dumnezeu în Scriptură este semnul crucii făcut cu mâna, atunci înseamnă că ne închinăm cum ne cere Dumnezeu, potrivit cu Cuvântul Său. Dar pentru că adevărul lui Dumnezeu, adică Sfânta Sa Scriptură, nu arată nicăieri că închinarea cerută de El este aceea făcută cu mâna, în cazul acesta, continuând să facem semnul crucii cu mâna, ieşim de bunăvoie din categoria închinătorilor adevăraţi care se închină lui Dumnezeu *în adevăr!* Ne vom închina mai departe, dar oricui altcuiva, numai lui Dumnezeu, nu!

Cine are urechi de auzit să audă şi cine are inimă de primit să primească!

③ Semnul crucii cu mâna (în semn de închinare), văzut din perspectiva Scripturii

Iată un subiect care, prezentat așa cum îl arată Scriptura (cât și Sfânta Tradiție, cum vom vedea mai jos) îi va surprinde pe toţi ortodocşii pentru care semnul acesta este cel mai scump dintre toate ritualurile prin care-şi exprimă credinţa lor în Dumnezeu. Sunt dintre aceia care, în afară de semnul crucii și mersul la biserică de Paște și de Crăciun, nu mai au nimic de-a face cu ortodoxia. Pentru aceștia, a încerca să demonstrezi că Dumnezeu este mâniat pe cei ce fac semnul crucii poate constitui un șoc emoțional foarte puternic.

Noi am făcut cunoscut mereu şi continuăm să amintim că lămuririle care se găsesc pe paginile acestei lucrări nu se adresează tuturor celor care se numesc ortodocşi, nici acelora care se mulţumesc doar să facă un semn cu mâna; ci sunt adresate acelora care sunt cu adevărat ortodocşi care ţin la credinţa cea adevărată adusă prin descoperirea lui Hristos, vestită sfinţilor Lui Apostoli și continuată de Părinții Bisericii, așa cum au primit-o de la Apostoli.

Începem prin a face cunoscut că închinarea sub forma semnului crucii făcut cu mâna nu-şi are originea în niciuna din

toate versiunile Sfintei Scripturi – ne referim la acelea conforme cu originalul grec. Oricare versiune ar dori cineva să consulte, nici una nu vorbeşte nicăieri şi în nici un fel, nici măcar prin aluzie, despre semnul crucii făcut cu mâna. Este adevărat că există anumite interpretări tendenţioase ale oamenilor, dar fără nici un sprijin în Sfânta Scriptură. Cei care au curajul să treacă peste cele scrise, adăugând presupuneri omeneşti la Cuvântul lui Dumnezeu, se fac vinovaţi de păcatul înfierat de Scriptură la 1 Corinteni 4:6: *„să nu treceţi peste ce e scris...*"

Tot cu referire la respectarea textului Sfintei Scripturi, reamintim că adevăraţii creştini ortodocşi ţin cu toată străşnicia la integritatea desăvârşită a textului Sfintei Scripturi, aşa după cum ne învaţă Enciclica Patriarhilor Ortodocşi de la 1848.[358] Iar pentru aceia care doresc să afle în ce fel a găsit diavolul instrumente *care au turnat otrava ereziei în apa cea limpede a învăţăturii ortodoxe* o să-l cităm pe sf. Ipolit Romanul (secolul 2 d.Hr.): „*Numeroase erezii s-au înmulţit pentru că conducătorii unor grupări creştine nu au voit să predice învăţătura apostolilor, ci au făcut ce au voit după plăcerea lor, şi nu ceea ce trebuie.*"[359]

Revenind, deci, la subiectul nostru, facem din nou cunoscut că Biblia nu vorbeşte nicăieri despre facerea semnului crucii cu mâna. Duhul Cel Sfânt al lui Dumnezeu a avut grijă să ne lase porunci clare, specifice, cu privire la absolut toate tainele care se cer a fi săvârşite în Biserica Noului Testament. Dacă Templul lui Dumnezeu făcut din pietre moarte nu a fost construit după cum s-a părut oamenilor (nici chiar lui David sau lui Solomon) ci, dimpotrivă, *după scrisoarea insuflată de la*

---

[358] Ioan N. Floca, *Canoanele Bisericii Ortodoxe. Note şi Comentarii*, p. 598: „Şi ţinem mărturisirea pe care am primit-o curată de la atâţia bărbaţi, evitând orice inovaţie ca pe o însufleţire a diavolului; cel care primeşte inovaţie vădeşte nedesăvârşită Credinţa Ortodoxă cea propovăduită. Dar aceasta este pecetluită ca desăvârşită, nesuferind nici micşorare, nici adăugire, nici vreo schimbare oarecare, şi cel care îndrăzneşte să facă sau să sfătuiască sau să cugete la aceasta a şi tăgăduit credinţa lui Hristos, şi s-a pus de bunăvoie anatemei veşnice, pentru blestem împotriva Duhului Sfânt, ca şi cum n-ar fi vorbit drept în Scripturi, şi prin Sinoadele ecumenice."

[359] Ipolit Romanul, *Revista Ortodoxia* nr. 2, p. 301, 1982.

Domnul şi aşa cum *l-a* ***luminat Dumnezeu*** pe împăratul David (1 Paralipomena 28:19), cu cât mai mult trebuie ca Biserica lui Hristos, alcătuită din pietrele vii de azi (1 Petru 2:5), să fie construită după insuflarea Lui – Sfânta Scriptură (2 Timotei 3:16). S-ar putea, oare, ca tocmai Biserica lui Hristos, al cărei cap este El (Coloseni 1:18), să fie construită după modele alese la bunul plac al oamenilor?! Nici vorbă de aşa ceva! Duhul Sfânt S-a îngrijit să ne dea și pe acestea tot **în scris,** cum citim la Ioan 20:31. Dar din aceste porunci lipseşte cu desăvârşire semnul crucii făcut cu mâna.

- Iezechiel 9:4

Explicaţiile cu privire la manipularea acestui text din Scriptură, pe care unii oameni de prin secolul IV au căutat să-și sprijine semnul crucii făcut cu mâna, sunt oferite în Capitolul 3 (Crucea). Iată, în cele ce urmează, câteva explicații suplimentare.

În primul rând, semnul acela (nimeni nu știe cum arăta acel semn) era scris de cineva pe fruntea altei persoane. Citim aici că *„unul îmbrăcat cu haină albă care avea la brâu unelte de scris”* avea porunca să facă un semn pe fruntea altor oameni din cetate, nu pe a lui, ci pe a celor care plângeau din cauza ticăloşiilor săvârşite în templu. Ce relaţie este între scrierea unui semn de către o persoană pe fruntea altor persoane, cu a gesticula tu singur semnul crucii cu mâna ta prin aer peste umerii tăi şi sub abdomenul tău? Apoi acesta era un simplu semn pe care <u>cineva l-a scris cu cerneală</u> pe fruntea <u>altcuiva</u>.[360] Dacă, deci, chiar vrea cineva să-și justifice cultul semnului crucii pe textul acesta, trebuie să apeleze la acel *„unul îmbrăcat cu haină albă care avea la brâu unelte de scris”.* Să-i poruncească acestuia să-i scrie și lui un semn pe frunte – deci, din nou, un semn oarecare, căci aici nu se vorbește nici măcar

[360] Spunând *„cerneală”* avem în vedere concordanţa *Strong,* poziţia H7083.

aluziv de cruce. Nu e vorba aici nici pe departe ca oamenii să imite singuri cu mâna lor un semn prin aer, numai pentru că acest cuvânt aramaic *semn* începe cu litera *„*t*”* - *tawv*.

Renumitul dicționar *Strong’s Hebrew and Greek Dictionary* redă explicațiile cuvântului *semn* la poziția H8420 cu lămurirea că acesta derivă de la poziția H8427 și are următoarea însemnătate: „a *mark*; by implication a *signature:* - desire, mar, tâvâh *taw-vaw';* A primitive root; to *mark* out, that is, (primitive) *scratch* or (definitely) *imprint:* - scrabble, set [a mark]”. Așa după cum în ebraică se scrie *taw-vaw'*, în engleză se scrie *mark* iar în românește *semn*. Deci cuvântul acesta nu face absolut nici o aluzie la semnul crucii. Aici nu se vorbește despre cum arăta semnul acela ci este vorba doar despre literele cuvântului *semn* în aramaică. Cum dar își permit unii oameni să stabilească ei că acel semn ar fi fost o cruce?! Şi, în ultimă instanţă, care scriitor al Sfintei Scripturi, care prooroc sau care apostol a vorbit despre semnul crucii bazat pe acest text?

Orice ortodox care nu vrea să se aşeze sub anatema Duhului Sfânt şi a Părinţilor Bisericii va rămâne strict la textul **scris** al Scripturii, care nu indică nicăieri nimic în legătură cu semnul crucii făcut cu mâna. Iar cât priveşte faptul că, aşa cum spune literal canonul amintit mai sus, *„diavolul a găsit instrumente, care au turnat otrava ereziei în apa cea limpede a învăţăturii ortodoxe*”, adevăratul ortodox se fereşte de orice otravă aruncată de Satana în *„apa cea limpede a învăţăturii ortodoxe*” prin interpretări tendenţioase ale Sfintei Scripturi.

- *„Dar este atât de frumos!... Şi ce e rău în asta?!”*

Auzim pe mulţi spunând că, „e adevărat, Scriptura nu vorbeşte nicăieri despre închinarea prin semnul crucii făcut cu mâna. Dar arată aşa de frumos să amintim crucea Mântuitorului prin semnul făcut cu mâna! Ce poate fi rău în lucrul aceasta?”

În privinţa aceasta, Scriptura este categorică. Chiar dacă ar fi vorba despre cele mai sincere şi curate simţăminte omeneşti

posibile, ori de câte ori încercăm să aducem lui Dumnezeu ceva care izvorăşte din firea noastră, fie el cel mai înălțător lucru posibil, Dumnezeu este la fel de mânios împotriva noastră ca şi împotriva lui Satan. Am mai amintit în capitolele precedente împrejurarea în care apostolul Petru, din dragoste firească pentru Mântuitorul său, a încercat să-L oprească de la drumul crucii. Drept răspuns la această dovadă de dragoste altruistă faţă de El citim că Iisus *„l-a certat pe Petru şi i-a zis: Mergi, înapoia Mea, satano! Căci tu nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor”* (Marcu 8:33). Asta înseamnă că oricât de frumoasă ar părea închinarea la icoana Mântuitorului, a Maicii Sale (după trup), la îngeri, la sfinți și la osemintele lor, din momentul în care inițiativa aceasta e a noastră, face parte din *cele ale oamenilor*, pentru care Dumnezeu Se va mânia pe noi zicându-ne şi nouă: *„…înapoia Mea, satano!*”

O altă dovadă. La puţină vreme după instaurarea lor în slujbă, doi fii ai marelui preot Aaron pe nume Nadab şi Abiud au vrut să dovedească zelul lor faţă de Dumnezeu aducând foc pe altarul de tămâie din propria lor iniţiativă (Levitic 10). Ei erau îmbrăcaţi în îmbrăcămintea preoţească poruncită de Dumnezeu, aşezaţi în slujbă şi sfinţiţi după toate rânduielile lui Dumnezeu, iar focul pe care l-au adus pe altar era adus în cădelniţe sfinţite de Dumnezeu, pe altarul sfinţit de Dumnezeu şi cu tămâie făcută după toate poruncile lui Dumnezeu. Toate erau aşa cum le poruncise Dumnezeu! Atunci pentru ce S-a mâniat Dumnezeu atât de tare pe ei încât i-a mistuit pe loc cu un foc venit din cer? **Preoţii aceştia au adus focul pe altar din iniţiativa lor izvorâtă din zelul lor omenesc pentru slujirea lui Dumnezeu, dar nu la porunca Lui!** Cum, va întreba cineva, numai pentru atât i-a mistuit mânia lui Dumnezeu? Da, numai pentru atât! Dumnezeu nu avea nevoie de dovezile lor de zel, ci de ascultarea lor. Neascultarea a fost păcatul care l-a izgonit și pe Adam din grădina Edenului. Dumnezeu preţuieşte ascultarea mai mult decât jertfele (1 Regi 15:22). Iisus a spus: „*nimic de la Mine Însumi, ci numai de la Tatăl*” (Ioan 5:19).

Aducem acum un citat din Sfânta Tradiţie, care se aliniază desăvârşit învăţăturilor Mântuitorului în ce priveşte orice adăugire care vine din *cele ale oamenilor*, chiar dacă sunt idealuri minunate. Parafrazând spusele Mântuitorului, *„Oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate fi ucenicul Meu"* (Luca 14:33), arhimandritul Vasilios ne face cunoscut că „*important **nu** este ca noi să împlinim proiectul pe care ni l-am propus să-l realizăm, ci ca Duhul Sfânt să facă cu noi şi în noi ceea ce El vrea şi când vrea, indiferent dacă acest lucru ar părea sau chiar ar fi catastrofa proiectelor noastre **şi a hotărârilor noastre bune**.*"[361]

- Închinarea în faţa oamenilor şi a îngerilor

Înțelegând că a face semnul crucii cu mâna nu înseamnă în nici un caz închinare, pare de prisos să mai discutăm despre semnul crucii. Vrem totuși să vedem: chiar ne cere Dumnezeu să facem semnul crucii în fața icoanei Maicii Domnului și a icoanelor îngerilor Lui?

Ca model al felului cum trebuie să ne raportăm la închinarea practicată între oameni vom apela la mărturia Scripturii din cartea Fapte 10, unde ni se prezintă convertirea unui păgân - sutaşul Corneliu. Petru primeşte porunca Duhului Sfânt să însoţească pe trimişii sutaşului Corneliu, ajunge la casa acestuia şi la versetele 25-26 (Anania), citim că atunci „*când a fost să intre Petru, Corneliu l-a întâmpinat şi i s-a închinat căzându-i la picioare. Iar Petru l-a ridicat zicându-i: ‚Ridică-te!, şi eu sunt om.*"

Apostolul Petru este acela care a primit descoperiri dumnezeieşti direct de la Dumnezeu din cer (Matei 16:17); el a săvârşit şi învieri (Fapte 9:40); chiar şi cu prilejul slăvitei schimbări la faţă a Mântuitorului, dintre toţi ucenicii numai Petru, Iacov şi Ioan au fost luaţi ca martori pe muntele

---

[361] Arhimandritul Vasilios, *Intrarea în Împărăţie*, p. 110.

schimbării la faţă. Aşadar, Petru nu este numai unul din rândul dumnezeieştilor şi sfinţilor Apostoli ai Domnului ci, în plus, deţine un loc de seamă chiar în ceata lor. Iar acum, când păgânul Corneliu vrea să i se-nchine, Apostolul Domnului, Petru, îl oprește spunându-i că și el este tot om – aşezându-se astfel pe acelaşi plan cu păgânul acesta.

Să luăm bine seama la Cuvântul lui Dumnezeu! Vom vedea imediat cum nici chiar îngerii nu primesc închinarea. Deocamdată însă vorbim despre faptul că, dacă evreul Petru, unul din apostolii cei mai de seamă ai Domnului, care excela în toate meritele arătate mai sus, nici el nu a primit închinarea din partea unui om – deşi acela era un păgân, care altul dintre reprezentanţii speciei umane ar putea pretinde sau primi închinare, mai ales din partea creştinilor?! Chiar dacă s-ar socoti cineva demn de a fi pus alături de Petru, tot n-ar putea pretinde, nici atât să primească închinarea pe care Petru a refuzat-o.

Rămâne ca fiecare cititor al acestor rânduri să tragă concluziile de rigoare cu privire la închinarea pretinsă și primită de fețele bisericești.

Am amintit mai sus că nici măcar îngerii nu primesc închinarea. Asta este chiar mai interesant decât faptul că oamenii nu trebuie să primească închinare. Îngerii, care sunt făpturi dumnezeieşti, sfinte, care nu cunosc păcatul şi care văd necurmat faţa lui Dumnezeu, care locuiesc în cerurile sfinte şi în comuniune cu Dumnezeu, nici ei nu primesc închinare! Găsim la Apocalipsa 19:9-10 şi 22:8-9 (Anania) că Ioan încearcă să se închine îngerului care fusese trimis să-i facă descoperirile respective, iar îngerul îi spune: *„Vezi să nu faci asta!... Lui Dumnezeu închină-te*”. Iar în al doilea loc Ioan ne descrie scena prin cuvintele: *„Şi eu, Ioan... am căzut să mă închin înaintea picioarelor îngerului... Dar el mi-a zis: „Vezi să nu faci asta!… Lui Dumnezeu închină-te!“* Cu atât mai puţin ne vom închina oamenilor – şi ce să mai zicem despre închinarea la moaşte!

④ Părinții și scriitorii bisericeşti despre închinare şi semnul crucii făcut cu mâna

Am luat seama așadar că Scriptura nu vorbeşte nicăieri despre semnul crucii făcut cu mâna şi nici atât despre închinare în fața icoanelor, a feţelor bisericeşti și a îngerilor. Am văzut de asemenea, că închinarea cerută și primită de Dumnezeu este în duh și în adevăr și că Dumnezeu nu numai că nu este interesat în ceea ce socotim noi frumos înaintea Lui, ci un astfel de păcat poate fi pedepsit cu moartea. Vom prezenta, în continuare, comentarii ale unor scriitori bisericeşti pe marginea acestui subiect, în afară de cei deja menţionaţi ocazional până la punctul acesta. Şi vom proceda astfel pentru a se înţelege că practica aceasta nu este străină numai faţă de Scriptură, ci şi, deopotrivă, faţă de învăţăturile Sfintei Tradiții Ortodoxe.

Sf. Macarie învaţă astfel: *„Te rogi în chip firesc, dar mintea-ţi rătăceşte şi te gîndeşti la multe; Dumnezeu însă îţi dă rugăciunea cea adevărată, ‚în duh şi adevăr' – Ioan 4:34."*[362]

Dumitru Stăniloae ne învață că *„Numai spiritul uman e fereastră sau uşă prin care pătrunde natura în planul infinităţii şi al libertăţii dumnezeieşti"*.[363]

Ioan Carpathiul este şi el direct la subiect: *„În Duh şi în Adevăr se cade să ne închinăm' (Ioan 4:24), a spus Cuvântul mântuitor. cum deci iubitule? În omul dinăuntru, fiindcă a spus ‚în duh'* (en pneumati) *nu pentru că duhul nostru poate face singur aceasta, ci pentru că Duhul dumnezeiesc completează din pricina înrudirii aceasta, adică asemănarea cu Dumnezeu, şi acela (duhul nostru) iese din adevărul său, cercetează adâncurile..."*[364]

---

[362] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti. Omilia a XXVI-a*, 21.
[363] Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, p. 49.
[364] Fericitul Ioan Carpathiul, *Despre Lumina taborică, rugăciunea lui Iisus şi curăţia minţii*, Editura Deisis, Sibiu, 2013, p. 201.

Ieromonahul Anatolie dă o povaţă călugăriţei T. cu privire la închinare, prin care o trimite direct la cuvintele Mântuitorului: *„Dar trebuie să-ţi spun că tu cugeţi ca samarineanca de la fântâna lui Iacov, care, vorbind cu Domnul, I se împotrivea în cuvânt, spunând: ‚Părinţii noştri s-au închinat pe acest munte...' şi celelalte, vezi Ioan 4. Dar ce-i răspunde Domnul? ‚Nici pe muntele acesta, nici în Ierusalim nu vă veţi închina Tatălui… adevăraţii închinători se vor închina Tatălui în duh şi adevăr'.*

Aşa se cuvine să fie închinarea noastră! Spre o astfel de închinare să ne îndreptăm minţile şi inimile şi, crede-mă, vom afla milă şi viaţă veşnică. Noi suntem oameni duhovniceşti, iar legătura noastră trebuie să fie în duh – şi aceasta este adevărata unitate creştină, ce nu se va rupe în veac, în Iisus Hristos, Domnul nostru... Pe acestea să le cauţi şi pacea lui Dumnezeu se va pogorî peste tine"[365]

Cartea de Învăţătură Creştină Ortodoxă tălmăceşte porunca decalogului din Ieşirea 20:2-3, dându-i dreapta aplicabilitate la vremea Bisericii:

„Dumnezeu a dat această poruncă oamenilor lumii vechi... Dar porunca ne priveşte şi pe noi credincioşii, ca să ne închinăm lui Dumnezeu, singurului Dumnezeu, în duh şi în adevăr, că şi Tatăl astfel îi doreşte pe cei ce I se închină Lui. Duh este Dumnezeu şi cei ce I se închină trebuie să I se închine în duh şi în adevăr' (Ioan 4:23-24). ‚Unul este Dumnezeu' (Matei 19:17 şi Marcu 10:18). În El trebuie să credem, să nădăjduim; spre El să se îndrepte toată dragostea noastră.

Credinţa într-un singur Dumnezeu înseamnă şi: păzirea învăţăturii descoperite de El şi pe care Sfânta Biserică o păstrează şi o propovăduieşte în toată curăţia; împlinirea rânduielilor bisericeşti, ferirea de superstiţii şi de practicarea

---

[365] Sfântul Cuvios Anatolie de la Optina, *Povăţuiri de suflet ziditoare*, pp. 33-34.

lor, întărirea nădejdii în mântuire, trăirea în duh de smerenie şi bunătate."[366]

Evagrie Monahul spune clar să nu luăm nimic de la trup: „*Dacă vrei să te rogi în duh, nimic să nu iei de la trup şi nu vei avea nori care să-ţi facă umbră în vremea rugăciunii.*"[367]

Tertulian arată deslușit, semnul crucii nu este din Scriptură, ci în tradiţie: „*Dacă s-ar cere o motivare biblică pentru semnul crucii, ea nu s-ar putea găsi. Începutul îl are în tradiţie...*"[368]

Ion Buga, în contextul unor comentarii la adresa pulsului ortodoxiei contemporane afirmă: „*În ultimă analiză, sensul suprem al Întrupării lui Hristos este cel liturgic; El a venit pentru a răspunde la întrebarea esenţială unde să ne închinăm (Ioan 4,20), iar răspunsul vizează tocmai formalismul ucigător şi mutaţia închinării ‚în duh şi în adevăr'. Dar muntele formalismului ameninţă necontenit adevărata închinare...*"[369]

Ion Bria explică termenul *Cult*, definindu-l ca pe o activitate, o disciplină de viață, o acțiune: „*Apostolul Pavel numeşte celebrarea credinţei prin acte de adorare* (*logiki latreia*, vezi Romani 12:1) *drept slujire cuvântătoare* (Noul Testament, 1982)*, închinare duhovnicească* (Biblia, 1988) *sau închinăciune înţeleaptă* (Gala Galaction)*, în sensul de reorganizare a cugetului şi conduitei după exigenţele, imperativele şi disciplina Evangheliei. Aceasta înseamnă cultul cu mintea: a orienta, a dărui şi a încredinţa viaţa lui Dumnezeu: ‚Pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăruim'. Cultul sau închinarea trebuie să se facă în Duh şi adevăr. ‚Dar vine ceasul, şi acum este, când adevăraţii închinători se vor închina Tatălui în duh şi în adevăr; că astfel sunt închinătorii*

[366] *Cartea de Învăţătură Creştină Ortodoxă*, tipărită cu binecuvântarea P.F. Părinte Iustin, Bucureşti, 1978, alcătuită din încredinţarea Sfântului Sinod, de către P.S. Vasile, episcopul Oradiei, pr. prof. Dumitru Călugăr, pr. prof. P. Deheleanu şi pr. prof. Dumitru Radu, pp. 154-155.

[367] Evagrie Monahul**,** *Filocalia,* vol. 1, p. 91.

[368] Tertulian, *Despre coroana ostaşului*, XI, 3, Migne.

[369] Ion Buga, Prologul traducătorului la Schmemann, *Din apă şi din duh*, p. 5.

pe care Tatăl îi caută. Duh este Dumnezeu, şi cei ce I se închină trebuie ca-n duh şi-n adevăr să I se închine'. Iisus pronunţa aceste cuvinte în contextul convorbirii Sale cu femeia din Samaria, al cărei subiect este cultul la templu şi adorarea lui Dumnezeu. Expresia ‚În Duh' poate să însemneze aici în contextul întâlnirii personale cu Dumnezeul cel viu, sau în prezenţa şi în comuniunea Duhului Sfânt care se va da creştinilor tocmai pentru a-i antrena în slujirea lui Dumnezeu... Cultul înseamnă deci a sta în faţa şi în ambianţa Duhului; el este un act de întâlnire şi de sărbătoare... ‚În adevăr' poate să fie înţeles aici în totală ascultare faţă de voinţa lui Dumnezeu, urmând lui Iisus care nu a avut alt scop decât acela de a împlini opera Tatălui (Ioan 5:42). *Cultul este în fond un act de ascultare, de disciplină şi de orientare a întregii vieţi, potrivit credinţei, descoperită în Duhul Sfânt. De aceea, în cult, nu săvârşirea riturilor exterioare este partea cea mai importantă, ci aşezarea conştientă şi liberă a credinciosului într-o comuniune dependentă de Dumnezeu, în care recunoaşte centrul vieţii sale. ‚În adevăr' înseamnă, deci, a te fixa fără echivoc pentru unica sursă a vieţii, Dumnezeu, a alege fără ezitare ‚calea' lui Hristos, adică a fi credincios adevărului, a trăi după adevăr* (III Ioan 3-4)."[370]

Rugăciunea noastră este ca Dumnezeul care S-a îndurat de noi şi ne-a făcut cunoscut felul în care trebuie să ne închinăm Lui să ne ajute să *lepădăm orice povară şi păcatul ce grabnic ne împresoară,* ca să putem *alerga cu stăruinţă în lupta care ne stă înainte* (Evrei 12:1) pe calea ascultării de Iisus. Să nu lăsăm ca muntele formalismului care ameninţă necontenit adevărata închinare şi formele moarte instituite de oameni să ia locul adevăratei închinări *în duh şi în adevăr*. Să nu uităm, aceste îndemnuri puternice nu vin numai din partea Sfintei Scripturi, deşi aceasta este mai mult decât suficient! Ele ne vin,

---

[370] Ion Bria, *Dicţionarul de Teologie Ortodoxă*, tipărit cu binecuvântarea P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., ediţia a II-a, revizuită şi completată, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1994, p. 115 *(Cult).*

deopotrivă, şi din partea adevăraţilor slujitori ai Bisericii, învăţături care se predau în seminariile teologice ortodoxe.

Să lepădăm, deci, tot ceea ce este străin de Iisus în felul nostru de închinare şi să-I aducem închinarea cuvenită Lui: o închinare plăcută Lui, cu evlavie şi cu sfială!

II. Iconologia

După ce am căpătat lumină asupra a ceea ce este închinarea din perspectiva lui Dumnezeu, cât şi potrivit învăţăturii Părinţilor Bisericii, ne va fi uşor să discutăm aspectele iconologiei. Cel mai proeminent dintre Apostolii Domnului, Petru, n-a acceptat închinare pe când era încă în viață nici chiar de la un păgân; nici Maicii Domnului nostru Iisus Hristos care L-a născut după trup nu i s-a adus închinare de nimeni în timpul vieții ei (vezi capit. 9, Mariologia); și nici la îngerii lui Dumnezeu din cer nu ne este îngăduit să ne închinăm (Apocalipsa 19:10; 22:9). Astfel stând lucrurile, cine ar mai putea îndrăzni să se gândească a se închina la pozele lor - picturi desenate sau statuete dăltuite, lucrări fără viaţă (icoane), făcătură de om?! Ce să mai zicem despre închinarea la oase, fie chiar şi la oasele lui Petru, care n-a vrut să primească închinare nici când era viu?!

① Generalităţi

Vom aduce, pentru început, doar câteva mărturii ale Sfintei Tradiţii pentru a linişti pe toţi cei care, cunoscând foarte puţin sau chiar nimic din învăţăturile moştenite de la Părinţii Bisericii în materie de icoane, sunt deranjaţi numai când aud că punem în discuţie închinarea la icoane. Vom cita astfel numai câteva surse autorizate, demonstrând că acest cult al icoanelor îşi are originea în învăţături care sunt *porunci*

omeneşti (Marcu 7:7), inventate de oameni mai târziu, după sute de ani de la plecarea Apostolilor la cele veşnice.

Ion Bria ne face cunoscut că fixarea teologiei icoanei este opera unui om: „*Atitudinea Bisericii faţă de cultul icoanelor s-a precizat cu timpul… Cel care a fixat teologia icoanei în forma ei clasică a fost Sf. Ioan Damaschin (cca 730-760)... Sinodul al VII-ea ecumenic (Niceea, Bithinia, 787), cu contribuţia patriarhului Tarasie (784-806) fixează învăţătura ortodoxă despre reprezentarea iconografică a lui Hristos, Maicii Domnului, îngerilor şi sfinţilor…*”[371]

Revista *Mitropolia Ardealului* ne comunică locul de obârșie al cultului icoanelor: „*Bizanţul este locul de obârşie al icoanei.”*[372]

Canonul 82 al Sinodului 6 ecumenic ne arată că oamenii au inventat acest cult zicând „noi decidem”: „*Noi decidem ca să se picteze de acum încolo în icoane, în locul vechiului miel, trăsăturile umane ale lui Hristos, Dumnezeul nostru...*”[373]

După ce am înţeles că icoanele sunt invenţiile oamenilor precizate de ei cu timpul, neavând nimic comun cu învăţătura Sfintei Scripturi, vom învăţa acum de la Părinţii Bisericii şi alţi scriitori bisericeşti felul în care trebuie să ne raportăm la învățături ca acestea venite de la oameni (Marcu 8:33).

Tertulian din Cartagina: „*Nouă însă nu ne este îngăduit să introducem nimic după bunul-plac, dar nici să alegem ceea ce ar introduce cineva după bunul lui plac. Noi avem întemeietori/învăţători* (autores) *pe apostolii Domnului, care n-au ales ei înşişi după bunul lor plac un lucru pe care să-l introducă, ci au însemnat cu credinţă neamurilor învăţătura* (disciplinam) *primită de la Hristos. Astfel, chiar dacă un înger din cer ne-ar vesti o altă evanghelie i se va spune de către noi:*

[371] Ion Bria *Dicţionarul de Teologie Ortodoxă*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1981, p. 195.
[372] *Mitropolia Ardealul*ui, nr. 6/1987, p. 45.
[373] Fragment cules din *Canonul 82 al Sinodului 6 ecumenic de la 691*, publicat în *Telegraful Român*, nr. 9-10/1987 p. 2.

anatema! (Galateni 1:8).”[374] Şi lucrurile stau astfel deoarece, aşa cum ne spune şi George Remete, „*Adevărul şi Raţiunea lui Dumnezeu sunt originea şi temeiul adevărului, şi al raţiunii umane...*”[375]

Irineu Duvlea: „*Doar crezând şi raportându-ne la Dumnezeu, la slava Acestuia, şi nu la părerea semenilor despre noi, putem fi credincioşi cu adevărat. Doar astfel nu pierim, ci avem viaţa veşnică (Ioan 3:16).*”[376]

Sf. Ignatie: „*Fiţi surzi, dar, când cineva vă vorbeşte altceva decât de Hristos, Cel din neamul lui David, Cel din Maria, Care cu adevărat S-a născut, a mâncat şi a băut, Care cu adevărat a fost răstignit şi a înviat din morţi, înviindu-L pe El, Tatăl Lui...*”[377]

Ne mărginim, pentru început, numai la aceste câteva mărturii culese din tezaurul literaturii ortodoxe care ne încredinţează fără echivoc că subiectul de faţă merită, într-adevăr, toată atenţia. Căci cultul icoanelor, apărând mai târziu şi fiind inventat de oameni, se exclude automat din „*descoperirea lui Hristos*” care este temelia Crezului ortodox. Iar învăţăturile care nu fac parte din *descoperirea lui Hristos,* ci sunt de provenienţă umană, sunt respinse de Mântuitorul cu același cuvânt cu care l-a mustrat pe Petru (Matei 16:23): „*Înapoia Mea, Satano...*”

- Ortodoxia contemporană recunoaşte că icoanele nu sunt din Scriptură

[374] Tertulian din Cartagina (+226), *Despre prescrierea ereticilor* (cca 200), traducere după ediția F. Refoule: TERTULLIEN, *Traite de la prescription contre les heretiques*, Paris, 1957, pp. 89-151, apud *Canonul Ortodoxiei I*, *Canonul apostolic al primelor secole*, diacon profesor dr. Ioan I Ică jr., Editura Deisis/Stravopoleos, 2008, p. 516.
[375] George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000, p. 92.
[376] Episcop Vicar al Episcopiei Ortodoxe Române din America, *Cuvânt de Suflet*, p. 129, Editura Vatra Românească, Grass Lake, Michigan, Statele Unite, 2007.
[377] *Către Tralieni*, cap. IX, pargrafele 1-2.

Iată aici o altă mărturie care dovedește că icoanele nu sunt din Scriptură:

„În Sfânta Scriptură a Noului Testament nu găsim nicăieri vreo poruncă a Mântuitorului să se facă icoane...”[378] (documentul citat merge mai departe cu nişte argumente pe care este ruşine chiar să le şi amintim). Ceea ce am ţinut neapărat să dovedim însă este aceea că ortodoxia contemporană recunoaşte cultul icoanelor ca fiind străin de Sfânta Scriptură.

② Lămuriri

Începem capitolul acesta prin câteva lămuriri asupra a ceea ce este icoana. Potrivit DEX-ului cuvântul *icoană* are următoarele înţelesuri: *Imagine pictată sau, mai rar, sculptată, care reprezintă diferite divinităţi sau scene cu temă religioasă şi care serveşte ca obiect de cult; Obiect de cult ce reprezintă un tablou cu chipuri de sfinţi sau cu scene din Biblie; Imagine pictată care reprezintă un sfânt; Imagine, portret, reprezentare; Semn (~ reprezentând divinitatea); Imagine, Înfăţişare, Reprezentare, Viziune.*

În Biblia ortodoxă la Deuteronom 4:12-23 (Anania), citim următoarele învăţături cu privire la icoane: *„Iar Domnul v-a grăit din mijlocul focului… dar vreo asemănare n-aţi văzut; nimic, în afară de glas... de vreme ce n-aţi văzut vreo asemănare atunci când Domnul v-a grăit la Horeb, în munte, din mijlocul focului, să nu cădeţi în nelegiuirea de a vă face vreun chip cioplit, nici vreo înfăţişare, nici vreo asemănare, fie ea bărbătească sau femeiască nici asemănarea vreunei fiare din cele ce sunt pe pământ, nici asemănarea vreunei păsări înaripate care zboară sub cer, nici asemănarea vreunei vieţuitoare ce se târăşte pe pământ, nici asemănarea vreunui peşte din apele de sub pământ.”*

---

[378] *Învăţătura ortodoxă despre Icoane*, http://www.impantokratoros.gr/icoane_1.ro.aspx, accesat în octombrie 2014.

Una din observaţiile ridicate de adepţii închinării la icoane priveşte faptul că aceste interdicţii sunt date poporului evreu din vechime, nu nouă. Vom vedea imediat că acest argument nu stă în picioare. Pentru moment însă trebuie să facem o mică discuţie.

Dacă principiul călăuzitor al transferării învăţăturilor Vechiului Testament în Noul Testament ia în calcul deosebirea dintre Israelul pământesc din vechime şi Biserica lui Hristos de astăzi, cum se face că acest principiu nu a fost respectat şi cu prilejul transferării preoţiei levitice din Vechiul Testament, în Biserica Noului Testament? Spunem aceasta deoarece preoţia practicată în ortodoxia contemporană este împrumutată de la poporul Israel (vezi capitolul *Preot şi Preoţie*) ca vestimentaţie, veniturile materiale ale preoţilor etc. Ceea ce totuși n-au putut transfera este însuşi dreptul la preoţie, căci acesta se moştenea prin naştere din seminția lui Levi, nu prin şcoli. Și ne place sau nu ne place să admitem, adevărul este că preoţii noștri români, cu siguranță, nu descind din Levi.

Întrebăm acum: dacă am putut împrumuta cu atâta ușurință preoția evreilor, care se moștenea prin nașterea din Levi, de ce când este vorba despre interdicția închinării la icoane nu o mai adoptăm, motivând că ar fi fost dată în mod cu totul specific numai evreilor? Putem să trecem peste faptul că preoția din Vechiul Testament aparținea exclusiv celor născuți din Levi (și am făcut asta numai ca să putem să ne facem proprii noștri preoți, ca și Ieroboam din 2 Paralipomena 13:9); dar nu putem să trecem peste învățătura cu privire la interdicția închinării la icoane pentru că, chipurile, ar fi fost dată în exclusivitate poporului evreu?! În cazul în care ne plac drepturile și foloasele preoțești de la evrei le împrumutăm fără să-i considerăm evrei, iar când este vorba despre interdicția închinării la icoane, ne aducem aminte că ei sunt evrei? Nu este asta exact ceea ce spune Mântuitorul la Matei 23:24 prin cuvintele *„Călăuze oarbe care strecuraţi ţânţarul şi înghiţiţi cămila?”* Înghiţim cămila, trecând peste porunca lui Dumnezeu cu privire la

moştenirea preoţiei prin naşterea din Levi; dar strecurăm ţânţarul în cazul interdicției închinării la icoane, pretinzând că noi suntem dintre neamuri. În cazul preoţiei suntem evrei, în cazul închinării la icoane suntem neamuri.

Dar ceea ce trebuie să se cunoască, fie că vrem să ne socotim evrei, neamuri sau amândouă, este că lucrurile nu stau astfel. Acelaşi cuvânt *asemănare* este adresat în direct și Bisericii lui Hristos la Romani 1:22-25 (Anania): *„Zicând că sunt înţelepţi, au ajuns nebuni şi slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios au preschimbat-o în asemănarea chipului omului celui stricăcios...* Dicţionarul *Strong's Concordance* (H8544) traduce cuvântul *asemănare* prin *„homoioma = ceea ce seamănă cu cineva sau ceva; imagine. Deseori tradus prin ‚formă', ‚chip"*.

Ceea ce ne reţine atenţia aici are de-a face cu faptul că icoana reprezintă, în primul rând, o *imagine*, o *asemănare*, o *înfățișare*. Patru din cele cinci definiţii de mai sus descriu icoana ca pe o *imagine*. Imaginea cuprinde în sine TOT ceea ce poate fi perceptibil cu unul din cele cinci simţuri, în timp ce credinţa este *dovedirea lucrurilor **ne**văzute* (Evrei 11:1). Prin urmare, icoanele, fiind imagini perceptibile cu unul dintre cele cinci simţuri nu au nimic comun cu credinţa, aceasta fiind *dovedirea lucrurilor celor **ne**văzute*, care nu pot fi percepute prin simţuri trupeşti.

Aşadar, tot ceea ce este reflectare de tip senzorial, reproducere a unui obiect, formă de reprezentare în conştiinţă a realităţii pe baza simţurilor şi reprezentare plastică a unei fiinţe, prin desen etc., toate acestea şi altele asemănătoare cu ele, care sunt introduse în slujirea lui Dumnezeu, se includ în definiţia *icoane*. Este imperativ necesar să ne însuşim cu toată temeinicia aceste definiţii enunţate mai sus şi care ne dau înţelesurile autorizate ale cuvântului *icoană*; căci numai în felul acesta vom putea cuprinde cu adevărat porunca lui Dumnezeu asupra închinării la icoane.

Dacă nu înţelegem suficient de limpede ce este icoana din perspectiva lui Dumnezeu, deopotrivă în alcătuirea şi în semnificaţia ei, atunci nu vom putea înţelege bine nici gândul lui Dumnezeu cu privire la icoană. Este ca şi când, spre exemplu, pe o sticluţă care conţine cianură de potasiu (o combinaţie chimică extrem de otrăvitoare) am pune o etichetă pe care am scrie *Conţinut care s-ar putea să facă rău*, în loc să scriem *Otravă mortală*! Din nefericire, tocmai aceasta a fost calea pe care răul acesta mare al cultului icoanelor, ca şi toate celelalte, şi-a făcut intrarea în ortodoxie. Unii creştini, lăsând la o parte *Cuvântul lui Dumnezeu în folosul datinii lor* (Matei 15:6) şi predicând astfel *ce au voit după plăcerea lor şi nu ceea ce trebuie*[379], au început să caute explicaţii după logica omenească, pentru îndreptăţirea introducerii în creştinism a unei practici vehement condamnată de Dumnezeu, de Apostolii Domnului şi de Părinţii Bisericii.

③ Ce spune Scriptura despre icoane şi închinarea la icoane

Înainte de a purcede la citarea textelor care tratează acest subiect vreau să amintesc că evreii au fost duşmani neîmpăcaţi ai icoanelor; ne-o dovedeşte însăşi istoria:

Tacitus, istoric latin (†120 d.Hr.): „*Iudeii nu pun nici un fel de chipuri în oraşele lor. Ei n-au nici un fel de statui pentru a lăuda pe regii lor, nici pentru a onora pe cezari.*”[380]

Ne întoarcem acum spre Dumnezeul Sfintei Scripturi, ca să învăţăm de la El cele cu privire la interdicţia închinării la icoane (toate versetele sunt citate din versiunea Anania):

Ieşirea 20:4: „*Să nu-ţi faci chip cioplit, şi nici vreo asemănare cu ceva din câte sunt în cer, acolo sus, ori din câte*

[379] Sf. Ipolit Romanul, *Ortodoxia*, nr. 2, p. 301.
[380] *Anale*, V, 5.

sunt pe pământ, aicea jos, ori din câte sunt în apele de sub pământ."

Deuteronom 4:12, 15-18, 23: „*Iar Domnul v-a grăit din mijlocul focului; glasul cuvintelor Lui l-aţi auzit, dar vreo asemănare n-aţi văzut; nimic, în afară de glas. Păziţi-vă cu străşnicie sufletele; de vreme ce n-aţi văzut vreo asemănare atunci când Domnul v-a grăit la Horeb, în munte, din mijlocul focului, să nu cădeţi în nelegiuirea de a vă face vreun chip cioplit, nici vreo înfăţişare, nici vreo asemănare, fie ea bărbătească sau femeiască, nici asemănarea vreunei fiare din cele ce sunt pe pământ, nici asemănarea vreunei păsări înaripate care zboară sub cer, nici asemănarea vreunei vieţuitoare ce se târăşte pe pământ, nici asemănarea vreunui peşte din apele de sub pământ… Luaţi aminte asupră-vă, ca nu cumva să uitaţi legământul pe care Domnul, Dumnezeul vostru, l-a încheiat cu voi, şi să nu vă faceţi chip cioplit asemănător cu ceva din cele pe care Domnul, Dumnezeul tău, ţi-a poruncit [să nu le asemeni].”*

Deuteronom 5:8-9: „*Să nu-ţi faci chip cioplit, nici vreo asemănare cu ceva din câte sunt în cer, acolo sus, ori din câte sunt pe pământ, aicea jos, ori din câte sunt în apele de sub pământ; să nu te închini lor, nici să le slujeşti; că Eu, Domnul, Dumnezeul tău, Eu sunt un Dumnezeu gelos…*"

Deuteronom 27:15: „*Blestemat să fie omul care va face chip cioplit sau turnat – urâciune înaintea Domnului, lucru de mână de meşter – şi-l va pune-n loc ascuns! Şi, răspunzând întregul popor, va zice: Amin!*"

Levitic 26:1: „*Să nu vă faceţi idoli, nici chipuri cioplite; nici stâlp să nu vă ridicaţi; în ţara voastră să nu puneţi piatră-n semn de veghe ca să vă închinaţi ei!; căci Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru!*"

Romani 1:22-23: „*Zicând că sunt înţelepţi, au ajuns nebuni şi slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios au preschimbat-o în asemănarea chipului omului celui stricăcios şi al păsărilor şi al patrupedelor şi al târâtoarelor.*"

Sunt încă multe alte texte din Scriptură, aproape întreaga Scriptură în care Dumnezeu vorbește despre urâciunea închinării la lucruri făcute de mâna omului, dar noi ne rezumăm aici numai la acestea.

Acum, pentru că inventatorii icoanelor aduc ca justificare faptul că Dumnezeu a poruncit lui Moise să facă chipuri de heruvimi pe obiectele de la cortul întâlnirii le facem cunoscut că, Acelaşi Dumnezeu care i-a poruncit lui Moise chipuri de heruvimi pe catapeteasmă, tot El i-a poruncit foarte clar lui, atunci, cât şi nouă, celor de azi, să nu ne facem nici un fel de chip. Iar poruncile acestea ale lui Dumnezeu cu privire la atitudinea creştinilor faţă de icoane sunt scrise în Sfânta Scriptură, aşezată la locul ei de cinste în toate altarele bisericilor ortodoxe.

Dumnezeu a acordat un spaţiu mare acestei teme în Cartea Sa. Prin tot felul de cuvinte şi asemănări, a căutat să imprime cât mai puternic în mintea credincioşilor Săi cât de mult urăşte El închinarea la ceea ce este lucrarea mâinii omului, aşezându-l sub blestem pe oricine o practică. N-am văzut noi mai sus că închinarea pe care o aşteaptă Dumnezeu este în duhul din lăuntrul omului? Oricât de plăcută şi acceptabilă ni s-ar părea închinarea în faţa unei imagini care-L reprezintă pe Dumnezeu, să nu uităm, închinarea aceasta nu este făcută în duh. Evagrie Monahul tocmai ne-a poruncit mai sus să nu luăm nimic de la trup în închinarea adusă lui Dumnezeu. Iar din textul de la Romani 1:22-23 aflăm că Dumnezeu îi numeşte *nebuni* pe aceia care *au preschimbat slava Dumnezeului nestricăcios în asemănarea chipului omului celui stricăcios.*

De ce, dar, spune Scriptura aici despre aceştia că sunt nebuni? Nebunul zice că nu e Dumnezeu [(Psalmul 13(14):1 şi 52(53):1)]. Deci sunt nebuni pentru că, schimbând *mărirea lui Dumnezeu în asemănarea chipului omului care putrezeşte* s-au purtat faţă de Dumnezeu ca şi cum nu ar fi. Căci icoana, făcătură omenească, arată numai latura umană a Dumnezeului-

Om separându-L și dezbrăcându-L de dumnezeirea Lui. Nu este aceasta o întoarcere la nestorianism?

④ Ce are de spus Sfânta Tradiţie Ortodoxă despre cultul icoanelor

Vom cita acum documente autorizate ale Sfintei Tradiţii Ortodoxe care dovedesc fără echivoc adevărata poziţie a ortodoxiei Sfinţilor Părinţi, în materie de iconologie. Iar aceste documente capătă cu atât mai multă valoare şi autoritate fiind editate şi recunoscute de cele mai competente şi autorizate foruri contemporane ale cultului creştin ortodox, în 2008. Se confirmă deci ceea ce spune Dumitru Popescu: „*În decursul acestui secol, teologia românească s-a întors la izvoarele patristice, liberându-se de influenţele străine*...”**[381]** Iar noi, la rândul nostru, tocmai aceasta căutăm să împlinim prin scrierea de faţă – *întoarcerea la izvoarele patristice,* eliberându-ne de izvoarele străine de Sfânta Scriptură şi de Sfânta Tradiţie ortodoxă.

Începem cu comentarea unui document prin care tradiţia populară îşi justifică introducerea sărbătoririi sfinţilor, venerarea moaştelor şi închinarea la icoane – toate acestea fiind obiceiuri importate de la păgâni.

*„Întemeiată pe argumente biblice, Biserica învaţă că acelor creştini care au dus o viaţă exemplară în comunitatea creştină, concretizată prin fapte şi minuni deosebite, li se cuvine o cinstire deosebită. Această cinstire s-a concretizat într-un adevărat cult, format din sărbători, biserici închinate, slujbe, venerarea moaştelor şi a icoanelor lor.”***[382]**

Întrebăm: care sunt argumentele biblice care justifică introducerea sărbătoririi în calendarul ortodox a tot felul de oameni din popor făcuţi sfinţi din voia altor oameni din popor?

---

[381] George Remete, *Prefaţă* la *Dogmatica Ortodoxă,* Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000.
[382] Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, p. 277.

Care sunt argumentele biblice ale venerării moaștelor? Unde în Sfânta Scriptura s-a practicat așa ceva sau se porunceşte a se practica?

Cunoaştem foarte bine împrejurarea din Vechiul Testament de la cartea IV Regi 13:21, unde citim că pe când îngropau un mort *„s-a întâmplat ca cei ce-l îngropau să vadă una din aceste cete şi, speriindu-se, au aruncat mortul în mormântul lui Elisei. Căzând acela, s-a atins de oasele lui Elisei şi a înviat şi s-a sculat pe picioarele sale."* Dar unde ni se porunceşte aici instaurarea cultului venerării moaştelor pe temeiul acestui episod? Oasele lui Elisei erau acolo, în mormânt, în pământ. Biblia ne arată că mortul s-a atins de oasele lui Elisei în căderea lui în mormânt. Au fost oasele lui Elisei scoase din pământ după aceea, puse în cutie şi aşezate în templu ca să fie pupate şi venerate ca urmare a învierii acelui mort atins de ele? Cine poate dovedi așa ceva cu Scriptura sau cu tradiția evreilor? N-am văzut noi că oasele de mort prezente chiar și în curtea în care era templul însemnau o pângărire a clădirii din apropiere?

Venind apoi la vremea Noului Testament, a poruncit Iisus, Apostolii sau ceilalţi scriitori ai Noului Testament să se facă aşa ceva în cadrul Bisericii? Unde se găseşte vreo aluzie la astfel de practici, pe tot întinsul Scripturii? Ioan Botezătorul a fost cel mai mare om născut din femeie (Luca 7:28); Ştefan este steaua martirilor, care înainte de a muri, a văzut cerul deschis şi pe Fiul lui Dumnezeu. El este cu adevărat un sfânt atestat de Duhul Sfânt, menționat în Scriptură. Se vede însă undeva în Noul Testament vreo învăţătură cu privire la dezgroparea oaselor lui Ioan Botezătorul sau ale lui Ștefan, ca să fie puse în biserică, să li se aducă închinare, să fie pupate sau să facă ceva minuni?

Și mai este aici un aspect. Dacă chiar este așa, că anumite evenimente arătate în Sf. Scripturi servesc ca bază a instituirii practicilor în sânul Bisericii, de ce, spre exemplu, când a venit vorba despre reprezentarea chipului Mântuitorului, în sec. IV, nu a fost pictat așa cum i S-a arătat lui Pavel, pe când se îndrepta spre Damasc (Fapte 9:3)?

Într-adevăr, la 1 Timotei 5:17 se vorbeşte despre învrednicirea de îndoită cinste a prezbiterilor care îşi ţin bine dregătoria. Dar aici este vorba despre prezbiteri şi se vorbeşte despre o îndoită cinste - nu despre a li se aduce o închinare pe care nici Petru şi nici îngerii nu o primesc – cu cât mai puţin să li se picteze chipurile din pură imaginaţie sau, vai!, să li se dezgroape oasele şi să fie pupate. Ce să mai zicem despre aşa-zisa sfânta Paraschiva, o femeie, care nu a fost un prezbiter?

Lăsăm aceste semne de întrebare la latitudinea oricărui om cu inima curată şi cu logica sănătoasă. În ceea ce ne priveşte, continuăm cu dovezi istorice care lămuresc că iconologia este invenţia oamenilor apărută în creştinism la câteva sute de ani după plecarea Apostolilor la cele veşnice, fiind importată de la păgâni. Şi este tot atât de semnificativ a se lua aminte la aceea că ori de câte ori se spune că *Biserica a hotărât..., Biserica a găsit de cuvinţă..., Biserica a stabilit...* etc. s-ar prea putea să fi fost vreo biserică inventatoare a acestor practici, dar în nici un caz Biserica lui Hristos, căci Biserica lui Hristos nu se abate de la cuvântul lui Hristos – Sfânta Scriptură.

Ene Branişte: „*În tot cursul primelor trei veacuri, cultul Bisericii nu s-a dezvoltat din pricina prigoanelor, şi a rămas la simplitatea şi puţinătatea formelor externe de până aici* (adică cele de pe timpul apostolilor)... *Către sfârşitul acestei epoci (sec. III) apar cele dintâi încercări de a sistematiza şi reglementa rânduiala serviciilor divine... La Sinoadele Ecumenice din Efes (anul 431) şi Calcedon (451) se pun bazele dogmei mariologice, stabilind atributele de Pururea Fecioară şi Născătoare de Dumnezeu, ale Maicii Domnului.*”[383]

Învăţătura ortodoxă despre icoane menţionează că:

„Cinstirea icoanelor, a Domnului nostru Iisus Hristos, a Maicii Domnului, a îngerilor şi a sfinţilor este o dogmă a

[383] pr. prof. Branişte**,** *Studii teologice*, 1963, nr. 3-4, articolul *Originea, instituirea şi dezvoltarea cultului creştin*, pp. 134-138.

credinţei creştine, formulată la Sinodul al VII-lea ecumenic (787); ea decurge din dogma fundamentală a Bisericii..."[384]

Mai întâi notăm aici că cinstirea icoanelor este, literalmente, *formulată la Sinodul al VII-lea ecumenic (787)* – deci la aproape șapte sute de ani după plecarea Apostolilor la cele veșnice. Aceasta înseamnă că se înscrie desăvârșit în, așa cum spune însuși Mântuitorul, *cele ale oamenilor* (Marcu 8:33). Iar pentru aceia care se agită puternic pentru „îndrăzneala" noastră de a comenta hotărârile Sinoadelor le aducem la cunoștință că Mântuitorul n-a avut nevoie nici chiar de părerile lui Petru – eminentul Său Apostol. Cu atât mai puțină nevoie ar avea El de „amendamentele" Sinoadelor aduse la Cuvântul spus de El.

Când Petru a vrut să-L „ajute" pe Mântuitorul în lucrarea Lui sub imboldul simțirilor sale omenești Mântuitorul l-a înfruntat, adresându-i-se cu cuvintele *înapoia Mea, satano!* Și, ca să știe bine Petru de atunci, Sinoadele de mai încoace, noi cei de astăzi și toți oamenii care vor mai popula încă Pământul pentru ce i-a zis *satano*, Mântuitorul adaugă aceste cuvinte: *„Căci tu nu cugeţi cele ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor"*.

Citatul de mai sus vorbește apoi despre așa-zisă *dogmă fundamentală a Bisericii*. Noi răspundem: da, s-ar putea să fie o dogmă a unei oarecare biserici, dar nu a Bisericii Ortodoxe. Spunem aceasta deoarece baza Bisericii Ortodoxe este Sfânta Scriptură, cum învaţă Sfinţii Părinţi ai Bisericii. Însuşi P.F. Părinte Daniel ne face cunoscut că baza cultului ortodox este Sf. Scriptură.[385] Iar Scriptura este categorică cu privire la acest subiect numind *nebuni* pe toţi aceia care schimbă *slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios cu asemănarea putredului om.* Şi după această afirmaţie Biblia a pus punct. Ei încalcă nu numai Scriptura, ci şi Sfânta Tradiţie Ortodoxă, căci aceasta anatemi-

---

[384] http://www.impantokratoros.gr/icoane_1.ro.aspx, accesat în august 2014, *Ce reprezintă icoana ortodoxă pentru creştini?*

[385] †Daniel, patriarhul B.O.R., *Biblia*, Bucureşti, 2008, *Cuvânt înainte*, p. 8.

zează de două ori pe oricine adaugă, scade sau alterează în vreun fel oarecare Sfânta Scriptură, socotind pe unii ca aceştia drept însufleţiţi de satana[386], fie ei chiar Părinţii Bisericii, Apostolul Pavel sau un înger din cer (Galateni 1:8-9).

Minciu Felix (†225), scriitor latin: „*Dacă n-avem temple şi altare credeţi că ascundem ceva? Cum aş putea reprezenta pe Dumnezeu când, dacă ai socoti bine, însuşi omul este reprezentarea lui Dumnezeu? Ce temple să-I ridic, când întreaga lume făcută de mâinile Lui nu L-ar putea cuprinde? Voi putea închide într-un mic templu puterea unei măriri atât de nemăsurate? Să nu-L cinstim în gândul nostru? Să nu-L divinizăm mai bine în inimile noastre? Gândul curat şi conştiinţa sănătoasă sunt cele mai bune jertfe care I Se pot aduce… Dumnezeul pe care-L adorăm noi nu-L arătăm, căci nu-L vedem, şi de aceea-L credem pentru că suntem liberi să-L simţim şi fără să-L putem vedea. Nu-L vedem noi în faptele Lui*?”[387]

Aristide din Atena (sec. II), filozof grec, pe care Fericitul Ieronim îl descrie ca „foarte elocvent şi ucenic al lui Hristos sub vechea-i haină”: „*El* (Dumnezeu) *nu este un nume, căci tot ce are nume este părtaş creaturii; un chip nu are, nici legătura organelor, căci cine le posedă pe acestea este părtaş lucrului creat... Cerul nu-L poate cuprinde, căci cerul şi toate cele văzute şi nevăzute sunt create de El.*”[388]

Tertulian (†240), scriitor latin: „*Dacă Dumnezeu interzice să se facă orice reprezentare, cu atât mai mult interzice reprezentarea chipului Său. Autorul adevărului nu iubeşte ceea ce este fals; tot ce se plăsmuieşte în ochii Lui este o falsificare.*”[389]

Clement Alexandrinul (†215), învăţător creştin, pune, de asemenea, în lumină măreţia, infinitatea şi spiritualitatea lui

---

[386] *Canoanele Bisericii Ortodoxe, Note şi Comentarii,* paragraful 20, p. 598.
[387] Octavius, XXXII, 1-4, *Apologeţi de limbă latină*, p. 386.
[388] Aristide din Atena, *Apologia* 1, 5.
[389] Tertulian, *De Spectacolis*, 23, 24-26.

Dumnezeu, care depăşeşte orice reprezentare materială: „*Căci icoana lui Dumnezeu este Logosul divin şi omul cel fără de păcat; iar chipul omenesc al icoanei lui Dumnezeu este mintea*”**[390]**. Tot în *Stromata*[391], scrie: „*A venera Fiinţa spirituală prin materie înseamnă a o necinsti, pentru că o pricepem prin simţuri – nu prin credinţă. Oare nu este frumos şi drept să nu circumscriem* (adică să nu mărginim, să nu încadrăm) *într-un loc oarecare pe Cel care-I fără de margini, şi nici să cuprindem în <temple făcute de mâini omeneşti> pe Cel care cuprinde toate? Care lucru ieşit din mâna cioplitorilor de lemn, a cioplitorilor în piatră şi din meseria unui lucrător, poate ieşi un sfânt?... Nu e ridicol, oare, ca omul, care, după cum spun filozofii este <jucăria lui Dumnezeu> (spusa lui Platon în Legile, VII, 803 C), să facă pe Dumnezeu, şi Dumnezeu să ajungă jucăria meseriei lui? Pentru că un lucru făcut este asemenea şi identic cu materialul din care a fost făcut; un obiect de fildeş este fildeşul elefantului, un obiect de aur este aur... Deci nu sunt sfinte şi dumnezeieşti lucrurile pe care le fac meseriile.”*[392] Acelaşi autor spune într-o altă *Stromată*: „*Eu nu numesc biserică locul, ci adunarea celor aleşi. Adunarea celor aleşi este un templu, pentru că primeşte în el măreaţa vrednicie a lui Dumnezeu. În Biserică este consacrată o fiinţă vrednică de mult preţ; este consacrată Celui Care e vrednic de totul.”*[393]

Origen (†254) relatează obiecţiile sale făcute la insinuările filozofului Celsus, care le imputa creştinilor că evită să construiască *altare, statui şi temple*: „*Nu fugim de statui şi de temple, dar ne ruşinăm să zidim dăruitorului întregii vieţi temple neînsufleţite şi moarte”*[394]. Zice el, în alt loc: „*E lucru nebunesc nu numai să te-nchini, ci şi să laşi să se înţeleagă de*

---

[390] Clement Alexandrinul, *Stromata* V, 14, 94, 5.
[391] Ibidem, *Stromata* V, 28, 4-6.
[392] Ibidem, *Stromata* VIII, 5, 28, 1-4.
[393] Ibidem, *Stromata* VII, 5, 29, 4.
[394] Origen, *Contra lui Cels* VIII, 17-19.

cei mai mulţi că tu ai face aşa ceva de dragul mulţimilor; căci în sufletul celor ce cinstesc pe Dumnezeu cu toată evlavia nu se găseşte nici un loc pentru minciună. De aceea noi ne ferim să ne închinăm la chipuri cioplite... Noi nu credem că chipurile cioplite ar putea reproduce înfăţişarea lui Dumnezeu, deoarece este cu neputinţă să redai o fiinţă care este nevăzută şi lipsită de trup... Pe Dumnezeu Cel fără de trup şi invizibil, nu-L putem mărgini în spaţiu."[395] Şi tot el spune: „*Oare la creştini, sufletul omului drept nu-i un altar? Jertfele cele adevărate, miresmele cele adevărate, nu-s rugăciunile ce se înalţă dintr-o inimă curată? Sfaturile plăcute Domnului, nu-s virtuţile al căror model îl găsim în cel dintâi născut al oricărei făpturi?"*[396]

I. Rămureanu: „*În Biserica primară nu se poate vorbi despre reprezentarea chipului Mântuitorului. Creştinii din primele secole s-au ferit să înfăţişeze sau să picteze chipul lui Hristos… Ei trăiau în permanenta prezenţă spirituală a lui Hristos şi mult timp n-au simţit necesitatea unei reprezentări plastice, exterioare, a Mântuitorului.*"[397]

Serghei Bulgakoff, vorbind despre tradiţie, spunea ceva asemănător: „*Epoca creştinismului primitiv abia se aseamănă cu epoca contemporană."*[398]

Iconom Petre Vintilescu: „*Nu se îngăduia în primele zile ale Bisericii creştine înfăţişarea lui Dumnezeu în vreo imagine, oricât ar fi fost de eterizată şi de ideală…*"[399]

Preot dr. Nicolae V. Dură: „*Epoca apostolică nu avea neapărată nevoie de icoane, pentru că amintirea Celui Întrupat mărturisea nemijlocit despre existenţa Sa, iar Cuvântul*

---

[395] Ibidem*, Contra lui Cels* VII, 66.
[396] Ibidem, *Contra lui Cels* VIII, 17.
[397] I. Rămureanu, *Studii Teologice*, nr. 9-10/1971, pp. 621-626, în *Cinstirea sfintelor icoane în primele trei secole*.
[398] *Ortodoxia*, p. 12, Sibiu, 1933.
[399] *Cultul şi ereziile*, p. 18, Piteşti, 1926.

Evangheliei propovăduit la toate neamurile lumii de atunci păstra încă vie prezenţa Sa... Primele imagini ale iconografiei creştine ce au putut fi găsite, apar în jurul anului 200 pe mormintele martirilor. Sunt imagini din Vechiul Testament... Îndeobşte recunoscut, că, cel puţin din secolul al IV-lea, se poate constata şi atesta în chip documentar şi cinstirea sau cultul icoanelor."**[400]**

Teologul Sever Mureşianu: „*Dintru început pictura veche creştină nu a cutezat să facă decât numai simboale... şi decoraţiuni arhitectonice, şi numai încet, încet, cu multă rezervă s-a strecurat în ea figuraţiunea omenească.*"**[401]**

Origen, scriitor creştin din sec. 3: *„Celsus socoteşte că şi noi adorăm pe câte unul care a fost dat morţii sau pe câte un prizonier de război, cum fac geţii care cinstesc pe Zalmoxis, cei din Cilicia pe Mopsos, cei din Acarnania pe Amfiloh. Noi vom dovedi că această comparaţie nu are nici un temei. Popoarele amintite au înălţat temple şi statui celor pomeniţi. Noi însă refuzăm să aducem divinităţii o asemenea cinstire, potrivită numai demonilor, legaţi, nu ştiu cum, de un loc pe care fie că l-au ocupat, fie că îl locuiesc prin ceremonii religioase sau prin vrăjitorii. În schimb, nu ne putem minuna îndeajuns în faţa lui Iisus, Care ne-a înălţat de la ce cade sub simţuri, care sunt nu numai stricăcioase, ci condamnate să se descompună, şi ne-a îndreptat gândurile spre a cinsti numai pe Dumnezeu, Stăpânul tuturor, pe o cale dreaptă, prin rugăciunile pe care I le aducem prin Cel care este Mijlocitor între natura Celui nenăscut şi între lumea tuturor celor create, Care ne aduce binefacerile Tatălui, ducându-ne sub forma Marelui Preot, rugăciunile îndreptate spre Dumnezeu, Stăpânul tuturor."***[402]**

Antonie Plămădeală: *„Ortodoxia a sacralizat (a sfinţit) cosmosul, natura, familia, naşterea, bucuria, jocul, autoritatea*

---

[400] pr. dr. Nicolae V., în revista *Ortodoxia* Nr. 1, 1982, articolul *Teologia icoanelor*, p. 55.
[401] Sever Mureşianu, *Iconologia creştină occidentală şi orientală*, Bucureşti, 1983, p. 64.
[402] Origen, *Contra lui Celsus 3, 34.*

civilă, legile. L-a coborât pe Dumnezeu în toate şi n-a condamnat nici lumea, nici bucuria, nici cântul, nici bunurile materiale... În toate a căutat măsura, iar măsura a orientat-o după cerinţele firescului. Să fie toate cât mai aproape de firesc...”[403]

Nicolae Velimirovici dezvăluie motivul pentru care oamenii care nu-L vor în viața lor pe Dumnezeu și de aceea aleargă la surogate:

„Când un om doreşte să-l vadă pe împăratul şi, după aceea, cu multă osteneală reuşeşte să se găsească în faţa lui, ce motiv ar avea să privească în dreapta şi în stânga, şi să ia seama la robii împăratului? El poate privi într-o parte şi în alta din două motive: sau pentru că nu este vrednic să stea singur în faţa împăratului, sau pentru că socoteşte că nici împăratul nu-l poate ajuta.

De ce însă omul nu poate rămâne singur înaintea lui Dumnezeu? Nu este Acesta Împăratul şi, în acelaşi timp, şi Părintele lui? Şi cine s-ar înfricoşa să rămână singur, faţă către faţă, cu părintele său?... Păcatul este cel care-ţi întoarce, omule, faţa de la împărat către robi...

Mai crezi că Împăratul şi Dumnezeul tău nu te poate ajuta, şi de aceea îţi îndrepţi privirile asupra robilor Săi. Dar dacă Dumnezeu nu te poate ajuta, toţi robii Săi împreună cu mult mai puţin. Oare nu toate făpturile lui Dumnezeu aşteaptă ajutorul de la Acela? Atunci ce fel de ajutor aştepţi de la zidirile Lui?...

Cine este cel care adoră un idol sculptat sau asemănarea vreunui lucru? Cel care nu-l ştie pe cel care este sculptat sau pe cel pictat – doar acesta adoră chipul şi imaginea”[404]

---

[403] Mitropolitul Antonie Plămădeală, în *Telegraful Român* 11-12, *Ortodoxie şi ecumenism*, Sibiu, 1984, pp. 1-2.

[404] Sf. Nicolae Velimirovici, *Prima Lege a lui Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, 2011, pp. 19-21.

Ioannis Romanides: *„În tradiţia ebraică de dinainte de Profeţi, dar şi la Profeţi, era cunoscut că lui Dumnezeu nu-i corespunde nici o imagine/icoană din creaţia materială, că omul, adică, nu poate să facă vreun chip lui Dumnezeu. Orice chip al lui Dumnezeu este interzis în Vechiul Testament. De aceea nu aveau icoane în Vechiul Testament... Alte icoane în afară de Acesta (de Hristos) nu are Dumnezeu… Nu doar ideile ante-menţionate de autor argumentează că între aceste cuvinte (imagine, icoană, chip şi în anumite contexte chiar cuvântul "tip") nu există nici o diferenţă conceptuală, aşa cum se întâmplă în majoritatea limbilor europene (inclusiv în lb. română), ci tradiţia patristică însăşi susţine acest lucru."*[405] Dacă, deci, poziția evreilor era atât de categorică împotriva a tot ce este *imagine*, de ce ortodoxia a lăsat la o parte această opreliște? În timp ce pretinde că Vechiul Testament al evreilor *este totdeauna prezent* în orânduirile Bisericii[406], ortodoxia a trecut peste această profanare a lui Dumnezeu prin imagini. Care este explicația?

Sf. Vasile cel Mare ne învaţă că nu avem voie să adoptăm nici obiceiuri care ni se par bune:

„Iar cel care crede în Domnul şi se apropie de El pregătit pentru ucenicie, trebuie mai întâi să înveţe a renunţa la orice păcat şi apoi la toate pricinile care îl abat de la supunerea datorată Domnului, chiar dacă acestea i s-ar părea bune"[407]

Redăm acum mai jos edictul împăratului Copronim, împotriva închinării la icoane, pentru a putea distinge cu atât mai lesnicios sâsâitul şarpelui din spatele cultului icoanelor:

*„**1)** Dacă cineva cutează să înfăţişeze cu culori materiale icoana dumnezeiască a Cuvântului după întrupare;* **2)** *Dacă, pe motivul întrupării cineva încearcă să reprezinte în culori*

[405] Ioannis Romanides, *Teologia Patristică*, Editura Metafraze, București, 2011, pp. 103-104, parţial şi subsolul paginii 103.
[406] pr. prof. Nicoale Neaga, *N-am venit să stric Legea*, Sibiu, 1940, cap. XVI şi XVII, pp. 97-112.
[407] Sf. Vasile cel Mare, *Despre Botez*, carte tipărită cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul B.O.R., Bucureşti, 2010, p. 30.

materiale şi în icoane, care amintesc omul, usia şi ipostasul Cuvântului care nu poate să fie reprezentat, chiar după întrupare; ***3)*** *Dacă îndrăzneşte cineva să reprezinte într-o icoană unirea ipostatică a celor două naturi şi, numind-o icoana lui Hristos, săvârşeşte astfel în chip mincinos amestecul celor două naturi;* ***4)*** *Dacă cineva desparte de persoana Cuvântului trupul, cu care este unit şi vrea să reprezinte acest trup prin vreo icoană;* ***5)*** *Dacă cineva împarte pe Hristos în două persoane şi vrea să reprezinte pe cel care S-a născut din fecioară şi nu acceptă, prin urmare, decât o unire relativă a naturilor;* ***6)*** *Dacă cineva înfăţişează printr-o icoană trupul îndumnezeit prin unirea sa cu Cuvântul şi separă astfel trupul de firea dumnezeiască;* ***7)*** *Dacă vrea cineva să reprezinte, cu sprijinul culorilor materiale, pe Dumnezeu – Cuvântul care, deşi Dumnezeu a primit totuşi în Persoana Sa chip de rob, dacă cineva vrea să-L reprezinte sub o formă pur omenească şi pretinde a-L despărţi astfel de nedespărţita dumnezeire, introducând astfel o a patra persoană în Sf. Treime;* ***8)*** *Dacă cineva vrea să înfăţişeze sub culori materiale pe sfinţi în icoane fără viaţă, care nu sunt de nici un folos – căci această cugetare este mincinoasă şi vine de la demoni – şi nu se sileşte mai ales să-şi amintească virtuţile acestor sfinţi, imitându-i într-un chip viu – ANATEMA!”*[408]

Ultimul document din care trebuie să învăţăm deosebirea dintre lucruri şi persoane, cu atât mai mult Persoana Divină, aparţine marelui Dumitru Stăniloae:

„Dacă în păgânism sacrul era o calitate a lucrurilor, în Vechiul Testament el a devenit o calitate a Persoanei absolute şi în oarecare măsură a întregului popor format din persoane, iar în creştinism, încă mai mult, comunicând celor ce cred în El pe Duhul Său Cel Sfânt, sau sălăşluindu-Se prin aceasta Ea însăşi în noi [...].”[409]

---

[408] Petre Vintilescu, *Cultul şi ereziile*, Piteşti, 1926.
[409] Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, Bucureşti, 2003, pp. 276-277.

Aceasta este, aşadar, adevărata poziţie a Sfintei Tradiţii Ortodoxe cu privire la orice învăţături, obiceiuri sau practici introduse în creştinism de către *cineva după bunul lui plac*, inclusiv închinarea la icoane. În ceea ce ne privește, *noi* (drept credincioşii din toate vremurile), *avem întemeietori/învăţători* (autores) *pe apostolii Domnului, care n-au ales ei înşişi după bunul lor plac un lucru pe care să-l introducă, ci au însemnat cu credinţă neamurilor învăţătura* (disciplinam) *primită de la Hristos*.[410] Şi, prin faptul că aceste învăţături, care datează din vremurile timpurii ale Bisericii primare, sunt păzite cu străşnicie şi ţinute la locul cel mai de cinste de către cele mai competente foruri ale ortodoxiei zilelor noastre (chiar dacă numai în scris), putem să declarăm cu şi mai multă tărie că aceasta este adevărata credinţă ortodoxă!

⑤ Comentarii pe marginea Sinodului VII

Am înţeles, aşadar, ce are de spus Cuvântul lui Dumnezeu despre icoane. Și cunoaştem acum tot atât de bine adevăratul punct de vedere şi al Sfintei Tradiţii Ortodoxe cu privire la icoane. Să reţinem, nu vorbim aici despre tradiţia populară inventată de oameni, ci despre *„Sfânta Tradiţie care este Evanghelia Domnului Hristos şi Domnul Hristos Însuşi, pe Care Duhul Sfânt Îl face să ia chip în fiecare suflet credincios, ca şi în întreaga Biserică."*[411] În cele ce urmează, vom aduce în discuție hotărârile Sinodului VII, pe care le vom comenta după ce, mai întâi, vom vorbi despre relaţia dintre Vechiul Testament şi Noul Testament.

---

[410] Tertulian din Cartagina (+226), *Despre prescrierea ereticilor* (cca 200), p. 516.

[411] Textul original al lui Iustin Popovici sună astfel: "The holy Tradition is the Gospel of the Lord Christ, and the Lord Christ Himself, Whom the Holy Spirit instills in each and every believing soul, in the entire Church", http://full-of-grace-and-truth.blogspot.com/2010/04/quotes-from-st-justin-popovich-on.html, accesat în octombrie, 2013.

Pentru început, considerăm necesare câteva lămuriri ale învăţăturilor Vechiului Testament privite prin lumina Noului Testament. Această nevoie intervine ca rezultat al încercării oamenilor de a justifica închinarea la icoane pe interpretarea eronată a învăţăturilor Vechiului Testament. Sfânta Scriptură ne vorbeşte clar despre aceea că lucrurile din Vechiul Testament sunt numai *umbra lucrurilor viitoare* (Coloseni 2:17), *dar trupul este al lui Hristos*. Iată ce spune Sfânta Scriptură mai departe despre aceasta, la Evrei 9:8-14:

„Aceasta era o asemănare pentru vremurile de acum, când se aduc daruri şi jertfe care nu pot duce pe cel ce se închină în felul acesta la desăvârşirea cerută de cugetul lui. Ele sunt doar nişte porunci pământeşti date, ca toate cele privitoare la mâncări, băuturi şi felurite spălături, până la o vreme de îndreptare. Dar Hristos a venit ca Mare Preot al bunurilor viitoare, a trecut prin cortul acela mai mare şi mai desăvârşit, care nu este făcut de mâini, adică nu este din zidirea aceasta, şi a intrat, o dată pentru totdeauna, în Locul Preasfânt, nu cu sânge de ţapi şi de viţei, ci cu însuşi sângele Său, după ce a căpătat o răscumpărare veşnică. Căci, dacă sângele taurilor şi al ţapilor şi cenuşa unei vaci, stropită peste cei întinaţi, îi sfinţeşte şi le aduce curăţarea trupului, cu cât mai mult sângele lui Hristos, care, prin Duhul cel veşnic, S-a adus pe Sine însuşi jertfă fără pată lui Dumnezeu, vă va curăţa cugetul vostru de faptele moarte, ca să slujiţi Dumnezeului celui Viu!”

Aşadar, în vremea Noului Testament nu se mai vorbeşte despre sfinţirea locurilor, a templelor, a materiei moarte, ci acum se sfinţesc oamenii. Domnul Hristos n-a venit să sfințească materia moartă, ci pe oamenii vii (1 Petru 1:15); n-a murit pentru sfinţirea imaginilor care-i reprezintă pe oameni, ci pentru mântuirea sufletelor lor; n-a venit să umple cu har icoanele moarte, ci oamenii vii (Efeseni 5:18). Iar procesul de

sfinţire priveşte alcătuirea spirituală a omului care, odată sfinţit în omul dinăuntru, va deveni sfânt şi în afară (Matei 23:26). Și sfinţirea părţii spirituale a omului este făcută de către Duhul Sfânt, nu de oameni. Nu se vede nicăieri în Noul Testament vreo ceremonie de venerare a lucrurilor neînsuflețite.

Dacă evreii aveau un templu din „pietre moarte", în vremea Noului Testament cei care cred în Iisus sunt ei înşişi *pietre vii*, alcătuind laolaltă o *casă duhovnicească* (1 Petru 2:5, Evrei 3:6), nu una din pietre și lemne. Dacă evreii aveau un şarpe din bronz, noi Îl avem pe Acela simbolizat de şarpe, pe Iisus Hristos Cel viu care S-a răstignit pentru noi ca să ne scape de muşcătura şarpelui (a satanei - Ioan 3:14). Evreii aveau ca mare preot un om păcătos, care trebuia să aducă jertfe pentru propriile lui păcate în fiecare an și care intra numai o dată pe an în Sfânta Sfintelor, un om supus morţii; noi avem pe Marele nostru Preot, Iisus Hristos, Dumnezeul-Om, sfânt şi fără de păcat, care S-a adus pe Sine o singură dată pentru totdeauna jertfă pentru noi şi în locul nostru (Evrei 9:12) şi Care azi este înălţat la dreapta lui Dumnezeu (1 Petru 3:22). Evreii Îl aveau pe Dumnezeu ascuns în chivotul din Templu și numai marele preot Aaron intra la El o singură dată pe an. Noi intrăm cu toții plini de îndrăzneală direct în Sfânta Sfintelor, prin sângele lui Iisus (Evrei 10:19), noi suntem în El (1 Corinteni 1:30) şi El va fi cu noi în toate zilele până la sfârşitul veacului (Matei 11:20), noi Îl avem în noi (Ioan 17:23, Coloseni 1:27) și viața noastră este ascunsă cu El întru Dumnezeu (Coloseni 3:3). Evreii aveau umbra, noi avem lumina care proiecta umbra (Ioan 8:12). Evreii aveau simbolul, noi avem realitatea reprezentată de simbol. Evreii aveau *„umbra bunurilor viitoare"* (Evrei 10:1), noi avem chiar *chipul lucrurilor*.

Cugetând asupra acestor adevăruri, cine ar mai avea nevoie de o bucată de materie moartă, fie ea făcută chiar şi din cel mai scump aur, ca să-L arate pe Cel viu care este realmente

în noi, noi suntem în El şi El este şi cu noi până la sfârşitul veacului (Matei 28:20)? Cine se închină icoanei aceleia se închină oricui, numai Dumnezeului-Om, NU! Au nevoie de icoana Lui numai aceia care nu-L au pe El, aceia care nu știu că El este tot atât de mult și Dumnezeu din Dumnezeu adevărat și că El locuiește în însăși ființa noastră, în noi, în trupul nostru care este templul Duhului Sfânt (1 Corinteni 6:19). Cine ar fi acela care, întâlnindu-şi iubita, în loc s-o îmbrăţişeze s-ar duce în camera alăturată şi ar strânge la piept o piatră rece, moartă, cioplită după chipul ei? Când Iisus care nu este numai lângă tine, ci este în tine, este cu tine şi tu eşti în El, ce rost își au nişte poze moarte şi lipsite de viaţă? Realitatea prezenţei Lui spirituale în credincioşii Săi transcende incomparabil, indiscutabil și inexplicabil capacitatea de reprezentare a Sa în materie. Căci El era şi om şi Dumnezeu în acelaşi timp, iar poza nu poate arăta decât umanitatea Lui. Cum ai putea reprezenta în icoană materială, moartă, ființa veșnic vie divino-umană a lui Iisus? Şi pentru că nu se poate, nu este aceasta întoarcerea la erezia despărţirii firilor lui Iisus propagată de ereticul Nestorie? Să fim cinstiţi şi să răspundem acum la această întrebare: icoana la care te închini este sau nu este Iisus?

❖ Sinoadele şi Scriptura

Ortodoxia contemporană îşi justifică cultul icoanei Mântuitorului pe temeiul întrupării Sale. Acest argument nu rezistă, deoarece Iisus Cel întrupat nu era numai trup, ci era tot atât de mult şi Dumnezeu din Dumnezeu adevărat. Cele două firi ale lui Iisus sunt una şi a reprezenta numai umanitatea Dumnezeului-Om este o erezie grav combătută în timpul lui Nestorie (vezi Sinodul III), este o blasfemie. S-a arătat deja mai sus că nici doctrina umplerii cu har a icoanei nu rezistă, deoarece aşa ceva ţine de economia Vechiului Testament, iar pentru cei care sunt în Hristos cele vechi au trecut, s-au dus, toate s-au făcut noi (2 Corinteni 5:17) – acest adevăr fiind susţinut şi de Stăniloae, în citatul amintit mai sus. Iar harul, cum s-a mai spus, n-a fost dat să umple pietre, lemne, nici chiar aur, ci pe oameni.

Cultul icoanelor a fost legiferat de către Sinodul al VII-lea, în anul 787, la Niceea. Dar nimeni nu ştie cum a arătat Iisus Hristos. Nici Iisus Hristos şi nici Apostolii Lui nu ne-au lăsat imagini care să-i reprezinte: *„Atât icoana, cât si Sfânta Scriptură nu ne-au păstrat trăsăturile chipului istoric-fizic al Mântuitorului Iisus Hristos.*“**[412]**

❖ *Proscuneo* şi *latreia*

Ne vom opri acum asupra justificării dogmatice a lui Ioan Damaschin, unde un om îşi arogă autoritatea de a emite „amendamente” la adresa Sfintei Scripturi a lui Dumnezeu, legiferând cu de la sine putere închinarea la icoane. Iată cum sună justificarea aceasta a lui Damaschin:

„Este permis şi chiar util şi bineplăcut lui Dumnezeu a face icoane religioase şi a le venera; dar această venerare să fie

---

[412] *III. Închinarea la icoane nu este idolatrie,* http://www.impantokratoros.gr/icoane_1.ro.aspx, accesat în septembrie 2014.

numai cinstire, iar nu adorare, căci adorarea se cuvine numai lui Dumnezeu. Cinstirea nu se adresează materiei icoanei şi astfel ea nu este idolatrie."[413]

Deoarece suntem asiguraţi că închinarea la icoane este *„bineplăcută"* lui Dumnezeu, trebuie să ne convingem verificând Scriptura insuflată de Dumnezeu (2 Timotei 3:16).

- *Venerare* şi *adorare*

Declaraţia aceasta a aceluia care a justificat cultul închinării la icoane afirmă că este plăcut lui Dumnezeu *a le venera; dar această venerare să fie numai cinstire, iar nu adorare*.

Cuvântul grecesc pentru venerare este *proscuneo,* aşa cum apare în sintagma *aspasmon kai timetiken proskynesin*. Iar cuvântul grecesc pentru adorare sau cinstirea adevărată datorată exclusiv lui Dumnezeu este *latreia*. Să vedem acum cui porunceşte Dumnezeu să fie adusă închinarea *proscuneo*. Mai întâi însă trebuie subliniată deosebirea dintre cele două moduri de închinare menţionate de Damaschin – să vedem adică practic cum te-nchini *proscuneo* şi cum te-nchini *latreia*.

Unde, cum, când şi cine a făcut vreodată această separare între cele două tipuri de închinare? Cum se închină preoţii *proscuneo* când trec prin faţa icoanelor sfinţilor sau a Maicii Domnului şi *latreia* în faţa icoanei Mântuitorului, astfel încât enoriaşii să poată deosebi cui i se închină preotul? Cum arată o închinare şi cum arată cealaltă? Apoi, ce ştie badea Neculai şi lelea Maria de la ţară despre închinarea *proscuneo* şi *latreia*? Unde sunt arătate formele concrete de închinare pentru ca nu cumva, din neştiinţă, să se aducă unui sfânt închinarea cuvenită numai lui Dumnezeu? N-ar fi asta o blasfemie?

---

[413] Sf. Ioan Damaschin, *Iconoclasmul*, Sinodul VII de la Niceea, CreştinOrtodox.ro, accesat în octombrie 2014, http://www.crestinortodox.ro/istoria-bisericii/sinoade-ecumenice/iconoclasmul-sinodul-vii-ecumenic-la-niceea-787-70574.html.

Adevărul este că există un singur fel de închinare în ortodoxie și iată cum este practicat (desigur, după soluţia acelora care l-au inventat): *„Cele trei degete astfel împreunate se pun pe* ***frunte*** *– pentru a sfinți mintea -, apoi coboară până la buric – pentru a sfinți simțurile -, de acolo, mâna merge la umărul drept, iar apoi ea merge orizontal la umărul stâng – pentru a sfinți puterea trupului. În timp ce se face semnul Sfintei Cruci, se rostește "în numele Tatălui" (când mâna e pe frunte), "și al Fiului" (când mâna coboară la buric), "și al Sfântului Duh" (când mâna se duce de la un umăr la celălalt), „Amin" (când mâna o retragem de la umărul stâng). Cele trei degete împreunate simbolizează unitatea Sfântei și nedespărțitei Treimi. Celelalte două degete, strânse unul lângă celălalt și ambele în podul palmei închipuiesc cele două firi, omenească și dumnezeiască, unite în persoana Domnului nostru Iisus Hristos."*[414]

Aflăm de-aici că închinarea practicată de ortodoxie este, de fapt, numai de un singur fel, nu două, şi că, invocându-Se Sfânta Treime este, automat, de tipul *latreia*. Care este atunci celălalt model de închinare datorat sfinţilor de tip *proscuneo,* despre care Damaschin vorbește ca fiind bineplăcut înaintea lui Dumnezeu să fie adus sfinților? Cum se ţin şi cum se mută degetele pe trup în timpul închinării de tip *proscuneo,* care sunt formulele care trebuie să fie rostite în cazul în care omul se închină unui sfânt, spre deosebire de felul în care i se închină lui Dumnezeu?

Concluzia fără echivoc este următoarea: pentru că nimeni nu s-a gândit niciodată la al doilea fel de închinare, deoarece așa ceva nici n-a existat vreodată, înseamnă că ortodoxia practică închinarea de tip *latreia* deopotrivă sfinţilor, Maicii Domnului şi lui Dumnezeu – iar aceasta este o blasfemie! Și dacă închinătorii comit această blasfemie, cine este vinovat înaintea lui Dumnezeu pentru ea? Vrea cineva să ne răspundă?

---

[414] http://www.marturieathonita.ro/cum-se-face-corect-semnul-sfintei-cruci/, accesat în septembrie 2014.

- *Proscuneo*

Ne pregătim acum pentru o confruntare directă cu textul grec al Noului Testament, urmărind închinarea poruncită de Dumnezeu ca să vedem cât de *„bineplăcută”* îi poate fi Lui închinarea *proscuneo* la icoane. Vom cita astfel următoarele versete ale Noului Testament:

Matei 2:2, 8; 8:2; 9:18; 14:33; 15:25; 18:26; 20:20; 28:9,17; Marcu 5:6; Luca 4:7-8 şi 24:52; Ioan 4:20-24; 9:38; 12:20; Fapte 7:43; 8:27; 10:25; 24:11; 1Cor. 14:25; Evrei 1:6; Apoc. 5:14; 7:11; 9:20; 11:1, 16; 13:4, 15; 14:7, 9; 15:4; 16:2; 19:4, 10, 20; 20:4; 22:8-9.

Cine poate ca, verificând aceste texte, să ajungă la concluzia că îi este plăcută lui Dumnezeu închinarea la icoane de tip *proscuneo*? Mai mult, Dumnezeu arată aici că nu numai sfinților nu avem voie să ne închinăm, ci că nici chiar îngerii din cer nu primesc închinarea *proscuneo* (vezi Apocalipsa 19:10 şi 22:8-9). Avem aici repetată de două ori interdicţia categorică şi foarte explicită a închinării de tip *proscuneo* în faţa îngerilor lui Dumnezeu şi tot de două ori porunca de a aduce închinarea de tip *proscuneo* lui Dumnezeu – nu icoanelor și moaștelor.

Dacă, deci, închinarea de tip *proscuneo* (şi orice alt fel de închinare) nu poate fi adusă nici chiar îngerilor din cer, cum de s-a putut face afirmaţia că i-ar fi bineplăcut lui Dumnezeu să fie adusă unor imagini făcute de om, morților și moaștelor?

Iubiţi cititori ai acestor rânduri! Ne bucurăm foarte mult pentru tot ajutorul pe care Dumnezeu ni l-a acordat în vederea lămuririi adevăratei poziţii a Sfintei Scripturi şi deopotrivă a Sfintei Tradiţii Ortodoxe, în legătură cu închinarea la icoane. Aşa cum s-a spus deja de mai multe ori, aceste lămuriri nu sunt decât pentru cei interesaţi în cunoaşterea Sfintei Scripturi. După cum nu se poate să conduci maşina pe partea dreaptă în Anglia, nici chiar dacă cei mai renumiţi preşedinţi de ţară ai lumii şi

chiar lumea întreagă ţi-ar spune că ai voie, cu atât mai puţin ai să poţi intra în cerul lui Dumnezeu printr-o justificare a lui Ioan Damaschin.

Capitolul 8

Cultul sfinţilor şi învăţătura despre moaşte. Mântuirea după moarte

1.Generalităţi

La începutul acestui capitol, amintim cititorilor că noi avem în vedere Sfânta Tradiţie ortodoxă, aşa cum a fost ea cinstită şi respectată de teologii ortodocşi de-a lungul veacurilor, cât şi de minţile luminate ale slujitorilor Bisericii zilelor noastre (chiar dacă de aceştia din urmă, numai în scris). În acelaşi timp, ne ţinem strâns de cuvintele Mântuitorului, pentru a nu cădea în păcatul ţinerii unor datini omeneşti, pe care degeaba le ţin cei care le ţin (Marcu 7:7-9).

Facem cunoscut, aşadar, cititorilor că, în ceea ce ne priveşte, *„lăsând la o parte ce gândeşte cutare sau cutare”* (*porunci omeneşti* şi *datini ale oamenilor*, cum le numeşte Mântuitorul, n.e.), *„toate le cercetăm şi le căutăm în Sfintele Scripturi”*[415], după porunca P.F. Părinte Daniel, apud sf. Ioan Gură de Aur. A ne depărta de învăţăturile Sfintelor Scripturi prin adăugarea, omiterea sau alterarea oricăror învăţături de pe paginile ei sfinte ar însemna un întreit păcat: păcat împotriva Dumnezeului Sfintelor Scripturi, păcat împotriva Sfintei Tradiţii ortodoxe şi păcat împotriva poruncii mai marelui Bisericii Ortodoxe Române care a stabilit că baza cultului ortodox este Sfânta Scriptură. [416]

---

[415] P.F. Părinte Daniel, Patriarhul B.O.R., apud Sf. Ioan Gură de Aur, *Biblia*, 2008, subcoperta din faţă.
[416] Ibidem, p. 8.

2. Sfânta Scriptură despre cultul morţilor şi al moaştelor

Ne vom apropia acum de Sfânta Scriptură - dreptarul credinţei ortodoxe, în care găsim descoperirea lui Hristos, încredinţată de El prin Duhul Sfânt dumnezeieştilor şi sfinţilor Lui Apostoli (Fapte 1:2), ca să aflăm de acolo adevărata învăţătură despre cultul morţilor şi despre moaşte. După aceea, potrivit schemei după care este alcătuită cartea de faţă vom lua aminte la opiniile Părinţilor Bisericii şi ale altor scriitori bisericeşti cu privire la acest subiect. Dacă aducem şi mărturiile scriitorilor bisericeşti alături de cele ale Scripturii, nu facem asta ca şi cum am avea nevoie de aprobările oamenilor cu privire la lucrurile lui Dumnezeu. Noi procedăm astfel pentru a arăta cât de dreaptă este credinţa ortodoxă cea adevărată prin aceea că primeşte cu toată inima şi cu tot sufletul învăţăturile nealterate ale lui Dumnezeu. Şi chiar dacă aş încerca să vorbesc despre Părinţi ca fiind o autoritate alături de aceea a lui Dumnezeu, ei ar fi primii care m-ar anatemiza pe toţi vecii pentru îndrăzneala de a-i pune pe ei, oameni muritori, alături de autoritatea lui Dumnezeu. Părinţii Bisericii nu recunosc nici un alt temei al credinţei ortodoxe decât descoperirea lui Hristos, Sfânta Scriptură.

Privind poziţia Scripturii faţă de cultul morţilor, amintim prima dată Legea lui Moise care n-a instituit nici un cult al morţilor pentru că un om mort, un cadavru, era pentru evrei o sursă de necurăţie. Şi pentru că Scriptura nu ne dă nici un fel de învăţături care să promoveze cultul morţilor o să arătăm mai degrabă ce zice Scriptura împotriva cultului morţilor.

La evrei, cadavrul era o sursă de necurăţie; atingerea de un mort, fie om sau animal, atrăgea necurăţia asupra celui ce s-a atins de cadavru, după care urmau ritualuri de curăţire - simbolul unor adevăruri duhovniceşti de mai târziu, când urma să vină Hristos. Nazireii nu aveau voie să vină în contact cu un

mort, nici chiar dacă ar fi fost părinţii, fraţii sau surorile lor (Numeri 6:6-8).

Tot în Vechiul Testament, constatăm că umplerea unei cetăţi cu morţi era un mijloc de a atrage necurăţia asupra acelei cetăţi, cum citim la Iezechiel 9:7: „*Apoi le-a zis: ‚Întinaţi templul, umpleţi curţile cu ucişi şi ieşiţi*!" Din acest text tragem concluzia că, dacă prezenţa unui mort în curtea templului spurca nu numai curtea, ci chiar şi templul din incinta curţii, cu atât mai mult va fi spurcată biserica prin aducerea unui cadavru în interiorul ei, aşa cum se procedează în ortodoxie. Prezenţa în biserică a oaselor aşa-zis sfinte spurcă biserica şi pe cei ce intră în biserică. Aceasta este o urâciune, o întinăciune, o spurcăciune înaintea lui Dumnezeu. Să nu creadă cineva că dacă o mână de oameni îndeamnă la puparea oaselor, Dumnezeu îşi schimbă atitudinea faţă de oasele morţilor, doar pentru că aşa vor oamenii aceştia. Dacă totuşi Dumnezeu îi îngăduie să se poarte cu atâta îndrăzneală împotriva Lui, practicând un cult păgânesc în casa peste care Se cheamă Numele Lui sfânt, face aceasta din dragoste pentru ei, dându-le timp să se pocăiască. Vor lua ei seama?

Textul acesta ne arată mai departe că porunca să se spurce templul prin aducerea morţilor în curtea lui vine chiar de la Dumnezeu. Dacă cineva voia să rămână în templul acela nu făcea decât să se spurce, oricine ar fi fost mortul – ce să mai zicem despre puparea oaselor lui!

O altă dovadă în sprijinul acestei învăţături ne-o oferă istoria oraşului Tiberiada. După mărturia lui Iosephus Flavius, Irod Antipa a întâmpinat greutăţi în popularea noului oraş cu evrei, deoarece, fiind construit peste un cimitir, era considerat necurat. Antipa a adus atunci locuitori de alte neamuri, săraci, robi eliberaţi, dar şi pe unii evrei, pe care însă i-a mutat cu forţa.

Aflăm apoi că Legea lui Moise cerea ca cei ce se întorceau de la război, înainte de a intra în tabără, să se curăţească timp de şapte zile, fiindcă pe câmpul de luptă s-au atins de cadavre – Isaia 9:5. În toate împrejurările şi în toate circumstanţele,

mortul era un cadavru pe care evreii căutau să-l îngroape cât mai repede posibil. Chiar şi în vremurile noastre, evreii îşi îngroapă morţii în ziua când au murit.

Iată un alt argument foarte interesant de observat. Ortodoxia a copiat rânduieli şi obiceiuri care-şi au rădăcina în religia poporului evreu, după cum ne face cunoscut teologul ortodox Nicolae Neaga: „*Datina aducerii pruncului la patruzeci de zile de către mama la biserică, se bazează pe Levitic 12:2-8... Tămâia, simbolul rugăciunii, se bazează pe orânduirea veche... Slujba înmormântării e împletită aproape exclusiv cu floricele din câmpul biblic al Vechiului Testament. Ierarhia o aflăm în Vechiul Testament gata organizată. Cea creştină e după tipul sacerdoţiului vechi. Multe părţi ale veşmintelor au aceeaşi semnificaţie. Mitra arhierească e după formă şi simbol înrudită cu mitra arhiereilor biblici... Liturghia, vecernia, utrenia, toate îşi au rădăcina în Vechiul Testament Părţile principale ale bisericii sunt întocmite pe baza veche... Vechiul Testament nu-şi dezminte rolul său creator... totdeauna este prezent.*” **[417]**

Acum dar, dacă recunoaştem poporul evreu ca fiind poporul lui Dumnezeu până la punctul de a ne conforma lor prin obiceiurile împrumutate de la ei, de ce nu rămânem şi la ritualurile practicate de ei în ceea ce priveşte cultul morţilor? Dacă Vechiul Testament este *totdeauna* prezent în viaţa şi practicile ortodoxe, de ce nu se vede prezent şi în ce priveşte cultul morţilor şi al moaştelor? Dacă este aşa cum spune preotul profesor Nicolae Neaga că *Slujba înmormântării e împletită aproape exclusiv cu floricele din câmpul biblic al Vechiul Testament*, întrebăm: în care parte *din câmpul biblic al Vechiul Testament* se întâlnesc obiceiurile practicate de ortodoxia de azi la slujbele de înmormântare ca pomeni, parastase, prosoape, o grămadă de bani la preoţi etc.? Oficiau preoţii înmormântări în Vechiul Testament? Unde se vede măcar o singură

[417] pr. prof. Nicoale Neaga, *N-am venit să stric Legea*, Sibiu, 1940, cap. XVI şi XVII, pp. 97-112.

înmormântare oficiată de preoţi în Vechiul Testament în felul în care se oficiază în ortodoxia de azi? Sau unde se arată o înmormântare oficiată de preoţi în Noul Testament – măcar că în Noul Testament nu mai există ierarhie preoţească?

Prima înmormântare notată în Noul Testament este aceea a martirului Ştefan. Tot ceea ce ni se arată aici este că „*nişte bărbaţi cucernici au îngropat pe Ştefan şi au făcut mare plângere pentru el*" (Fapte 8:2). Unde sunt preoţii aici? Cuvântul Domnului nu spune nimic despre preotul sau preoţii care l-au îngropat, despre slujbele făcute de ei la groapă, câte pomeni, câte prosoape, cât s-a plătit celor ce i-au făcut slujba de înmormântare ş.a.m.d. Să nu uităm, Ştefan era unul dintre cei mai de seamă sfinţi ai timpului. Cu toate acestea, a fost înmormântat fără nici un fel de ceremonial pompos, fără să i se păstreze oasele ca să fie aduse în templu (şi pupate) nici atunci şi nici mai târziu. La fel se spune şi despre Anania (Fapte 5:6) şi despre nevasta lui (versetul 10): „*Şi sculându-se cei mai tineri, l-au înfăşurat şi, scoţându-l afară, l-au îngropat.*" Nu este aici nici un preot, nici o pomană şi nici un parastas.

Aceste lucruri ar fi trebuit să nu le uite ortodoxia de azi. La iudei înmormântarea era simplă şi aşa au continuat-o şi creştinii apostolici ai Noului Testament din Biserica primară. Oare noi să avem alte obiceiuri?! Da, pot fi, dar nu la creştinii ortodocşi autentici!

Mai presus de toate acestea, trebuie apoi să ţinem cont de faptul că Noul Testament al Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, aşa cum deja s-a arătat, nu ne lasă nici un fel de învăţături **scrise** privind cultul morţilor. Bogatului care a ajuns în locuinţa morţilor nu i s-a mai acordat nici un fel de şansă de a avea parte la un loc cu Avraam, ca rezultat al rugăciunilor celor rămaşi pe pământ. Avraam i-a spus că *„între noi şi voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi*" (Luca 16:26). Puteau să se tot roage cei de pe Pământ pentru el, să tot facă pomeni şi la parastase. Cu ce l-ar fi putut ajuta pe bogat

rugăciunile celor de pe Pământ, dacă Dumnezeu a făcut prăpastia aceea atât de mare încât nimeni să nu o poată trece? Va modifica Dumnezeu configuraţia lumii de dincolo la porunca unor oameni?

Mergând înapoi la obiceiurile practicate în Scriptura Vechiul Testament am să amintesc că dacă la păgâni era instituită o tehnică a pomenirii celor decedaţi şi aducerea de ofrande la mormintele lor, Sf. Scriptură se declară vehement şi împotriva acestui obicei. Atunci când se aducea zeciuiala în templu, cel ce o aducea trebuia să declare (sublinierile îmi aparţin): „*Din ele...* ***celui mort eu nu i-am dat****... după cum Tu mi-ai poruncit am făcut*" (Deuteronom 26:14, Anania).

Aici se arată care este porunca lui Dumnezeu cu privire la pomenile făcute pentru morţi prin cuvintele: „***celui mort eu nu i-am dat****, după cum Tu, Doamne, mi-ai poruncit*". O mâncare dată ca pomană pentru un mort e un lucru necurat, spurcat înaintea lui Dumnezeu, este făcut împotriva poruncii Lui. Iar mortul nici atât n-o mănâncă, el însuşi fiind mâncat de viermi. De aceea Dumnezeu i-a şi pedepsit pe evrei atunci când au mâncat vite jertfite morţilor (Psalmul 105:28-29, versiunea Anania) şi chiar a omorât pe mulţi dintre ei din cauza aceasta. Vom învăţa că pomenile sunt de la păgâni, din documente istorice citate spre sfârşitul capitolului.

- Judeca***ta*** sau judecă***ţile***?

Urmează acum să analizăm o altă doctrină a Scripturii lui Dumnezeu care este grav abuzată pe Pământ. Oamenii ne învaţă că poţi să trăieşti aici, pe Pământ, fără grija veşniciei, pentru că după ce mori se vor ruga preoţii[418] pentru tine şi vei ajunge, totuşi, în rai, ca urmare a mijlocirii lor. Dar Sfânta Scriptură

---

[418] Dacă amintim tot timpul pe preoţi facem aceasta în contextul în care este folosit termenul în zilele noastre. S-a arătat limpede că în vremea Noului Testament nu mai există o ierarhie preoţească pentru că toţi creştinii sunt preoţi. Dar pentru că poporul nostru consideră că cei făcuţi de oameni sunt preoţi care pot face rugăciuni pentru mireni, mă refer şi eu aici la preoţii de azi în acelaşi context.

ortodoxă învaţă că odată cu trecerea din viaţa aceasta, soarta ne este pecetluită pentru toţi vecii, fără putinţă de schimbare. Un om care a plecat din lumea aceasta ia cu sine tot bagajul de fapte bune şi rele pe care le-a făcut în timpul vieţii (Apocalipsa 14:13): „*Fericiţi sunt morţii care de-acum înainte mor întru Domnul! Da, grăieşte Duhul, odihnească-se de ostenelile lor, căci **faptele lor îi însoţesc**.*"

Vom căuta acum să aflăm direct din poruncile lui Dumnezeu, adică Sfânta Scriptură, dacă El a rânduit ca cel de pe Pământ să cumpere un loc în rai cu bani, prin rugăciunile preoţilor sau ale altor sfinţi, prin mijlocirea Maicii Domnului, prin pomeni sau alte lucruri de felul acesta, fie pentru sine, fie pentru cineva care a murit şi se află deja în locul de chin. Vom afla, de asemenea, şi dacă după moarte se va mai putea face vreodată trecerea din iad în rai.

Câte judecăţi sunt şi când au loc? Sunt mai multe judecăţi sau numai una singură? Pentru aceasta vom deschide Biblia la Evrei 9:27-28 şi vom citi aceste versete în câteva versiuni:

Biblia de la 1688: „*Şi după cum iaste rînduit oamenilor **o dată a muri**, iară după aceasta **judecata** e, aşa şi Hristos, odată aducându-Se ca a multora păcate a rădica...*" (sic)

Biblia de la 1988: „*Şi precum este rânduit **o dată oamenilor să moară**, iar după aceea să fie **judecata**, Tot aşa şi Hristos, după ce a fost adus odată jertfă, ca să ridice păcatele multora...*"

Biblia Anania: „*Şi aşa cum oamenilor le este rânduit ca **o singură dată să moară** – după care e **judecata**, tot astfel şi Hristos, după ce o singură dată a fost adus jertfă ca să ridice păcatele multora…*"

Biblia King James: „*And as it is appointed unto men **once to die**, but after this **the judgment**, So Christ was, once offered to bear the sins of many...*"

Trei observaţii demne de toată luarea aminte se cer semnalate cu privire la similitudinea textelor mai sus citate din cele patru traduceri ale Bibliei. Prima observaţie se referă la

menţiunea *unei **singure** judecăţi*; a doua la *o **singură** jertfă* a lui Hristos; iar a treia la faptul că a fost adusă *o **singură** dată*. Se poate observa aici o relaţie între aceste expresii prin cuvintele de legătură „*tot aşa*". Cuvintele de legătură ***tot aşa*** întăresc valoarea menţiunii *unei **singure** judecăţi*, prin temeinicia celorlalte două locuri unde se vorbeşte despre o ***singură** jertfă* a lui Hristos şi a faptului că a fost adusă *o **singură** dată*. Omul moare **o singură dată** şi este **judecat o singură dată**, ***tot aşa*** după cum Hristos a murit **o singură dată** şi a făcut ispăşirea **o singură dată**. Nu este în toată Scriptura nici un fel de aluzie prin care să se înţeleagă că sunt două judecăţi. Toate textele de mai sus vorbesc despre judecat***a***, una singură, nu *judecăţi*, adică două, nici atât mai multe. Biblia lui Cantacuzino şi a lui Anania fac specificaţia că „*judecat**a e**"* – deci una, la singular – aceea care vine după moarte (Evrei 9:27).

- Slujba de *Mijlocitor* şi de *mijlocitori*

Şi pentru că vorbim despre cultul morţilor, trebuie să acordăm un loc deosebit şi învăţăturii potrivit căreia un om poate să ajungă în rai după ce a murit, graţie rugăciunilor preoţilor (să nu uităm, în Noul Testament nu există o ierarhie preoţească), care se vor ruga pentru el când se va afla între patru scânduri.

Vom începe prin a aminti din nou învăţătura Mântuitorului, dată cu prilejul pildei lui Lazăr şi a bogatului din Luca 16:26. Îl întâlnim acolo în rai pe Avraam, care este *părinte al tuturor celor ce cred* (Romani 4:11), explicându-i bogatului care se afla în locul de chin că *„între noi şi voi s-a întărit prăpastie mare, ca cei care voiesc să treacă de aici la voi să nu poată, nici cei de acolo să treacă la noi*." Chiar dacă am putea presupune prin absurd că cineva din rai ar vrea să cedeze locul pentru altcineva tare drag, care a ajuns în iad, nu se poate – nici atât ca unul din iad să poată să se mute în rai. Între cele două locuri, locul de fericire al raiului şi locul de chin al iadului, este o prăpastie

mare, aşa încât nimeni să nu poată trece de la un loc la altul – nici măcar Avraam nu ar putea trece această prăpastie chiar dacă ar vrea. Mărturia lui Avraam de dincolo de mormânt nu ne lasă nici un fel de speranţă că această prăpastie s-ar putea face vreodată mai mică, prin rugăciunile unor oameni rămaşi pe Pământ ci, cum spune Solomon, *„...unde a căzut copacul, acolo rămâne”* (Ecclesiastul 11:3).

După ce am înţeles că fiecare om în parte îşi rânduieşte singur locul veşniciei, când se află în viaţă pe Pământ, şi că odată ajuns acolo nu-şi mai poate schimba nici el singur destinul veşnic şi nici altcineva pentru el, vom vorbi despre două tipuri de rugăciuni de mijlocire: mijlocirea Singurului Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni, Iisus Hristos, făcută înaintea lui Dumnezeu (1 Timotei 2:5) în vederea mântuirii păcătoşilor şi rugăciunile de mijlocire ale credincioşilor în vederea mântuirii celor din jur, cât şi *unul pentru altul* din Iacov 5:16.

1) Iisus Hristos, Singurul Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni (1 Timotei 2:5) face o lucrare de împăcare prin mijlocire între Dumnezeu şi omul păcătos. El a satisfăcut dreptatea lui Dumnezeu care cerea moartea păcătosului prin jertfa săvârşită de El, prin sângele Lui sfânt vărsat. Într-o parte este dreptatea lui Dumnezeu, care cere răzbunarea ofensei aduse prin păcatul omului; în cealaltă parte este omul vinovat, condamnat la pieire veşnică de la faţa lui Dumnezeu; iar la mijloc Mielul de jertfă. Dreptatea lui Dumnezeu este crudă, neîmpăcată, necruţătoare. Nici chiar pe Fiul lui Dumnezeu nu L-a scutit de moartea cerută de ea, atunci când El *a fost făcut păcat pentru noi* (2 Corinteni 5:21). Nimeni şi nimic n-o poate domoli în afară de sânge, dar sânge sfânt. Şi de ce sânge sfânt? Pentru că păcatul atentase la sfinţenia lui Dumnezeu, iar sfinţenia lui Dumnezeu nu putea fi împăcată decât tot cu sfinţenie dumnezeiască. Omul şi-a primit plata păcatului prin moarte, fiind alungat pe veci de la faţa lui Dumnezeu; dar slava

lui Dumnezeu nu putea fi împăcată decât prin sângele sfânt şi curat al Fiului Omului.

Sfânta Scriptură ne atrage atenția că după moarte vine judecata (Evrei 9:27) iar omul va merge în locul pe care și l-a „cumpărat” și l-a „plătit” în timpul viețuirii sale pe Pământ (Marcu 2:10) cu „valuta” care este folosită în cerul lui Dumnezeu. Despre valuta aceasta ne vorbește textul de la 1 Timotei 2:5-6 (Anania), care ne face cunoscut că Iisus este „*Cel ce S-a dat pe Sine **preţ** de răscumpărare pentru toţi…*” Acesta este prețul care are trecere în fața lui Dumnezeu. După ce ai trecut hotarul vieţii acesteia dincolo de mormânt, nu sunt „case de schimb” unde să-ţi poţi procura „valuta” cerească – ne-a arătat aceasta Iisus în pilda cu Lazăr şi bogatul.

Iisus Hristos este ***singurul Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni***. „*Întru nimeni altul nu este mântuirea”*, citim la Fapte 4:12, *căci sub cer nu este dat între oameni nici un alt nume în care noi trebuie să ne mântuim”* – nici măcar numele Maicii Domnului, ce să mai vorbim despre alte nume. Aşa cum spune şi o carte[419], „*raiul se dobândeşte prin Iisus Hristos, Domnul nostru*” – nu prin fapte bune, nu prin mijlocirea Maicii Sale şi nici atât prin slujbe ale oamenilor. Îi vom auzi mai jos şi pe Sfinţii Părinţi declarând acelaşi lucru.

2) Dezvoltăm acum subiectul rugăciunii de mijlocire a credincioşilor pentru necredincioşi, în cadrul căreia noi, credincioşii, ne rugăm lui Dumnezeu prin Domnul Iisus Hristos în vederea mântuirii celor păcătoşi. Ca unii care am primit Duhul Sfânt atunci când ne-am pocăit, ne-am botezat şi am crezut în Evanghelie (Efeseni 1:13), putem acum să ne rugăm pentru cei din jurul nostru, prin Duhul. Putem să cerem lui Dumnezeu să-i călăuzească şi pe ei pe drumul pocăinţei dar, aşa cum s-a spus, aceasta se poate numai atâta vreme cât cei pentru care ne rugăm sunt încă în viaţă şi pot accepta liberi şi conştienţi jertfa Singurului Mijlocitor între Dumnezeu şi ei. În

[419] *Cartea de Învăţătură Creştină Ortodoxă*, tipărită cu binecuvântarea P. F. Părinte Iustin, p. 151.

acelaşi timp noi, credincioşii, suntem chemaţi să ne rugăm şi *unul pentru altul* (Iacov 5:16).[420]

Încă o observaţie demnă de toată luarea aminte, în cadrul acestui subiect, se referă la faptul că rugăciunea este o îndatorire a fiecărui credincios în mod absolut egal, fără nici un fel de deosebire. Fiecare credincios are chemarea şi obligaţia înaintea lui Dumnezeu în calitate de preot (Apocalipsa 5:10) să se roage prin Duhul Sfânt în Numele lui Iisus, pentru cei din jurul lui, ca să capete şi ei mântuirea. Potrivit învăţăturii ortodoxe, fiecare credincios are preoţia lui Dumnezeu[421] şi are astfel dreptul şi obligaţia la slujba de preot, respectiv rugăciunea pentru cei din jur.

Rugăciunea este ascultată datorită Numelui lui Iisus, în care este făcută, nu a meritelor celui care se roagă. Nu există preot şi mirean, oameni buni şi oameni răi, ci numai aceste două categorii: păcătoşi nemântuiţi (care nu s-au pocăit) şi păcătoşi mântuiţi (aceia care s-au pocăit – vezi capitolul *Pocăinţa* din cartea aceasta).

Vorbind despre mijlocirea aceasta înaintea lui Dumnezeu în Numele lui Iisus vom face observația că Dumnezeu nu ascultă pe păcătoşii nemântuiţi (Ioan 9:31), pentru că ei nu au pe Duhul cel Sfânt. El ascultă pe Duhul Sfânt care se roagă în cei care-L au, adică în păcătoşii mântuiţi (Romani 8:26) care sunt credincioşii Săi şi care se roagă în Numele lui Iisus (Ioan 16:23). Ceea ce dă putere şi autoritate unei rugăciuni nu este persoana care se roagă, ci Numele lui Iisus, în care se face rugăciunea prin Duhul Sfânt, de către credincioşii Săi.

Deosebirea mijlocirii dintre slujba marelui preot al Vechiului Testament, care în zilele noastre este Hristos (Evrei

---

[420] Sintagma *unul pentru altul* pune pe toți credincioșii pe același plan, eliminând presupusa autoritate a unui om de a da dezlegări de păcate. La fel și sintagma *mărturisiți-vă unul altuia păcatele* (Iacov 5:16). Spovedirea (dacă vrea cineva să o facă la un om) se face reciproc și fără impresia că prin spovedanie au fost iertate păcatele, căci iertarea păcatelor se face prin sângele lui Iisus (Efes. 1:7). Dezlegarea o poate da Acela care are puterea să lege și l-a legat pe cel tare - pe Satan (Mat. 12:29).

[421] Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, Bucureşti, 2003, p. 243.

4:14), şi a preoţilor, care suntem noi, credincioşii Lui, se vede în slujbele Vechiului Testament. La cartea Ieşirea 30:10 ni se arată că Aaron, care era mare preot (întruchipând pe adevăratul Mare Preot, Iisus Hristos, din perioada nou testamentară), făcea ispăşire pe coarnele altarului şi ispăşirea aceasta o făcea o dată pe an cu sângele dobitocului adus ca jertfă. Ca unul care arăta spre Singurul Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni, Aaron intra singur în Sfânta Sfintelor, în faţa lui Dumnezeu, şi făcea ispăşirea. Ceilalţi, fiii lui, erau preoţii de rând (aceştia suntem noi) care aduceau jertfele şi toate cele rânduite. Iar slujba aceasta de mare preot a lui Aaron din Vechiul Testament, care arăta spre slujirea Singurului Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni în vremea Noului Testament, o găsim la Evrei 9:11-14: „*Dar Hristos, Arhiereu al bunătăţilor celor viitoare, venind prin cortul cel mai mare şi mai desăvârşit – nu făcut de mână, adică nu din zidirea aceasta – a intrat o dată pentru totdeauna în sfânta-sfintelor, nu cu sânge de ţapi şi de viţei, ci cu însuşi sângele Său, aflându-ne nouă răscumpărare veşnică. Fiindcă dacă sângele de ţapi şi de tauri şi cenuşa de junică, stropindu-i pe cei întinaţi, îi sfinţeşte prin curăţirea trupului, atunci sângele lui Hristos, cel ce fără prihană prin veşnic Duh I s-a adus lui Dumnezeu, cu cât mai mult va curăţi conştiinţa voastră de faptele cele moarte, ca să-I slujiţi Dumnezeului-Celui-Viu!*"

Iată, deci, felul în care aici ni se arată că Hristos, El, ca *Marele Arhiereu al bunătăţilor celor viitoare, venind prin cortul cel mai mare şi mai desăvârşit – nu făcut de mână, adică nu din zidirea aceasta – a intrat o dată pentru totdeauna în sfânta-sfintelor, nu cu sânge de ţapi şi de viţei, ci cu însuşi sângele Său, aflându-ne nouă răscumpărare veşnică.* Iar noi, care suntem răscumpăraţii Lui, facem slujba de preoţi, aşa cum este descrisă în cartea Leviticului din Vechiul Testament, rugându-ne pentru cei din jurul nostru.

Dacă dorim un tablou din Noul Testament al mijlocirii credincioşilor, atunci arătăm spre slujba celor patru prieteni ai slăbănogului din Marcu 2. Cei patru au purtat pe prietenul lor

slăbănog pe un pat şi l-au adus în faţa Domnului Iisus. Aceştia suntem noi, credincioşii, care aducem pe cei nemântuiţi înaintea lui Dumnezeu, prin rugăciuni făcute în Numele lui Iisus.

Vorbind mai departe despre prietenii paraliticului, facem observaţia că ei nu l-au putut vindeca. Dacă ar fi putut face ei slujba vindecării nu s-ar mai fi chinuit să-l poarte o cale, poate, destul de lungă şi apoi să-l pogoare prin acoperiş în casa omului unde se afla Iisus. Tocmai de aceea l-au adus în faţa Aceluia care avea puterea de vindecare. Slujba lor a fost, în modul cel mai simplu, purtarea prietenului pe braţe înaintea Vindecătorului. La fel este şi slujba noastră. Noi nu putem da dezlegări de satana. Cum am putea da dezlegări noi, care suntem legaţi? Numai Iisus poate, căci El este Cel ce l-a legat pe satana (Matei 12:29).

De asemenea, se vede aici că prietenii care l-au adus pe paralitic la Mântuitorul nu numai că nu l-au putut vindeca, dar nici măcar n-au participat la vindecarea prietenului lor. Este adevărat că Iisus le-a văzut credinţa lor, a prietenilor (Marcu 2:5), dar atât! Ei nu iau parte în nici un fel la procesul de vindecare a prietenului lor. Când a fost vorba despre vindecarea paraliticului citim că Mântuitorul S-a adresat acestuia personal şi că el s-a sculat, şi-a ridicat patul şi a plecat acasă. Odată cu aducerea şi coborârea lui în faţa Mântuitorului, prietenii s-au dat la o parte. Mântuitorul s-a îndreptat acum spre paralitic, i-a dat porunca să se scoale și el a ascultat porunca Mântuitorului şi apoi a împlinit-o – nu prietenii care-l aduseseră!

În acelaşi fel şi noi, preoţi ai lui Dumnezeu, adică toţi credincioşii Lui, îi purtăm pe cei nemântuiţi pe braţele rugăciunilor noastre făcute prin Duhul Sfânt în Numele lui Iisus şi-i aducem înaintea lui Iisus ca El să-i mântuiască, pentru că doar El, Singurul Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni, poate să Se prezinte înaintea lui Dumnezeu în locul acelor păcătoşi şi să-i mântuiască. După aceea, trebuie ca ei singuri să primească sau să respingă dezlegarea adusă de Iisus şi, mai ales, de firea lor păcătoasă, prin pocăinţă şi credinţă în Evanghelie (Marcu 1:15).

Rugăciunea este nu numai privilegiul, ci şi obligaţia de onoare a fiecărui credincios, pentru că FIECARE credincios Îl are ca Mântuitor pe Fiul lui Dumnezeu în el (Ioan 17:23). Nu există nici un fel de ierarhie în domeniul rugăciunii, după cum am arătat şi mai sus. Pavel, cel ce era „*chemat să fie Apostol al lui Iisus Hristos*” (1 Corinteni 1:1), apelează la rugăciunile copiilor lui născuţi de el în Evanghelie (1 Corinteni 4:15), dovedind prin aceasta că, atunci când vine vorba despre mijlocire pentru sfinţi înaintea Mântuitorului, aceasta este partea egală a FIECĂRUI credincios. De ce? Pentru că rugăciunea este făcută **în** şi **prin** Numele Mijlocitorului Iisus – singurul care are trecere înaintea Tatălui, singurul care are putere să lege şi să dezlege.

3. Ce spun scriitorii bisericeşti de-a lungul veacurilor despre mântuirea de după moarte şi cultul morţilor

- Cultul morţilor este împrumutat de la păgâni

Sergiu Bulgakoff ne ajută să vedem bine, spre exemplu, de unde provin moaştele:

„În acelaşi timp s-a dezvoltat în creştinism – Ortodoxie mai ales, o venerare specială a morţii, destul de aproape de ideile Egiptului vechi (există, în general, un fel de legătură ‚subterană’ între pietatea egipteană şi Ortodoxie). Trupul mort este îngropat cu veneraţiune, ca sămânţa învierii ce va să vină – şi ritualul însuşi al înmormântării este considerat ca o taină. Rugăciunea pentru morţi, pomenirea lor periodică, stabileşte o legătură între noi şi lumea cealaltă, orice trup mort se numeşte în limbă liturgică ‘moaşte’ căci este capabil să fie glorificat. [422]

Simion Radu dă lămuriri despre practica parastaselor:

„Biserica a rânduit să facem parastase la 9 zile după

[422] Sergiu Bulgakoff, *Ortodoxia* XVI, Sibiu, 1933, pp. 229-232.

moarte, la 40 de zile, la 6 luni, la un an, doi, trei, până la al şaptelea an, iar după aceea la fiecare an în ziua morţilor, apoi în toate duminicile şi sărbătorile de peste an, cu prescură la sfânta biserică. În felul acesta le ajutăm să scape de chinurile iadului şi să ajungă fericiţi în rai.”[423]

Petre Vintilescu lămureşte provenienţa cultului morţilor:

„Cinstirea rămăşiţelor pământeşti ale sfinţilor şi morţilor capătă un avânt deosebit, de când Constantin cel Mare a început să aşeze osemintele apostolilor şi ale altor sfinţi în bisericile construite de dânsul. Fără îndoială, Biserica a avut mulţumirea să se adapteze în veacul IV unor împrejurări mai fericite pentru ea, împrejurări care îi cereau o situaţie normală pentru o acţiune liberă şi nestingherită. Un proces de adaptare trebuia să se urmeze şi în domeniul liturgic care, în timpul persecuţiilor, se desfăşurase redus la strictul necesar, într-o formă mai aspră, mai lesne de îndeplinit şi ferit de privirile poliţieneşti. Era, pe de o parte, o trebuinţă psihologică pentru Biserică să-şi serbeze triumful printr-un serviciu divin plin de pompă şi de entuziasm, pentru care avea acum condiţii priicioase; iar pe de altă parte trebuia să se înfăţişeze cu un exterior demn de o Biserică liberă, cu cele mai vădite veleităţi de misiune în masa adepţilor templelor păgâne din imperiu...

Dezvoltarea aceasta liturgică privea deci exteriorul sau obiectivitatea fenomenală necesară unui plus deosebit acum al vieţii religioase creştine, pe care Chateaubriand pare că a înţeles-o, când afirmă că ‚tămâia, florile, vasele de aur şi de argint, lămpile (adică sfeşnicele), coroanele, lumânările, pânza de in, mătasea, cântecele, procesiunile trecuseră de la templele învinse, la altarul triumfător. Păgânismul încerca să împrumute de la creştinism dogmele şi morala sa; ***creştinismul lua din păgânism podoabele sale****...* (sublinierile îmi aparţin)*”*[424]

Înadins am subliniat fraza de mai sus pentru a se înţelege

[423] pr. prof. Simion Radu, *Mitropolia Ardealului*, 1983, nr. 3-4, *Despre parastase*, pp. 197-201.
[424] Petre Vintilescu, *Cultul şi ereziile*, Piteşti, 1926, pp. 102-103.

că toate aceste obiceiuri sunt împrumutate din… păgânism! Da, aţi citit bine, biserica ortodoxă (atenţie la litera „b”, nu „B”) a împrumutat obiceiurile păgânilor ca să-L slăvească pe Dumnezeul cerurilor.

Adăugăm și alte dovezi ale tradiţiei care atestă importarea obiceiurilor păgânilor în ortodoxie.

<u>Nicolae Petrescu</u>:

„A fost o măsură pedagogică de spiritualizare a sărbătorilor păgâne, spre a nu se leza sentimentele păgânilor şi prozeliţilor care îmbrăţişau creştinismul... Astfel că aceştia au găsit şi aici ‚Rusaliile’ lor, dar într-un duh cu totul nou... În Biserica noastră, Sâmbăta moşilor, adică ziua de pomenire a moşilor şi strămoşilor noştri... Se aduc atunci la biserică şi se împart la morminte mâncăruri, fructe, haine şi vase, oale şi străchini... sub influenţa sărbătorii Rosalia de la romani, când se vizitau şi se încoronau mormintele cu flori”[425] În loc să-i convertim pe păgâni la creştinism, ne facem noi ca ei, păgânii, în timp ce pretindem că suntem... ortodocşi.

<u>Sf. Ioan Gură de Aur</u>, vorbind despre urâciunile cultului morţilor: „*Ce s-ar putea spune despre obiceiurile introduse la moarte... despre acele plânsete de pe la morminte, despre îngrijirea cea mare pentru monumente, despre droaia aceea de femei bocitoare, despre observaţiile zilelor? Spune-mi. Şi cum să nu fie dovada celei mai de pe urmă nebunii?*” [426]

- Nu mai este pocăinţă după moarte

Să luăm aminte acum la o multitudine de dovezi extrase din tezaurul literaturii ortodoxe cu privire la poziţia adevăratei ortodoxii, referitor la imposibilitatea mântuirii omului după moarte.

---

[425] pr. Nicolae Petrescu, *Explicarea Apostolelor Duminicale*, pp. 69-70.
[426] Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilia XII la Corinteni*, p. 165, Bucureşti, 1908.

Ioannis Romanides: *„Ortodoxia este fundamentată pe acestea două: pe <Cuvântul s-a făcut trup> şi <în iad nu există pocăinţă>”.*[427]

Clement din Roma: „*Să ne pocăim cât timp suntem pe Pământ... să ne pocăim cu toată inima noastră de orice am făcut aici în trup, ca să putem fi mântuiţi de Domnul, câtă vreme avem încă oportunitatea să ne pocăim. Căci după ce am plecat din lumea aceasta nu vom mai fi în stare să ne pocăim (vezi Luca 16:19-31). Câtă vreme avem ocazia să fim vindecaţi, să ne încredinţăm lui Dumnezeu, Medicul, şi să-I plătim taxa ce o cere. Ce taxă? Pocăinţa dintr-o inimă sinceră, căci El cunoaşte mai dinainte toate lucrurile şi ştie şi ce este în inimile noastre.*”[428]

Iustin Martirul: „*Afirm că... nepocăindu-se înainte de moarte NU se pot mântui întru nimic*...”[429]

Sf. Ioan Damaschin, vorbind despre moarte, o asemăna cu căderea îngerilor: „*Precum îngerii după cădere nu mai au posibilitatea de a se pocăi şi de a reveni la starea de sfinţenie originară, tot aşa nici oamenii* ***nu*** *se mai pot pocăi după moarte, şi ei înşişi nu-şi mai pot ajuta cu nimic pentru îmbunătăţirea sorţii.*”[430]

Sf. Ioan Gură de Aur: „*Ca nu cumva plecând de aici neîndreptăţiţi, să suferim pedeapsa cea mai de pe urmă. Dacă în viaţa aceasta vom arăta sârguinţă, fie chiar cât de mică, vom câştiga foarte mult; iar de nu vom avea grijă ci vom pleca de aici fără să fim buni, apoi chiar dacă ne-am pocăi acolo cât de mult, totuşi cu nimic nu ne vom folosi. Căci trebuie să te lupţi în*

---

[427] protopresbyter prof. univ. dr. Ioannis Romanides, *Teologia Patristică*, Editura Metafraze, Bucureşti, 2011, p. 55.
[428] Clement din Roma, în *Scrisoarea a doua către creştinii din Corint*, scrisă între anii 96-98 d. Hr..
[429] Iustin Martirul, Iustin, *Dialogul cu Iudeul Trifon, în Izvoarele Ortodoxiei*, Bucureşti, 1941, p. 109.
[430] Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, cap. II, paragraful 4, trad. D. Fecioru, Bucureşti, 1938, p. 66.

timp ce te găseşti înăuntrul valurilor, iar nu după ce s-a isprăvit priveliştea să plângi şi să te boceşti fără de nici un folos, după cum făcea cel bogat din Evanghelie...”**[431]**

Arhimandritul Gherontie Ghenoiu: „*Noi putem să ne mântuim numai cât suntem în acest trup; după moarte NU mai este mântuire.*” Apoi, continuă: „*Un al treilea loc, după cum susţin catolicii, zis ‚purgatoriu', nu există. Omul numai cât este în viaţă îşi poate dobândi mântuirea; după moarte nu mai este pocăinţă... De aceea, ştiind noi că numai în viaţa aceasta putem dobândi mântuirea şi că după moarte nu mai este pocăinţă, să ne străduim în tot timpul cât trăim pe Pământ la toată fapta bună...*”**[432]**

Arhidiacon dr. Ioan Zăgrean: „*Orice creştin pentru a se mântui trebuie să se conducă în viaţă după voia lui Dumnezeu.*”**[433]** Şi chiar pe aceeaşi pagină amintită, la paragraful unde se vorbeşte despre *Datoriile creştinului faţă de Dumnezeu*, citim: „*Iisus Hristos ...după moartea noastră El este judecătorul tuturor.*” Mărturia lui Ioan Zăgrean este în perfect acord cu cuvintele Mântuitorului, potrivit cărora El este singurul Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni (1 Timotei 2:5).

George Remete: „*Autorul Judecăţii este Mântuitorul Hristos, conform textului de la Ioan 5:22: ‚Căci Tatăl nu judecă pe nimeni ci toată judecata a dat-o Fiului', şi Ioan 5:27: ‚Şi I-a dat putere să facă judecată pentru că este Fiul Omului...' În calitate de om, Mântuitorul, subiect perfect al condiţiei umane, apare ca singura persoană care poate pronunţa sentinţa perfectă asupra unui purtător al condiţiei umane. Criteriul*

---

[431] Ioan Gură de Aur, *Omilia 23 la 1 Corinteni*, trad. arhimandrit Theodosie Athanasiu, Bucureşti, 1908, p. 314.

[432] arhimandrit Gherontie Ghenoiu, *Îndrumătorul bunului creştin*, Editura IHTIS, Mânăstirea Sfântul Nicolae – Sitaru, 1997, cu binecuvântarea P.F. Părinte Teoctist, Patriarhul B.O.R., pp. 139, 143-144.

[433] arhidiacon prof. dr. Ioan Zăgrean, *Morala Creştină*, manual pentru seminariile teologice ale B.O.R., Editura IBMBOR, Bucureşti, 1974 (Lecţia XXVI: *Datoria Creştinului Faţă de Dumnezeu, Virtuţile Credinţei şi Nădejdii*), p. 169.

Judecăţii este stăruinţa fiecăruia de a se apropia de Hristos..."[434] Este exact ceea ce ne spune Domnul Hristos la Ioan 12:48.

Cartea indicată în nota de subsol ne îndeamnă la următoarele:

„O, să ne îndreptăm, cât mai e timp! Dacă un peşte, fiind încă în apă, a rupt plasa în care fusese ademenit şi a înotat spre adâncul apei atunci e salvat; dar dacă plasa a fost scoasă pe malul uscat atunci nu mai este pentru el vreo salvare.

Tot aşa şi noi, atâta vreme cât ne aflăm în viaţa de aici, până atunci avem încă puterea şi putinţa să ne sfâşiem acele legături cu care vrăjmaşul nostru diavolul ne înlănţuie, şi, prin pocăinţă, aruncând de pe noi greutatea păcatelor să moştenim veşnica mântuire; dar când sufletul se va despărţi de trup şi va trece dincolo de mormânt, ca peştele pe pământul uscat, atunci nu mai există pentru el mântuire, căci după moarte nu este mântuire. Trebuie să lucrăm cât este ziuă, cât este viaţa de acum; iar când va veni noaptea, adică moartea, atunci nimeni nu mai poate lucra."[435]

Avva Arsenie: *„Cine nu plânge aici pentru sine acela va plânge veşnic acolo. Prin urmare, e necesar să plângem ori aici de bunăvoie, ori acolo din cauza chinurilor."*[436]

Asterie al Amasiei: *„Cu totul dimpotrivă suntem învăţaţi prin parabola de azi a Scripturii, că nici o iertare nu uşurează pedeapsa judecăţii de dincolo, şi nici o milostenie nu micşorează osânda dată, dacă trebuie să demonstrăm învăţătura creştină prin cuvintele patriarhului. Cu toate că Avraam a fost rugat mult de bogat, cu toate că a auzit*

---

[434] pr. conf. dr. George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, tipărită cu binecuvântarea Părintelui Andrei, arhiepiscopul Alba Iuliei, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2000, pp. 346-347 *(Judecata Particulară)*.

[435] *Pocăinţa sau Întoarcerea spre sine şi spre Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2010, pp. 79-80.

[436] Avva Arsenie, apud *Pocăinţa sau Întoarcerea spre sine şi spre Dumnezeu*, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2010, p. 81.

nenumăratele sale cuvinte ce cereau îndurare, totuşi n-a fost mişcat de plânsete şi nici n-a eliberat de chin pe cel biciuit rău. Dimpotrivă, a întărit prin cuvintele sale aspre dreapta judecată, spunând: ‚Dumnezeu a dat după vrednicie fiecăruia partea sa.'"**[437]**

Părintele Efrem Athonitul: *„Unul este adevărul neîndoielnic: sufletul omului este nemuritor şi după moarte intrăm în veşnicie. Şi de aici depinde unde va fi aşezat sufletul omului după moarte. Să ne îngrijim deci de sufletul nostru şi să-l avem cât se poate de curat.*

Să ne silim să credem acest adevăr, că vom muri şi vom fi judecaţi după Evanghelie. Să luăm Evanghelia şi să ne străduim să o punem în practică...

Conştiinţa fiecărui om va fi cel mai mare acuzator la judecata lui Dumnezeu. De aceea, acum, când suntem în viaţă, să ne schimbăm şi să ne pocăim. Să-L rugăm pe Dumnezeu ca sfârşitul vieţii noastre să fie creştinesc şi să dăm răspuns bun la Înfricoşătoarea Judecată...

Pentru a ajunge cineva la această măsură, trebuie ca mai înainte să depună aici, în lume, eforturi după porunca lui Dumnezeu.

Această suflare (sufletul) va pleca în ceasul morţii, îl va întâlni pe Dumnezeu Tatăl şi, dacă a înfăptuit lucrările lui Dumnezeu, se va mântui veşnic, dacă le-a făcut pe ale diavolului, va merge cu diavolul.

Cartea curată a faptelor noastre se pregăteşte de aici, precum paşaportul.

*Să ne nevoim acum şi să facem pregătiri pentru Cer. Căinţa de după moarte nu ne va folosi deloc."***[438]**

Cu privire la citatul următor (al lui Ioan de Kronstadt) îndrept deosebita atenţie cititorilor asupra a două detalii foarte importante. În primul rând, adverbul *aici* ne este repetat de două

---

[437] Asterie al Amasiei, *Omilii şi predici*, p. 20.
[438] Părintele Efrem Athonitul, accesat în martie 2013, http://www.cartiortodoxe.com/carte/278/despre-credinta-si-mantuire.

ori, cu indicaţia că pregătirea pentru veşnicie se face *aici*; în al doilea rând, ni se atrage atenţia că pregătirea aceasta nu se face oricum şi după cum crede fiecare, ci aşa cum *ne învaţă* (1) *Evanghelia şi* (2) *cum ne învaţă Biserica*. Ordinea aceasta nu este întâmplătoare, ci ne vorbeşte despre autoritatea Evangheliei asupra Bisericii, nu invers, aşa cum se crede în ortodoxia contemporană. Şi, în acelaşi timp, ni se face cunoscut că Evanghelia şi Biserica ne învaţă cum să ne pregătim pentru împărăția păcii *aici,* adică pe Pământ, în timpul vieţii acesteia efemere:

Sfântul Ioan de Kronstadt: *„Aşadar, iubiţi fraţi şi surori, este o împărăţie a luminii veşnice, a păcii veşnice, a frumuseţii veşnice, a fericirii nesfârşite şi neînchipuite pentru cei ce s-au pregătit în vederea acestui veac care va să vină. Acesta e un adevăr nestrămutat.*

Dar tot un adevăr nestrămutat este şi acela că pentru această împărăţie a păcii, dreptăţii şi dragostei trebuie să ne pregătim aici. Cum să ne ducem la bun sfârşit această pregătire ne învaţă Evanghelia, ne învaţă Biserica. Suntem datori să deprindem aici credinţa dreaptă şi toate virtuţile creştineşti […].”[439]

Nicolae Velimirovici: *„Dumnezeul-Om nu este doar adevărul fundamental al Ortodoxiei, ci forţa şi atotputernicia Ortodoxiei, de asemenea, căci doar El mântuieşte omul de moarte, păcat şi de diavolul.”*[440]

P. Tomas Spidlik ne învaţă că acum trebuie să ne alegem locul unde vom petrece veşnicia:

„Viaţa veşnică începe deja pe pământ. Încă de pe acum trebuie să ne facem asemenea lui Dumnezeu.”[441]

---

[439] Sf. Ioan de Kronstadt, *Spicul Viu, Gânduri despre calea mântuitoare*, colecţia *Părinţi Ruşi*, Editura Sophia, Bucureşti, 2009, p. 166.

[440] Episcop Nicolae Velimirovici, arhimandrit Justin Popovici, *Lupta pentru credinţă,* Editura Rotonda, Piteşti, 2009, p. 72.

[441] P. Tomas Spidlik S.J., *Spiritualitatea Răsăritului creştin*, ediţia a II-a, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2005, p. 320.

O carte de rugăciuni ortodoxe ne învaţă că mortul nu poate să-şi mai schimbe starea: *„În ce stare te-a aflat moartea, în aceea te afli, scrie un părinte bisericesc. Adică, de te va găsi moartea mântuit, vei moşteni împărăţia veşnică. Iar dacă te află în păcate, chinurile iadului sunt partea ta. Deci mortul nu poate să-şi mai schimbe starea de dincolo.”*[442]

Sf. Chiril al Ierusalimului întăreşte cu atât mai mult acest adevăr: *„La sfârşitul vieţii fiecăruia, cel ce a suportat moartea este păstrat pentru judecata lui Hristos. Căci, cum a fost când l-a apucat moartea, aşa se va şi înfăţişa.”* [443]

Sf. Antim Ivireanul lămureşte odată pentru totdeauna marea înşelare potrivit căreia, prin rugăciunile preoţilor, fapte bune, milostenii, pomeni, mijlocirea Maicii Domnului, a sfinţilor, a îngerilor sau o mie şi unul de alte lucruri din lumea asta sau cea viitoare făcute de terţe persoane, s-ar putea ajunge în rai. Să citim cu mare atenţie acest citat:

„Vie acum, aici, împăraţii cei mari şi puternicii pământului, să vedem de au atâta putere să mântuiască sufletul acelui ticălos, din nevoia vecinicii morţii. Dară ce zic: împăraţii şi puternicii? Vie îngerii raiului, heruvimii cei cu ochi mulţi, serafimii cei câte cu 6 arepi, scaunele, domniile şi toate cetele îngereşti, să vedem de le va ajunge până într-atâta puteria. Lasă să ia împreună cu ei, într-ajutoriu toate cetele sfinţilor, să alerge măcinicii, să năvălească apostolii, să grăbească cuvioşii, drepţii, prorocii, patriarşii, să se pogoare împreună cu ei însăşi Preacurata Stăpână, Maica lui Dumnezeu, Împărăteasa îngerilor şi a oamenilor, ce vă să pare? Socotiţi că va putea toată ceata această cerească şi toţi sfinţii să dezlege din legătura păcatelor, ce-l trag în iad, sufletul acelui ce zăcea mai mort? De o va zice cineva aceasta (că va putea), acela nu crede drept, aşăzământurile sfintei

---

[442] *Carte de rugăciuni pentru trebuinţele şi folosul creştinului ortodox*, tipărită cu binecuvântarea Î.P. Sfinţiei Sale dr. Antim Nica, arhiepiscopul Tomisului şi Dunării de Jos, Galaţi, 1981, p. 313.

[443] Sf. Chriril al Alexandriei, *Închinarea şi slujirea în duh şi în adevăr*, trad. Dumitru Stăniloae, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1991, p. 583.

noastre credinţă, nici iaste din turma lui Hristos, de vreme ce nu ţine aceia ce zice Hristos pentru aceasta la Evanghelie. Îngerii tot să mijlocească, sfinţii să se roage, drepţii să se cucere, Maica lui Dumnezeu să mijloacească pentru ca să ia, ticălosul acela de păcătos, dezlegare păcatelor lui, iar să-l dezlege de păcate, cu puteria lor nu pot nici unul din sfinţi." Apoi, pentru ca nu cumva să rămânem în necunoştinţă cu privire la Singurul care poate face aceasta, la pagina 80 a aceleiaşi cărţi ni se arată că Hristos este nădejdea noastră prin următoarele cuvinte: *„(Hristos) este toată nădejdia noastră, după cum zice apostolul Pavel către corintheni: ‚După porunca lui Dumnezeu, Mântuitoriului nostru şi Domnul Iisus Hristos, al nădejdii noastre, că printr-Însul luom toate"* (sic).[444]

Efrem Athonitul: *„După moarte, omul este condus direct la tribunalul lui Dumnezeu... Troparul slujbei de înmormântare zice: ‚Ce luptă are sufletul când se desparte de trup, cât lăcrimează atunci, către îngeri îşi ridică ochii şi în zadar se roagă; către oameni îşi întinde mâinile şi nu are cine să-l ajute'. Spune că îşi întoarce ochii către îngeri şi nu primeşte nimic. Căci îngerii zic: ‚După faptele tale, aliluia. Te-am fi ajutat dar trebuia să ne ajuţi şi tu cu faptele tale'. Îşi ridică mâinile spre oameni şi le cere să-l ajute. Şi ei zic: ‚Cum să te ajutăm? Noi nu ne putem ajuta pe noi, cum să te ajutăm pe tine?' Şi atunci omul îşi dă seama de adevăr. Dar ce mai poate face în ceasul acela, când îi iese sufletul?*

Această cercetare, acest adevăr, această realitate pe care vedem că o trăieşte fiecare om apropiat nouă, când pleacă din viaţă, ar trebui să ne fie lecţie, pentru a ne pregăti pe noi acum, pentru ca atunci când va suna ceasul, să fim gata.

De astăzi, din clipa aceasta, să punem în sufletul nostru pocăinţă şi să ne întoarcem la Dumnezeu.

Când vom muri se va face socoteala şi vom lua răsplată pentru silinţa noastră.

---

[444] Sf. Antim Ivireanul, *Didahii*, Editura Basilica, Bucureşti, 2010, pp. 71, 80.

De aici va depinde încotro va merge omul după moarte.

Dumnezeu vrea să mântuiască sufletul, dar acesta trebuie să conlucreze cu Dumnezeu; dacă sufletul nu vrea să conlucreze cu Dumnezeu, nu se va mântui.”[445]

Sf. Macarie cel Mare ne arată, de asemenea, că sufletul va merge acolo unde i-au fost îndreptate mintea lui şi iubirea lui în viaţă, nu unde va porunci preotul lui Dumnezeu să-l ducă atunci când se va afla între cele patru scânduri:

„Întrebare: ‚Unde merge omul – care se află în luptă şi are în sufletul său cele două chipuri, adică al păcatului şi al harului, atunci când se mută din această lume, de vreme ce este de ambele părţi ţinut?'

Răspuns: 'El va merge la locul spre care îi sunt îndreptate mintea şi iubirea.”[446]

Ioannis Romanides prezintă poziţia adevăratei ortodoxii (nu a celei populare) privind viaţa omului după mormânt, citându-i pe Părinţii Bisericii:

„Este Ortodoxia ea însăşi o religie care se interesează despre destinul de după moarte al omului? Sau e o religie care se interesează de viaţa de aici, pe baza căreia va fi proiectată şi cealaltă? Ultima, desigur. Părinţii explică motivul printr-o scurtă frază: ‚în iad nu este pocăinţă'. Adică după moarte nu există posibilitatea de a te pocăi.”[447]

În următorul pasaj, Romanides vorbeşte despre motivul pentru care omul trebuie să înceapă să se pregătească el singur în viaţa aceasta şi, foarte important, el arată şi că procesul acesta de pregătire în vederea veşniciei trebuie nu numai început, ci şi încheiat tot în timpul acestei vieţi, cu asigurarea că acela care nu L-a avut pe Hristos **aici**, va sfârşi în pierzare:

---

[445] Părintele Efrem Athonitul, *Adevăruri pe care nu trebuie să le uităm,* http://www.cartiortodoxe.com/carte/278/despre-credinta-si-mantuire, accesat în martie 2013.

[446] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti - Omilia a XXVI-a*, 18.

[447] protopresbyter prof. univ. dr. Ioannis Romanides, *Teologia Patristică*, Editura Metafraze, Bucureşti, 2011, p. 84.

„Această pregătire a membrilor Bisericii, precum şi a tututor oamenilor care vor să-L vadă pe Dumnezeu ca lumină, este în esenţă o disciplină terapeutică, ce trebuie să înceapă şi să se încheie în viaţa aceasta. Trebuie ca această vindecare să aibă loc şi să se încheie în viaţa aceasta. Pentru că după moarte nu există pocăinţă... Se întâmplă însă următorul lucru: dacă cineva nu ajunge la starea de luminare parţială, în viaţa aceasta, nu poate să-L vadă pe Dumnezeu ca Lumină nici în viaţa aceasta şi nici în cea viitoare... Cel care are nevoie de vindecare este fiecare om, cel care de asemenea este şi responsabil în faţa lui Dumnezeu de începerea acestei lucrări chiar de astăzi, în viaţa aceasta, pentru că numai în viaţa aceasta îi stă în putinţă. Nu după moarte. Şi acest om însuşi este cel care va decide dacă va urma acest drum al vindecării sau nu (deci nu preotul pentru el, la moarte, n.a.)... *Dacă omul nu-L vede pe Hristos în această viaţă... nu-L va vedea pe Tatăl, adică Lumina lui Dumnezeu, nici în cealaltă viaţă.*”**[448]**

Părintele Arsenie Boca exprimă aceeaşi idee: „*Starea sufletului dincolo de mormânt este continuarea stării sale pământești, fie de viață, fie de moarte. Cel ce a înviat în sufletul său cunoștința și iubirea lui Dumnezeu, câtă vreme era pe pământ, acela a înviat pentru veșnicie; iar cel ce a omorât acestea în sufletul său și moartea l-a prins în acestea, acela a murit pentru veșnicie. Acela a omorât Împărăția lui Dumnezeu dinlăuntrul său și a înlocuit-o cu împărăția chinurilor veșnice, în care a intrat încă din viața pământească.*”**[449]**

Sf. Simeon Noul Teolog: *„Cădea-vom de la vederea Aceluia în raport cu ambliopia (slăbirea vederii) fiecăruia în*

[448] protopresbyter prof. univ. dr. Ioannis Romanides, *Teologia Patristică*, Editura Metafraze, București, 2011, pp. 70-71.
[449] Arsenie Boca, *Cărarea Împărăţiei*, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Ardealului, 2006, apud *Despre sufletul după moarte*, Editura Babel, 2014, p. 47.

parte încă din viaţa aceasta, întrucât de bună voie ne-am lipsit de lumina Lui chiar în viaţa aceasta."[450]

Sf. Simeon Noul Teolog: *„Dacă Hristos a spus că Dumnezeu poate fi văzut prin mijlocirea curăţiei inimii, negreşit, când curăţia este dobândită, urmează vederea. Într-adevăr, dacă aici pe pământ este curăţia, tot aici va fi şi vederea; dar dacă tu spui că vederea nu există decât după moarte, în mod obligatoriu tu vei pune şi curăţirea după moarte şi astfel ţi se va întâmpla că niciodată nu vei vedea pe Dumnezeu, deoarece nu vei avea, după trecerea din această viaţă, nici o lucrare care să-ţi permită să afli curăţia."*[451]

Sf. Ioan de Kronstadt: *„Dar tot un adevăr nestrămutat este şi acela că pentru această împărăţie a păcii, dreptăţii şi dragostei trebuie să ne pregătim aici. Cum să ne ducem la bun sfârşit această pregătire, ne învaţă Evanghelia, ne învaţă Biserica. Suntem datori să deprindem aici credinţa dreaptă şi toate virtuţile creştineşti... Deci, să ne pregătim, iubiţi fraţi şi surori, pentru împărăţia veşnică prin credinţă, rugăciune şi virtute!"*[452]

Sf. Macarie cel Mare vorbeşte foarte desluşit despre sfârşitul în iad al tuturor acelora care nu se apropie ei înşişi de Dumnezeu şi care nu fac asta **acum**:

„Se cuvine, deci, ca acela care caută mântuirea să creadă, să se apropie de Domnul şi să-L roage să primească încă de acum Duhul dumnezeiesc. Că El este viaţa sufletului şi pentru aceasta a venit Domnul, ca încă de aici să dea sufletului viaţa, adică pe Duhul Său. Că zice: ‚Până când aveţi lumină, credeţi în lumină (Ioan 12:36), ‚că vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze' (Ioan 9:14). Deci, dacă nu caută cineva şi nu

---

[450] Sf. Simeon Noul Teolog, *Cuvântul al 75-lea*, apud protopresbyter prof. univ. dr. Ioannis Romanides, *Teologia Patristică*, Editura Metafraze, Bucureşti, 2011, p. 71.

[451] Sf. Simeon Noul Teolog, *Et. 5, 114-125,* apud arhiepiscop Vasili Krivoşein, *În lumina lui Hristos*, Bucureşti, 2005, p. 214.

[452] Sf. Ioan de Kronstadt, *Spicul de grâu*, Editura Sofia, ediţia a II-a revizuită, p. 166.

primeşte încă de acum viaţa pentru sufletul său, adică nu primeşte lumina cea dumnezeiască a Duhului, când va ieşi din trup, va fi aruncat în locurile cele de-a stânga, ale întunericului; nu va intra în Împărăţia cerurilor şi va sfârşi în iad, alăguri de satana şi de îngerii lui (Matei 25:41)."[453]

Cartea de învăţătură creştină ortodoxă, scrisă prin colaborarea a trei mari ierarhi ortodocşi, întăreşte adevărul Scripturii, potrivit căreia judecata o face Hristos: „*Îndată după despărţirea lui de trup, sufletul omului este supus Dreptei judecăţi a lui Dumnezeu, în faţa căreia trebuie să dea socoteală de viaţa de pe pământ... Judecata o face Mântuitorul. Prin judecata particulară se cercetează starea generală în care iese omul din viaţa pământească şi dacă această stare este bună, sufletul este dus de îngeri la fericire, iar dacă este rea, este dus de duhurile necurate la chinuri*..."[454]

În tot ce am prezentat mai sus am căutat să ne ţinem cât mai strâns de învăţătura Mântuitorului nostru, Iisus Hristos – *singura persoană care poate pronunţa sentinţa perfectă asupra unui purtător al condiţiei umane* în ziua judecăţii. Am căutat să ne ţinem neabătuţi şi de poruncile şi canoanele Părinţilor Bisericii, lăsate în Sfânta Tradiţie Ortodoxă, care condamnă cu vehemenţă orice micşorare, adăugire sau schimbare oarecare aduse Sfintelor Scripturi.

Domnul Dumnezeu din ceruri, care Şi-a arătat din nou mila şi îndurarea Sa faţă de noi prin aceea că ne-a mai făcut încă o dată cunoscută calea mântuirii posibilă **înainte de moarte**, să ne ajute acum să nu plecăm din faţa acestei cărţi înainte de a fi împlinit porunca Sa! Iar porunca Sa este arătată în Fapte 17:30 şi constă în a ne pocăi primind jertfa Fiului Său iubit, care are putere acum, cât suntem **încă pe Pământ** (Marcu 2:10), să ne

---

[453] Sf. Macarie cel Mare, *Omilii duhovniceşti*, *Omilia a XXX-a*, 6.

[454] *Cartea de Învăţătură Creştină Ortodoxă*, tipărită cu binecuvântarea P.F. Părinte Iustin, Patriarhul B.O.R., Bucureşti, 1978, p. 71, alcătuită din încredinţarea Sfântului Sinod de către P.S. Vasile, episcopul Oradiei, pr. prof. Dumitru Călugăr, pr. prof. P. Deheleanu şi pr. prof. Dumitru Radu.

ierte păcatele. Să credem, să ne botezăm şi să rămânem în Evanghelie, cum El însuşi ne învaţă în Cuvântul Său! A lui Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul şi Dumnezeu Duhul Sfânt să fie slava, puterea şi mărirea de-acum şi-n vecii vecilor. Amin!

Capitolul 9

Mariologia

Ne apropiem acum de o altă doctrină care este, ca şi toate celelalte de mai înainte, denaturată şi practicată greşit în zilele noastre. Mai mult, felul de raportare la rolul Maicii Domnului în economia mântuirii are nevoie de îndreptare nu numai în rândul ortodoxiei, ci şi al protestantismului. Căci dacă ortodoxia contemporană a mers la o extremă, neoprotestantismul se află la cealaltă extremă. Şi pentru că nici una din extreme nu este sănătoasă, se impune cu hotărâre revenirea la linia Scripturii. Sunt astfel încredinţat că, după ce vom parcurge împreună comentariile de mai jos, toţi cei ce suntem (nu numai că ne numim) drept-credincioşi sau drept-slăvitori ai lui Dumnezeu ne vom declara pe deplin mulţumiţi cu dovezile Sfintei Scripturi şi ale Sfintei Tradiţii ortodoxe.

Este vorba, aşadar, despre ceea ce cred drept-credincioşii (care şi sunt, nu numai că se numesc drept-credincioşi) în legătură cu poziţia pe care o ocupă Maica Domnului în opera de mântuire a neamului omenesc. Adevăratul ortodox nici nu poate crede altfel decât aşa cum ne învaţă Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie ortodoxă. Astfel că, urmând schema alcătuirii acestei cărţi, potrivit căreia fiecare subiect este tratat din ambele perspective – Biblia şi Sfânta Tradiţie, vom începe capitolul de faţă cugetând asupra învăţăturilor Sfintei Scripturi cu privire la locul şi rolul care i-au fost rânduite de Dumnezeu Maicii Domnului, aceleia din care Şi-a luat trup omenesc Iisus Hristos, Fiul Său.

① Ce are de spus Scriptura în legătură cu Maica Domnului

- Locul **unic** al aceleia care este *plină de har* şi *binecuvântată între femei*

Vorbind despre ceea ce afirmă Sfânta Scriptură cu privire la Maica Domnului se cuvine să începem evidenţiind poziţia ei unică în întreaga istorie a neamului omenesc. Trebuie să amintim din nou că orice micşorare, adăugire sau alterare a textului sacru al Sfintei Scripturi este un păcat înfierat puternic chiar și de însăși Sfânta Tradiţie ortodoxă. Ne vom opri astfel asupra textului de la Luca 1:26-38 (versiunea Anania), în care ni se fac cunoscute cele mai multe detalii privind modul în care este introdusă în istoria mântuirii Maica Domnului, cinstea şi harul care-i sunt acordate de către Dumnezeu ca urmare a acestei alegeri, cât şi cadrul în limitele căruia se exercită binecuvântările alegerii ei:

„Iar în a şasea lună, trimis a fost de la Dumnezeu îngerul Gavriil într-o cetate din Galileea, al cărei nume era Nazaret, la o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David; iar numele fecioarei era Maria. Şi intrând îngerul la dânsa, i-a zis: ‚Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei!' Iar ea, văzându-l, s-a tulburat de cuvântul lui şi cugeta: ‚Ce fel de închinare poate fi aceasta?...'. Şi îngerul i-a zis: ‚Nu te teme, Marie, fiindcă ai aflat har la Dumnezeu. Şi iată-n pântecele tău vei zămisli şi vei naşte Fiu şi numele Lui îl vei chema Iisus. Acesta mare va fi şi Fiul Celui-Preaînalt Se va chema şi Domnul Dumnezeu Îi va da tronul lui David, părintele Său, şi va împărăţi peste casa lui Iacob în veci şi împărăţia Lui nu va avea sfârşit'. Şi a zis Maria către înger: ‚Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?' Şi răspunzând îngerul, i-a zis: ‚Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui-Preaînalt te va umbri; pentru aceea şi Sfântul Care Se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema. Şi iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit şi ea fiu la bătrâneţea ei, şi aceasta este a şasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu nimic nu este

cu neputinţă'. Iar Maria a zis: ‚Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvântul tău!' Şi îngerul a plecat de la dânsa."

Înainte de a analiza adevărurile măreţe care se desprind din acest text, vom aduce o lămurire de foarte mare importanţă în legătură cu comentariul pe care Bartolomeu Anania îl face în dreptul cuvântului *închinare*, din versetul 29. În notele marginale menţionate în versiunea sa arată că închinarea (ca venind din partea îngerului către Fecioară) înseamnă „*salutare ceremonioasă însoţită de gest curtenitor, la fel [ca] în versetele 40, 41 şi 44"*. Observaţia aceasta este sprijinită de termenul grec aspasmos**[455]** care se traduce prin *salutare*. Biblia Ortodoxă de Studiu americană îl traduce la fel, prin *greeting*. Şi apoi, dacă nici chiar magii veniţi din Răsărit, nişte oameni născuți în păcat, nu s-au închinat Maicii Domnului, cu cât mai puţin ar fi făcut aceasta îngerul sfânt al lui Dumnezeu, Gavriil.

Ceea ce ne interesează cel mai mult din textul de mai sus este urarea pe care îngerul lui Dumnezeu, Gavriil, o face Prea Curatei Fecioare Maria prin cuvintele: *„Bucură-te, ceea ce eşti plină de har, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei!"*

Mai întâi, îngerul îi face cunoscut Mariei că este *plină de har* şi că *Domnul este cu ea*. Harul, potrivit DEX-ului, este *o graţie divină acordată omului*. Cine ar putea aprecia îndeajuns de mult o astfel de graţie divină, un astfel de dar? Prin harul primit de a purta în pântecele ei pe Iisus Mesia, Maica Domnului ocupă un loc unic înaintea lui Dumnezeu. Acesta este un har unic şi ca alegere şi ca măreţie, dintre toate câte au putut fi revărsate peste vreo fiică al lui Adam. Oricine nu ţine seamă de măreţia acestui har acordat Maicii Domnului se face vinovat înaintea lui Dumnezeu.**[456]**

---

[455] *Strong's Concordance*, poziţia G783: (*as-pas-mos'),* from G782; a *greeting* (in person or by letter): - *greeting*, *salutation*.

[456] Aşa cum îmi place deseori să spun, Dumnezeu a vrut să Se facă neam, rudă cu noi, pământenii, trimiţând pe Fiul Său în trup asemănător cu al nostru, alegând pentru aceasta să Se nască din Fecioara Maria. Tocmai de aceea şi numai în felul acesta, luând un trup ca al nostru din Fecioară, a putut El să ne câştige mântuirea (Evrei 2:14-15).

În al doilea rând, îngerul lui Dumnezeu îi vorbeşte Mariei despre încă o binecuvântare unică. Dar în timp ce binecuvântarea de a-L purta pe Fiul lui Dumnezeu despre care i-a vorbit în prima frază era *înaintea Domnului*, binecuvântarea despre care-i vorbeşte aici este *între femei*.

Să fim cu toată luarea aminte la citirea Cuvântului lui Dumnezeu! Atribuind Maicii Domnului însuşiri divine ca fiind mijlocitoare între Fiul ei şi oameni, făcătoare de minuni, învieri din morţi etc., încarcă pe cei care propagă astfel de învăţături cu păcatul adăugirii la Cuvântul Domnului care nu vorbeşte nicăieri despre astfel de lucruri. Meritele unice ale Maicii Domnului rânduite ei de Dumnezeu nu o ridică mai presus de limitele umanităţii - aşa cum îl vom auzi imediat mai jos spunând şi pe Dumitru Stăniloae. Şi lucrurile stau în felul acesta, deoarece Maica Lui este din neamul lui Adam cel căzut, ea însăşi mărturisind că are nevoie de Mântuitor (Luca 1:47); numai Fiul ei, Iisus Care Şi-a luat trup omenesc din ea este amândouă: Dumnezeu din Dumnezeu adevărat şi om din om adevărat, dar fără păcat.[457]

A spune că binecuvântarea aceasta este proclamată *între femei* nu implică excluderea bărbaţilor ca parte a neamului omenesc. Mai departe, oricât de măreaţă şi de necuprinsă în bogăţie este această graţie divină acordată Fecioarei, oricât de adevărat este că de binecuvântarea Maicii Domnului n-a avut şi nu va mai avea parte nimeni în toată istoria umanităţii, limitele între care este cuprinsă această binecuvântare este şi rămâne *între femei*, adică în cadrul neamului omenesc. Cea mai aleasă dintre femei? Da! Cea mai binecuvântată între femei? Da! Unică între toate femeile neamului omenesc? Da! Însă, atenţie!, toate aceste atribute unice ale Maicii Domnului nu trec dincolo de ceea ce este comun speciei umane.

---

[457] Aceasta este pricina pentru care nimeni altul nu poate fi mijlocitor între noi şi Dumnezeu. Numai Iisus, fiind amândouă deopotrivă, adică şi Dumnezeu din Dumnezeu adevărat şi Om din om adevărat (fără de păcat), poate să relaționeze cu noi prin latura Lui umană şi să ne îndumnezeiască prin latura Lui divină.

Cine are inimă de înţeles să înţeleagă şi să primească! Acestea sunt cuvintele Scripturii lui Dumnezeu, ajunsă la noi prin descoperirea lui Hristos care a fost încredinţată celor doisprezece Apostoli şi aflată la loc de cinste în altarul bisericilor ortodoxe!

Un alt element care ne ajută să înţelegem dreapta cinstire rânduită de Dumnezeu să fie adusă Maicii Fiului Său după trup se reflectă în comportamentul magilor veniţi din Răsărit (Matei 2:11). Scriptura arată foarte clar că magii nu au adus închinare şi Maicii Domnului, care era alături de Pruncul ei, ci numai *„Lui”*, adică Pruncului; la fel şi darurile au fost aduse tot *„Lui”* (vezi Biblia Ortodoxă, 2008). Aflăm din text că magii, *„intrând în casă, L-au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Sa”*. Deci Maria, mama Pruncului, era prezentă lângă Prunc, Pruncul fiind, poate, chiar în braţele ei în momentul în care magii au dorit să-L vadă. Admitem astfel că magii vor fi salutat cu adâncă reverenţă pe Maica Pruncului, îi vor fi arătat toată admiraţia şi preţuirea pentru harul de care a avut ea parte – se prea poate ca lucrurile să fi stat în felul acesta cu privire la maica Pruncului. Dar când a fost vorba despre închinare şi aducerea de daruri, magii le-au adus în exclusivitate Pruncului de lângă mama Lui (sau poate chiar din braţele ei), lucru pe care Duhul Sfânt al lui Dumnezeu Se grăbeşte să-l menţioneze explicit de două ori în cadrul aceluiaşi verset, tocmai în vederea limpezirii acestei situaţii.

Înţelegem, astfel, încă o dată, că atunci când vine vorba despre atributele divinităţii Pruncului care Şi-a luat trup din ea, Maica Domnului nu era părtaşă la nimic din toate acestea. Duhul Sfânt a luminat îndeajuns pe magi cu privire la cinstea şi locul cuvenite Maicii Pruncului între pământenii de jos, astfel încât să nu-i atribuie nici una din însuşirile divine ale Fiului lui Dumnezeu de sus, Care Şi-a luat trup omenesc din ea. Vorbind despre Dumnezeu ca *„Mântuitorul meu”* (Luca 1:47), Maica Domnului îşi mărturiseşte ea însăși nevoia personală de mântuire a ei, ca fiind parte integrantă a neamului omenesc.

Ne minunăm să constatăm în ce chip demn de toată lauda şi-a înţeles Maica Domnului locul ei *între femei,* loc pe care i l-a hărăzit Dumnezeu în economia mântuirii!

- Poziția lui Iisus față de Maica Sa

Iisus Hristos este Dumnezeu din Dumnezeu adevărat şi om din om adevărat (dar fără păcat). În paragraful acesta vom vorbi despre Mântuitorul „*făcut cunoscut nouă în două naturi*”**[458]**. Pentru că nu se ţine cont de faptul că Hristos este „*persoana Cuvântului lui Dumnezeu întrupat, persoană care ipostasiază într-un eveniment existenţial concret şi natura dumnezeiască şi natura omenească*”**[459]**, tocmai de aceea s-a ajuns la atât de multe înţelegeri greşite cu privire la atitudinea lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu faţă de Maica Sa. Despre Iisus, Pruncul, citim în Scriptură că „*a coborât cu ei, şi a venit în Nazaret, şi le era supus*” (Luca 2:51). Dar când se pune problema ascultării Sale faţă de Tatăl, vedem că Fiul este Cel care porunceşte Maicii, iar Maica este aceea care se supune Lui fără nici o obiecţie (Ioan 2:5).

Vom lua ca punct de plecare al acestor gânduri textul bine cunoscut de la Ioan 2:1-5:

„*Şi a treia zi s-a făcut nuntă în Cana Galileii; şi mama lui Iisus era acolo. Şi a fost chemat şi Iisus la nuntă, precum şi ucenicii Săi. Şi sfârşindu-se vinul, mama lui Iisus a zis către El: ‚Nu mai au vin...' Şi Iisus i-a zis: ‚Ce ne priveşte, femeie, pe Mine şi pe tine? Ceasul Meu încă n-a venit.' Mama Sa le-a zis slujitorilor: ‚Orice vă va spune El, faceţi!*”

Pentru a ne feri de orice greşeală în ceea ce priveşte înţelegerea rolului pe care-l joacă Sfânta Maria în economia mântuirii, Duhul Sfânt a găsit cu cale să ne lase în locul acesta

---

[458] *Textul de la Calcedon*, trad. Emanuel Contac, http://vaisamar.wordpress.com/2011/12/08/marturisirea-de-credinta-de-la-calcedon-451/.

[459] Christos Yannaras, *Abecedar al credinţei*, Editura Bizantină, Bucureşti, 1996, p. 121.

din Scriptură înseşi cuvintele ei. Să cugetăm acum împreună asupra acestui episod.

Observăm astfel în textul citat că în momentul în care Maica Lui, animată de dorinţe sublime, a încercat să facă mijlocire la El pentru nunii intraţi în panică, Fiul Se adresează Maicii cu aceste cuvinte: *„Ce ne priveşte femeie, pe Mine şi pe tine? Ceasul Meu încă n-a venit.”* Comentând formula aceasta de adresare folosită de Mântuitorul, Bartolomeu Anania o califică drept o formulă care *„întâmpină o intervenţie inoportună”*. Inoportunitatea este justificată prin sintagma *„Ceasul Meu încă n-a venit.”* De fapt, Fiul nu S-a adresat niciodată Maicii Sale cu cuvântul *mamă*. Chiar şi atunci când oamenii din jurul Lui îi spuneau că mama şi fraţii Săi Îl caută, El S-a adresat mulţimii cu cuvintele: *„Oricine va face voia lui Dumnezeu, acesta este fratele Meu şi sora Mea şi mama Mea”* (Marcu 3:35).

- Poziţia Maicii Domnului faţă de Fiul ei

Am arătat poziţia Mântuitorului în raport cu Maica Sa. Să observăm, în continuare, poziţia Maicii Sale faţă de El, ca reacţie la felul în care mijlocirea ei a fost respinsă prompt de Fiul, chiar în faţa mulţimii prezente, care asista la dialogul lor.

Textul acesta de la Ioan 2 este singurul loc din întreaga Scriptură în care Maica Domnului îşi defineşte clar relaţia ei cu Mântuitorul, în calitatea Lui de singurul Mijlocitor între Dumnezeu şi oameni - 1 Timotei 2:5. (Cât despre aceea că ea nu poate mijloci pentru noi, nu numai la Dumnezeu, ci nici la Fiul ei, ne este limpede demonstrat chiar în textul de faţă.) Şi acesta este, de asemenea, singurul loc din întreaga Scriptură în care Maica Domnului ne arată clar ce vrea ea de la noi, manifestându-şi dorinţa sub forma unei porunci. Cine continuă să se mai roage Maicii Domnului dovedeşte necunoştinţă (sau împotrivire) faţă de dorinţa şi porunca ei expresă pe care ne-a lăsat-o scrisă clar pe paginile Sfintei Scripturi.

Fiul, aşadar, i Se adresează cu cuvintele: *„Ce ne priveşte, femeie, pe Mine şi pe tine? Ceasul Meu încă n-a venit."* Cum va reacţiona acum Maica Sa? Sfânta Maria, Maica Domnului se va pleca în faţa felului în care Fiul i-a întâmpinat intervenţia, aşa cum numai o sfântă ca ea ar fi putut s-o facă. Nu-L întreabă nimic, nu-I cere lămuriri şi nu se arată câtuşi de puţin ofensată, rănită, dojenită, necăjită sau nemulţumită.

Dar mult mai mult decât atât (şi aici este punctul culminant al observaţiilor noastre pe marginea acestui text), după ce Fiul îi respinge vădit mijlocirea ei la El pentru oamenii aflați în nevoie, se întoarce către slugile gazdei care o rugaseră să mijlocească la El şi le dă o poruncă. Iar porunca aceasta le-a fost dată lor, celor de atunci, acolo, şi nouă celor de azi, aici, singura poruncă de pe întreg cuprinsul Sfintei Scripturi ieşită din gura Maicii Domnului. Ea rostește remarcabilele cuvinte cu referire directă la Fiul ei, sub formă de poruncă: *„Orice vă va spune* EL*, faceţi!"*.

Sfânta Maria este, pe drept, cea mai cinstită dintre toate femeile care au populat şi vor mai popula vreodată Pământul. Ea este Maica Domnului nostru Iisus Hristos, după trup, Mântuitorul lumii (şi-al ei). O singură poruncă a Maicii Domnului ne este lăsată în scris de Dumnezeu pe paginile Scripturii, iar aceste câteva cuvinte sunt pe cât de scurte, pe atât de limpezi, cuprinzătoare şi categorice. Astfel că acela care va îndrăzni să se abată de la împlinirea acestei porunci de a merge la Fiul ei (deci nu la ea) şi a face tot ce spune **El**, nu merită să se numească creştin, nici atât creştin ortodox. Poate să se închine cineva zi şi noapte în faţa chipului Maicii Domnului, poate să-i ridice statui de aur şi pietre scumpe, poate să-i dedice poeme cu texte din cele mai sentimentale și mai alese! Aşa ceva n-ar mulţumi-o câtuşi de puţin. Nici pe noi nu ne-ar mulţumi declaraţiile mişcătoare de dragoste ale copiilor noştri, în timp ce ei şi-ar vedea fiecare de drumul lui fără să le pese să facă ce le spunem noi. Cât despre autorităţile de stat, acestea nici atât nu aşteaptă din partea noastră să le facem declaraţii de apreciere cu

privire la justeţea legilor lor, nici reclamații cum că nu ne-ar place, ci doar să facem ce ne este poruncit în lege.

În acelaşi fel, dacă nu împlineşte cineva porunca Maicii Domnului din textul citat mai sus de a face rugăciuni Fiului, nu ei, va fi pedepsit de Dumnezeu. Oricine continuă să se roage Maicii Domnului, desconsiderând porunca ei de a se ruga Fiului născut din ea, să nu defaime nobilul nume de creştin ortodox socotindu-se ca atare! O scrisoare a Maicii Domnului adresată episcopului Siriei (†cca. 107), prezentată mai jos, va limpezi și mai bine acest adevăr.

- Ce aşteaptă, cu adevărat, Maica Domnului de la noi

Aşadar, Maica Domnului nu poate mijloci la Dumnezeu, în vederea nevoilor noastre, şi nu poate mijloci nici la Fiul ei, căci, aşa cum ne arată aici Sfânta Scriptură, El nu o ascultă. Nimeni, absolut nimeni din întreaga istorie a neamului omenesc nu va putea pretinde vreodată că ar fi avut orice fel de comunicare misterioasă cu Maica Domnului, nici atât că i-ar fi răspuns la vreo rugăciune. Atâta vreme cât Maica Domnului şi-a declinat orice drept de intervenţie la Fiul ei, trimiţându-ne la El ca să facem *orice* ne porunceşte El, nimeni nu poate pretinde că ea ar fi putut vorbi vreodată altfel. A admite că Maica Domnului ar fi primit rugăciunea cuiva de a mijloci la Fiul ei înseamnă, să ne ierte Dumnezeu spunând aşa, că ne-a minţit. Maica Domnului nu ne va spune una în Sfânta Scriptură şi alta pe cale orală, chiar dacă ar putea să ne vorbească. Ea va continua să ne trimită la Fiul ei, cu porunca de a face *orice* ne va spune **El**.

Să presupunem că unii dintre noi am vrea să săvârşim ascultare exact în momentul acesta faţă de porunca Maicii de a face ce ne spune Fiul ei. Și pentru că în Scriptură sunt cuvintele Fiului ei, deschidem Scriptura și întrebăm: a poruncit Fiul ei în Sfânta Scriptură ca noi, oamenii, să o cinstim pe Maica Sa ca mijlocitoare între noi şi El? Îl găsim noi undeva pe Fiul, îndemnându-ne să înălţăm rugăciuni la Maica Sa, ca ea să se

roage pentru noi, să ne apere, să facă vindecări şi minuni sau să ne binecuvânteze? O prezintă Fiul pe Maică în paginile Scripturii ca săvârşind minuni, vindecări şi învieri din morţi?

Iar pentru eventualii susţinători ai tradiţiei populare care ar argumenta că, deşi n-a spus în Scriptură, Iisus ar fi lăsat totuşi aceste porunci pe calea tradiţiei orale, întrebăm: este posibil ca Iisus să Se discrediteze pe Sine Însuşi în faţa oamenilor şi a lui Dumnezeu, spunându-ne un lucru pe cale orală, pe care, după aceea, El Însuşi să Şi-l retracteze sau chiar să Şi-l contrazică în Cuvântul Lui scris (să ne ierte Dumnezeu, vorbind astfel)?!

Pentru că Fiul n-a vorbit niciodată despre astfel de lucruri, toţi aceia care vor să cinstească totuşi pe Maica Lui, rugându-se la ea, să nu se aştepte să fie auziţi, ci să se pregătească să dea socoteală înaintea lui Dumnezeu pentru îndrăzneala de a adăuga la Cuvântul Lui.

Cine are urechi de auzit să audă şi cine are inimă de primit, să primească!

Vreau să mai prezint un tablou care ne va întări înţelegerea asupra cadrului şi adevăratei binecuvântări pe care Dumnezeu le-a rânduit Maicii Domnului, *între femei*. Este vorba de ultima menţionare a numelui Maicii Domnului pe paginile Sfintei Scripturi, în cartea Fapte 1:14: *„Toţi aceştia într-un cuget stăruiau în rugăciune, împreună cu femeile şi cu Maria, mama lui Iisus…”* (Anania). Aceasta este una dintre împrejurările în care printre femeile din apropierea Apostolilor şi ucenicilor Domnului se afla şi Maria, mama lui Iisus, împreună cu fraţii Lui. Aici este întâlnit pentru ultima dată în Noul Testament numele Maicii Domnului. Felul în care este amintită nu o arată deloc într-o stare aparte, superioară, ci cu un modest „*şi*” prin care este alăturată tuturor celorlalte femei, ca una dintre ele și laolaltă cu ele. Acesta este tabloul pe care ni L-a portretizat Duhul Sfânt pe paginile Scripturii cu privire la Maica Domnului, tablou care a vrut să ne rămână pururea viu în minţile şi inimile noastre.

② Ce au de spus Sfinţii Părinţi şi scriitorii bisericeşti în legătură cu Maica Domnului

Pentru orice drept-credincios care crede din toată inima în descoperirea lui Hristos, vestită de sfinţii Lui Apostoli, şi care crede în acelaşi timp şi în canoanele Bisericii Ortodoxe (cele care anatemizează orice adăugire, orice scădere şi orice fel de modificare a conţinutului sacru al Scripturii) – pentru orice astfel de drept-credincios, conţinutul subcapitolului de faţă este doar un supliment. Căci, dacă Sfinţii Părinţi sunt aceia care au anatemizat orice alterare a conţinutului sacru al Scripturii, cum ar putea ei înşişi să spună altceva decât exact ceea ce spune Scriptura?!

Dar pentru că sunt o mulţime de creştini care se consideră şi ei ortodocşi, însă fără să cunoască Sfânta Tradiție ortodoxă (ca să nu mai vorbim de cunoaşterea Sfintei Scripturi) şi nici măcar un singur nume al Părinţilor Bisericii, dorim ca în rândurile care urmează să le facem și lor cunoscută opinia Păriniţilor şi scriitorilor bisericeşti cu privire la cultul Maicii Domnului.

Sfânta Scriptură, aşadar, nu vorbeşte nicăieri despre ţinerea nici măcar a unei singure sărbători a Maicii Domnului, consemnate de tradiţia populară – nici atât a acelora din calendarul ortodox. Atunci, hotărât lucru, acestea sunt inventate de oameni – şi tocmai aceasta vom dovedi acum cu o serie de documente istorice menţionate în rândurile care urmează.

Spre exemplu, *Istoria Bisericească Universală*[460], scrisă de Eusebiu Popovici, redă cu lux de amănunte istoria tuturor sărbătorilor înfiinţate de oameni, inclusiv cele dedicate Maicii Domnului (de asemenea, istoricul înfiinţării sărbătorilor venerării Maicii Domnului este disponibil şi pe un număr foarte mare de site-uri). Reproduc aici un articol dintr-un ziar care

[460] Este disponibilă şi în format electronic la http://www.scribd.com/doc/26152230/Istoria-Bisericeasca-Universala-de-Eusebiu-Popovici.

vorbește despre introducerea acestor sărbători în tradiția populară:

„Naşterea Maicii Domnului la 8 Septembrie este statornicită în Sinodul al 3-lea din anul 431. Dar sărbătoarea aceasta nu este scrisă în Noul Testament;

- Intrarea în Biserică (Templu) a Maicii Domnului la 21 Noiembrie care s-a generalizat la 1375, în Franţa;

- Buna Vestire de la 25 Martie, consemnată în sec. IV, statornicită definitiv în sec. VII, dar pe care nu o găsim scrisă în Noul Testament;

- Adormirea Maicii Domnului de la 15 August. A început să fie ţinută în sec. V, iar generalizarea ei şi fixarea datei de 15 August s-a făcut la 582 prin împăratul bizantin Mauniciu care a domnit între 539 şi 602.”[461]

Iată acum alte informații în legătură cu introducerea cultului Maicii Domnului de către oameni, cine, când şi cu ce prilej au fost inventate.

„*La Sinoadele Ecumenice din Efes (anul 431) şi Calcedon (451) se pun bazele dogmei mariologice, stabilind atributele de Pururea Fecioară şi Născătoare de Dumnezeu, ale Maicii Domnului.*”[462]

Ion Bria: „*Evangheliile canonice nu dau prea multe amănunte despre viaţa Fecioarei Maria... Până în secolul al IV-lea lipseşte o literatură proprie despre Fecioara Maria... Învăţătura despre Fecioara Maria poate fi rezumată în câteva nume sau titluri principale: 1. Mireasă, pururea Fecioară. Termenul* aiparthenia*, pururea fecioria, apare pentru întâia oară la Ignatie de Antiohia (în Epistola către Efeseni XIX, 1), care consideră naşterea virginală a lui Iisus ca unul din marile mistere ale mântuirii, de unde va fi reluat de întreaga tradiţie*

[461] Ziarul *România Liberă*, numărul din 12 decembrie 1992, p. 5.

[462] pr. prof. Ene Branişte, *Originea, instituirea şi dezvoltarea cultului creştin*, în *Studii teologice*, nr. 3-4, 1963, p. 138.

patristică pentru a desemna zămislirea fără prihană a lui Iisus din sânul Mariei, fără intervenţia omului..."[463]

Informaţiile de mai sus sunt edificatoare, lămurind pe ce cale s-a comis abaterea de la izvoarele ortodoxiei, adică de la Sfânta Scriptură, de la învățătura Apostolilor şi a Părinţilor. Mărturia lui Ion Bria arată desluşit că cele cuprinse în cultul Maicii Domnului sunt invenţiile oamenilor, cam prin sec. IV, după plecarea Apostolilor la cele veșnice.

Dumitru Stăniloae: „*Învăţătura despre pururea fecioria Maicii Domnului n-a fost dogmatizată decât la Sinodul V ecumenic, ţinut la Constantinopol, 553.*"[464]

Antonie Plămădeală: „*Nimeni n-ar putea susţine că mariologia actuală (în liturghie, cult devoţiune, teologie) ar fi cea a primelor timpuri. Nimeni n-ar îndrăzni să susţină că Apostolii şi sf. Părinţi ar fi crezut, spre exemplu, în Imaculata Concepţie… Scriptura vorbeşte despre Maica Domnului cu mare economie. În primele secole nici nu se poate vorbi despre o teologie mariologică. Şi chiar când începe să se vorbească, se vorbeşte nu despre Maica Domnului pur şi simplu, ci despre Maica Domnului în legătură strânsă cu* ***întruparea*** *Domnului. Însăşi dogma de la Efes (Sinodul din 431) în realitate e o dogmă hristologică ce avea să pregătească pe cea de la Calcedon (451)...* Şi vorbind despre dogmatizări, Antonie Plămădeală întreabă mai departe: *Dar oare ştim noi, în urma acestor dogmatizări, totul?*"[465]

Diaconul Ioan I. Ică jr. ne oferă un document pe cât de rar, pe atât de preţios. Este vorba despre un schimb de scrisori între Maica Domnului şi Ignatie Teoforu, episcopul Siriei. Aici avem propriile cuvinte ale Fecioarei Maria, de data aceasta scrise cu mâna ei, prin care îşi întăreşte mărturia depusă de ea pe paginile Scripturii:

---

[463] Ion Bria, *Dicţionar de Teologie Ortodoxă*, Editura IBMBOR, Bucureşti, 1994, pp. 245-247.
[464] *Studii Teologice*, nr. 5-6, p. 330, 1981.
[465] Episcop Antonie Plămădeală, *Ca toţi să fie una*, pp. 399, 401-402 şi 404-407.

„Către Fecioara Maria, Ignatie al ei, Mariei purtătoarei de Hristos

Ar fi trebuit să mă întăreşti şi mângâi pe mine care sunt proaspăt botezat şi ucenic al (iubitului) tău Ioan. Căci lucruri minunate de spus am auzit despre Iisus al tău şi sunt uimit de cele auzite. Ca să fiu sigur de cele auzite doresc din inimă să le aud de la tine, care ai fost mereu familiară şi legată intim cu El şi ştii tainele Lui. Ţi-am scris şi altă dată şi te-am rugat aceleaşi lucruri. Rămâi cu bine şi proaspăt botezaţii care sunt ca mine să fie întăriţi de tine, prin tine şi în tine. Amin.

Răspunsul Fecioarei Maria,
Smerită slujnică a lui Hristos Iisus, lui Ignatie, iubitului împreună-ucenic

Cele ce le-ai auzit şi învăţat despre Iisus de la Ioan sunt adevărate. Acelea să le crezi, de acelea să te alipeşti, ţine cu tărie făgăduinţa creştinismului primit şi potriveşte-ţi obiceiurile şi viaţa cu această făgăduinţă. Voi veni împreună cu Ioan să te văd pe tine şi pe cei ce sunt împreună cu tine. Stai tare în credinţă şi fii bărbat (1 Cor. 16:31), şi să nu te mişte asprimea prigoanei, ci rămâi cu bine şi să salte duhul tău în Dumnezeu Mântuitorul tău (Luca 1:47). Amin."[466]

Este covârşitor de important să observăm că prin intermediul acestei corespondenţe personale Maica Domnului întăreşte din nou, în scris, adevărul mărturisit cu gura ei în Sfânta Evanghelie după Ioan. Este lesne de înţeles că prin publicarea acestei scrisori susţinătorii tradiţiei orale acordă

---

[466] diac. prof. dr. Ioan I. Ică jr., în *Canonul Apostolic al Primelor Secole* (vol. I, *Ignatie Teoforul, episcopul Siriei (+cca. 107)*, *Cele treisprezece epistole ale corpusului amplificat în secolul IV*, p. 473), reproduce o scrisoare a lui Ignatie către Fecioara Maria, sub titlul *Către Fecioara Maria, Ignatie al ei, Mariei purtătoarei de Hristos*, precum şi răspunsul Fecioarei Maria (*Răspunsul Fecioarei Maria, Smerită slujnică a lui Hristos Iisus, lui Ignatie, iubitului împreună-ucenic*).

implicit credit absolut adevărului Evangheliei – şi ne bucurăm foarte mult să facem această constatare. În acelaşi timp însă, atitudinea lor declanşează o nedumerire, o stare de confuzie: este foarte ciudat şi împotriva oricărei logici omeneşti ca, pe de altă parte, să-i auzim pe aceiaşi susţinători ai tradiţiei populare atribuindu-i Maicii Domnului însuşiri şi merite care contrazic flagrant adevărul mărturisit de ea, atât pe paginile Scripturii, cât și în scrisoarea recunoscută chiar de tradiţie ca aparţinându-i.

Tuturor oamenilor care se dau drept-credincioşi dar practică obiceiuri străine Dreptarului credinţei pe care o mărturisesc le reamintim întrebarea adresată de prorocul Ilie poporului Israel (3 Regi 18:21): *„Până când veţi şchiopăta de amândouă picioarele? Dacă Domnul este Dumnezeu, urmaţi Lui! Şi dacă este Baal, urmaţi aceluia"*.

Preotul profesor dr. Dumitru Stăniloae vorbește drept despre Maica Domnului potrivit adevărului Scripturii:

Dumitru Stăniloae: „*Nu putem să o separăm pe Fecioara Maria de noi, şi să o punem pe acelaşi plan cu Hristos. Ea stă pe acelaşi plan cu noi şi ne poate ajuta atât: arată ce poate realiza o făptură omenească folosindu-şi libertatea pentru a se însoţi cu voia lui Dumnezeu.*"[467]

Nu pot să părăsesc acest citat înainte de a ne avea atenţia îndreptată asupra acestor două mărturii drepte şi adevărate. Vorbind despre relaţia Maicii Domnului cu Fiul ei, luminatul teolog Dumitru Stăniloae ne face cunoscut că *Fecioara Maria **NU** poate fi pusă pe acelaşi plan cu Hristos*. Încercarea de a situa pe Maica Domnului pe acelaşi plan cu Hristos este ceva care aparține ortodoxiei populare. În învăţătura Sfintei Tradiţii ortodoxe *Fecioara Maria stă pe acelaşi plan cu noi,* aşa cum ne este arătată şi în Sf. Scriptură prin cuvintele *între femei*.

A doua observaţie priveşte ajutorul pe care ni-l poate da ea. Iar acesta se concretizează în a ne arăta *ce poate realiza o făptură omenească folosindu-şi libertatea pentru a se însoţi cu*

[467] Dumitru Stăniloae, *Mica dogmatică vorbită*, p. 184.

voia lui Dumnezeu. Atât! Asta este tot ce ne poate ajuta Maica Domnului pe noi, oamenii. Cine are urechi de auzit să audă, iar inimi de primit să primească! Acestea sunt opiniile celui mai luminat teolog ortodox al secolului XX, incomparabil exeget al tradiţiei ortodoxe.

Aceste mărturii vor fi scumpe tuturor creştinilor care sunt cu adevărat drept-credincioși şi care iubesc atât Sfânta Scriptură, cât şi mărturiile Sfintei Tradiţii ortodoxe păstrate în documente istorice autentice. Nimeni nu poate adăuga nimic la cele spuse de Dumnezeu fără să-şi atragă îndoita anatemizare de la faţa lui Dumnezeu: o dată a Duhului Sfânt (Galateni 1:8-9) şi apoi a Părinţilor Bisericii.

Domnul Dumnezeu din ceruri să ne ajute pe toţi credincioşii Lui ca, luminaţi de Duhul Sfânt şi întemeiaţi pe Cuvântul scris al lui Dumnezeu, să acordăm tot respectul, cinstea şi onoarea pe care El i le-a rânduit aceleia din care Fiul Său slăvit Şi-a luat trup omenesc, dar fără păcat!

A lui Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul şi Dumnezeu Duhul Sfânt să fie slava, cinstea şi onoarea, de-acum şi-n vecii vecilor! Amin!